

Mötesbok: KSNAU (2026-04-21)

Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott

Datum: 2026-04-21

Plats: Kommunstyrelsens sammanträdesrum

Kommentar:

Dagordning

Kl. 13.15 Arvodeskommittén

148/26 Samråd: Arbetsmaterial - Riktlinjer för arvoden och ersättningar för förtroendevalda 4

Kl. 13.30 Information/dialog

149/26 Dialog med för- och grundskolenämnden om åtgärder kopplade till den demografiska prognosen 43

Kl. 13.50 Information/dialog

150/26 Dialog med fritidsnämnden om "Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026-2050" 44

Beslutsärenden

151/26 Upphandling: Textilslöjdsmaterial, dnr 25266 69

152/26 Upphandling: Medicingivare- apodospåsar (25191)): godkännande av förfrågningsunderlag 74

153/26 Upphandling: Tryckeritjänster (dnr 25158) 79

154/26 Upphandling: Rivningsentreprenad Smörjaren 1 132

155/26 Upphandling: Vårdsängar och madrasser (25040): godkännande av Leverantör 136

156/26 Upphandling: Markentreprenad infrastruktur för nytt bostadsområde, Obbola 19:1 181

157/26 Medfinansiering Föreningen Norden Västerbotten 2026 1614

158/26 Medfinansiering: Karriärcenter 2026-2028 1621

159/26 Förvärv av Röbbäcksdalen 1:7 1628

160/26 Återrapport om åtgärder för ökad attraktivitet för barnfamiljer 1635

161/26 Remiss (MCF) Nationellt stöd: Beredskapsplanering av maritima olyckor med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen 1641

162/26 Extern utredning om visselblåsaren av "Ärendet" har utsatts för eller riskeras att utsättas för repressalier 1719

163/26 Anmälningsärenden 2026-04-21 1815

Till KS/KF

164/26 Motion 39/2025: Barnrättsstrateg för våra barns rätt; Tobias Holmbom (V) 1870

165/26 Finans- och kraftrapport, mars 2026 1873

Information

166/26 Information: Civil beredskap 2026 1879

Ekonomisk uppföljning

167/26 Ekonomisk uppföljning januari-februari 2026 1880

Information

168/26 Information: ÄVTS - Kraftsamling för äldres välfärd, trygghet och säkerhet

1881

Diarienumr: KS-2025/01035

Samråd: Riktlinje för arvoden och ersättningar för förtroendevalda

Förslag till beslut

Arvodeskommittén beslutar

att till protokollet notera att arvodeskommittén tagit del av förslag till riktlinje och fått möjlighet att lämna synpunkter inför fortsatt beredning.

Ärendebeskrivning

Regler och riktlinjer för arvoden för förtroendevalda ses över inför varje ny mandatperiod. Ett inledande samråd gällande tidplan och arbetsätt för översynen genomfördes med arvodeskommittén den 17 november 2025. Därefter presenterades sammanfattande omvärldsbevakning, nulägesanalys och förslag till områden aktuella för revidering för kommittén den 23 februari 2026.

Vid sammanträdet informerar/samråder förhandlingschef Stefan Larsson, biträdande förhandlingschef Linda Thelberg, enhetschef Dan Gideonsson och koordinator Lina Renfors om ett utkast till riktlinje för arvoden och ersättningar för förtroendevalda som avser mandatperioden 2027–2030. Utkastet är framtaget efter samråd med arvodeskommittén och med utgångspunkt att förtydliga skrivningar och göra mindre tillägg i dokumentet för de områden där tillämpningen varit oklar.

Utkastet

Den stora förändringen i dokumentet är dess disposition som nu utgår från arvodes- eller ersättningsform, till skillnad från tidigare där uppdelningen gjordes på heltids/deltids respektive fritidspolitiker. Texter från befintliga arvodesregler har omdisponerats i syfte att samla skrivningar som avser samma område. Observera att ovan revideringar inte är markerade i dokumentet.

En annan förändring för att framhålla förtroendeuppdragets skillnad från en anställning är att i stället för att ange uppdrag eller ersättning i procent anges det i hur stor del av ett referensbelopp de berättigar till.

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2025/01035

Tillägg i dokumentet jämfört med tidigare arvodesregler är markerade i grönt. Visa är av mer formaliakarakter, vissa är tillägg på områden som behöver förtydligas.

Observera att beloppen i beloppsbilagan ej är uppräknade för 2027 och kommer uppräknas och anges i det slutgiltiga förslaget.

Befintliga arvodesregler bifogas.

Tidplan för fortsatt beredning

Ett förslag till riktlinje tillställs arvodeskommittén den 21 maj och behandlas därefter i kommunstyrelsen den 2 juni. Kommunfullmäktige fastställer den nya riktlinjen den 15 juni 2026.

Underlag

Bilaga 1. Utkast - Riktlinjer för arvoden och ersättningar för förtroendevalda

Bilaga 2. Arvodesregler förtroendevalda mandatperioden 2023–2026

Beredningsansvariga

Dan Gideonsson

Lina Renfors

Stefan Larsson

Linda Thelberg

Sofia Gustafsson

UTKAST 2026-04-16

Riktlinje för arvoden och ersättningar för förtroendevalda

Grönmarkerad text – nya skrivningar

I rött – formulering under arbete

Beslutad av:
Kommunfullmäktige

Dokumenttyp:
Riktlinje

Diarienummer:
[XXXX]

Giltighetstid:
2026–2029

Datum, paragraf för beslut:
[20XX-XX-XX, § XX]

Dokumentansvarig:
Arvodeskommittén

Dokumentet styr:
Förtroendevalda i
Umeå kommun

Innehåll

1.	Inledning	4
1.1	Syfte	4
1.2	Lagar och andra krav.....	4
1.3	Omfattning och avgränsning	4
1.4	Giltighetstid	4
1.5	Begrepp och definitioner	5
2.	Allmänna bestämmelser/regler	5
2.1	Förtroendevalda i kommunen	5
2.2	Förtroendevalda i kommunens bolag	6
2.3	Övriga som är utsedda av Umeå kommun	6
2.4	Belopp.....	6
3.	Arvoden.....	6
3.1	Årsarvode.....	6
3.2	Arvode för sammanträde och förrättning	8
4.	Ersättningar	9
4.1	Resekostnader	9
4.2	Ersättning för förlorad arbetsinkomst	10
4.3	Ersättning för förlorad föräldrapenning	11
4.4	Ersättning för förlorad semesterförmån	11
4.5	Ersättning för förlorad pensionsförmån	11
4.6	Särskilda arbetsförhållanden	12
4.7	Ersättning för beredskap	12
5.	Avgång och frånvaro årsarvoderade.....	12
5.1	Avgång under mandatperioden.....	12
5.2	Ledighet och frånvaro.....	12
6.	Pension och försäkringar.....	13
6.1	Pensionsbestämmelser	13
6.2	Försäkringar	14
7.	Rapportering och utbetalning	14
7.1	Utbetalning	14
7.2	Felaktigt utbetalda arvoden/ersättningar	15
8.	Ansvar och roller	15
8.1	Kommunfullmäktige	15
8.2	Arvodeskommittén	15
8.3	Kommunstyrelsen	15

UTKAST 2026-04-16

Bilaga 1. Förteckning över uppdrag där innehavaren får årsarvode.....	16
Bilaga 2. Uppräkning av arvoden och ersättningar för förtroendevalda år 2027	19

1. Inledning

1.1 Syfte

Syftet med riktlinjen är att fastställa vilka arvoden och ersättningar som ska utgå till förtroendevalda i kommunen och hantering därav.

Riktlinjen utgör en rekommendation till kommunens bolag om vilka arvoden och ersättningar som ska utgå till förtroendevalda i bolagen.

1.2 Lagar och andra krav

Lagar

I Kommunallag (2017:725) 4 kap. 12–18 §§ regleras de ekonomiska förmånerna för förtroendevalda.

Aktiebolagslag (2005:551) 8 kap § 23 a fastställer att bolagsstämman ska besluta om arvoden och annan ersättning för styrelseuppdrag till var och en av styrelseledamöterna.

Relaterade styrdokument

Bestämmelser om omställningsstöd och pension för förtroendevalda (OPF-KR)

Tillämpningsanvisning Förtroendevalda OPF-KR Umeå kommun

Uppta också äldre pensionsreglementen här då vissa omfattas av dem

Kommunala reseavtalet, Bilersättningsavtal (BIA)

1.3 Omfattning och avgränsning

Styrdokumentet riktar sig till förtroendevalda i kommunen samt i tillämpliga delar även ledamöter, lekmannarevisorer och suppleanter i kommunens hel- och delägda bolag (efter beslut av bolagsstämman).

1.4 Giltighetstid

Riktlinjen gäller för mandatperioden 2026–2029.

Bilaga 2; Uppräkning av arvoden och ersättningar för förtroendevalda år 20XX uppräknas varje kalenderår i enlighet med bestämmelser i riktlinjen. En ny version av riktlinjen med uppdaterad bilaga publiceras på kommunens webbplats.

UTKAST 2026-04-16

1.5 Begrepp och definitioner

Nedan begrepp används i riktlinjen med följande betydelse.

Arvode	Arvode är ekonomisk kompensation till en förtroendevald för arbete och ansvar som följer av det politiska uppdraget. Arvodets storlek är ett uttryck för uppdragets bedömda omfattning och ska inte uppfattas som arbetstid. Det kan inte likställas med lön som utgår vid en anställning.
Referensbelopp	Fast belopp från vilken uträkning av arvoden utgår. Anges i bilaga 2, räknas upp årligen.
Årsarvode	Arvode för ett uppdrag med ett fast årsbelopp. Utgår från ett grundarvode och uppdragets storlek avgör hur stor del av grundarvodet den förtroendevalde är berättigad till. Årsarvodet utbetalas månadsvis.
Timarvode	Arvode för sammanträde och förrättning som utgår per timme som uppdraget utförs.
Grundarvode	Arvode som utgår till alla timarvoderade för första timmen för påbörjat sammanträde/förrättning.
Ersättning	Ekonomisk ersättning för kostnader som den förtroendevalda har haft med anledning av sitt förtroendeuppdrag.
Sammanträde	Sammanträde i fullmäktige, fullmäktigeberedning, styrelse, nämnd eller utskott där protokollföringsskyldighet föreligger enligt kommunallagen eller där protokoll förs i huvudsaklig överensstämmelse med kommunallagens bestämmelse.
Förrättning	Ett uppdrag eller en aktivitet utanför vanliga sammanträden som en förtroendevald politiker behöver utföra som en del av sitt politiska uppdrag.
Kommunalråd	Ordförande, 1:e och 2:e vice ordförande i kommunstyrelsen
Kommunrevisionen	Förtroendevalda med ansvar för oberoende granskning av kommunens verksamhet och ekonomi för att säkerställa att den sköts korrekt, effektivt och enligt kommunfullmäktiges beslut. Utses av kommunfullmäktige.
Lekmannarevisor	Förtroendevald som granskar om ett kommunalt bolag sköts ändamålsenligt, drivs på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt samt har tillräcklig intern kontroll.
Kommunkoncern	Kommunens styrelser och nämnder samt hel- och delägda bolag

2. Allmänna bestämmelser/regler

2.1 Förtroendevalda i kommunen

Riktlinjen gäller för förtroendevalda som avses i 4 kap § 1 kommunallagen. Det vill säga ledamöter och ersättare i; kommunfullmäktige, fullmäktigeberedningar, kommunstyrelsen, nämnder samt revisionen.

Rätten till arvode respektive ersättning upphör när förtroendeuppdraget upphör.

UTKAST 2026-04-16

2.2 Förtroendevalda i kommunens bolag

Kommunfullmäktige rekommenderar respektive bolagsstämman att besluta om att följa denna riktlinje för mandatperioden 2026–2029. Riktlinjen gäller då i tillämpliga delar för ledamöter och ersättare i bolagsstyrelser samt lekmanrevisorer.

Arvodet för ordförande och vice ordförande i bolagsstyrelser samt lekmanrevisorer i bolagen beräknas utifrån uppdragets omfattning. Varje bolag har max två lekmanrevisorer som reviderar, se bilaga 2.

Arvodet betalas ut av bolaget.

2.3 Övriga som är utsedda av Umeå kommun

Arvoden för personer som utses av kommunen till föreningar, stiftelser och andra sammanslutningar omfattas av föreningens/stiftelsens/sammanslutningens eventuella regler för arvoden och ersättningar. Arvodet betalas ut av föreningen/stiftelsen/sammanslutningen.

2.4 Belopp

Belopp för arvoden anges i bilaga 2; *Uppräkning av arvoden och ersättningar för förtroendevalda år 20XX*.

Beloppen räknas årligen upp med samma procentsats som den genomsnittliga löneökningen i kommunen föregående år.

Utgångspunkten för uppräkningsen är de belopp som anges i föregående års *Bilaga 2*. Uppräkningen sker från och med den 1 januari.

3. Arvoden

Arvode kan utgå i form av:

1. Årsarvode som är ett fast arvode som betalas ut månatligen. Uppdraget kan variera i omfattning, vilket det styr årsarvodets storlek.
2. Arvode för sammanträde och förrättning som utgår för enskilda tillfällen.

3.1 Årsarvode

Uppgifter som ingår i ett årsarvode:

UTKAST 2026-04-16

- Rutinmässigt följa förvaltningens arbete
- Genomgång av ärenden med sekreterare, föredragande eller annan anställd med anledning av sammanträdet, besiktning, förrättning eller dyl.
- Möten och överläggningar med lokala råd, samrådsorgan, andra nämnds/utskottspresidier.
- Planeringsmöten
- Studiebesök eller annan likvärdig förrättning som sker inom uppdraget

Årsarvodet är funktionsrelaterat och ändras om den förtroendevalde får annan funktion.

Helt årsarvode

Uppdrag som ger rätt till helt årsarvode framgår av bilaga 1. Det rör sig om kommunalråd samt vissa nämndsordföranden.

I helt årsarvode ingår all tjänstgöring som är förenad med uppdraget samt eventuella tilläggsuppdrag inom ramen för kommunkoncernen.

Uppdrag som utförs för annan huvudman medför inga avdrag på arvodet. Det gäller också uppdrag där den helarvoderade utsetts av kommunen.

Begränsat årsarvode

Uppdrag som ger rätt till ett begränsat årsarvode framgår av bilaga 1. Här anges också omfattning av uppdraget.

I det begränsade årsarvodet ingår sammanträde i egen nämnd/utskott, justering av protokoll samt allt arbete som hänger samman med uppdraget.

Den som har ett begränsat årsarvode kan inneha andra uppdrag som ger rätt till arvoden och ersättningar. Det kan vara deltagande i andra sammanträden än det egna huvuduppdraget (nämnd, utskott etc.).

Om uppdraget kombineras med andra uppdrag inom kommunkoncernen kan omfattningen inte överstiga 1,0 av referensbeloppet.

Årsarvode för gruppledare

Gruppledare för parti som har ledamot i kommunfullmäktige kan ha rätt till ett begränsat årsarvode enligt bilaga 1.

UTKAST 2026-04-16

Gruppledararvodet ska täcka allt arbete som har anknytning till gruppledarens verksamhet, exempelvis deltagande i beredning av budget, möten med kommunfullmäktiges presidium med mera.

Årsarvode för kommunfullmäktiges presidium

Ordförande, 1:e vice ordförande och 2:e vice ordförande i kommunfullmäktige har rätt till ett begränsat årsarvode enligt bilaga 1. Årsarvodet inkluderar all tjänstgöring som är förenad med uppdraget, dock inte sammanträden med kommunfullmäktige. Här utgår sammanträdesarvode.

Kommunrevisionen

Kommunrevisionens ledamöter har rätt till ett begränsat årsarvode enligt bilaga 1 samt arvode för sammanträde/förrättning.

3.2 Arvode för sammanträde och förrättning

Ledamöter och ersättare som inte har årsarvode kan få arvode och ersättning för sammanträden och förrättningar. Vilka sammanträden och förrättningar som är arvodesberättigade framgår nedan.

Presidier i styrelse, nämnder och utskott får inget sammanträdesarvode då det ingår i deras årsarvode.

Arvodes- och ersättningsberättigade sammanträden och förrättningar

Tjänstgörande ledamöter, närvarande ersättare och övriga förtroendevalda som getts närvarorätt får arvode och ersättning för sammanträden och förrättningar som framgår av nedan.

- a) Sammanträden med kommunfullmäktige, fullmäktigeberedning och fullmäktiges utskott, kommunstyrelsen, övriga nämnder, nämndutskott och revisorernas sammanträden
- b) sammanträden med utredningskommittéer, projektgrupper och arbetsgrupper
- c) protokollsjustering
- d) konferens, informationsmöten, studiebesök, uppdrag som kontaktperson studieresa, kurs eller liknande som rör kommunal angelägenhet och som har ett direkt samband med det kommunala förtroendeuppdraget,
- e) förhandling eller förberedelse inför förhandling med personalorganisation eller annan motpart
- f) överläggningar med företrädare för annat kommunalt organ än det

UTKAST 2026-04-16

- den förtroendevalde själv tillhör
- g) sammankomst med kommunalt samrådsorgan/ intressentsammansatt organ
 - h) överläggning med verksamhetsområdeschef eller annan anställd vid det kommunala organ den förtroendevalde själv tillhör
 - i) presidiummöte i fullmäktige, nämnd eller utskott.
 - j) besiktning eller inspektion
 - k) överläggning med utomstående myndighet eller organisation
 - l) fullgörande av granskningsuppdrag inom ramen för ett revisionsuppdrag.

Några andra sammanträden eller förrättningar än de som anges ovan berättigar inte till ersättning.

Arvodets utformning

Arvodet räknas per timme, där första timmen utges i form av ett grundarvode och därefter som timmarvode. Grundarvodet är tredubbelt timmarvode.

Arvode för del av timme, förutom första timmen, utges för varje påbörjad halvtimme med hälften av timmarvode. Sammanträdes- och förrättningsarvode ges för max 8 timmar per dag. I sammanträdesarvodet är partigruppsmöten invänt.

Grundarvode och timmarvode framgår av Bilaga 2; *Uppräkning av arvoden och ersättningar för förtroendevalda för år 20XX.*

4. Ersättningar

Ersättningar utgår för vissa kostnader som den förtroendevalda haft med anledning av uppdraget.

4.1 Resekostnader

Förtroendevald med begränsat årsarvode upp till 0,4 av referensbeloppet

Förtroendevalda som har ett begränsat årsarvode upp till 0,4 av referensbeloppet har rätt till ersättning för resekostnad. Det gäller när avståndet från den förtroendevaldes fasta bostad eller arbetsplats till sammanträdesplatsen/förrättningsplatsen överstiger 10 km (enkel väg).

Vid nyttjande av färdtjänst gäller samma regler och avstånd som ovan.

UTKAST 2026-04-16

Vid resa med bil utges bilersättning med belopp som följer det kommunala reseavtalets bestämmelser. Det förutsätts att samåkning sker i görligaste mån. Om den förtroendevalde har rätt till bilersättning, utgår även ersättning för parkeringskostnader.

Den förtroendevalde ansvarar för att rapportera sina verkliga resekostnader till varje sammanträde.

Ersättning för resekostnader, parkeringskostnader och traktamente vid sammanträde eller förrättning utanför kommunen utges enligt de grunder som fastställts för kommunens arbetstagare i det kommunala reseavtalet.

Förtroendevalda som är helt årsarvoderade eller har ett begränsat årsarvode som överstiger 0,4 av referensbeloppet

Förtroendevald som har helt årsarvode eller begränsat årsarvode överstigande 0,4 av referensbeloppet får ersättning enligt de grunder som fastställts för kommunens arbetstagare i det kommunala reseavtalet; Bilersättningsavtal (BIA).

Om den förtroendevalde har rätt till bilersättning vid förrättning, utgår även ersättning för parkeringskostnader.

4.2 Ersättning för förlorad arbetsinkomst

Förtroendevald med begränsat årsarvode upp till 0,4 av referensbeloppet

Förtroendevalda som har ett begränsat årsarvode upp till 0,4 av referensbeloppet och som får arvode för sammanträde eller förrättning (enligt avsnitt 2.2) har rätt till ersättning för styrkt inkomstbortfall.

För ordförande och vice ordförande med begränsade årsarvoden upp till 0,4 av referensbeloppet utgår ersättning för förlorad arbetsinkomst med ett högsta antal timmar per år, se bilaga 1.

Den förtroendevalde måste själv begära ersättning för den förlorade arbetsinkomsten. Begäran om ersättning ska göras senast inom ett år från dagen för sammanträde eller motsvarande.

Begäran om inkomstbortfall ska göras på den blankett som kommunen tillhandahåller via kommunens hemsida och intranät. Den som är sjukskriven, föräldraledig eller arbetslös lämnar i stället en kopia av uppgift på det belopp som skulle ha utbetalats av Försäkringskassan eller arbetslöshetskassan.

UTKAST 2026-04-16

Ersättningen för förlorad arbetsinkomst grundar sig på inlämnat intyg från den förtroendevaldes arbetsgivare om hur stort löneavdrag som görs för frånvaro på grund av förtroendeuppdrag hos kommunen. Avdraget beräknas per timme och för en månadsavlönad anges timavdraget beräknat utifrån en 30-dagarsmånad.

Förtroendevald som kan visa att en arbetsinkomst förlorats men inte till vilket belopp till exempel jordbrukare eller egen företagare har rätt till en schablonersättning beräknad på kalenderdagsberäknade sjukpenning som Försäkringskassan skulle ha utbetalt på 80-procentsnivån, multiplicerad med 1,25.

Ersättning för restid inom kommunen utges för max 3 timmar per sammanträde.

Förtroendevald kan få ersättning för förlorad arbetsinkomst för heldag även om sammanträdet eller förrättningen varar kortare tid. Det gäller förtroendevalda som på grund av arbetets art inte har möjlighet att återgå till arbetet under pågående arbetsdag.

Förtroendevalda som är helt årsarvoderade eller har ett begränsat årsarvode som överstiger 0,4 av referensbeloppet

Ersättning för förlorad arbetsinkomst tillämpas inte för förtroendevalda som är helt årsarvoderade eller har ett begränsat årsarvode som överstiger 0,4 av referensbeloppet.

4.3 Ersättning för förlorad föräldrapenning

Förtroendevald som överlåter föräldrapenning till medförälder för att delta i ett arvoderat politiskt uppdrag har rätt till ersättning motsvarande den föräldrapenning som annars skulle ha utgått om den förtroendevalde inte fullgjort det politiska uppdraget.

4.4 Ersättning för förlorad semesterförmån

Förtroendevald med begränsat årsarvode upp till 0,4 av referensbeloppet har rätt till ersättning för styrkt förlorad semesterförmån, maximalt 12 procent på utbetald ersättning för förlorad arbetsinkomst. Framställan ska göras senast inom två år från dagen för sammanträde eller motsvarande till vilken förlusten hänförs sig.

4.5 Ersättning för förlorad pensionsförmån

För förtroendevald med begränsat årsarvode upp till 0,4 av referensbeloppet regleras detta i *Bestämmelser om omställningsstöd och pension för förtroendevalda (OPF-KR)*.

UTKAST 2026-04-16

4.6 Särskilda arbetsförhållanden

Förtroendevald med begränsat årsarvode upp till 0,4 av referensbeloppet som arbetar obekvämt arbetstid och som har schemalagt arbetspass natt före/efter sammanträde eller förrättning kan få ersättning för förlorad arbetsinkomst inklusive semesterersättning och pensionsförmåner motsvarande två arbetspass med max 8 timmar per pass för att medge vila.

Deltagande i sammankomster som inte direkt har med kommunalt sammanträde att göra, t.ex. allmänna partimöten, inläsning av handlingar berättigar inte till ledighet.

4.7 Ersättning för beredskap

En månatlig ersättning utgår till ordförande och vice ordförande i individ- och familjenämnden för att vara tillgängliga för akuta beslutsärenden. Beredskapen kan delegeras till annan ledamot i Individ- och familjenämndens IFO-utskott, ersättning utgår då per vecka. Belopp anges i Bilaga 2; *Uppräkning av arvoden och ersättningar för förtroendevalda för år 20XX.*

5. Avgång och frånvaro årsarvoderade

5.1 Avgång under mandatperioden

Avgår förtroendevald med årsarvode under mandatperioden fördelas arvodet mellan denne och den som inträder i dennes ställe i förhållande till den tid var och en av dem innehaft uppdraget.

Tidpunkt för avslut är datum då kommunfullmäktige beslutade om den förtroendevaldas avsägelse, om inte annat datum anges i kommunfullmäktiges beslut. Tidpunkt för ersättarens tillträde är datum då kommunfullmäktige beslutade om fyllnadsval, om inte annat datum anges i kommunfullmäktiges beslut. Förtroendevald som avslutar sitt uppdrag under mandatperioden kan därmed bli återbetalningsskyldig beroende på när i månaden avsägelsen gäller.

5.2 Ledighet och frånvaro

För förtroendevalda som har årsarvode gäller nedan bestämmelser avseende, föräldraledighet, sjukdom och ledigheter för studier.

Föräldraledighet

Förtroendevalda med årsarvode har rätt att vara föräldralediga på heltid från sitt förtroendeuppdrag. Under föräldraledigheten görs avdrag på arvodet för motsvarande tid.

UTKAST 2026-04-16

Den förtroendevalda ansvarar för att anmäla sin föräldraledighet minst tre månader i förväg.

Nämnden utser enligt reglementet, ersättare för ordförande och vice ordförande.

I de fall föräldraledigheten är kortare än en månad görs inget avdrag på arvodet.

Deltidsledighet beviljas ej.

Sjukfrånvaro

Om en förtroendevald med årsarvode på grund av en längre tids sjukdom (mer än 1 månad) förhindras att fullgöra sitt uppdrag ska frånvaro av enskild förtroendevald anmälas. Avdrag på arvodet ska göras för motsvarande tid. Den förtroendevalda ansvarar för att rapportera om reducerat arvode.

Den förtroendevalde ska även göra en anmälan till Försäkringskassan.

I de fall frånvaron är kortare än en månad görs inget avdrag på arvodet. Partiell sjukfrånvaro påverkar inte arvodet.

Vid längre sjukfrånvaro utser kommunstyrelsen ersättare för ordförande och vice ordförande i styrelser och nämnder.

Ledighet vid studier

Förtroendevald med årsarvode har rätt att vara ledig från sitt förtroendeuppdrag för studier högst sex månader under en mandatperiod. Vid ledighet för studier upphör rätten till arvode under motsvarande period.

Vid ledighet för studier utser kommunstyrelsen ersättare för ordförande och vice ordförande i styrelser och nämnder.

6. Pension och försäkringar

Förtroendevalda omfattas av särskilda pensions- och försäkringsbestämmelser.

6.1 Pensionsbestämmelser

Förtroendevalda i kommuner och regioner omfattas av OPF-KR eller PBF. Bestämmelserna reglerar omställningsstöd, ålderspension, visstidspension och sjukpension. För förtroendevalda med årsarvode hel- och deltidsarvoderade är pensionsbestämmelserna reglerade i av kommunen särskilt fastställda pensionsreglementen.

Bestämmelser om omställningsstöd och pension för förtroendevalda, OPF-KR

UTKAST 2026-04-16

OPF-KR gäller för förtroendevalda från 2014 och framåt. Se kommunens särskilt fastställda pensionsbestämmelser.

Bestämmelser om pension och avgångsersättning för förtroendevalda, PBF

Årsarvoderade invalda före valet 2014 tillhör pensionsbestämmelserna PBF. Om årsarvoderade, som tillhör pensionsbestämmelserna PBF, inte innehaft uppdrag under hela två år eller om uppdragen varit i varierande omfattning avgör arvodeskommittén om avsteg från huvudregeln ska ske (PBF § 8 mom 2).

6.2 Försäkringar

Förtroendevalda med årsarvode omfattas av tjänstegrupplivförsäkringen TGL och arbetsskadeförsäkringen Trygghetsförsäkring vid arbetsskada (TFA-KL).

Grupplivförsäkringar eller TGL (eller GL-F)

TGL är en grupplivförsäkring för förtroendevalda. Den ger ekonomiskt skydd till efterlevande vid dödsfall under uppdragstiden. Villkoren för TGL är fastställda av försäkringsgivaren, Afa Försäkring, och omfattar alla förtroendevalda som omfattas av OPF-KR eller PBF.

Trygghetsförsäkring vid arbetsskada TFA-KL

För förtroendevalda i kommunen finns särskilda försäkringsvillkor vid arbetsskada, TFA-KL. Försäkringen gäller om en förtroendevald skadas eller blir sjuk på grund av sitt politiska uppdrag. Försäkringen gäller oavsett arvodesnivå.

7. Rapportering och utbetalning

7.1 Utbetalning

Årsarvodet utbetalas med en tolfedel per månad innevarande månad. Sammanträdes-/förrättningsarvoden utbetalas påföljande månad.

I augusti utbetalas inga sammanträdes-/förrättningsarvoden eftersom antalet sammanträden är få under juli månad.

Arvoden och ersättningar till förtroendevalda i kommunens bolag betalas av respektive bolag.

UTKAST 2026-04-16

7.2 Felaktigt utbetalda arvoden/ersättningar

Förtroendevald har en skyldighet att kontrollera sina arvodes- och ersättningsutbetalningar. Om fel uppmärksammas, ska detta, av den förtroendevalde omgående rapporteras. Eventuella felaktigheter korrigeras vid efterföljande ordinarie utbetalningstillfälle.

8. Ansvar och roller

8.1 Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige beslutar om riktlinjer för arvoden och ersättningar inför varje mandatperiod.

8.2 Arvodeskommittén

Arvodeskommittén utgörs av kommunfullmäktiges presidium och kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott. Ordförande är kommunfullmäktiges ordförande och vice ordförande är kommunfullmäktiges 1:e vice ordförande.

Arvodeskommittén sammanträder minst två gånger årligen. Ordförandeberedning ska genomföras innan arvodeskommittén sammanträder.

Kommittén ansvarar för att:

- Lägga fram förslag till kommunfullmäktige gällande riktlinjer för arvoden och ersättningar samt pensionsbestämmelser
- Besluta om tolkningar av antagna regler

8.3 Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen beslutar om mindre justeringar av arvodesreglerna, som inte är av principiell art. Justeringar anmäls till kommunfullmäktige.

Kommunstyrelsen ansvarar för tillämpning och process för tolkning av riktlinjen.

UTKAST 2026-04-16

Bilaga 1. Förteckning över uppdrag där innehavaren får årsarvode

I bilagan fastställs omfattning av respektive uppdrag i kommunfullmäktige, kommunstyrelse och kommunens nämnder/utskott där innehavaren får årsarvode. Beskrivningen är uppdelad i två tabeller:

- En för förtroendevalda med helt årsarvode och begränsat årsarvode som överstiger 0,4 av referensbeloppet
- En för förtroendevalda med begränsat årsarvode upp till 0,4 av referensbeloppet

Uppdelningen görs eftersom andra bestämmelser för ersättningar och frånvaro gäller för de som har ett begränsat årsarvode på upp till 0,4 av referensbeloppet.

Helt årsarvode och begränsat årsarvode överstigande 0,4 av referensbeloppet

Ordförande, 1:e och 2:e vice ordförande i kommunstyrelsen benämns kommunalråd. **De är de enda förtroendevalda i kommunkoncernen vars uppdrag kan överstiga 1,0 av referensbeloppet.**

Övriga förtroendevalda benämns utifrån nedan tabell.

Om uppdraget kombineras med annat uppdrag inom kommunkoncernen kan omfattningen aldrig överstiga 1,0 av referensbeloppet.

Nämnd/styrelse	Uppdrag	Omfattning av referensbelopp
Kommunstyrelsen	Kommunalråd 1	1,25
	Kommunalråd 2	1,10
	Kommunalråd 3	1,10
Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott	ledamot	0,7
Kommunstyrelsens planeringsutskott	ordförande	0,4
	vice ordförande	0,4
	ledamot	0,4
Kommunstyrelsens hållbarhetsutskott	ordförande	0,6
Byggnadsnämnden	ordförande	0,8
	vice ordförande	0,5
För- och grundskolenämnden	ordförande	1,0
	vice ordförande	0,5
	2:e vice ordförande	0,4

UTKAST 2026-04-16

Gymnasie-och vuxenutbildningsnämnden	ordförande	1,0
	vice ordförande	0,5
	2:e vice ordförande	0,4
Individ- och familjenämnden	ordförande	1,0
	vice ordförande	0,5
Personalnämnden	ordförande	0,4
Tekniska nämnden	ordförande	1,0
	vice ordförande	0,5
Äldrenämnden	ordförande	1,0
	vice ordförande	0,5
	2:e vice ordförande	0,4

Uppdrag med begränsat årsarvode upp till 0,4 av referensbeloppet

För ordförande och vice ordförande med uppdrag på mindre än 0,4 av referensbeloppet utgår ersättning för förlorad arbetsinkomst. Ett högsta antal timmar per år för respektive uppdrag specificeras i tabellen nedan.

Nämnd	Uppdrag	Omfattning av referensbelopp	Förlorad arbetsinkomst (max timmar/år)
Kommunfullmäktige	ordförande	0,3	510
	1:e vice ordförande	0,2	340
	2:e vice ordförande	0,15	255
Kommunfullmäktige	gruppledare	0,15	255
Kommunfullmäktiges Jämställdhetsutskott	ordförande	0,2	340
	vice ordförande	0,1	170
Kommunstyrelsens hållbarhetsutskott	vice ordförande	0,3	510
	ledamot	0,1	170
Fritidsnämnden	ordförande	0,3	510
	vice ordförande	0,2	340
Kulturnämnden	ordförande	0,3	510
	vice ordförande	0,2	340
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	ordförande	0,3	510
	vice ordförande	0,2	340
Personalnämnden	vice ordförande	0,25	425

UTKAST 2026-04-16

Valnämnden (valår)	ordförande	0,15	255
	vice ordförande	0,1	170
Gemensam nämnd Brand- och räddningsnämnden	ordförande	0,1	170
	vice ordförande	0,05	85
Gemensam nämnd IT-kapacitetsnämnden	ordförande	0,1	170
	vice ordförande	0,05	85
Gemensam nämnd PA-nämnden	ordförande	0,1	170
	vice ordförande	0,05	85
Gemensam nämnd Överförmyndarnämnden	ordförande	0,3	510
	vice ordförande	0,15	255

*Gäller för parti som har ledamot i kommunfullmäktige, dock inte om partiet har en annan ledamot som får 0,7 eller mer av referensbeloppet som fast arvodering.

Uppdrag i kommunens bolag

Styrelse	Uppdrag	Omfattning av referens- belopp	Förlorad arbetsinkomst (max timmar)
Umeå Kommunföretag AB (UKF)	ledamot	0,1	170
AB Bostaden (med dotterbolag)	ordförande	0,5	-
	vice ordförande	0,25	425
Umeå Energi AB (med dotterbolag)	ordförande	0,5	-
	vice ordförande	0,25	425
Umeå Vatten- och Avfallskompetens i Norr AB (Vakin) inkl. Umeva *	ordförande	0,5	-
Umeå vatten och avfall AB (Umeva)	vice ordförande	0,25	425
Umeå Parkerings AB (Upab)	ordförande	0,25	425
	vice ordförande	0,15	255
Umeå Deponi och avfallscenter AB	ordförande	0,25	425
	vice ordförande	0,15	255
Infrastruktur i Umeå AB (Inab)	ordförande	0,25	425
	vice ordförande	0,15	255
Umeå Hamn AB	ordförande	0,25	425
	vice ordförande	0,15	255
Visit Umeå	ordförande	0,15	255
	vice ordförande	0,1	170

*Vice ordförande i Vakin utses av Vindeln alt. Nordmaling.

Bilaga 2. Uppräkning av arvoden och ersättningar för förtroendevalda år 2027

Inledning

I bilagan fastställs belopp för arvoden och ersättningar för det aktuella året. Samtliga belopp räknas upp årligen varpå bilagan byts ut.

Metod för uppräkning

Beloppen räknas upp den 1 januari varje år med samma procentsats som den genomsnittliga löneökningen i kommunen föregående år (2026).

Referensbelopp

Referensbeloppet är: **XX** kr

Helt årsarvode

Helt årsarvode uträknas utifrån den omfattning av uppdraget som anges i bilaga 1. Nedan är exempel på beräkning för förtroendevalda som har helt årsarvode.

Uppdrag	Omfattning	Belopp
Kommunalförbundsstyrelse 1	1,25	$1,25 \times XX = YY$ kr
Kommunalförbundsstyrelse 2	1,1	
Kommunalförbundsstyrelse 3	1,1	
Övriga förtroendevalda med helt årsarvode	1,0	

Begränsat årsarvode

Begränsat årsarvode räknas utifrån den omfattning av uppdraget som anges i bilaga 1.

Nedan är exempel på beräkning för förtroendevalda som har begränsat årsarvode.

Uppdrag	Omfattning	Belopp
Exempel 1.....	0,4	
	0,xx	

Arvode till kommunrevisionen

För uppdrag i kommunrevisionen utgår ett fast årsarvode.

Uppdrag	Belopp
Ordförande	
Ledamot	

Arvode för sammanträde och förrättning

Timarvode: ZZ kronor

Grundarvode: utgör tredubbel timarvode

Sammanträdestid (timmar)	Grundarvode	Timarvode	Totalt (kr)
1	3 x ZZ		
2	3 x ZZ	1 x ZZ	
3	3 x ZZ	2 x ZZ	
4	3 x ZZ	3 x ZZ	
5	3 x ZZ	4 x ZZ	
6	3 x ZZ	5 x ZZ	
7	3 x ZZ	6 x ZZ	
8	3 x ZZ	7 x ZZ	

Ersättning för beredskap

Ordförande och vice ordförande i Individ- och familjenämnden får nedan ersättning för att vara i tjänst för akuta beslut i ärenden. När nämnden delegerar ansvaret till annan ledamot utgår ersättning enligt nedan.

Beredskap IFN	Belopp
Ordförande och vice ordförande	kr/vecka
Ledamot (när nämnden delegerar)	kr/vecka

Ersättning för förlorad arbetsinkomst

Ersättningen för förlorad arbetsinkomst uppgår till högst YY kronor per dag. Nedan finns exempel på beräkning av årsarvode och maximal ersättning för förlorad arbetsinkomst.

Uppdrag	Omfattning begränsat årsarvode	Max antal timmar	Max ersättning (kr)
Ordförande och vice ordförande	0,25	0,25 x 1 700 = 425	425 x kr = (kr delat med 8 timmar)

Ersättning till lekmannarevisorer

Arvodet är beräknat utifrån revisionsuppdragets storlek och att varje bolag har max två revisorer som reviderar koncernen.

Bolag	Ersättning per revisor (kr)
Umeå Energi AB *	
AB Bostaden*	
Umeå Kommunföretag AB	
Umeå Hamn AB*	
Vatten- och Avfallskompetens i Norr AB (Vakin, inklusive Umeva)*	
Infrastruktur i Umeå AB (Inab)*	
Umeå Parkerings AB (Upab)	
Umeå Deponi och avfallscenter AB	

*inklusive dotterbolag

Arvodesregler för förtroendevalda mandatperioden 2023-2026

Dokumenttyp: Regler/föreskrifter	
Dokumentansvarig: Stefan Larsson, HR	Beslutsdatum: KF 2022-06-20, § 126
Beslutad av: Kommunfullmäktige	DNR: KS-2022/00528

Innehåll

Hel- och deltidisarvoderade	4
§ 1 Tillämpningsområde	4
§ 2 Årsarvode.....	4
§ 3 Ersättning för sammanträde och förrättning	4
§ 4 Uppdragens omfattning	4
§ 5 Resekostnader	4
§ 6 Pension	4
§ 8 Försäkringar	5
§ 9 Sidoinkomster för heltidisarvoderade.....	5
§ 10 Tolkning av bestämmelserna.....	5
§ 11 Utbetalning	5
Fritidspolitiker, uppdrag mindre än 40 procent av heltid	6
§ 1 Tillämpningsområde	6
§ 2 Ersättningsberättigade sammanträden och förrättningar	6
§ 3 Ersättning för förlorad arbetsinkomst.....	6
§ 4 Förlorad föräldrapenning	7
§ 5 Förlorad semesterförmån.....	7
§ 6 Förlorad pensionsförmån	7
§ 7 Särskilda arbetsförhållanden.....	7
§ 8 Begränsat arvode till ordförande och vice ordförande	8
§ 9 Ersättning för sammanträde och förrättning	8
§ 10 Resekostnader	8
§ 11 Gruppleddararvode	9
§ 12 Försäkringar	9
§ 13 Tolkning av bestämmelserna.....	9
§ 14 Utbetalning	9
Beloppsbilaga	10
1. Årsarvode	10

2. Omfattning av hel- och deltidsarvoderades uppdrag	10
3. Ersättning för förlorad arbetsinkomst	11
4. Ersättning för sammanträde och förrättning	12
5. Begränsat arvode till ordförande med flera.....	12
Exempel	14
Arvodesregler för kommunens bolag	14
Ersättning till revisorer i bolagen	16

Hel- och deltidsarvoderade

§ 1 Tillämpningsområde

Dessa bestämmelser gäller för förtroendevalda som avses i *4 kap § 1 kommunallagen (2017:725)* och fullgör uppdrag på heltid eller på minst 40 procent av heltid.

§ 2 Årsarvode

Förtroendevald som fullgör sina uppdrag på heltid eller minst 40 procent av heltid har rätt till årsarvode enligt *punkt 1 i beloppsbilagan*.

Förtroendevald med årsarvode, som är ledig med stöd av *socialförsäkringsbalken*, följer samma ersättningsregler som kommunens anställda.

§ 3 Ersättning för sammanträde och förrättning

För deltagande i fullmäktige utges ersättning för sammanträde med belopp enligt *punkt 4 i beloppsbilagan*.

Deltidsarvoderade som deltar på andra sammanträden eller förrättningar kan ersättas upp till 100 procent.

§ 4 Uppdragens omfattning

De olika uppdragens omfattning i procent av en heltidsarvoderad finns under *punkt 2 i beloppsbilagan*.

§ 5 Resekostnader

Ersättning för resekostnader och traktamenten vid sammanträde eller förrättning utges enligt de grunder som fastställts för kommunens arbetstagare i *det kommunala reseavtalet*. Om den förtroendevalde har rätt till bilersättning vid förrättning, utgår även ersättning för parkeringskostnader.

§ 6 Pension

För hel- och deltidsarvoderade är pensionsbestämmelserna reglerade i ett av kommunen särskilt fastställda *pensionsreglementen*.

Hel- och deltidsarvoderade invalda före valet 2014 tillhör pensionsbestämmelserna PBF. Nyttillträdda hel- och deltidsarvoderade efter valet 2014 tillhör pensionsbestämmelserna OPF-KL.

Om hel- och deltidsarvoderade, som tillhör pensionsbestämmelserna PBF, inte innehaft uppdrag under hela två år eller om uppdragen varit i varierande omfattning avgör arvodeskommittén om avsteg från huvudregeln ska ske. (PBF § 8 mom 2).

§ 8 Försäkringar

Hel- och deltidsarvoderad omfattas av *grupplivförsäkringen TGL och arbets-skadeförsäkringen TFA*.

§ 9 Sidoinkomster för heltidsarvoderade

Uppdrag där den heltidsarvoderade utsetts av kommunen eller där det är frågan om uppdrag för exempelvis Sveriges Kommuner och Regioners räkning medför inga avdrag på arvodet. Politiska styrelseuppdrag, uppdrag för statliga verksamheter och deltagande i statliga utredningar ska inte heller medföra något avdrag på arvodet.

§ 10 Tolkning av bestämmelserna

Tolkning och tillämpning av dessa bestämmelser görs av arvodeskommittén som består av kommunfullmäktiges presidium och KSNAU. Arvodesbelopp för eventuellt nytillkommande uppdrag ska även avgöras av arvodeskommittén.

Smärre justeringar av arvodesreglerna, som inte är av principiell art, delegeras av kommunfullmäktige till kommunstyrelsen för beslut.

§ 11 Utbetalning

Årsarvodet utbetalas innevarande månad medan sammanträde/förrättningsarvoden utbetalas påföljande månad. I augusti utbetalas inga sammanträdes-/förrättningsarvoden, eftersom antalet sammanträden är få under juli månad.

Fritidspolitiker, uppdrag mindre än 40 procent av heltid

§ 1 Tillämpningsområde

Dessa bestämmelser gäller för förtroendevald som avses i 4 kap § 1 kommunalagen (2017:725) med politiskt uppdrag på mindre än 40 procent av heltid.

§ 2 Ersättningsberättigade sammanträden och förrättningar

Tjänstgörande ledamöter, närvarande ersättare och andra förtroendevalda som har medgetts närvarorätt har rätt till ersättning enligt vad som närmare anges i § 3–6 och § 8–9 för nedanstående uppdrag:

- a) sammanträde med kommunfullmäktige, fullmäktigeberedning, kommunstyrelsen och övriga nämnder, nämndutskott, nämndberedningar, liksom revisorernas sammanträden
- b) sammanträden med utredningskommittéer, projektgrupper och arbetsgrupper
- c) protokollsjustering, då särskild tid och plats bestämts härför
- d) konferens, informationsmöten, studiebesök, uppdrag som kontaktperson studieresa, kurs eller liknande som rör kommunal angelägenhet och som har ett direkt samband med det kommunala förtroendeuppdraget,
- e) förhandling eller förberedelse inför förhandling med personalorganisation eller annan motpart
- f) överläggningar med företrädare för annat kommunalt organ än det den förtroendevalde själv tillhör
- g) sammankomst med kommunalt samrådsorgan/ intressentsammansatt organ
- h) överläggning med verksamhetsområdeschef eller annan anställd vid det kommunala organ den förtroendevalde själv tillhör
- i) presidiummöte i fullmäktige, fullmäktigeberedning, nämnd eller utskott
- j) besiktning eller inspektion
- k) överläggning med utomstående myndighet eller organisation
- l) fullgörande av granskningsuppdrag inom ramen för ett revisionsuppdrag.

§ 3 Ersättning för förlorad arbetsinkomst

Förtroendevald har rätt till ersättning för styrkt förlorad arbetsinkomst med högst det belopp som framgår av *beloppsbilaga punkt 3*.

Förtroendevald som kan visa att en arbetsinkomst förlorats men inte till vilket belopp har rätt till en schablonersättning beräknad på grundval av den senast fastställda sjukpenningen för dag på sätt som framgår av *beloppsbilaga punkt 3*.

Framställan ska göras senast inom ett år från dagen för sammanträde eller motsvarande till vilken förlusten hänför sig.

För *ordförande* och *vice ordförande* gäller särskilda ersättningsregler enligt *beloppsbilaga punkt 3 och 5*.

§ 4 Förlorad föräldrapenning

Förtroendevald som överlåter föräldrapenning till make/maka för att delta i ett arvoderat politiskt uppdrag har rätt till ersättning motsvarande den föräldrapenning som annars skulle ha utgått om den förtroendevalde inte fullgjort det politiska uppdraget.

§ 5 Förlorad semesterförmån

Förtroendevald har rätt till ersättning för styrkt förlorad semesterförmån, maximalt 12 procent på utbetald ersättning för förlorad arbetsinkomst. Framställan ska göras senast inom två år från dagen för sammanträde eller motsvarande till vilken förlusten hänför sig.

§ 6 Förlorad pensionsförmån

För fritidspolitikerna är pensionsbestämmelserna reglerade i ett av kommunen särskilt fastställt *pensionsreglemente OPF-KL*.

§ 7 Särskilda arbetsförhållanden

Förtroendevald, med speciella arbetstider eller särskilda arbetsförhållanden i övrigt, kan erhålla ersättning för förlorad arbetsinkomst inklusive semesterersättning och pensionsförmåner för sådan arbetstid som inte går att fullgöra på grund av arbetets art. Ersättning för sådan ej fullgjord arbetstid ersätts enligt § 3, dock för högst 8 timmar.

§ 8 **Begränsat arvode till ordförande, vice ordförande samt specifikt andre vice ordförande i kommunfullmäktige**

Förtroendevald, som fullgör uppdrag på mindre än 40 procent av heltid, har rätt till begränsat arvode i den utsträckning som fullmäktige beslutat enligt *punkt 5 i beloppsbilagan*. Årsarvodet beräknas utifrån omfattning i procent av heltidsarvoderad förtroendevald.

Avgår förtroendevald med begränsat arvode under mandatperioden fördelas arvodet mellan honom och den, som inträder i hans ställe i förhållande till den tid, varunder var och en av dem innehaft uppdraget.

För förtroendevald med begränsat arvode, som på grund av sjukdom eller av andra skäl är förhindrad att fullgöra sitt uppdrag under tid, som *överstiger en månad*, ska det begränsade arvodet minskas i motsvarande mån. Ansvaret för att rapportera om reducerat arvode åvilar den förtroendevalde.

§ 9 **Ersättning för sammanträde och förrättning**

Förtroendevald, som fullgör sina uppdrag på mindre än 40 procent av heltid, har rätt till ersättning för sammanträde och förrättning (se § 2) enligt *punkt 4 i beloppsbilagan*.

Till förtroendevald med begränsat arvode enligt § 8 utges *ej* sammanträdes- och förrättningsersättning, med undantag för deltagande i fullmäktige. Då utgår ersättning enligt *punkt 4 i beloppsbilagan*.

§ 10 **Resekostnader**

Resor inom kommunen

Resekostnadsersättning utges när avståndet från den förtroendevaldes fasta bostad eller arbetsplats till sammanträdesplatsen/förrättningsplatsen överstiger 10 km (enkel väg).

Vid resa med bil utges bilersättning med belopp som följer det kommunala reseavtalets bestämmelser. Det förutsätts att samåkning sker i görligaste mån. Ersättning för parkeringskostnader utges om den förtroendevalde har rätt till ersättning enligt ovanstående.

Den förtroendevalde har att meddela sekreterare/ordförande om sina verkliga reskostnader till varje sammanträde.

Resor utanför kommunen

Ersättning för resekostnader, parkeringskostnader och traktamente vid sammanträde eller förrättning utom kommunen utges enligt de grunder som fastställts för kommunens arbetstagare i det kommunala reseavtalet.

§ 11 Gruppledararvode

Resursperson/gruppledare för parti som erhållit ledamot i kommunfullmäktige erhåller ett årligt arvode. Arvodet är 15% av heltidsarvoderad förtroendevald. Om partiet har ledamot som erhåller 70% eller mera som fast arvodering utgår inget gruppledararvode för någon ledamot för aktuellt parti. 2026 är arvodet 157 502 kr (2026-01-01)

§ 12 Försäkringar

Fritidspolitiker med uppdrag på mindre än 40 procent av heltid omfattas av arbetsskadeförsäkringen TFA.

§ 13 Tolkning av bestämmelserna

Tolkning och tillämpning av dessa bestämmelser görs av arvodeskommittén som består av kommunfullmäktiges presidium och KSNAU. Arvodesbelopp för eventuellt nytillkommande uppdrag ska även avgöras av arvodeskommittén.

Smärre justeringar av arvodesreglerna, som inte är av principiell art delegeras av kommunfullmäktige till kommunstyrelsen för beslut.

§ 14 Utbetalning

Det begränsade arvodet utbetalas för innevarande månad. Sammanträdes- och förrättningsarvoden utbetalas varje månad, utom i augusti, eftersom antalet sammanträden är få under juli månad.

Beloppsbilaga

1. Årsarvode

(§ 2 enligt regler för hel- och deltidsarvoderade)	<u>2026</u>
Kommunalråd 1 (ordförande, kommunstyrelsen)	125 % x 1 050 012 = 1 312 515 kr
Kommunalråd 2	110 % x 1 050 012 = 1 155 013 kr
Kommunalråd 3	110 % x 1 050 012 = 1 155 013 kr
Övriga hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda (heltid)	100 % x 1 050 012 = 1 050 012 kr

Årsarvodet till hel- och deltidsarvoderad följer löneutvecklingen för anställda. Uppräkning av årsarvodet sker från och med 1 januari varje år med den procentsats av den genomsnittliga nivåhöjningen av utfall av kommunens avtal under föregående år.

Årsarvodet är funktionsrelaterat och ändras om den förtroendevalde får annan funktion.

Årsarvode till deltidsarvoderad uträknas utifrån omfattning i procent av heltid enligt *punkt 2*.

2. Omfattning av hel- och deltidsarvoderades uppdrag

(§ 4 enligt reglerna för hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda)

Ordförande, 1:e och 2:e vice ordförande i kommunstyrelsen benämns kommunalråd. Övriga förtroendevalda med uppdrag mer än 40 % benämns utifrån uppdraget i varje nämnd.

	Uppdrag	Omfattning av heltid (%)
Kommunstyrelsen	kommunalråd	100
Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott	ledamot	70
Kommunstyrelsens planeringsutskott	ledamot	40
	ordförande	40
	vice ordförande	40
Kommunstyrelsens hållbarhetsutskott	ordförande	60
Individ- och familjenämnden	ordförande	100
	vice ordförande	50
Äldrenämnden	ordförande	100
	vice ordförande	50
För- och grundskolenämnden	ordförande	100
	vice ordförande	50

Gymnasie-och vuxenutbildningsnämnden	ordförande	100
	vice ordförande	50
Byggnadsnämnden	ordförande	80
	vice ordförande	50
Tekniska nämnden	ordförande	100
	vice ordförande	50
Personalnämnd	ordförande	40

Om uppdraget kombineras med annat deltidsuppdrag kan omfattningen aldrig överstiga 100 procent.

3. Ersättning för förlorad arbetsinkomst

(§ 3 enligt regler för fritidspolitikeruppdrag mindre än 40 procent)

Ledamöter/ersättare

Ersättningen för förlorad arbetsinkomst grundar sig på inlämnat intyg från den förtroendevaldes arbetsgivare om hur stort löneavdrag som görs för frånvaro på grund av förtroendeuppdrag hos kommunen. Avdraget beräknas per timme och för en månadsavlönad anges timavdraget beräknat utifrån en 30-dagarsmånad.

Förtroendevald som kan redovisa att en arbetsinkomst förlorats men inte till vilket belopp, till exempel jordbrukare eller egen företagare erhåller ersättning motsvarande den kalenderdagsberäknade sjukpenning som Försäkringskassan skulle ha utbetalt på 80-procentsnivån, multiplicerad med 1,25.

Ersättning för restid inom kommunen utges för max 3 timmar per sammanträde.

Ersättningen för förlorad arbetsinkomst uppgår till högst 2 627 kronor per dag (2026-01-01).

Uppräkning av maxbeloppet sker från och med 1 januari varje år med den procentsats av den genomsnittliga nivåhöjningen av utfall av kommunens avtal under föregående år.

Ordförande och vice ordförande

För ordförande och vice ordförande med begränsat arvode utgår ersättning för förlorad arbetsinkomst med ett högsta antal timmar och belopp per år. *Se förteckning under punkt 5 i denna bilaga.*

4. Ersättning för sammanträde och förrättning

(§ 3 enligt regler för hel- och deltidsarvoderade och § 9 enligt regler för fritidspolitikeruppdrag mindre än 40 procent av heltid)

Uppräkning av sammanträdes- och förrättningsersättning sker från och med 1 januari varje år med den procentsats av den genomsnittliga nivåhöjningen av utfall av kommunens avtal under föregående år.

Arvode för första timmen utges i form av ett grundarvode och för därpå följande timme som timmarvode. Arvode för del av timme – förutom för den första timmen – utges för varje påbörjad halvtimme med hälften av timmarvodet.

Grundarvode: utgör tredubbelt timmarvode

Timmarvode: 266 kronor (2026-01-01)

Sammanträdes- och förrättningsersättning: utges för max 8 timmar per dag (heldagsarvode). I sammanträdesarvodet är ersättning för partigruppsmöte invägt.

Sammanträdestid (timmar)	Grundarvode	Timmarvode	Totalt
1	3 x 266		798
2	3 x 266	1 x 266	1 064
3	3 x 266	2 x 266	1 330
4	3 x 266	3 x 266	1 596
5	3 x 266	4 x 266	1 862
6	3 x 266	5 x 266	2 128
7	3 x 266	6 x 266	2 394
8	3 x 266	7 x 266	2 660

5. Begränsat arvode till ordförande med flera

(enligt arvodesregler för fritidspolitikeruppdrag mindre än 40 procent av heltid § 8)

Uppräkning av det begränsade arvodet sker från och med 1 januari varje år med den procentsats av den genomsnittliga nivåhöjningen av utfall av kommunens avtal under föregående år.

Nämnd	Uppdrag	Omfattning (%)	Förlorad arbetsinkomst (max timmar)
Gemensam räddningsnämnd	ordförande	10	170
	vice ordförande	5	85
Gemensam nämnd IT-kapacitetstjänster	ordförande	10	170
	vice ordförande	5	85
Gemensam nämnd Personaladministration Umeåregionen	ordförande	10	170
	vice ordförande	5	85
Gemensam Överförmyndarnämnden Umeåregionen inkl. Ö-vik	ordförande	30	510
	vice ordförande	15	255
Kommunstyrelsens hållbarhetsutskott	vice ordförande	30	510
Kommunstyrelsens hållbarhetsutskott	ledamot	10	170
Kommunfullmäktige	ordförande	30	510
	1:e vice ordförande	20	340
	2:e vice ordförande	15	255
Kommunfullmäktiges jämställdhetsutskott	ordförande	20	340
	vice ordförande	10	170
Fritidsnämnden	ordförande	30	510
	vice ordförande	20	340
Personalnämnd	vice ordförande	25	425
Kulturnämnden	ordförande	30	510
	vice ordförande	20	340
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	ordförande	30	510
	vice ordförande	20	340
Valnämnden (valår)	ordförande	15	255
	vice ordförande	10	170

För uppdrag i kommunrevisionen utgår ett fast årsarvode till ordförande med 38121 kr och till ledamöter 15 703 kr. (2026-01-01)

Exempel:

Så här beräknas årsarvodet för ordförande och vice ordförande och ersättning för förlorad arbetsinkomst:

Uppdragets omfattning: 25 procent

Årsarvode: $25 \% \times 1\,050\,012 = 262\,503$ kr

Max timmar: $25 \% \times 1\,700 = 425$ timmar

Max ersättning: $425 \times 328,38$ kr = 139561,50 kr (2 627 kr delat med 8 timmar)

Arvodesregler för kommunens bolag

Kommunfullmäktige rekommenderar respektive bolagsstämma att besluta om att följa kommunens arvodesbestämmelser för mandatperioden 2023-2026.

Uppräkning av arvodet sker från och med 1 januari varje år med den procentsats av den genomsnittliga nivåhöjningen av utfall av kommunens avtal under föregående år.

Styrelse	Uppdrag	Omfattning (%)	Årsarvode (kr)	Förlorad arbetsinkomst (max timmar)	Max ersättning (kr)
Bostaden AB (med dotterbolag)	ordförande	50	525 006		
	vice ordförande	25	262 503	425	139 562
Dåva DAC	ordförande	25	262 503	425	139 562
	vice ordförande	15	157 502	255	83 737
Dåva Terminal	ordförande	10	105 001	170	55 825
	vice ordförande	5	52 501	85	27 912
Umeå Energi AB (med dotterbolag)	ordförande	50	525 006		
	vice ordförande	25	262 503	425	139 562
Infrastruktur i Umeå AB (Inab)	ordförande	25	262 503	425	139 562
	vice ordförande	15	157 502	255	83 737
Umeå Parkerings AB (Upab)	ordförande	25	262 503	425	139 562
	vice ordförande	15	157 502	255	83 737
Vatten- och Avfallskompetens i Norr AB (Vakin) inklusive Umeva *	ordförande	50	525 006		
Umeva	vice ordförande	25	262 503	425	139 562
Umeå kommunföretag AB (UKF)	ledamot	10	105 001	170	55 825
Kvarken Ports	ordförande	25	262 503	425	139 562
Umeå hamn	ordförande	25	262 503	425	139 562
	vice ordförande	15	157 502	255	83 737

*Vice ordförande i Vakin utses av Vindeln alt. Nordmaling.

Ersättning till revisorer i bolagen

Arvodet är beräknat utifrån revisionsuppdragets storlek och att varje bolag har max två revisorer som reviderar koncernen.

Uppräkning av arvodet sker från och med 1 januari varje år med den procentsats av den genomsnittliga nivåhöjningen av utfall av kommunens avtal under föregående år.

Bolag	Ersättning per revisor (kr)
Bostaden AB	13 519
Umeå Energi AB	18 027
Umeå Kommunföretag AB	13 519
Vatten- och Avfallskompetens i Norr AB (Vakin, inklusive Umeva)	9 018
Umeå Parkerings AB (Upab)	4 506
Infrastruktur i Umeå AB (Inab)	9 015
Dåva Deponi AB	4 506

Tjänsteskrivelse

2026-04-16

Kommunstyrelsens
näringslivs- och arbetsutskott

Diariennr: KS-2025/00756

Dialog med för- och grundskolenämnden om åtgärder kopplade till den demografiska prognosen

Förslag till beslut

Näringslivs- och arbetsutskottet beslutar

att till protokollet notera att utskottet tagit del av informationen.

Ärendebeskrivning

Vid sammanträde 2026-04-21 informerar företrädare från för- och grundskolenämnden om åtgärder kopplade till den demografiska prognosen.

Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott kallar för- och grundskolenämndens presidium till sitt sammanträde den 21 april kl. 13:30 (20 min) för en kompletterande föredragning gällande de frågeställningar som skickades ut inför planeringsdialogerna (se nedan) samt förtydligande av de behov som lyftes för 2027 vid planeringsdialogen den 25 mars.

- Hur avser nämnden anpassa förskole- respektive grundskoleverksamheten till den demografiska utvecklingen?
Dimensionering och lokalisering av verksamhet?
- Hur påverkas kompetenssammansättning/kompetensnyttjande av demografiska förändringar?
- Vad avser nämnden vidta för åtgärder för att ha ett effektivt lokalnyttjande?

Beslutet ska skickas till

-

Förnamn, Efternamn
Befattning

Tomas Jakobsson
kommunsekreterare

Tjänsteskrivelse

2026-04-16

Kommunstyrelsens
näringslivs- och arbetsutskott

Diarienumr: KS-2026/00377

Information/dialog om "Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026-2050"

Förslag till beslut

Näringslivs- och arbetsutskottet beslutar

att till protokollet notera att utskottet tagit del av informationen.

Ärendebeskrivning

Vid sammanträdet 2026-04-21 informerar företrädare från fritidsnämnden om "Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026-2050".

Beslutsunderlag

Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026-2050

Förnamn, Efternamn
Befattning

Tomas Jakobsson
kommunsekreterare

Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026–2050

Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026–2050

Sammanfattning

Fritidsförvaltningens grunduppdrag är att säkerställa simundervisning för samtliga grundskoleelever samt att erbjuda kommunens invånare ett jämlikt, jämställt och långsiktigt hållbart fritidsutbud. För att detta uppdrag ska kunna fullgöras även i ett växande Umeå krävs en strategiskt planerad och långsiktig utveckling av kommunens badhusstruktur. I dag finns fyra kommunala badhus med geografisk spridning. De finns i Sävar, Hörnefors, Holmsund/Obbola och centrala Umeå och utgör en central del av kommunens arbete med simkunnighet, vattenvana och folkhälsa.

Kommundelsbaden uppfördes under perioden 1969–1971 och närmar sig nu slutet av sin tekniska livslängd. Med en ålder på cirka 55–57 år har anläggningarna passerat den generellt accepterade livslängden om cirka 50 år för badanläggningar, sett till miljöprestanda, funktionalitet och långsiktig hållbarhet. Detta innebär att risken för driftstörningar, ökade underhållskostnader och bristande funktionalitet successivt ökar, samtidigt som kraven på tillgänglighet och inkluderande lösningar i offentliga lokaler har förändrats avsevärt sedan 1970-talet. I ett nationellt perspektiv är Umeå inte ensamt; omkring 80 procent av Sveriges offentliga simhallar är byggda före 1980 och många kommuner står inför liknande beslut om reovering eller ersättning. Mot den bakgrunden är det brådskande och nödvändigt att ta fram en samlad plan för hur tillgången till simhallar ska säkerställas så att fritidsnämnden även fortsättningsvis kan fullgöra sitt grunduppdrag.

Planens huvudsyfte är att långsiktigt säkra Umeå kommuns ansvar för simundervisning, simkunnighet och folkhälsa i takt med en växande befolkning. Umeå kommuns vision är att kommunen ska ha 200 000 invånare år 2050, vilket motsvarar en ökning med omkring 65 000 personer jämfört med 2025. Tillväxten väntas också bli särskilt tydlig i kommundelarna, där exempelvis Sävar/Holmön, Holmsund/Obbola och Hörnefors bedöms öka markant enligt visionen.

Slutsatsen i den strategiska planen för badhus i Umeå kommun 2026–2050 är därför att kommunen successivt ersätter befintliga kommundelsbad med nya, moderna och tillgängliga familjebad, att utreda möjligheten att simsportens verksamhet samlas i en särskild simsportanläggning och att ersättning för Navet utreds på längre sikt. Tidslinjen innebär att ett nytt lokalt familjebad byggs i Sävar för att ersätta Sävar simhall senast 2029, att ett nytt familjebad byggs i Hörnefors för att ersätta Vallabadet senast 2034 och att ett nytt familjebad byggs i Holmsund för att ersätta Storsjöhallen senast 2039. Därutöver föreslås att ytterligare ett lokalt familjebad etableras omkring 2045 samt att en ny eventuell simsportanläggning utreds för att ersätta Navet omkring 2050.

Planen kopplar också framtida anläggningsutveckling till kapacitetsmål. Umeå kommun har i dag ett genomsnittligt nyttjande av kommunala bad på cirka 2,8 besök per invånare och år, medan vissa närbad redan ligger betydligt högre. Mot bakgrund av befolkningstillväxten och behovet av bättre tillgång är ambitionen att uppdatera kapaciteten för antal badhusbesök per invånare till cirka 5,0 besök per invånare och år vilket ligger i nivå med jämförbara kommuner. Beräkningarna indikerar att detta kräver en kapacitet på 1 000 000 besök 2050.

Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026–2050

Umeå kommuns översiktsplan anger att Umeås tillväxt ska ske både i centralorten och i större tätorter som Sävar, Holmsund och Hörnefors. För att den utvecklingsstrategin ska vara långsiktigt hållbar behöver samhällsservice och mötesplatser utvecklas i takt med befolkningen. Nybyggnation av badhus i dessa orter är därför inte enbart en ersättning av uttjänta anläggningar, utan en strategisk investering i jämlik service, lokal attraktivitet och hållbar tillväxt. Genom att stärka samhällsfunktioner utanför centralorten bidrar kommunen till minskad centralisering, förbättrad folkhälsa och goda uppväxtvillkor för barn och unga i hela kommunen.

Sammanfattningsvis står Umeå kommun inför ett avgörande vägval för badverksamhetens långsiktiga utveckling. Flera anläggningar närmar sig slutet av sin livslängd samtidigt som befolkningen växer och kraven på simundervisning kvarstår. Redan i dag ligger Umeå kommun på gränsen kapacitetsmässigt när det gäller att kunna erbjuda alla elever simundervisning och elever bussas till olika bad för att säkerställa elevernas simundervisning. Även kraven på tillgänglighet och hållbar drift ökar. Renovering kan i vissa fall vara möjligt, men för äldre anläggningar innebär det ofta stora risker, dolda kostnader och begränsade förbättringar. Nybyggnation möjliggör universell utformning, högre energieffektivitet, bättre driftprestanda och flexibla lösningar för olika målgrupper. Med denna inriktning kan kommunen säkerställa skolans simundervisning, stärka folkhälsan och erbjuda en jämlik och framtidssäkrad badverksamhet fram till år 2050.

2023–2050 (Umeå kommuns vision om 200 000 invånare 2050)

Område	2024	2050	Ökning
Umeå totalt	134 249	200 000	65 751
Sävar/Holmön	7 043	13 166	6 123
Holmsund/Obbola	9 472	14 561	5 089
Hörnefors	4 790	10 823	6 033

Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026–2050

Innehåll

Inledning	5
Bakgrund, omvärld och nuläge	5
Omvärld.....	6
Nuläge	7
Presentation av befintliga anläggningar	8
Sävar simhall	10
Storsjöhallen	10
Vallabadet	11
Umelagun	12
Obbolabadet	13
Navet.....	13
Kapacitet – antal kunder – invånare	14
Invånare och beräknad tillväxt	14
Kapacitetsbehov.....	14
Teknisk kapacitetsbegränsning – vattenreningens maxbelastning	16
Kapacitetsberäkningar – 2050	17
Tillgänglighet, nybyggnation och renovering.	18
Tillgänglighet, jämlikhet och rätt till bad för alla.....	18
Renovering och nybyggnation	18
Slutsatser och rekommendationer	19
Nulägets sårbarhet.....	19
Renovering och nybyggnation – ett strategiskt vägval.....	20
Kapacitetsdimensionering och utvecklingsbehov	20
Inriktning för lokala familjebad.....	21
Samlad rekommendation	21
Referenser.....	22

Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026–2050

Inledning

Fritidsnämnden

- ansvarar för att erbjuda Umeås invånare ett rikt, jämlikt, jämställt och hållbart fritidsutbud, där barn och ungas delaktighet och möjlighet till utveckling har en särställning
- erbjuder fritidsaktiviteter och inkluderande mötesplatser, för unga liksom för vuxna med intellektuell funktionsnedsättning
- har det samlade ansvaret för handläggning av kommunens föreningsbidrag, samt ett särskilt uppdrag att stödja föreningslivet och främja det ideella engagemanget
- ansvarar för skötsel och utyrning av idrotts- och fritidsanläggningar, både för elit- och breddidrott. I uppdraget ingår även skötsel av friluftsområden samt fiskefrämjande åtgärder
- har i uppdrag att erbjuda Umeås invånare badupplevelser, friskvård samt ansvara för simundervisning för samtliga grundskoleelever.

Fritidsnämndens sammanträde beslutade 2023-11-22:

att förstärka uppdrag 35 med tillägget:

att i dialog med tekniska nämnden och kommunstyrelsen genomföra översynen av anläggningsstrukturen för idrotts-, fritids- och badanläggningar. Vidare ges uppdrag att analysera utvecklingen av framtidens friluftsliv, föreningsstöd samt ta hänsyn till klimatförändringar.

Med anledning av beslutet har en strategisk plan för utvecklingen av Umeå kommuns badhus för perioden 2026–2050 utarbetats. Planen fokuserar primärt på de badanläggningar som används för skolans simundervisning och syftar till att säkerställa att anläggningarna uppfyller både nuvarande och framtida behov hos invånarna i Umeå kommun.

Bakgrund, omvärld och nuläge

Syftet med utredningen är att ta fram en strategisk plan för badanläggningarna i Umeå kommun och ge en rekommendation om väg framåt för badanläggningar i Umeå kommun som möter nuvarande och kommande behov utifrån:

- skola/simundervisning.
- befolkningsökning i Umeå kommun
- vattenvanefrämjande verksamhet
- folkhälsoarbetet.

Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026–2050

Omvärld

Cirka 80 procent av Sveriges närmare 450 offentliga simhallar är byggda före 1980. Många av dessa simhallar är hårt slitna och i behov av omfattande renoveringar eller utbyte. Umeå kommun är ett tydligt exempel där befintliga anläggningar är ålderstigna, energikrävande och i behov av omfattande underhållsinsatser.

Ett badhus är en av de mest utsatta typerna av byggnader och slits upp till fyra gånger snabbare än en vanlig fastighet. Badhusens tekniska livslängd anges i branschpraxis ofta till cirka 40–60 år, beroende på konstruktion och underhållsnivå. I svenska kommunala utredningar används 50 år som ett vanligt riktvärde för den funktionella livslängden, medan tekniska installationer normalt har en kortare livslängd om cirka 25–30 år. I ekonomiska kalkyler används dock ofta en kortare livslängd, omkring 30 år, för tekniska installationer såsom vattenrening, ventilation och styrsystem (SKR: *Badhus – strategiska frågor och ställningstaganden*, 2014).

Betongkonstruktioner i badhus utsätts för en särskilt aggressiv miljö där hög fuktighet och kemisk påverkan från klor och desinfektionsmedel bidrar till att kloridjoner tränger in i betongen och orsakar korrosion i armeringen. Processen leder till sprickbildning, rost och vittring som successivt försämrar betongens hållbarhet och konstruktionsstabilitet över tid, vilket dokumenterats i flera tekniska studier och undersökningar av simhallar (KTH: *Badhusrenovering och underhåll 2016*).

Simhallar är mycket komplexa byggnader som kräver stora investeringar och hög teknisk kompetens. De beskrivs ofta som den mest komplexa typen av fastighet att uppföra efter kärnkraftverk (Arena idé: *Simhallen vid ett vägskäl*, 2025). Sedan 1970-talet har kraven på tillgänglighet, arbetsmiljö och inkludering förändrats avsevärt, och många äldre badanläggningar saknar förutsättningar att anpassas till dagens krav på offentliga lokaler.

Kostnaden för att uppföra en ny badanläggning uppgår i 2024 års prisnivå till cirka 55 000–65 000 kronor per kvadratmeter BTA, baserat på färdigställda projekt under åren 2023–2024. Mot den bakgrunden väljer många kommuner att ersätta äldre simhallar genom nybyggnation i stället för omfattande renoveringar, för att bättre möta dagens krav på flexibilitet, energieffektivitet och tekniska lösningar.

Vid nybyggnation ges möjlighet att planera för en flexibel och framtidssäkrad anläggning som kan tillgodose behoven hos olika målgrupper och uppfylla de tillgänglighetskrav som ställs på moderna offentliga verksamheter.

Simkunnighet är en central folkhälsofråga i ett vattenrikt land som Sverige. I början av 1900-talet drunknade över 1 000 personer årligen, medan motsvarande siffra i dag ligger runt 70–100 personer per år. Den här utvecklingen har i stor utsträckning möjliggjorts genom skolans simundervisning och tillgången till badanläggningar där barn och unga kan utveckla vattenvana och livräddande simkunskaper.

Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026–2050

Simkunnigheten bland Sveriges elever i årskurs 6 har från 2014 till 2022 sjunkit med två procent i Sverige. En av orsakerna uppges vara bristen på tillgänglig tid i de redan hårt belastade simhallarna (Skolverkets rapport 2022:16 Simkunnighet i åk 6).

Nuläge

Umeå kommun driver i dag flera kommunala badanläggningar som tillsammans är ansvariga för simundervisning, simkunnighet, vattenvana och folkhälsa. Den centrala anläggningen är Navet, kompletterad av kommunaldelsbaden Sävar simhall, Vallabadet i Hörnefors och Storsjöhallen i Holmsund. Därutöver finns Obbolabadet, Umelagun samt Hemgårdens bad med mer avgränsade funktioner. Tillsammans utgör anläggningarna ett sammanhängande system där varje enskild anläggning är viktig för helheten.

De tre kommunaldelsbaden uppfördes under perioden 1969–1971 och är i dag drygt 55 år gamla. De närmar sig, eller har passerat, den generellt accepterade tekniska livslängden för badanläggningar. Det innebär att underhållsbehovet ökar, att tekniska system blir alltmer sårbara och att risken för driftstörningar tilltar. I Sävar simhall är problemen särskilt omfattande med uttjänta bassänger, reningsverk och byggnadsstruktur. Vallabadet och Storsjöhallen har genomgått ombyggnationer men har fortsatt betydande behov av underhåll och tekniska åtgärder. Obbolabadet har brister i omklädningsrum och bassängskick samt utmaningar kopplade till kemikalieförvaring och vattenrening. Navet, som invigdes 2016, är kommunens modernaste anläggning och har en central roll för simsport, motion och simundervisning. När Navet ersatte tidigare Umeå simhall ökade dock inte bassängytan för simundervisning i relation till befolkningsutvecklingen. Under den period då den gamla simhallen var i drift ökade Umeås invånarantal med drygt 45 procent, utan att undervisningskapaciteten i motsvarande grad byggdes ut. Detta har successivt lett till en situation där kapaciteten för simundervisning är starkt begränsad.

Redan i dag ligger Umeå kommun på gränsen kapacitetsmässigt när det gäller att kunna erbjuda alla elever simundervisning. För att hantera belastningen har skolor omfördelats mellan anläggningarna vilket innebär att elever i vissa stadsdelar reser till andra kommundelar för sin undervisning. Systemet saknar därmed marginaler. Om en anläggning får begränsad drift, till exempel på grund av tekniska fel eller underhåll, påverkas hela strukturen. Varje bad utgör i praktiken en nödvändig del av helheten.

Samtidigt visar kommunens befolkningsprognos en fortsatt tillväxt fram till 2050. Nuläget kan därför sammanfattas som en situation där anläggningsbeståndet är ålderstiget, tekniskt sårbart och kapacitetsmässigt hårt belastat – samtidigt som framtida behov pekar uppåt.

Sammantaget befinner sig Umeå kommun i ett läge där fortsatt drift av befintliga anläggningar är nödvändig på kort sikt, men där strategiska beslut om ersättning inte längre kan skjutas på framtiden utan att riskera både kapacitet och driftssäkerhet.

Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026–2050

Detta skapar en strukturell obalans mellan behov och kapacitet. På kort sikt är det avgörande att samtliga befintliga anläggningar hålls i drift för att säkerställa simundervisning och grundläggande badverksamhet. På medellång och lång sikt krävs dock en strategisk omställning för att minska sårbarheten, öka kapaciteten och säkerställa att kommunen kan fullgöra sitt uppdrag även i ett växande Umeå.

Presentation av befintliga anläggningar

Kartan visar Umeå kommun och placeringen av kommunens badanläggningar i Umeå, Sävar, Holmsund/Obbola och Hörnefors samt deras geografiska spridning i kommunen.

Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026–2050

Fakta 2024

Anläggning	Kunder/år 2024	Befolkning 2024	Besök/invånare och år	Subvention (kostnad)/kund kr ⁵
Sävar simhall ¹	36 735	7 043	5,2	12,30
Storsjöhallen	63 740	9 472	6,7	67,82
Vallabadet	30 757	4 790	6,4	51,37
Umelagun	13 864	134 249 ²	0,1	181,54
Obbolabadet	3 102	9 472 ³	0,3	107,67
Navet ⁴	204 824	112 944	1,8	11,86
Hemgårdens bad (2023)	21 000	-	2,0 inkl. Navet	22,61
Umeå kommun summa:	374 022	134 249	2,8	

¹ Sävar simhall stängt maj-augusti.

² För Umelagun räknas Umeå kommuns totala befolkning in.

³ För Obbolabadet har hela befolkningen för Holmsund/Obbola räknats.

⁴ För Navet har hela Umeå kommuns befolkning minus kommundelar räknats.

⁵ Den här uträkningen är exklusive hyra samt mediakostnader för att möjliggöra en jämförelse av anläggningarna.

Upptagna kostnader är enbart fritidsförvaltningens kostnader då Fastighets kostnader inte går att utläsa på enskilda fastigheter.

Badanläggningarna Sävar simhall, Vallabadet och Storsjöhallen utgör kommunens så kallade närbad. Deras primära uppdrag är att säkerställa skolans simundervisning, stärka simkunnigheten samt bidra till folkhälsa och fysisk aktivitet i respektive kommundel. Anläggningarna har en tydlig lokal funktion och är en central del av den samhällsservice som erbjuds i närområdet.

Navet har, genom sin centrala lokalisering och mer omfattande utrustning, en bredare funktion. Utöver att tillgodose skolans behov av simundervisning och främja simkunnighet fyller anläggningen en strategisk roll för simsportens träning och tävlingsverksamhet samt för kommunens samlade folkhälsoarbete. Navet fungerar därmed både som ett lokalt bad och som en regional resurs för organiserad idrott och evenemang.

Obbolabadet, Umelagun samt Vallabadets utomhusbassänger har ett annat huvudsakligt syfte. Dessa anläggningar är i första hand inriktade på rekreation och sommarverksamhet, med fokus på familjeaktiviteter, lovverksamhet och spontanbad. De utgör viktiga komplement till inomhusanläggningarna och bidrar till att bredda kommunens fritidsutbud.

Hemgårdens bad och gym är inte öppet för allmänheten. Anläggningens huvudsakliga funktion är att erbjuda terapibad och riktade insatser för föreningar, boenden och andra verksamheter med särskilda behov. Därutöver erbjuds pensionärer möjlighet till anpassad träning, vilket bidrar till att stärka folkhälsan bland äldre invånare.

Sammantaget har kommunens badanläggningar olika men kompletterande uppdrag. Tillsammans bildar de en helhet som omfattar undervisning, föreningsliv, simsport, rehabilitering, rekreation och folkhälsofrämjande verksamhet.

Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026–2050

Sävar simhall

Sävar simhall invigdes 1970 och är därmed en av kommunens äldsta badanläggningar. Simhallen har under lång tid haft en hög nyttjandegrad vilket har bidragit till ett omfattande tekniskt slitage. Anläggningen uppvisar i dag flera allvarliga brister, bland annat återkommande takläckage, uttjänta tätskikt och konstruktionsfogar, bristfällig ventilation samt en vattenreningsanläggning som inte fullt ut motsvarar gällande krav.

Ytskikt och tekniska installationer är i ett sådant skick att det är förenat med stora svårigheter att upprätthålla de hygienkrav som följer av lagstiftning och europeiska standarder. Sammantaget innebär detta en ökad risk för driftstörningar och tillfälliga stängningar. En genomgripande återställning till ursprunglig standard skulle kräva omfattande investeringar och fritidsförvaltningen bedömer att det inte är ekonomiskt försvarbart i relation till anläggningens ålder och kvarvarande tekniska livslängd. Betongkonstruktionen har ännu inte genomgått fullständig besiktning, vilket innebär att det finns ytterligare osäkerhetsfaktorer kopplade till byggnadens långsiktiga stabilitet.

Anläggningens placering inne på skolområdet och dess sammanbyggnad med en skolidrottshall innebär dessutom att eventuella driftavbrott får direkta konsekvenser för både skolverksamhet och föreningsliv. Sävar simhall utgör därmed inte enbart en badverksamhet utan en integrerad del av den lokala samhällsstrukturen, vilket förstärker behovet av en långsiktigt hållbar lösning.

Funktioner i anläggningen

- Bassäng 16,67 x 8 m, 0,9–3 m djup, 1 m svikt
- Två torrbastur
- Gymlokal ca 140 m²
- Gruppträningslokal 90 m²
- Servering mot vått och torrt
- Reception med shop

Storsjöhallen

Storsjöhallen invigdes 1970 och har under lång tid haft en central roll i Holmsundsområdet.

Anläggningen har varit välbesökt och utgör en viktig mötesplats för både skolans simundervisning, föreningsliv och allmänhet. För att möta förändrade behov har anläggningen byggts ut i etapper, med tillkomsten av Aquarena 2005 och Trion 2012.

Trots investeringarna uppvisar anläggningen i dag tydliga tecken på åldrande. Ytskikt är slitna och delar av inredningen är rostangripen, vilket innebär ett ökande behov av underhåll och reinvesteringar. De genomförda tillbyggnaderna har förbättrat funktionaliteten, men har inte eliminerat de grundläggande tekniska och strukturella utmaningar som följer av anläggningens ålder och utmaningarna som uppstår med tillbyggnationer.

Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026–2050

Storsjöhallen är integrerad i ett större samhällskomplex tillsammans med en 4–9-skola, bibliotek, idrottshall och fritidsgård. Detta innebär att anläggningen är en central del av den lokala infrastrukturen och att dess funktion har direkt betydelse för flera verksamheter samtidigt. Eventuella driftstörningar eller begränsningar påverkar därmed inte enbart badverksamheten utan hela områdets samhällsservice.

Sammantaget har Storsjöhallen ett stort lokalt värde men står samtidigt inför ett växande behov av långsiktiga beslut om ersättning eller omfattande åtgärder.

Funktioner i anläggningen

- Bassäng 25x12 m, 1–1,7m djup
- Två vattenrutschkanor
- Space bowl
- Barnpools område
- Bubbelpool
- Två torrbastur
- Gymlokal 300m²
- Gruppträningslokaler
- Restaurang med servering mot vått och torrt
- Reception med shop

Vallabadet

Vallabadet öppnades 1971 och kompletterades med utomhusdel 1973. Anläggningen har under lång tid haft en stark lokal förankring och är välbesökt av såväl skolor, föreningar som allmänhet. Dess placering i direkt anslutning till skola och bostadsområden har bidragit till hög nyttjandegrad och stor betydelse för ortens sociala och fysiska infrastruktur.

Under åren har Vallabadet genomgått flera renoveringar och ombyggnationer i syfte att förlänga livslängden och anpassa verksamheten till förändrade behov. Trots dessa insatser är anläggningen i dag tekniskt ålderstigen och kräver omfattande löpande underhåll. Kombinationen av hög belastning, ålder och successiva ombyggnationer innebär ökande risk för tekniska brister och kostnadsdrivande åtgärder.

Inomhusdelen fyller en central funktion för skolans simundervisning och lokal folkhälsa, medan utomhusdelen bidrar till rekreation och sommarverksamhet. Anläggningens dubbla funktion stärker dess betydelse men innebär också att driftsäkerheten är avgörande under hela året. Eventuella begränsningar i verksamheten påverkar både skolans undervisning och ortens fritidsutbud.

Sammantaget befinner sig Vallabadet i en situation där fortsatt drift är möjlig på kort sikt men där den tekniska livslängden närmar sig sitt slut. Behovet av en långsiktig lösning är därför tydligt, särskilt med

Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026–2050

hänsyn till befolkningsutveckling och krav på tillgänglighet, energieffektivitet och modern funktionalitet.

Funktioner i anläggningen inomhus

- Simbassäng 16,67x8 m, 1–1,8 m djup
- Ovanpåliggande barnpoolområde
- Bubbelpool
- Två torrbastur
- Restaurang i receptionen med servering mot vått och torrt samt shop

Funktioner i anläggningen utomhus

- Simbassäng 25x10 m, 0.9–2 m djup
- Undervisningsbassäng 10x5 m
- Plaskbassäng
- Vattenrutschkana
- Utomhusaktiviteter
- Kioskbyggnad

Umelagun

Umelagun öppnade 1998 och är kommunens största utomhusbad med tydlig inriktning mot rekreation och sommarverksamhet. Anläggningen har en viktig funktion under sommarmånaderna och bidrar till att bredda kommunens fritidsutbud samt avlasta inomhusanläggningarna under högsäsong.

Verksamheten är säsongsberoende och utsätts för betydande slitage, särskilt i bassängernas målade ytskikt. För att upprätthålla säkerhet och funktion har återkommande investeringar genomförts i bassängernas ytbehandlingar. Trots detta kräver anläggningen varje år omfattande underhållsinsatser i samband med säsongstart, vilket innebär både kostnader och driftmässiga utmaningar.

Umelagun fyller en viktig kompletterande funktion i anläggningsstrukturen men kan inte ersätta behovet av året-runt-verksamhet för simundervisning och föreningsliv. Anläggningens roll är främst rekreativ och säsongsbetonad vilket gör att den bidrar till helheten men inte påverkar kapacitetsfrågan för skolans simundervisning i någon avgörande omfattning.

Funktioner i anläggningen

- Simbassäng 25x12 m, 1–1,8 m djup
- Bassänglandskap inklusive barnbassäng och bubbelpooler
- Två vattenrutschkanor

Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026–2050

- Torrbastu
- Restaurang på området
- Spraypark

Obbolabadet

Obbolabadet invigdes 1970 och är beläget i direkt anslutning till skolområdet i Obbola. Anläggningen har under lång tid haft en viktig funktion för skolans simundervisning och för lokal badverksamhet. Anläggningens placering nära skolverksamheten har inneburit god tillgänglighet för undervisning, men också ett tekniskt och funktionellt beroende av skolans lokaler.

I nuläget uppvisar anläggningen omfattande brister. Omlädningsrummen är inte godkända och har under perioder varit stängda vilket har krävt tillfälliga lösningar såsom inhyrda duschvagnar. Bassängen är i mycket dåligt skick och anläggningen har betydande årliga underhållsbehov. Därtill är vattenreningsanläggningen och klordoseringssystemet placerade i skolans källare vilket medför både säkerhetsmässiga och arbetsmiljörelaterade utmaningar. För att säkerställa en långsiktigt hållbar och säker hantering av kemikalier krävs en genomgripande ombyggnation eller ny lösning.

De samlade åtgärdsbehoven innebär att anläggningen står inför ett strategiskt vägval mellan omfattande renovering och ersättning genom nybyggnation. Med hänsyn till byggnadens ålder, tekniska skick och koppling till skolmiljön behöver beslut fattas i närtid för att säkerställa fortsatt simundervisning och minska risken för akuta driftstopp.

Funktioner i anläggningen

- Simbassäng 25x12 m, 0,9–1,7 m djup
- Plaskbassäng
- Reception med servering

Navet

Navet invigdes 2016 och är Umeå kommuns modernaste och mest omfattande badanläggning. Anläggningen är centralt belägen och har en bred funktion som omfattar simundervisning, simsport, motion, familjebad och rekreation. Genom sin tekniska standard och utrustningsnivå utgör Navet en strategisk resurs för både bredd- och tävlingsverksamhet.

Navet fyller en dubbel funktion. Dels säkerställs skolans simundervisning och kommunens ansvar för simkunnighet, dels tillgodoses simsportens behov av tränings- och tävlingsmöjligheter. Anläggningen erbjuder även upplevelsebad och relaxdel, vilket bidrar till kommunens folkhälsoarbete och attraktionskraft. Kombinationen av dessa uppdrag innebär att anläggningen har hög belastning över hela veckan och begränsade marginaler för ytterligare expansion inom befintliga ramar.

Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026–2050

Som relativt ny anläggning har Navet i dagsläget inte samma tekniska riskbild som kommunaldelsbaden. På längre sikt behöver dock även Navets funktion och kapacitet analyseras i relation till befolkningsutvecklingen. I den strategiska planen ingår därför en framtida översyn av möjligheten att etablera en särskild simsportanläggning som på sikt kan ersätta eller komplettera Navets roll.

Funktioner i anläggningen

- Simbassäng 50x25 m, 180 cm djup
- Hoppbassäng 12x12 m, 4 m djup, 1 m svikt, 3 m trampolin.
- Multibassäng 12x8 m, 0–2 m djup
- Barnpools område
- Upplevelsebassäng med vågmaskin, klättervägg, strömkanal och fast vattenrutschkana
- 2 vattenrutchkanor.
- Ångbastu
- Relaxavdelning med bubbelpool, bastu och upplevelsedusch
- Restaurang med servering mot vått och torrt samt shop

Kapacitet – antal kunder – invånare

Umeå kommuns befintliga badanläggningar exklusive Navet har i dag en kapacitet som inte är tillräcklig för att möta vare sig nuvarande eller framtida behov. Redan i nuläget är anläggningarna hårt belastade, särskilt under skoltid, och marginalerna i systemet är begränsade. Planens inriktning är därför att genom successiv nybyggnation skapa ökad kapacitet och möjliggöra en högre nyttjandegrad i takt med kommunens fortsatta utveckling.

Invånare och beräknad tillväxt

Med ett nuvarande invånarantal på 135 273 (SCB:s statistik för 2025) är Umeå Sveriges elfte största stad. Kommunens vision är att kommunen ska ha 200 000 invånare år 2050, vilket innebär en ökning med nästan 65 000 invånare på 25 år. Förutsatt en linjär utveckling motsvarar detta en genomsnittlig årlig befolkningstillväxt på cirka 2 600 personer. Denna expansion ställer ökade krav på kommunens infrastruktur och service, där tillgången till simhallar är en central del av skolans uppdrag och kommunens folkhälsoarbete.

Kapacitetsbehov

Under 2025 gjordes i genomsnitt cirka 2,8 besök per invånare och år i Umeå kommuns kommunala badanläggningar. Detta ligger i nivå med det nationella genomsnittet för svenska kommuner. Samtidigt visar närbaden i Sävar, Hörnefors och Holmsund redan i dag ett betydligt högre nyttjande,

Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026–2050

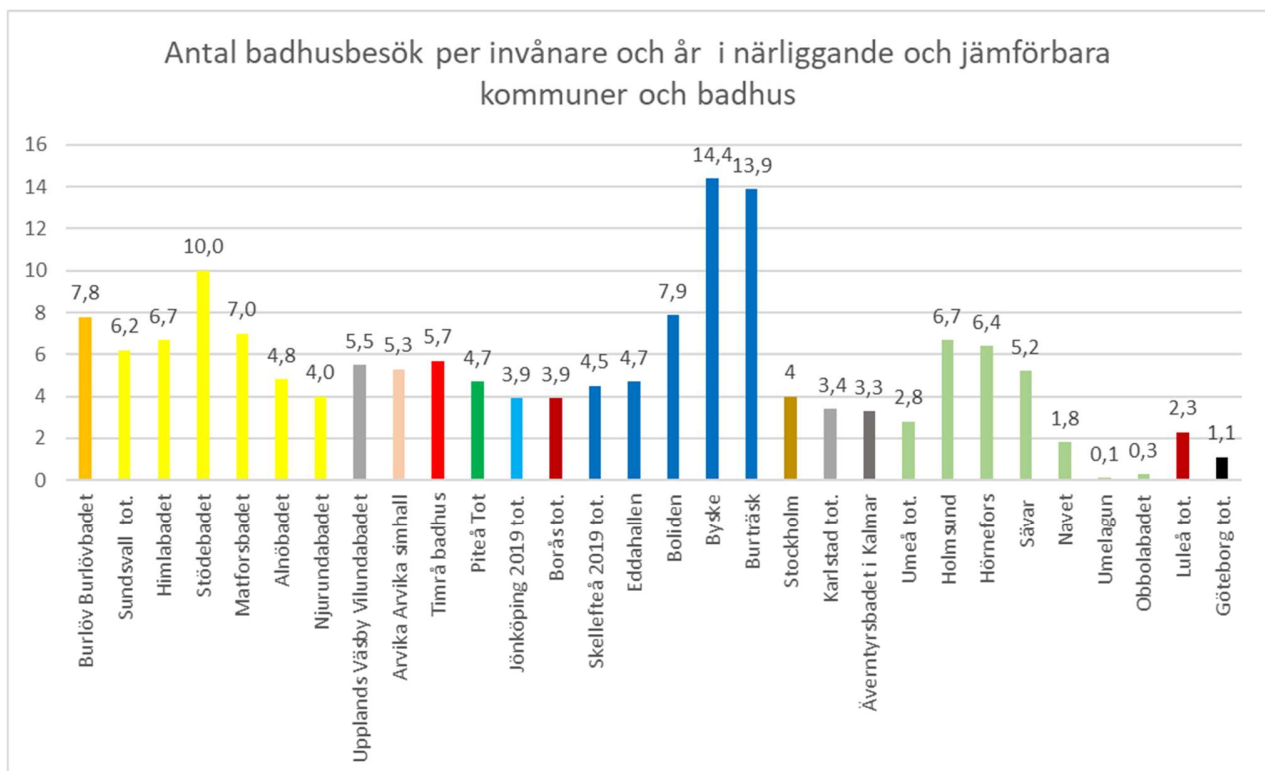
2024 mellan 5,2 och 6,7 besök per invånare inom sina respektive upptagningsområden. Detta indikerar en stark lokal efterfrågan och att kapaciteten i dessa badhus utnyttjas intensivt.

Det nationella genomsnittet på cirka tre badbesök per invånare och år speglar ett nuläge i Sverige och utgör inte en strategisk målsättning. Genomsnittet inkluderar kommuner med stagnerande eller minskande befolkning, begränsad anläggningsstruktur och låg föreningsaktivitet. Umeå kommun är däremot en växande regional nod med en uttalad ambition att nå 200 000 invånare år 2050. Planeringen av framtida badanläggningar behöver därför utgå från kommunens utvecklingsmål snarare än från ett nationellt medelvärde.

Närbaden i Sävar, Hörnefors och Holmsund visar ett högt nyttjande på 5,2-6,7 besök per invånare och i sina respektive upptagningsområden. Detta indikerar att den lokala efterfrågan på badverksamhet är avsevärt högre än riksnittet och att baden fyller en central funktion i lokalsamhällena.

Erfarenheter från kommuner som har byggt nya eller moderniserade badanläggningar visar dessutom att nyttjandet ofta ökar när anläggningar ersätts eller utvecklas. Moderna, attraktiva och tillgängliga badhus skapar nya besöksmönster och når fler målgrupper, vilket leder till att det totala antalet besök ökar. Inom badbranschen beskrivs detta ofta som att "bad föder bad" – när utbudet förbättras och anläggningarna upplevs som attraktiva ökar också efterfrågan.

Nedan följer ett diagram som visar antal besök på badhus per invånare och år i jämförbara kommuner och badhus.

Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026–2050

Utredningen föreslår en dimensionering på fem besök per invånare och år vilket skapar nödvändig robusthet i systemet och minskar sårbarheten vid tillfälliga stängningar, underhållsbehov eller driftstörningar.

Ambitionen ska även ses i ett folkhälso- och jämlikhetsperspektiv. Tillgång till badanläggningar är en av de mest inkluderande formerna av fysisk aktivitet och används av barn, unga, vuxna, äldre, personer med funktionsvariation samt föreningsliv och rehabiliteringsverksamhet. En ökad nyttjandegrad möjliggör ett bredare utbud av verksamhet och stärker badens roll som lokal mötesplats och hälsofrämjande arena.

Sammanfattningsvis är dimensioneringen till fem besök per invånare och år ett medvetet strategiskt ställningstagande. Den utgår från Umeås tillväxtmål, den lokala efterfrågan, jämlik tillgång och hållbar drift fram till år 2050.

För att möjliggöra det krävs en strukturell kapacitetsökning. I takt med att befolkningen växer mot 200 000 invånare behöver kapaciteten därefter successivt öka till omkring 1 000 000 besök per år 2050.

Teknisk kapacitetsbegränsning – vattenreningens maxbelastning

Kapaciteten i kommunens befintliga badanläggningar begränsas inte enbart av bassängernas storlek eller öppettider, utan i hög grad av vattenreningssystemens dimensionering och gällande hygienkrav. Badvatten betraktas som ett livsmedel och ska uppfylla högt ställda krav på vattenkvalitet. Den maximala belastningen per timme i varje bassäng är därför tekniskt reglerad och kan inte överskridas utan att riskera avvikelser mot gällande regelverk.

Tabellen nedan visar den tillåtna maxbelastningen per timme ur vattenkvalitetsperspektiv i respektive anläggning.

Maxkapacitet/vattenreningssystem

Bassäng	Sävar simhall	Storsjöhallen	Vallabadet	Umelagun	Navet (ECO mode)	Obbolabadet
Simbassäng	27 pers/tim	38 pers/tim	54 pers/tim	40 pers/tim	175 pers/tim	35 pers/tim
Plask/barnbassäng	1,5 pers/tim	11 pers/tim	4 pers/tim	16 pers/tim	30 pers/tim	7 pers/tim
Bubbelpool	9 pers/tim	4 pers/tim	15 pers/tim		60 pers/tim	-
Utebassäng	-	-	80 pers/tim			-
Upplevelsebassäng	-	-	-	-	180 pers/tim	-
Vågbassäng	-	-	-	80 pers/tim	-	-
Varmpool	-	-	-	30 pers/tim	-	-
Landningsbassäng	-	23 pers/tim	-	-	-	-
Multibassäng	-	-	-	-	45 pers/tim	-
Hoppbassäng	-	-	-	-	28 pers/tim	-

Tabellen visar att flera av kommunens närbad har en relativt låg tillåten maxbelastning i sina undervisnings- och simbassänger. I praktiken innebär detta att redan mindre ökning i efterfrågan

Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026–2050

snabbt leder till begränsningar i tillgänglig tid för skolor, föreningar och allmänhet. Systemet saknar därmed buffert.

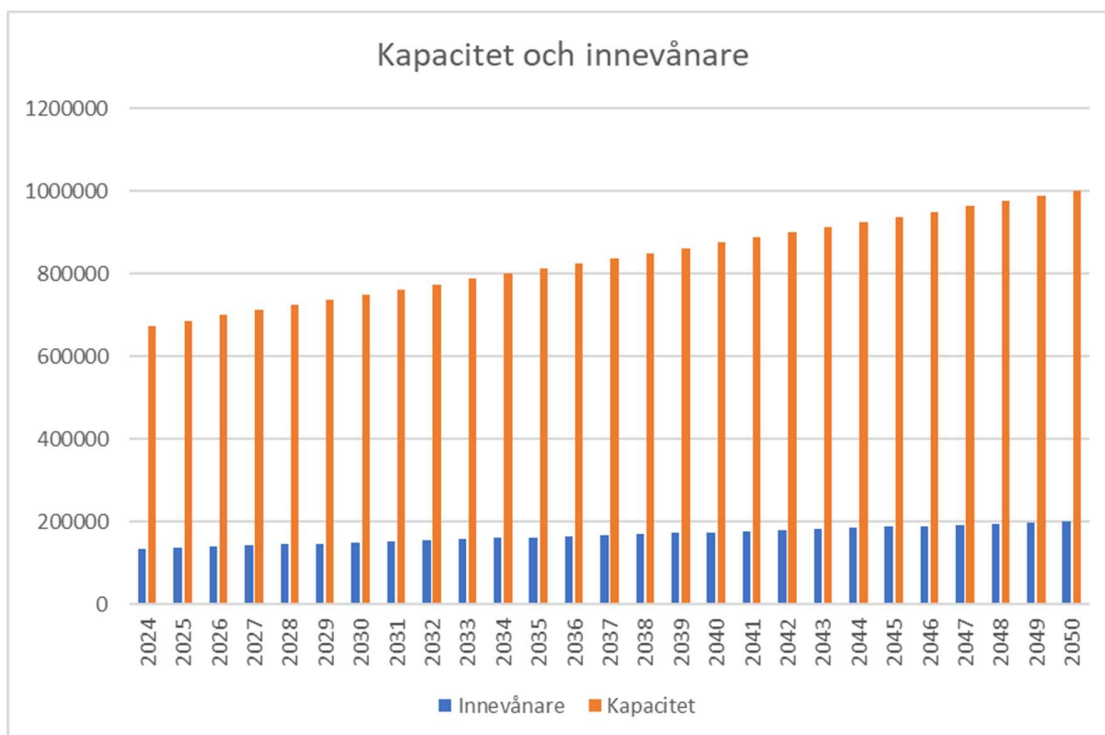
Begränsningen är strukturell, inte organisatorisk. Det är inte möjligt att genom effektivare schemaläggning eller längre öppettider väsentligt öka antalet samtidiga badande utan att överskrida vattenreningens kapacitet. Detta förklarar varför flera anläggningar redan idag upplevs som hårt belastade trots att den genomsnittliga nyttjandegraden per invånare endast uppgår till cirka 2,8 besök per år.

I ett växande Umeå och med ambition att stärka folkhälsan, innebär dagens tekniska begränsningar en tydlig kapacitetsrisk. För att komma upp i en genomsnittlig kapacitet om fem besök per invånare och år krävs därför inte enbart organisatoriska förändringar, utan ny eller omdimensionerad anläggningsskapacitet.

En underdimensionerad badstruktur innebär inte en besparing, utan en kostnadsöverföring i form av ökade transporter, trängsel, försämrad undervisningskvalitet och minskad tillgänglighet.

Dimensionering för framtida behov är därför en investering i robust samhällsservice.

Kapacitetsberäkningar – 2050

För att möjliggöra ett totalt nyckeltal på fem anläggningsbesök per år och invånare i Umeå kommun, indikerar beräkningarna att kapaciteten behöver öka till ca 1 000 000 besök till år 2050. Denna expansion är nödvändig för att matcha den förväntade befolkningsökningen och säkerställa att alla elever och invånare har tillgång till badanläggningar för simundervisning, vattenvana och folkhälsa.

Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026–2050

Tillgänglighet, nybyggnation och renovering.

Tillgänglighet, jämlikhet och rätt till bad för alla

Synen på tillgänglighet i offentliga miljöer har under de senaste decennierna breddats från att främst handla om fysisk framkomlighet till att omfatta alla människors rätt att kunna ta del av offentlig service på lika villkor. Detta inkluderar aspekter som funktionsnedsättning, könstillhörighet, ålder, kulturell bakgrund och behov av integritet. För badanläggningar, som är komplexa miljöer där omklädning, hygien, säkerhet och social interaktion möts, är de här frågorna särskilt centrala.

Många av kommunens äldre badanläggningar är byggda utifrån normer och tekniska lösningar som inte motsvarar dagens krav på inkludering, självbestämmande och värdighet. Begränsade omklädningslösningar, svårigheter att skapa enskilda utrymmen samt bristande tillgänglighet till bassänger är exempel på strukturella begränsningar som är svåra att åtgärda inom befintliga ramar.

Nybyggnation ger kommunen möjlighet att från grunden tillämpa principen om universell utformning. Det innebär att anläggningarna kan planeras med flexibla och inkluderande omklädningslösningar, möjlighet till enskilda och familjeanpassade rum, tydliga flöden, lugna zoner samt integrerade lösningar för bassängtillgänglighet såsom ramper, lyftanordningar samt höj- och sänkbara bottnar. På så sätt kan anläggningarna utformas för att möta en bred mångfald av behov redan från start.

I äldre anläggningar är motsvarande lösningar ofta tekniskt komplicerade eller ekonomiskt oförsvarbara att införa i efterhand. Nybyggnation är därför inte enbart en fråga om att ersätta slitna byggnader, utan en strategisk satsning på jämlik service och social hållbarhet över tid.

Renovering och nybyggnation

Renovering kan i vissa fall vara ett relevant alternativ, särskilt när en anläggning är relativt ung, tekniskt välfungerande och har begränsade funktionsbrister. Fördelen kan vara en lägre initial investeringskostnad samt möjligheten att behålla befintlig lokalisering och befintliga flöden.

För badanläggningar som närmar sig, eller har passerat, sin tekniska livslängd är dock förutsättningarna väsentligt annorlunda. Nationella erfarenheter och strategiska analyser visar att omfattande renoveringar ofta präglas av dolda skador, osäker kostnadsbild och begränsad möjlighet att uppnå full funktionell modernisering. I anläggningar från 1970-talet är tekniska system, tätskikt, konstruktioner och installationer ofta integrerade på ett sätt som försvårar partiella åtgärder. Resultatet blir att renovering i praktiken närmar sig nybyggnation i kostnad, men utan att fullt ut kunna lösa strukturella begränsningar i planlösning, tillgänglighet och kapacitet.

Kapacitetsanalysen visar dessutom att dagens reningssystem redan är hårt belastat. Maxkapaciteten i befintliga bassänger är tekniskt begränsad av vattenreningsflöden och dimensionerande belastningstal. Exempelvis uppgår Sävar simhalls simbassäng till 27 personer per timme, Storsjöhallens till 38 personer per timme och Vallabadets till 54 personer per timme. Dessa nivåer visar att

Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026–2050

kapaciteten i flera närbad redan är dimensionerad för en relativt låg belastning i relation till dagens befolkningsunderlag. Renovering förändrar inte dessa grundläggande dimensioneringsförutsättningar i någon större omfattning.

En ytterligare aspekt är driftkontinuitet. Omfattande renoveringar innebär ofta längre perioder av stängning, vilket i Umeås nuvarande kapacitetsläge direkt påverkar skolans simundervisning, föreningsliv och allmänhetens tillgång. Med redan små marginaler i systemet riskerar en större renovering att skapa akuta kapacitetsproblem under genomförandetiden.

Nybyggnation ger i stället en möjlighet att dimensionera anläggningarna utifrån framtida befolkningsprognoser och verksamhetsbehov. Det möjliggör högre vattenreningskapacitet, fler undervisningsytor, flexibel bassängutformning och energieffektiva tekniska system. Ur ett livscykelperspektiv (LCC) kan nybyggnation därför ge bättre driftsekonomi, lägre energiförbrukning och större funktionell robusthet över tid.

Nybyggnation bedöms vara den strategiskt mest ändamålsenliga inriktningen för utvecklingen av Umeå kommuns badverksamhet fram till år 2050, detta med tanke på

- anläggningarnas ålder och tekniska skick
- den dokumenterade begränsningen i befintlig maxkapacitet
- kommunens befolkningsmål om 200 000 invånare år 2050
- kraven på simkunnighet och jämlik tillgänglighet.

Renovering kan i vissa enskilda fall vara möjlig, men löser inte den strukturella kapacitetsutmaningen och minskar inte systemets långsiktiga sårbarhet.

Slutsatser och rekommendationer

Den samlade utredningen visar att Umeå kommun står inför ett långsiktigt strukturellt vägval avseende badverksamheten. Flera av kommundelsbadet uppfördes under perioden 1969–1971 och har nu nått, eller närmar sig, den tekniska livslängd som normalt anges för badanläggningar. Samtidigt växer kommunen kraftigt och har en uttalad ambition att nå 200 000 invånare år 2050.

Utmaningen är därför dubbel, att hantera åldrande anläggningar med ökande tekniska risker samt att säkerställa tillräcklig kapacitet för en växande befolkning.

Dimensioneringen till fem besök per invånare och år utgör en medveten ambitionshöjning jämfört med rikssnittet och speglar Umeå kommuns tillväxtmål och folkhälsostrategi.

Nulägets sårbarhet

Utredningen visar att Umeå kommuns badhus är hårt belastade, särskilt avseende skolans simundervisning. Kapaciteten i flera bassänger är tekniskt begränsad genom vattenrening och

Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026–2050

dimensionering. Marginalerna i systemet är små och längre driftstopp i en enskild anläggning skulle få omedelbara konsekvenser för skolor, föreningar och allmänhet.

De äldre anläggningarnas tekniska status innebär dessutom

- ökande underhållsbehov
- svårigheter att uppfylla dagens krav på tillgänglighet och energieffektivitet
- risk för kostnadsökningar vid större åtgärder.

Systemet är i nuläget funktionellt, men sårbart.

Renovering och nybyggnation – ett strategiskt vägval

Renovering kan i vissa fall vara en möjlig åtgärd, särskilt när bristerna är avgränsade och konstruktionen i övrigt är stabil. För badanläggningar i den här ålderskategorin innebär dock mer omfattande renoveringar ofta betydande osäkerhet avseende kostnad, teknisk livslängd och funktionell utveckling.

- Branschereferenser visar att större renoveringsprojekt i 1970-talsanläggningar kan närma sig en betydande andel av kostnaden för nybyggnation, samtidigt som möjligheten att öka kapacitet och förbättra energieffektivitet är begränsad. Renovering löser i regel tekniska brister men förändrar inte anläggningens grundläggande dimensionering. (Arena Idé, 2025, Simhallen vid ett vägsäl, SKR – Sveriges Kommuner och Regioner, 2014 och Badhus – strategiska frågor och ställningstaganden).

Nybyggnation ger däremot möjlighet att

- dimensionera bassänger och vattenrening utifrån framtida befolkningsnivåer
- skapa flexibla undervisningsytor
- säkerställa universell tillgänglighet
- uppnå modern energi- och driftprestanda
- planera för en full teknisk livslängd om minst 50 år.

Ur ett livscykelperspektiv (LCC) framstår därför en planerad och etappvis nybyggnation som ett mer långsiktigt robust alternativ.

Kapacitetsdimensionering och utvecklingsbehov

För att nå ambitionen om fem besök per invånare och år krävs att den totala kapaciteten successivt ökar till cirka 1 000 000 besök per år 2050.

Detta innebär att framtida investeringar inte enbart bör ersätta befintlig kapacitet, utan också bidra till en strukturell förstärkning.

Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026–2050

Inriktning för lokala familjebad

De lokala familjebaden i Sävar, Hörnefors och Holmsund föreslås planeras med följande huvudinriktning:

- 25x12 m simbassäng med djupdel och hoppmöjlighet
- Undervisnings-/multibassäng med höj- och sänkbar botten
- Barnpoolsområde
- Åkattraktion som till exempel vattenrutschkana
- Bubbelpool samt relax/bastu
- Reception, servering och friskvårdsytor
- Tillgängliga och flexibla omklädningslösningar

Varje anläggning bör dimensioneras för cirka 150 000 besök per år, vilket skapar förutsättningar för stabil simundervisning, lokal tillgänglighet och hållbar driftsekonomi.

Samnyttjande av funktioner som omklädningsrum, reception och parkering bör övervägas där det är möjligt för att skapa investerings- och driftsynergier. Exakt placering och detaljutformning fastställs i kommande projekteringskedan.

Samlad rekommendation

En successiv och planerad nybyggnation bedöms vara den inriktning som bäst stödjer Umeå kommuns utveckling fram till år 2050.

Övergripande tidsplan, sammanfattning

År	Åtgärd	Ort	Syfte
2026–2028	Projektering Sävar	Sävar	Ersätta Sävar simhall
2029	Nytt lokalt familjebad	Sävar	Ersättning och kapacitetsökning
2030–2033	Projektering Hörnefors	Hörnefors	Ersätta Vallabadet
2034	Nytt lokalt familjebad	Hörnefors	Ersättning och kapacitetsökning
2035–2038	Projektering Holmsund	Holmsund	Ersätta Storsjöhallen
2039	Nytt lokalt familjebad	Holmsund	Ersättning och kapacitetsökning
2045	Ytterligare familjebad	Strategisk placering	Kapacitetsökning
2050	Simsportanläggning utreds	Strategisk placering	Ersätta/komplettera Navet

Den föreslagna strategin innebär en kontrollerad och etappvis omställning av badhusbeståndet vilket minskar risken för akuta driftproblem och skapar förutsägbarhet i investeringsplaneringen.

På så sätt kan följande säkerställas:

- Simundervisning för samtliga elever.
- Jämlik tillgång till badverksamhet i alla kommundelar.
- Förbättrad energieffektivitet och driftstabilitet.
- En långsiktigt hållbar badstruktur för ett växande Umeå.

Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026–2050

Referenser

Kommunala styrdokument och underlag

- Umeå kommun (2023). Beslut i fritidsnämnden 2023-11-22.
- Umeå kommun. Befolkningsprognos 2025–2036.
- Umeå kommun. Vision 200 000 invånare år 2050.
- Umeå kommun. Översiktsplan 2018.

Nationella rapporter och branschunderlag

- SKR – Sveriges Kommuner och Regioner (2014). Badhus – strategiska frågor och ställningstaganden.
- Arena Idé (2025). Simhallen vid ett vägskal.
- Skolverket (2022:16). Simkunnighet i årskurs 6.
- Svenska Badbranschen & Origo Group (2023). Nationell attitydundersökning badhus.
- Folkhälsomyndighetens allmänna råd om bassängbad.
- SCB-befolkningsstatistik.

Teknik och byggnadsrelaterade källor

- KTH. Badhusrenovering och underhåll (2016).
- Energimyndigheten (2024). Energieffektivisering i simhallar.
- Boverket (2023). Tillgänglighet och användbarhet i publika lokaler.

Jämförande kommunala utredningar

- Göteborgs stad (2016). Strategi för sim- och badanläggningar.
- Uppsala kommun (2022). Utredning nya badanläggningar.
- Borås kommun (2024) Analys och plan för utveckling av badverksamheten i Borås stad.
- Referensanläggningar: Filipstad, Forshaga och Timrå kommun.

Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026–2050

Kontaktuppgifter:

Lars-Olov Uhlin, fritidskonsulent

larsolov.uhlin@umea.se

Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026–2050

Tjänsteskrivelse

2026-04-02

Kommunstyrelsens
näringslivs- och arbetsutskott

Diariennr: KS-2026/00391

Medfinansiering Föreningen Norden Västerbotten 2026

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott beslutar

Att medfinansiera Föreningen Norden Västerbotten med 175 000 kronor för verksamhet under 2026 att tas ur kontot för gemensamma bidrag, inom kommunstyrelsens ram.

Ärendebeskrivning

Bakgrund

För Umeå kommun har det nordiska samarbetet alltid varit en viktig fråga, vilket är orsaken till att Umeå kommun medfinansierat *Föreningen Norden Västerbotten (fd. Nordiskt Informationskontor)* i Umeå sedan starten 1981. Umeå kommun och Vasa stad har i sin gemensamma utvecklingsstrategi pekat ut de mellanmännsliga relationerna som ett särskilt fokusområde och mycket utav de kulturella utbytena sker inom ramen för detta område. Föreningen Norden Västerbotten har sedan 2023 01 01 en överenskommelse med Kvarkenrådet EGTS om samverkan av en anställd person (50% av heltid) med ansvar för utvecklandet av folkliga och kulturellt samarbete i Kvarkenregionen. I uppdraget ingår även att involvera andra organisationer.

Förstudien "Kulturplattform Kvarken" är genomförd och nu förbereds en treårig ansökan till Interreg Aurora med förstärkta utbyten med kultursamverkan och mellanfolkliga utbyten över Kvarken mellan Österbotten, Västerbotten och med senare öppning mot E12-stråket och Norge. Finansieringsalternativen har breddats via kontakter med Svenska Kulturfonden m.fl. En bärande princip beskrivs som mål att målmedvetet och långsiktigt koppla kulturarrangemang m.m. med förankring i Kvarkenregionen till redan existerande arrangemang i Västerbotten och Österbotten. Även Örnsköldsvik och region Västernorrland stödjer

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2026/00391

upplägget. Förstudien har skapat samverkan med andra Small scale projekt exempelvis inom filmproduktion och filmutbyten.

Nordens dag den 23 mars är sedan länge ett årligt återkommande tillfälle att uppmärksamma den nordiska gemenskapen. Den 23 mars 1962 undertecknades en samarbetsöverenskommelse – *Helsingforsavtalet* - mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige med syftet att fördjupa samarbetet mellan de nordiska länderna. Svanen användes första gången på en affisch för Nordens dag 1936. Svanen symboliserar de nordiska ländernas samarbete och loggan är den officiella loggan för nordiskt samarbete, Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet.

2025 genomförde FN AC Nordens Dag i Väven med ett heldagsprogram med varierat innehåll. Nordens dag har etablerats som årligen återkommande i Umeå. Nordens dag den 23 mars 2026 arrangeras dels ett offentligt minstersamtal med Joakim Strand och Jessica Rosenkrantz med rubriken *Norden viktigare än någonsin!?* Samtalet modereras av landshövding Helena Hellmark Knutsson.

Exempel på andra planerade aktiviteter under 2026 är:

- teaterutbyte inom Kvarkenområdet
- flertal besök från Pohjola Norden föreningar. FN AC bidrar med att ta emot grupperna och presentera Umeå med omgivningar.
- En resa till Uleåborg, som är Europas kulturhuvudstad 2026. Under helgen tas det del av ett rikt kulturprogram. Datum: 17–19 april.

Då Föreningen Norden Västerbotten finansierar en person på deltid har man möjlighet att effektivt samarbeta med Kvarkenrådet i de mellanmännsliga frågorna. Detta stärker Umeå kommuns och Vasa stads ambitioner kring den gemensamma utvecklingsstrategin och även så att de nordiska frågorna synliggörs alltmer i olika sammanhang. Umeå kommun bevakar Kvarkenrådets beredning kring kultur- och bildning och ser att det finns synergieffekter i arbetet inom Föreningen Norden, Kvarkenrådet och Umeå-Vasa samarbetet.

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2026/00391

Intäkter och anslag

Nedanstående redovisning innefattar både beviljade att ansökta medel för 2026.

Region Västerbotten	175 000 kr
Umeå Kommun	175 000 kr
Föreningen Norden – förbundet	90 000 Kr
Länsstyrelsens Projekt Barents	50 000 kr
Kulturfonden Sverige-Finland	30 000 kr
Egna medel	150 000 kr
Totalt	670 000 kr

Beredningsansvariga

Cathrin Alenskär

Förnamn, Efternamn
Befattning

Cathrin Alenskär
Internationell samordnare

Umeå 2026-02-28

Till Umeå Kommun
Cathrin Alenskär

Ansökan om anslag för 2026 till Föreningen Norden Västerbotten, FN AC.

Föreningen Norden Västerbotten ber härmed att få ansöka om anslag för 2026 för verksamheter som i första hand har anknytning till Umeåregionen. Föreningen har ansökt även hos andra anslagsgivare för verksamheter i regionen i övrigt, vilket framgår av redovisning senare i denna ansökan. Region Västerbotten har fattat beslut att beviljat 175 000 kr.

Denna ansökan för 2026 bygger på principen att anslag från Umeå kommun riktas till aktiviteter med knytning till Umeå kommun och Umeåregionen. Aktiviteter i andra delar av länet finansieras från med anslag från Region Västerbotten, länsstyrelsen, kulturfonder samt Föreningen Norden Sverige. Distriktet i sin helhet sedan det sista pandemiåret 2022 fått tillskott med aktiva föreningar i Lycksele, Skellefteå, Nordmaling. Närmast på tur ytterligare kommuner inom Umeåregionen.

Planerade aktiviteter och andra insatser under 2025

1. FN AC har sedan 2023 01 01 en överenskommelse med Kvarkenrådet EGTS om samverkan i en anställd person (60% av heltid) med ansvar för utvecklandet av det mellanfolkliga och kulturella samarbetet i Kvarkenregionen. I uppdraget ingår även att involvera andra organisationer. FN AC bidrar till kostnadsfördelningen motsvarande 50% av heltid. Sedan 2023 är Fredrik Furu knuten till rollen som verksamhetsutvecklare.

Överenskommelsen fortsätter gälla även under 2026. Under åren 2024-25 är erfarenheterna att allt fler från organisationer, företag och kommuner kontakter Föreningen Norden med frågor om samarbete och evenemang med medverkan från Österbotten men även andra delar av Finland.

Som en del av överenskommelsen mellan Kvarkenrådet EGTS och FN AC har parterna tillsammans med Föreningen Norden Sverige genomfört en förstudie med rubriken "Kulturplattform Kvarken" till Aurora-programmets Small Scale projekt. Förstudien (se bilaga) slutredovisades strax före årsskiftet 2024/25 och presenterar underlag för ett treårigt projekt med förstärkta utbyten med kultursamverkan och mellanfolkliga utbyten över Kvarken mellan Österbotten, Västerbotten och med senare öppning mot E12-stråket och Norge. Två workshop genomfört i augusti och oktober 2024 med medverkan från totalt 38 organisationer, institutioner och kommuner.

Ansökan om ett flerårigt projekt kommer att förberedas och planen är att ansökan lämnas september 2026. Finansieringsalternativen har breddats via kontakter med Svenska Kulturfonden m.fl.

Innehållet i slutrapporten i förstudien anknyter på många sätt till det strategidokument mellan Umeå kommun och Vasa stad som beslutats under 2024.

En bärande princip beskrivs som mål att målmedvetet och långsiktigt koppla kulturarrangemang m.m. med förankring i Kvarkenregionen till redan existerande arrangemang i Västerbotten och Österbotten. Även Örnsköldsvik och region Västernorrland stödjer upplägget. Vidare förstudien skapat samverkan med andra Small scale projekt exempelvis inom filmproduktion och filmutbyten.

2. Lokalfrågan för Kvarkenrådet EGTS i Umeå och FN AC har löstes 2023/24 genom en förhyrning lokaler i Scharinska Villan. Sedan Hösten 2025 för hyr Kvarkenrådet lokaler i Tullkammaren Thulegatan1, vilket även ger FN AC tillgång till arbetsplats och möteslokaler.

Nordens dag den 23 mars 2026 är sedan länge ett årligt återkommande tillfälle att uppmärksamma den nordiska gemenskapen. 2025 genomförde FN AC Nordens Dag i Väven med ett heldagsprogram med varierat innehåll. Nordens dag har etablerats som årligen återkommande i Umeå.

Nordens dag en 23 mars 2026 arrangeras dels ett offentligt minstersamtal med Joakim Strand och Jessica Rosenkrantz med rubriken **Norden viktigare än någonsin!?**. Samtalet modereras av landshövding Helena Hellmark Knutsson.

Den 23 mars 2024 genomfördes Nordens Dag med inriktning mot dels barnkulturen, dels en paneldiskussion med representanter från sex olika aktörer inom högre utbildning. Här speglades både möjligheter och uppenbara gränshinder inom högre utbildningar.

2025 genomfördes Nordens dag med temat författare i regionen samt ett avsnitt kring säkerhetspolitisk analys. Även 2025 genomförs talkshowen Nordisk Cafe´.

3. Teaterutbytet inom Kvarkenområdet växer. Efterfrågan på teaterresor med buss med koppling till Örnsköldsvik, Nordmaling och Umeå till Vasa och andra orter i Österbotten växer. Samarbete med Umeå Teaterförening är etablerat.
4. Under sommarhalvåret 2026 planeras ett flertal besök från Pohjola Norden föreningar. FN AC bidrar med att ta emot grupperna och presentera Umeå med omgivning.
5. Uleåborg är Europeisk Kulturhuvudstad under 2026. Föreningen Norden arrangerar den 17-19 april **en nordisk upplevelseresa till Uleåborg 2026!** Under helgen kan vi ta del av ett rikt kulturprogram och går bland annat på **Uleåborgs symfoniorkesters arenakonsert MASS av Leonard Bernstein**, Resan sker med buss som **startar i Örnsköldsvik** och plockar upp deltagare längs E4:an och går via Haparanda. Resan genomförs bl.a. i samarbete med Norrlandsoperans vänner.

6. Under 2026-27 planeras regelbundna månadsmöten med andra nordiska länder/regioner som tema. Under 2026 genomförs föreläsningar om Grönland och den geopolitiska situationen. En av föreläsarna är Janina Priebe, Universitetslektor vid Institutionen för idé- och samhällsstudier. Janina disputerade 2017 med Grönland som tema.
7. Med start sommaren 2026 planeras för en introduktion av projektet Nordjobb i Umeåregionen. Föreningen Norden Sverige har sedan 2023 det nationella ansvaret för det mångåriga projektet Nordjobb. Nordjobb är ett sätt att erbjuda ungdomar möjlighet att genom eget arbete utforska ett grannland. Genom Nordjobb skapas möjlighet att uppleva hur det är att bo och arbeta i ett annat nordiskt land. Mer aktuell information finns på Föreningen Nordens hemsida <https://norden.se/nordjobb/>.
8. Föreningen Norden Lycksele genomförda 2025 ett uppmärksammat och uppskattat fyra-dagars besök i norra Norge för en gymnasieklass vid Tannbergsskolan. Lyckseleföreningen undersöker möjligheterna att upprepaarrangemangt under höstterminen 2026. Föreningen Norden Umeå undersöker möjligheterna att arrangera ett likartat besök för en gymnasieklass i Umeå. Länsstyrelsens Projekt Barents stödde Lycksele initiativ. Vi hoppas på stöd även för en klass från Umeå. Det är ett försök att öka gymnasieskolans undervisning och lärande om våra nordiska grannländer.
9. Tidigare planerade aktiviteter i Hemavan/Tärnaby samt Mo i Rana med syftet att skapa en gränsöverskridande Föreningen Norden förening har försenats. Under 2026 planeras aktiviteter i samverkan med Interreg Midtskandia och anknyter till ambitionen av ökad samverkan mellan Umeå kommun och Mo i Rana.
10. I samverkan med Föreningen Norden Sveriges inleder även Föreningen Norden Västerbotten en informations- och medlemsvärningskampanj under 2026. I Umeå prioriteras insatser för studeranden inom universiteten, folkhögskolor. Med erfarenheter från utbytet över Kvarken planeras för en satsning som synkroniseras med Pohjola Norden i Vasa och Korsholm med motsvarande målgrupp inom olika utbildningar. Satsningen ska samordnas med satsningen Nordjobb.

Intäkter och anslag

Nedanstående redovisning innefattar både beviljade att ansökta medel för 2026.

- Region Västerbotten	175 000 kr
- Umeå Kommun	175 000 kr
- Föreningen Norden – förbundet	90 000 Kr
- Länsstyrelsens Projekt Barents	50 000 kr
- Kulturfonden Sverige-Finland	30 000 kr
- Egna medel	150 000 kr

Totalt **670 000 kr.**

Med förhoppning om 175 000 kr anslag från Umeå kommun för 2026.

Föreningen Norden Västerbotten
Sven-Olov Edvinsson
Ordförande
Kasamark 132
905 86 Umeå
+46 70 602 66 34

Tjänsteskrivelse

2026-04-13

Kommunstyrelsens
näringslivs- och arbetsutskott

Diariennr: KS-2026/00407

Medfinansiering: Karriärcenter 2026-2028

Förslag till beslut

Att bevilja Karriärcenter 780 000 kr 2026, 1 620 000 kr 2027 och 1 700 000 kr 2028, att tas från kommunstyrelsens anslag för tillväxt

Ärendebeskrivning

Universiteten har varit den enskilt viktigaste faktorn bakom Umeås starka tillväxt. I Umeås program för tillväxt pekas tre centrala områden ut, varav "Universiteten som tillväxtmotor" är ett. I uppföljningen av programmet lyfts studenter fram som en avgörande resurs för befolkningstillväxt, kompetensförsörjning och näringsliv. Umeå universitet är ett av landets mest attraktiva lärosäten och varje år börjar cirka 8 000 studenter vid campus. Hösten 2025 antog universitetet flest studenter i landet. Undersökningar visar att studenterna trivs i Umeå och ofta blir positivt överraskade av stadens utbud. Många kommer dock från storstadsregionerna och saknar därmed en naturlig koppling till regionens arbetsgivare. Samtidigt upplever många att möjligheten till ett första jobb i Umeåregionen är begränsad. Näringslivet och offentliga arbetsgivare har svårt att nå studenterna och saknar tydliga ingångar till universitetet.

För att öka kvarstanningen efter examen och stärka kopplingen till arbetsmarknaden föreslås därför ett Karriärcenter, med fysisk placering på campusområdet, som en länk mellan universitetet och regionens arbetsgivare. Karriärcenter ska stärka studenternas anställningsbarhet genom vägledning och stöd i ansökningsprocesser samt genom att tydliggöra kopplingen mellan studier och arbetsmarknadens behov.

Satsningen finansieras dels av befintliga resurser från Umeå universitet och Umeå kommun, men behöver även finansiering via tillväxtanslaget för att täcka nya tjänster för karriärvägledning och utveckling av jobbportal. Inom ramen för arbetet ingår också att fortsätta dialogen med Region Västerbotten och andra aktörer som kan vara tänkbara medfinansierare och intressenter i satsningen.

Handlingar

Projektbeskrivning, Karriärcenter 2026-2028

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2026/00407

Kvarvarande medel i tillväxtanslaget

2026	3 839,7 tkr
2027	22 606,2 tkr
2028	29 761,4 tkr

Beredningsansvariga

Anna Molin

Elin Pietroni
Stadsdirektör

Peter Juneblad
Näringslivsdirektör

Projektbeskrivning: Utveckling av Karriärcenter på Umeå Universitet

1. Bakgrund

Varje år har Umeå Universitet ett inflöde på ca 8 000 studenter. Många av studenterna kommer från storstadsregionerna Skåne, Västra Götaland och Stockholm-Mälardalenregionen och har därmed inte en naturlig koppling till arbetsgivarna i regionen. Vi vet genom undersökningar att studenterna är nöjda med Umeå som stad, även positivt överraskade över vad staden har att erbjuda. Vi vet också genom undersökningar att studenter har uppfattningen att deras möjlighet att få ett första jobb i Umeåregionen är liten. Varje år examineras ca 3 000 personer från Umeå universitetet, men etableringsgraden i regionen är låg. I dialog med näringslivet och de offentliga arbetsgivarna uttrycks en svårighet att få kontakt med studenterna och att ingångarna till universitetet är okända.

För att öka attraktionen och rekryteringen av nya studenter till universitetet, minska antalet avhopp från utbildningarna och visa på en stark arbetslivskoppling under studierna är en viktig faktor att det finns arenor där studenter och arbetsgivare kan mötas. Vi ser att det behövs ett operativt arbete för att öka etableringen och behållandegraden av de studenter som läser vid Umeå universitet.

1.1 Konceptet Karriärcenter

Ett väl beprövat koncept, som finns på flera andra universitet och högskolor, är att etablera ett Karriärcenter på campus. Karriärcenter stärker arbetslivsanknytningen genom att koppla studier till arbetsmarknaden. Det är dels en ingång för arbetsgivare för att kunna kommunicera kopplat till studentmålgruppen, dels en kanal för studentgrupper, programansvariga, lärare, forskare m fl att komma i kontakt med företag lokalt och regionalt. Karriärcenter fungerar även som en utgång för studenter via studievägledning, karriärvägledning, karriärportal och koppling till innovationssystemet.

1.2 Exempel på innehåll och tjänster

A. *Stöd i karriärplanering och jobbsökning* genom coachande samtal och individuell vägledning för att diskutera karriärmål, styrkor och framtidsplaner. Förberedelser inför

arbetsintervjuer, LinkedIn-optimering, hjälp med att bygga en professionell profil. CV- och personligt brev-granskning: Rådgivning kring struktur, innehåll och disposition av ansökningshandlingar.

B. *Mötesplatser och nätverkande* via karriärportaler och event. Plattformer där företag annonserar lediga jobb, praktikplatser och examensarbeten. Karriärmässor, event där studenter träffar framtida arbetsgivare. Företagsevent så som gästföreläsningar och workshops med arbetslivsanknytning.

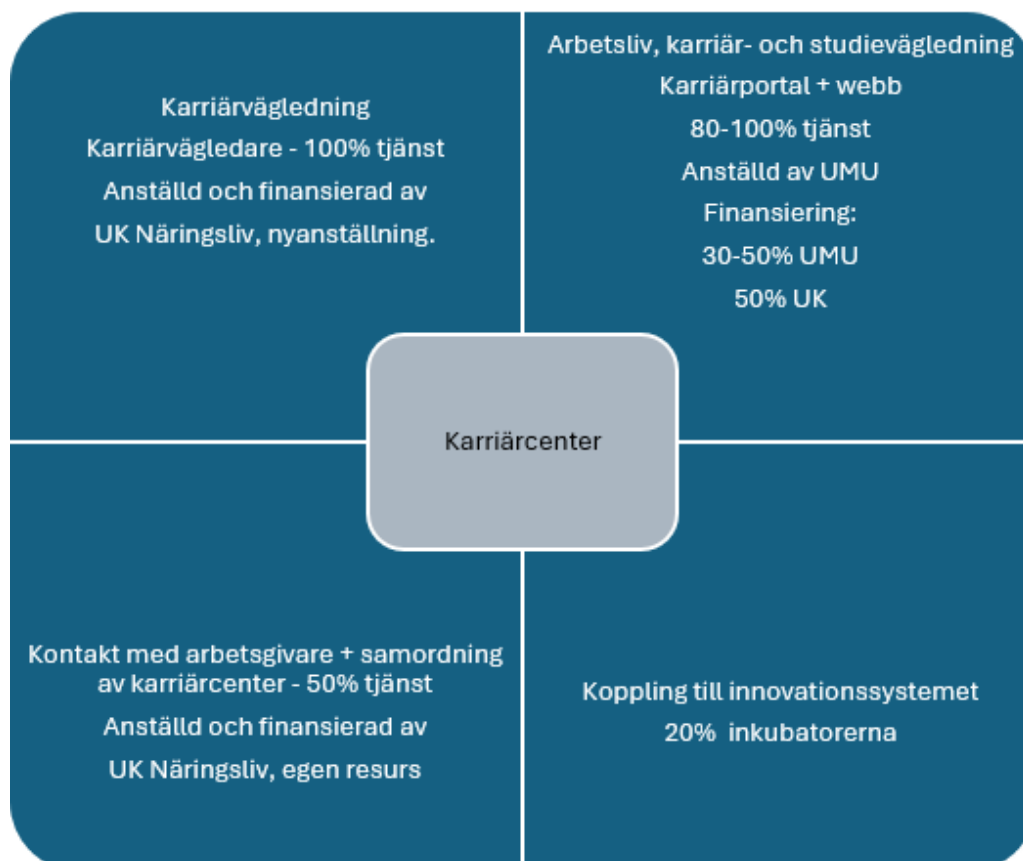
C. *Praktik och arbetslivserfarenhet* genom vägledning kring hur man hittar och söker praktikplatser under studietiden. Mentorsprogram dvs möjlighet att kopplas ihop med en mentor från branschen.

D. *Specifika resurser för karriärvägledning* som kan ge stöd för att förstå arbetsmarknaden och göra karriärval. Kompetensinventering dvs verktyg för att identifiera egna färdigheter. Information för internationell karriär: Stöd för att arbeta utomlands eller för internationella studenter att arbeta i Sverige.

2. Förslag till uppbyggnad av Karriärcenter på Umeå universitet 2026-2028

Studentcentrum vid Umeå universitet har idag det universitetsövergripande ansvaret för antagning, examen och tillgodoräknande. De erbjuder studievägledning för alla studenter, och övriga intresserade av utbildning. De har också förvaltningsansvaret för de studieadministrativa systemen Selma, Ladok och Web-ISP. Flera av dessa verksamheter är lokaliserade i Infocenter som finns mitt i byggnaden Universum. I Infocenter hämtar studenterna ut sitt UMU-kort, får hjälp med UMU-id eller med att hitta rätt i lokalerna. Infocenter kan svara på de flesta frågor, och har de inte ett svar direkt så vet de var och hur man kan komma vidare - en naturlig plats för studenterna att besöka redan idag.

Denna plats vill vi utveckla till att bli både ett Info- och Karriärcenter, enligt skissen nedan:

2.1 Arbetsätt och roller i Karriärcentra

Följande delar ska resurssättas gemensamt:

Karriärvägledning - Umeå kommun Näringsliv tar en ledande roll i styrning, utveckling och arbetsgivaransvar för karriärvägledaren. Karriärvägledarens roll är att underlätta övergången

mellan studentliv och arbetsliv genom olika insatser och aktiviteter. Detta kräver en nyanställning, en person som är anställd av Umeå kommun Näringsliv men som har sin fysiska arbetsplats på Karriärcenter på campus.

Arbetsliv och karriär – Umeå universitet har arbetsgivaransvar för den resurs som arbetar med arbetsliv och karriär. Resursen kommer att vara placerad i Infocenters lokaler och ingå i teamet på plats. Arbetet omfattar bland annat insatser kopplade till webb och utveckling av en framtida jobbportal. I portalen kan arbetsgivare publicera praktikplatser, jobbbannonser, examensarbeten och event. Studenter skapar ett konto för att ta del av erbjudandena. Umeå universitet äger plattformen och tjänsten samfinansieras av Umeå universitet och Umeå kommun.

Kontakt med arbetsgivare - Det behövs även ett arbete för att kommunicera med arbetsgivarna, både om Karriärcenter och portalen. Detta är tänkt att göras av en befintlig resurs på Umeå kommun Näringsliv på 50 %.

Innovationssystemet - Vi ser även att inkubatorsystemet bör vara en del av Karriärcenter genom att på viss tid erbjuda sina tjänster till de studenter och forskare som funderar på att starta företag. Detta arbete kommer att utvecklas under uppbyggnadsfasen 2026-2028, i takt med att den nya organisationen för inkubatorsystemet sätts.

2.2 Mål för perioden 2026-2028

Målet för Karriärcentra är en ökad etableringsgrad i Umeåregionen av studenter som tar examen från Umeå Universitet. Detta ska uppnås genom att:

- A. överbrygga gapet mellan studier och arbetsliv och erbjuda *studenter* stöd i sin professionella utveckling och
- B. förbättra kopplingen till akademien för *arbetsgivarna* som ges inblick i vilka färdigheter och kunskaper studenterna besitter, och hjälpa arbetsgivare att matcha sina behov.

2.3 Genomförande

Arbetet med att utveckla ett Karriärcentra på Umeå universitet sker i nära samarbete mellan Umeå kommun och Studentcentrum och regleras i ett samarbetsavtal.

Uppstarten av den nya verksamheten kommer under hösten 2026 att präglas av rekrytering av personal, uppstart av teamet, samordning mellan två organisationer, erfarenhetsutbyte med andra lärosätens karriärcenter, inventering och samordning av befintliga initiativ, inventering karriärportal och informationsinsatser till arbetsgivare och studenter.

Under 2027 och 2028 kommer det operativa arbetet vara i fokus genom karriärvägledning, samordning och anordnade av mötesplatser och event. Under åren kommer mötesplatser, modeller och arbetsformer för att studenter och arbetsgivare skall etablera kontakt

utvecklas och målgruppsanpassas utifrån branschernas och studenternas drivkrafter och möjligheter.

2.4 Väntat resultat

Det är viktigt att etableringsgraden av studenter som läser vid Umeå universitet ökar i Umeåregionen. Regionen har idag ett alltför stort brain drain och en ökad etableringsgrad är ett medel för att jobba med den utmanande befolkningsutvecklingen.

Väntat resultat av satsningen är att etableringsgraden av studenter som läst gymnasiet i Stockholms län, Skånes län och Västra Götalands län ska öka från dagens 13 % till 15 %.

3. Budget och finansiering Karriärcenter under perioden 2026-2028

Under uppstartsperioden finansierar Umeå universitet lokaler och en 30-50 % tjänst (Arbetsliv och karriär). Umeå kommun Näringsliv bidrar med personalresurser på 50 % för övergripande samordning och kontakter med arbetsgivare.

Utöver detta finns behov av ny finansiering av 100 % tjänst (Karriärvägledare), 50 % tjänst (Arbetsliv och karriär) samt medel till uppstart och verksamhetsutveckling enligt tabellen:

	2026	2027	2028	Totalt
Karriärvägledare 100 %	378 054	778 791	802 155	
Arbetsliv och karriär 50 %	189 027	389 396	401 078	
Events, marknadsföring	180 000	400 000	440 000	
Resor	18 000	40 000	44 000	
Teknikinköp	14 000	12 660	12 660	
Totalt	779 081	1 620 847	1 699 893	4 099 821

Tjänsteskrivelse

2026-04-21

Kommunstyrelsens
näringslivs- och arbetsutskott

Diariennr: KS-2026/00139

Förvärv av fastigheten Röbbäcksdalen 1:7**Förslag till beslut**

att godkänna bifogat köpeavtal avseende förvärv av fastigheten Umeå Röbbäcksdalen 1:7 samt att ge mark- och exploateringsdirektören i uppdrag att underteckna det upprättade köpeavtalet.

- att ge mark- och exploateringsingenjör, Anders Ottosson, fullmakt att för Umeå kommuns räkning genomföra affären och såväl betala överenskommen handpenning som på tillträdesdagen hantera kvarvarande ersättning från kommunens förvaltningskonto 8420-2,924 294 515-3 i Swedbank.

- att förvärvet finansieras via medel avsatta för förvärv av fastigheter för egna behov 2026.

- att när fastigheten tillträtts ska den överlämnas till Tekniska nämnden för förvaltning.

Ärendebeskrivning

Fastigheten ligger strategiskt belägen söder om Västra länken intill SLU.s anläggning på Röbbäcksdalen.

Förvärvet ingår i MEX uppdrag att säkra kommunens markförsörjning så att det finns kommunal mark för Umeås nuvarande och framtida tillväxt.

Beslutsunderlag

Se bifogat Köpekontrakt

Beredningsansvariga

Helen Nilsson

Anders Ottosson

Beslutet ska skickas till

Helen Nilsson, Mark och exploateringsdirektör

Anders Ottosson, Mark och exploateringsingenjör

Köpekontrakt - kommersiell fastighet

Säljare	Smp Svensk Maskinprovning Ab Box 7020, 164 07 Kista	556529-6836	1/1-del
Köpare	Umeå Kommun 903 25 Umeå	212000-2627	1/1-del
Köpeobjekt	Fastigheten UMEÅ RÖBÄCKSDALEN 1:7 med adressen Verkstadsgatan 17, 904 32 Umeå, nedan kallad fastigheten		

Överlåtelseförklaring Säljaren överlåter härmed fastigheten till köparen

Köpeskilling Överlåtelsen sker mot en överenskommen köpeskilling av

SEXTON MILJONER FEM HUNDRA TUSEN KRONOR 16 500 000 SEK

Tillträdesdag 2026-09-15, eller annat datum enligt överenskommelse

§1 Betalning av köpeskilling Köparen betalar köpeskillingen till säljaren på följande sätt:

1. Betalar handpenning 2026-05-28 genom insättning på

Mäklarens klientmedelskonto Plusgiro PG - 197 84 68-5 märkt med nr 2530
1 650 000 SEK

2. Betalar på tillträdesdagen 14 850 000 SEK

Summa: 16 500 000 SEK

På tillträdesdagen ska likvidavräkning upprättas. Om lån som ska övertas minskat på grund av amortering ska kontantlikviden ökas i motsvarande mån.

§2 Inteckningar och pantbrev Säljaren garanterar att

fastigheten på tillträdesdagen är intecknad till: 0 SEK

fastigheten på tillträdesdagen inte är pantsatt

§3 Rättigheter och belastningar Säljaren garanterar att

fastigheten endast belastas eller har förmån av följande servitut, nyttjanderätter, ledningsrätter, utmätnings- eller kvarstadsanteckningar:
2480K-97/31.2 (Officialservitut: VÄG)

fastigheten har del i följande samfälligheter eller gemensamhetsanläggningar:
UMEÅ RÖBÄCKSDALEN GA:2 - BEFINTLIGA VATTEN-OCH AVLOPPSLEDNINGAR
INKLUSIVE AVSTÄNGNINGSVENTILER, BRUNNAR, PUMPAR OCH RENSANORDNINGAR

Köpekontrakt - kommersiell fastighet - branschgemensamt, ursprungligen upprättat av Mäklarsamfundet och BG-gruppen och revideras löpande i samråd med FMF.

§4 Fastighetens skick

Fastigheten överläts i det skick den befinner sig på kontraktets dagen, om inte annat skriftligen överenskommits mellan parterna.

Säljaren lämnar inga garantier eller utfästelser avseende fastighetens skick, kvalitet, användbarhet eller lämplighet för något särskilt ändamål, förutom de uttryckliga garantier som anges i § 12.

Köparen avstår med bindande verkan från alla anspråk mot säljaren avseende fel i fastigheten (inkluderande faktiska fel) med undantag för sådana fel som omfattas av de uttryckliga garantierna i detta avtal. Detta inkluderar, men är inte begränsat till, följande områden:

Fastighetens byggnadstekniska skick och underhålls status

Installationer och tekniska system

Kapacitet och funktionalitet hos VA-, el- och fjärrvärmeanslutningar

Energiprestanda och driftskostnader

Avseende gemensamhetsanläggningen Röbbäcksdalen GA:2, som har ett känt underhållsbehov av ledningar med mera och som köparen har informerats om, bekräftar köparen att ha tagit del av denna information och accepterar förhållandet utan rätt till ersättning eller annan påföljd gentemot säljaren.

§5 Ansvar för skada

Skadas eller försämras fastigheten mellan kontraktetsdagen och tillträdesdagen ansvarar säljaren för skadan eller försämringen om den beror på säljarens vanvård, på att säljaren orsakar denna eller om den beror på olyckshändelse som ingen av parterna kunnat råda över.

Ansvaret övergår på köparen från och med den avtalade tillträdesdagen, även om köparen vid den tidpunkten på grund av köparens dröjsmål inte tillträder fastigheten.

Säljaren förbinder sig att hålla fastigheten försäkrad till och med tillträdesdagen hos försäkringsbolag.

§6 Äganderättens övergång samt fördelning av intäkter och kostnader

Parterna är överens om att äganderätten till fastigheten övergår på köparen på tillträdesdagen.

Intäkter och kostnader (inklusive driftskostnader och övriga kostnader) hänförliga till fastigheten för tiden före tillträdesdagen svarar säljaren för medan köparen svarar för intäkter och kostnader som uppkommer från och med tillträdesdagen.

Avräkning av intäkter och kostnader ska ske på tillträdesdagen och justeras mellan parterna.

Vad avser fastighetsskatt är parterna införstådda med att betalningsskyldigheten belastar den av dem som är ägare av fastigheten den 1 januari respektive år. Parterna är överens om att avräkning och fördelning av fastighetsavgiften/fastighetsskatten ska ske parterna emellan på tillträdesdagen på sätt som angivits ovan.

§7 Myndighets beslut, rådgivningsinskränkning, anslutningsavgifter

Om inget annat anges i detta kontrakt med bilagor garanterar säljaren, att på fastigheten belöpande

- gatukostnadsersättning
 - el-anslutningsavgifter
 - VA-anslutningsavgifter
 - anslutningsavgifter för fjärrvärme
- erlagts, om sådan ersättningskyldighet inträtt.

Säljaren garanterar även att annat åläggande från miljö- och hälsoskyddsmyndighet eller annan myndighet inte föreligger än vad som angivits i detta kontrakt.

§8 Lagfarts- och lånekostnader

Köparen ska betala alla lagfarts- och inteckningskostnader i anledning av köpet. Kostnader vid lösen av säljarens lån, som inte ska övertas av köparen, ska betalas av säljaren.

Kostnader aviserade från säljarens bank vid lösen av lån ska betalas av säljaren.

I det fall köparens bank tar ut en avgift för att vara behjälplig med överföringen av köpeskillingen, och i förekommande fall lösen av säljarens lån, är parterna överens om att köparen ska betala denna. En sådan avgift kan bland annat bli aktuell när köparen inte tar några lån för att finansiera köpet.

För det fall köparens bank kräver en bankvärdering för att bevilja lån skall köparen bekosta denna.

§9 Kontraktsbrott

Skulle någon part inte fullgöra sina skyldigheter enligt detta kontrakt, har motparten rätt till skälig ersättning. Är kontraktsbrottet av väsentlig betydelse för part har denne dessutom rätt att häva köpet. Omedelbar hävningsrätt föreligger inte om köparen är privatperson och kan hänvisa till sådana extraordinära omständigheter som inte skulle ha kunnat undvikas även om alla rimliga åtgärder hade vidtagits.

Vid köparens kontraktsbrott, som leder till hävning av köpet, ska ersättning i första hand regleras ur betald handpenning. Överstiger säljarens skada handpenningen ska köparen snarast betala mellanskillnaden. Är säljarens skada mindre än handpenningen ska säljaren snarast återbetala mellanskillnaden till köparen. Vid köparens kontraktsbrott ska ersättningen till säljaren även innefatta säljarens kostnad för mäklarprovision i samband med försäljningen av fastigheten.

Det är av väsentlig betydelse för säljaren att köparen betalar handpenningen i enlighet med vad som stadgas i § 1. Betalar inte köparen handpenningen i rätt tid har säljaren rätt att häva köpet.

Vid säljarens brott mot garantier i § 2, § 3, § 7 eller § 12 ska de särskilda ansvarsbegränsningar och påföljdsregler som anges i § 12B ha företräde framför de allmänna kontraktsbrottsreglerna i denna § 9.

§10 Moms

Då köparen inte är momspliktig garanterar säljaren att eventuell latent momsskuld betalas till fullo av säljaren.

§11 Godkännande

En förutsättning för detta avtals giltighet är att kommunen (köparen) genom kommunstyrelsens utskott beslutar godkänna köpekontraktet senast 2026-04-28 och verkställigheten av detta beslut vunnit laga kraft senast 2026-05-28.

För det fall villkoren ovan inte är uppfyllda ska köpet återgå och utöver betald handpenning som skall återbetalas i sin helhet, har ingen av parterna rätt att framställa något ekonomiskt anspråk på den andra parten.

§12 Säljarens garanti

Säljaren garanterar att:

- årshyrorna för lokalen som RISE Research Institutes of Sweden AB hyr enligt gällande hyreskontrakt uppgår till 82 760 kr/år + 2%/år från 2023 enligt de avtal som köparen tagit del av.
- att det inte finns några andra hyresavtal/hyresgäster än ovan angivna.
- utan köparens medgivande inga nya avtal, av vad slag det vara må, förändras eller att nya avtal träffas rörande fastigheten.
- samtliga lokaler är godkända i nuvarande skick med nuvarande nyttjande.
- åläggande från miljö- och hälsoskyddsmyndighet eller annan myndighet inte föreligger än vad som angivits i detta kontrakt.
- godkänd OVK-besiktning utförts.

§12B Avseende säljarens garantiansvar

Säljaren är endast skyldig att ersätta köparen för krav som grundar sig på brott mot säljarens garantier om varje enskilt krav uppgår till minst 20 000 kronor och den sammanlagda summan av alla sådana krav uppgår till minst 200 000 kronor. När samlings tröskeln uppnåtts ska säljaren ersätta köparen för samtliga krav överstigande 20 000 kronor per krav, inklusive de belopp som utgör samlings tröskeln.

Säljarens sammanlagda ersättningskyldighet för brott mot garantier i denna § 12 och § 2, 3 och 7 är begränsad till maximalt 25% av köpeskillingen, dvs. högst 4 125 000 SEK.

Köparen får inte göra gällande ett enskilt krav eller en serie krav med samma eller liknande grund, om inte säljaren har fått skriftligt meddelande inom 20 bankdagar från det att köparen märkt eller borde ha märkt de omständigheter som kravet grundar sig på. Meddelandet ska innehålla en rimligt detaljerad beskrivning av omständigheterna, bevisning och, så långt möjligt, kravets belopp. Köparen förlorar rätten att göra gällande enskilt krav om inte säljaren mottagit ett meddelande i enlighet med ovan senast tolv månader efter tillträdesdagen.

§13 Ansvarsbegränsningar och påföljder

Vid brott mot garantier ska köparens huvudsakliga påföljd vara en köpeskillingsreduktion som motsvarar den faktiska värdeminskningen på fastigheten. Skadestånd kan endast krävas om garantibrottet beror på säljarens grova vårdslöshet eller uppsåt, och då endast för direkta skador som direkt orsakats av brottet. Indirekta skador och följdskador omfattas inte av säljarens ansvar.

Säljaren ansvarar inte för särskilda skadeposter såsom utebliven vinst, förlorad intäkt, driftavbrott, skador på annan egendom än fastigheten, oskäliga kostnader för utredning eller rättslig rådgivning utöver vad som är skäligt för att fastställa garantibrottet, tredje mans anspråk eller skador på goodwill. Om köparen vidtar åtgärder för att avhjälpa garantibrottet, begränsas säljarens ansvar till den mest kostnadseffektiva lösningen, och säljaren har rätt att själv utföra eller bekosta åtgärden utan oskäligt dröjsmål.

Köparen är skyldig att i första hand söka ersättning från relevant försäkring, vilket minskar säljarens ansvar proportionellt. Vid hävning av köpet på grund av garantibrott begränsas säljarens skadeståndsansvar till skillnaden mellan köpeskillingen och fastighetens faktiska värde vid tillträdet, såvida inte garantibrottet orsakats av säljarens uppsåt eller grova vårdslöshet.

Köparen ska inom skälig tid underrätta säljaren om alla krav eller anspråk från tredje man som innebär/sannolikt kan innebära, eller har konsekvenser kan innebära en avvikelse från

säljarens garantier, samt hålla säljaren löpande informerad. Vid sådana anspråk ska köparen låta säljaren och dennes rådgivare undersöka ärendet och i vilken utsträckning anspråket kan anses ersättningsgillt. Köparen får inte heller erkänna ansvar eller förhandla utan säljarens skriftliga samtycke (vars samtycke inte oskäligen ska fördröjas eller vägras). Säljaren får, utan kostnad för köparen, vidta åtgärder för att hantera anspråk från tredje man i köparens namn. Köparen ska även ge säljaren och dennes rådgivare nödvändigt stöd och tillgång till information för detta ändamål.

- §14 Säljarens skyldighet** Från och med tillträdesdagen överläter säljaren på köparen sina rättigheter och skyldigheter förenade med innehavet av fastigheten.
- §15 Köparens skyldighet** Från och med tillträdesdagen övertar köparen säljarens rättigheter och skyldigheter enligt alla för fastighetens behöriga skötsel träffade avtal, vilka köparen tagit del av, såsom rörande renhållning, leverans av vatten och el, allt i den mån dessa avtal inte kan sägas upp att upphöra på tillträdesdagen.
- §16 MBL-förhandling** Ingen anställd personal finns för fastigheten.
- §17 Städning** Säljaren får lämna lös egendom, Inventarier.
- Säljaren ska före tillträdesdagen ta bort egendom som inte ingår i köpet. Gör inte säljaren detta har köparen – om inte annat avtalats – rätt att göra sig av med egendomen eller överta egendomen.
- §18 Överlämnande av handlingar samt nycklar** Sedan köpeskilling betalats enligt de i 1 § angivna villkoren, ska säljaren till köparen överlämna bevittnat kvitterat köpebrev avseende fastigheten och övriga handlingar som behövs för att köparen ska få lagfart. Säljaren ska även till köparen överlämna de nycklar säljaren har samt aktuellt utdrag ur fastighetsregistret, obelånade pantbrev, gällande tomtkarta om sådan finns och andra handlingar rörande fastigheten, vilka är av betydelse för köparen som ägare av denna.
- §19 Pantförskrivning** Om det krävs för köparens finansiering av köpet, förbinder sig säljaren att på köparens bekostnad ansöka om nya inteckningar och hjälpa till vid köparens pantförskrivning av pantbrev avseende fastigheten innan köparen beviljats lagfart.
- §20 Skriftliga meddelanden** Skriftliga meddelanden med anledning av detta kontrakt ska ske genom personligt överlämnande/överlämnande genom bud, brev, rekommenderat brev eller e-post till den/det adress/ som angetts för motparten på kontraktets första sida samt med kännedomskopia till ansvarig mäklare.
- Meddelande ska anses ha kommit mottagaren tillhanda:
- om avlämnats personligen/bud: vid överlämnandet;
 - om avsänt med brev: vid mottagandet;
 - om avsänt med e-post: vid avsändande;

Köpekontrakt - kommersiell fastighet

Utväxling av kontraktet Detta kontrakt är upprättat i tre likalydande exemplar, varav vilka säljare och köpare tagit var sitt och det tredje exemplaret utgör fastighetsmäklarens arkivexemplar.

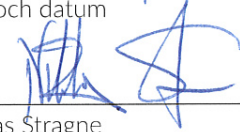
Säljarens underskrift

För Smp Svensk Maskinprovning Ab

För Smp Svensk Maskinprovning Ab

SUNDBYBERG, 2026-03-24
Ort och datum

SUNDBYBERG, 2026-03-24
Ort och datum

Caroline Frisell

Niklas Stragne

Köparens underskrift

För Umeå Kommun

För Umeå Kommun

Ort och datum

Ort och datum

Helen Nilsson
Mark & exploateringsdirektör

Anders Ottosson
Mark & exploateringsingenjör

Parterna har även tagit del av

Objektsbeskrivning

Köpekontrakt - kommersiell fastighet - branschgemensamt, ursprungligen upprättat av Mäklarsamfundet och BG-gruppen och revideras löpande i samråd med FMF.

Tjänsteskrivelse

2026-04-08

Kommunstyrelsens
näringslivs- och arbetsutskott

Diariennr: KS-2026/00145

Återrapport om åtgärder för ökad attraktivitet för barnfamiljer

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott beslutar

att godkänna återrapporteringen gällande uppdraget att utreda vad kommunen kan göra för att öka attraktiviteten för barnfamiljer att bo i Umeå.

Ärendebeskrivning

Vid kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskotts sammanträde den 11 mars 2025 presenterades befolkningsprognosen för Umeå kommun 2025–2036. Den visade på kraftig nedskrivning av prognosticerat antal 1–5 åringar och därmed även 6–15 åringar på sikt. KS NAU beslutade därför i mars 2025 (se KS-2024/00433) om tre tilläggsuppdrag:

- att ge för- och grundskolenämnden i uppdrag att inkomma med ett kompletterande yttrande i den då pågående planeringsprocessen,
- att rekommendera nämnden att se över strukturbesluten för förskola respektive grundskola utifrån den förändrade befolkningsprognosen samt
- att ge stadsdirektören i uppdrag att utreda vad kommunen kan göra för att öka attraktiviteten för barnfamiljer att bo i Umeå.

I bifogat PM redovisas tre förslag på åtgärder som adresserar det sista uppdraget, att öka Umeås attraktivitet för barnfamiljer.

Beslutsunderlag

PM – Att öka attraktiviteten för barnfamiljer

Beredningsansvariga

Pernilla Helmersson
Helen Nilsson

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2026/00145

Beslutet ska skickas till
Helen Nilsson

Hur Umeå ska kunna bli än mer attraktivt för barnfamiljer – förslag på åtgärder och koncept

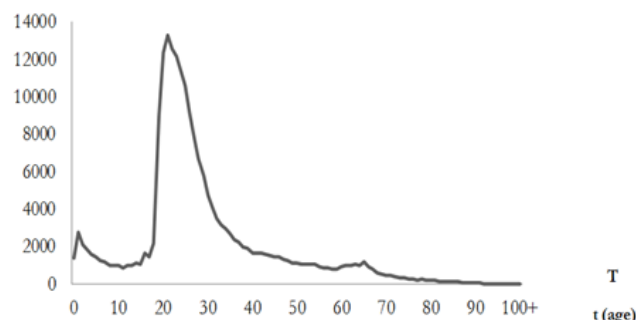
Bakgrund:

Befolkningsprognosen för Umeå visar på ett minskat barnafödande vilket får till följd att det prognosticerade antalet barn och unga kraftigt skrivs ner på sikt. Kommunstyrelsens Näringslivs- och arbetsutskott gav därför förvaltningen i uppdrag under våren 2025 att utreda vad kommunen kan göra för att öka attraktiviteten för barnfamiljer att bo i Umeå.

Frågeställningen är bred och eftersom det redan pågår mycket arbete som direkt syftar till att locka barnfamiljer som en verkligt prioriterad målgrupp att flytta in, stanna och bo i Umeå föreslår detta uppdrag ett *urval av få tydligt katalyserande insatser*. Föreslagna insatser har sina hemvister i annat pågående arbete och riktar sig till olika geografier vilket både omfattar attraktivt boende för barnfamiljer utanför Umeå stad och boende i den täta staden liksom hur barn kan ges en tydligare plats i den framtida stadsutvecklingen.

Både arbete för att attrahera inflyttare och öka familjers kvarstanning

När det gäller att locka barnfamiljer får man ha i beräkning att människor framförallt är *flyttbenägna kring åldrarna 20 och 30 år* samt att flyttar därefter sker i mycket liten omfattning. Se figur nedan.

Det är tydligt att det är den yngre delen av befolkningen som flyttar och också precis de som föder barn. De kommuner som dessa flyttar till är också de platser där det föds flest barn. Grafen visar antal flyttar på en stapel och åldrar på den andra.

Förutom att arbeta för att locka flyttbenägna till Umeå är det möjligt att fokusera på minska antalet som flyttar från Umeå.

Det löpande arbetet är grunden

Många, och de verkligt viktiga åtgärderna för att göra en plats attraktiv för barnfamiljer att bo kan nog sägas ha verkan på lång sikt och det kan vara svårt att sedan härleda mellan orsak och verkan. Valet att flytta till, eller stanna på en plats är komplext och beror givetvis på många aspekter. De sociala bandens betydelse har i forskningen betonats som de verkligt viktiga när man tidigare kanske hade ett allt för stort fokus på arbetstillfällen.

Umeås övergripande färdriktning, det målmedvetna arbetet för platsmarknadsföring och inte minst kärnverksamheternas löpande goda arbete utgör exempel på viktiga grunder och förutsättningar för Umeås möjligheter att attrahera inflyttare samt behålla personer som redan bor i Umeå. Det är bland annat viktigt att fortsätta arbeta för god kvalitet i skola och barnomsorg, en arbetsmarknad där det finns en bredd av möjligheter samt exempelvis

tillgänglig och högspecialiserad sjukvård. Därtill utgör viktiga grunder möjligheterna till en rik fritid, ett brett utbud av kultur och nöjen och inte minst trygghetsaspekterna.

Katalyserande insatser som svar på uppdraget

Förutom den viktiga grunden som berörts ovan föreslås några aktiverande insatser som kommunen kan vidta för att ta steg mot att ytterligare göra Umeå mer attraktivt som plats att bo för barnfamiljer.

Förslagen i detta PM är fokuserade till några få insatser som får funktionen att *injicera och förstärka andra pågående arbeten* för att rikta sig till den nämnda målgruppen barnfamiljer. Den stabila grunden för dessa insatser är de arbeten och målsättningar kommunen har beslutade och driver.

Åtgärd 1: Lansering av kampanj Småhuslyftet

Utgör en extra åtgärd som kan drivas tillsammans med Umeåregionsinitiativet *Regional mobilisering för ökat småhusbyggande*. Umeåregionen arbetar tillsammans för att ”öppna alla spjäll” när det gäller ökat småhusbyggande inom den funktionella arbets- och bostadsmarknad som Umeåregionen utgör. Projektet har en rad tänkta och planerade idéer på gång. En lansering av en kampanj, förslagsvis kallad *Småhuslyftet* fungerar tydligt stärkande till Umeåregionsarbetet samtidigt som kampanjen just bottnar i det arbete som görs av kommuner och aktörerna inom småhusbranschen. En kampanj skulle inte minst fungera tydligt stärkande till det pågående planeringsarbete som sker i flertalet av kommunens stora tätorter utanför Umeå där potentialen är mycket stor för många att kunna uppnå ett gott vardagsliv och förverkliga sina småhusdrömmar.

Förslag på upplägg:

Småhuslyftet bör lanseras som gemensam satsning av Umeåregionens sex kommuner för att

- 1) Stimulera småhusbyggande genom ökat intresse, kännedom och samverkan,
- 2) Aktivera hushåll, byggaktörer och finanssektor och
- 3) Skapa tydliga förväntningar på utbud, markberedskap med en uttalad strategi.

Budskap som kan kommuniceras är att; *”Här ska det vara enkelt, hållbart och möjligt att bygga småhus – oavsett om du är en familj, ett byggföretag eller ett kooperativ.”*. Det kan sättas mål för antalet planlagda småhustomter till år 2030. Kampanjen tar stöd i övriga åtgärder som drivs inom Regional mobilisering för ökat småhusbyggande vilket dels stärker Umeåregionssamarbetet och Umeåregionssamarbetet utgör å sin sida plattformen för själva innehållet i kampanjen.

Fem föreslagna insatsområden:

Synliggörande av möjligheterna

- Skapa en digital portal med alla småhustomter, planerade områden och stödfunktioner.
- Låt varje kommun bidra med t.ex. ”månadens tomt” eller ”framtidens småhusområde”.
- Visualisera nya områden med 3D eller VR.

Nätverksbyggande och samverkan

- Starta ett "Småhusråd" med byggherrar, banker, mäklare, föreningar.
- Anordna rundabordssamtal, lunchmöten och innovationslab för småhusutveckling.
- Utnyttja byggbranschens lokala kapacitet genom tidiga dialoger i planprocessen.

Aktivera hushållen

- Inspirationsdagar: "Bygg ditt boende" – visningar, föreläsningar, rådgivning.
- Stöd till byggemenskaper – mallar, guider, projektstöd.
- Kampanj i sociala medier: "Vi byggde i Umeåregionen" – berättelser och bilder från människor i regionen.

Planera och styr med tydliga signaler

- Gemensamt årligt tomtmål och planeringsstrategi.
- Planlägg både tätortsnära och landsbygdstomter.
- Prioritera planprocesser för småskalighet och mångfald i bebyggelsen.

Kommunikation och rörelse

- Lansera "Småhuslyftet" som ett varumärke: logotyp, webb, nyhetsbrev.
- Kommunicera framgångar och nyheter löpande.
- Delta i mässor och evenemang.

Åtgärd 2: Fokusering på bostäder med småhuskvaliteter i ny form – dialog med byggaktörer

Många människor har önskemål om att bo i småhus och drömmen handlar ofta om en friliggande villa. Många av dessa har i undersökningar visat sig öppna för alternativ såsom rad/par/kedjehus och inte bara i äganderätts form utan också bostadsrätts- och hyresform. Alternativ kan handla om en bostadsrätt med rymlig altan/terrass/balkong. Satsning på alternativ som andra typer av bostäder men som har småhuskvaliteter skulle kunna bidra till att fler får tillgång till bostäder med önskade in- och utvändiga kvaliteter. Kvaliteter som prioriteras högt är att bo med egen ingång, ha tillgång till egen tomt, uppnå en ökad trygghet, kunna "råda" över hela sin bostad samt ha parkering i nära anslutning till bostaden. Kvaliteterna man är ute efter handlar i regel om egen trädgård och exempelvis enkelt kunna ha hund. Man har undersökt i vilka områdestyper som andra boendeformer kan ersätta villadrömmen och finner att alternativa boendeformer för villadrömmare är centrala lägen för målgruppen unga vuxna och perifera lägen för målgrupp barnfamiljer.

Initiera dialog med aktörerna

Detta blir en åtgärd som skulle kunna bli passande för den tillkommande bebyggelsen i centrala lägen där det är angeläget att uppnå tätheter och ha fokus på mer effektiv markanvändning såsom inom femkilometersstaden. Åtgärder handlar rent praktiskt om att *initiera, och föra dialog med byggaktörerna* huruvida de kan fokusera delar av nya byggprojekt till att bli än mer tydligt attraktiva för målgruppen barnfamiljer. Åtgärden handlar alltså om att fungera som arena och föra en diskussion om möjligheter för villadrömmare och

möjligheten till kompletterande boendeformer. Inspirationstalare, exempelmaterial skulle bilda grund för att ta idéer vidare samt sondera byggaktörer bedömning av möjligheter att exempelvis fundera om särskilt bottenvåningar eller terrasser kunde utgöra särskilda resurser. Möjligen skulle det kunna gå att lyfta sådana önskemål i markanvisningar. Åtgärden bidrar också positivt genom att det blir påfyllning av invånare på de platser där det finns kapacitet i förskola och skola.

Åtgärd 3: Framtidens stadsdelscentran som resurs och nav för vardagslivet

Ett av kommunens pågående översiktsplanarbeten handlar om stadsdelskompletteringen, att bygga staden inifrån och just detta arbete blir centralt för målgruppen barnfamiljer. Här skapas tydliga förutsättningar att få till mervärden av en tätare stad. Med närhetsprinciper och fler som bor inom korta avstånd från de viktiga målpunkterna skapas förutsättningar för ett enklare vardagsliv.

En av de långsiktiga planidéer som planeras lanseras handlar om att successivt utveckla fem kompletta stadsdelscentra i olika delar av staden vilket kräver att ett tillräckligt befolkningsunderlag skapas. I samband med att dessa stadsdelscentra utvecklas och stärks skapas också möjligheter att transformera platserna. Ett tydligt medskick för dessa kommande arbeten skulle kunna vara att *platserna särskilt ska utvecklas som mötesplatser också för barn*. Med fokus inte bara på stadsdelscentrumen för ärende – utan också för vistelse också med plats för lek skulle förbättrade förutsättningar skapas för att dessa platser blir tydliga och starka mötesplatser.

Kunskapsunderlag:

Region Stockholm: Rapporten Bostäder med småhuskvaliteter i ny form. [Att tänka bortom villan: Bostäder med småhuskvaliteter i ny form 2025 - Region Stockholm](#)

Umeå kommun: Rapporten Barnfamiljers boende i Umeå kommun 2023; [Bostadspriser 2023 i Umeå](#)

Tjänsteskrivelse

2026-04-02

Kommunstyrelsens
näringslivs- och arbetsutskott

Diarienum: KS-2026/00289

Remiss (MCF) Nationellt stöd: Beredningsplanering av maritima olyckor med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott beslutar

att yttra sig över remissen enligt nedan.

Ärendebeskrivning

Nationell samordningsgrupp för oljeskadeskydd (NSO) har tagit fram förslag till ett nationellt stöd för beredningsplanering av maritima olyckor med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen. Umeå kommun har getts möjlighet att yttra sig över remissen.

Det nationella stödet syftar till att skapa gemensamma förutsättningar för aktörer på lokal, regional och nationell nivå att planera effektiva insatser vid omfattande maritima olyckor med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen. Målet är att minimera miljökonsekvenserna genom proaktiv samverkan och en gemensam förståelse för de utmaningar som uppstår när ett utsläpp hotar att nå land.

Sjötransporter av olja och farliga ämnen (HNS) i svenska farvatten medför betydande risker. Den nationella riskbilden påverkas i dagsläget särskilt av den ryska skuggflottans framväxt, nya bränsletyper och ökade transporter av kemikalier. Kustbevakningen dimensionerar sin förmåga utifrån scenarier som sträcker sig från små årliga incidenter till stora händelser som kan kräva internationellt stöd och pågå i över 72 timmar.

Flera olika aktörer har ansvar för olika delar i hanteringen av en händelse, dessa aktörer är Kustbevakningen, kommunal räddningstjänst, Länsstyrelserna och Myndigheten för civilt försvar (MCF).

När en olycka inträffar är tidig larmning och delad lägesbild avgörande. Arbetet i strandnära områden kräver att statlig och kommunal räddningstjänst överlappar varandra för att undvika ansvarsgap. Räddningstjänst enligt lag- om skydd mot olyckor (LSO) pågår så länge det

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2026/00289

finns en överhängande fara för ytterligare spridning. Sanering vidtar när föroreningen ligger still på land. Det är en ofta tidskrävande och kostsam process som regleras enligt miljöbalken.

Umeå kommuns yttrande

Umeå kommun anser att det hade varit önskvärt att det nationella stödet även omfattar höjd beredskap/krig. Till exempel att MCF i vägledningen utvecklar risk/hotbild och för ett resonemang om hur en händelse i ett sådant ansträngt läge kan hanteras både avseende räddningsinsats och den efterföljande saneringen.

Vidare anser Umeå kommun att det blir viktigt att öva och planera för prioriteringar mellan kommuner inom ledningssystem samt prioriteringar mellan kommuner inom olika ledningssystem, län och civilområden vilket bör tydliggöras.

I beredningen av yttrandet har samråd skett med Umeåregionens brandförsvär.

Beslutsunderlag

Missiv, Remiss av Nationellt stöd: Beredningsplanering av maritima olyckor med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen

Remissversion av nationellt stöd: Beredningsplanering av maritima olyckor med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen

Beredningsansvariga

Camilla Adolfsson, säkerhetssamordnare
Jonas Andersson Wikström, säkerhetschef

Beslutet ska skickas till

registrator@mcf.se. Svaret ska märkas med diarienummer MCF 2026-02702. Senast 7 maj 2026.

Camilla Adolfsson
säkerhetssamordnare

Jonas Andersson Wikström
säkerhetschef

**Myndigheten
för civilt försvar**

Missiv

Datum
2026-02-23

Ärendenummer
MCF 2026-02702

Ert datum
Datum

Er referens
Ange er referens

Sektionen för arbete med inriktning av
olyckor (RB-RF-IS)
Sonja Dobo
010-240 5451
sonja.dobo@mcf.se

Enligt sändlista

Remiss av Nationellt stöd: Beredskapsplanering av maritima olyckor med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen

Nationell samordningsgrupp för oljeskadeskydd (NSO) har tagit fram förslag till ett nationellt stöd för beredskapsplanering som nu remitteras.

Myndigheten för civilt försvar är sammanhållande av den nationella samordningsgruppen, där representanter från Kustbevakningen, Sveriges Kommuner och Regioner, Länsstyrelserna, Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket och Transportstyrelsen ingår.

Tidigare händelser och övningar har återkommande visat brister i samverkan och gemensam perspektivförståelse. Mindre utsläpp hanteras rutinmässigt men större händelser såsom Marco Polo-olyckan har tydliggjort att komplexiteten kan leda till otydlighet och bristande handlingskraft. Också den förändrade riskbilden som råder utanför Sveriges kuster innebär ökade krav på samordning mellan aktörer till sjöss och på land.

Flera kustlän och kustkommuner arbetar för närvarande aktivt med att utveckla eller uppdatera sina oljeskyddsplaner till följd av den försämrade riskbilden. Det nationella stödet syftar därför till att utgöra ett sammanhållande ramverk som stärker helheten och skapar ett gemensamt utgångsläge för planering och hantering av mer omfattande maritima olyckor. Ambitionen har varit att belysa frågor där det i dag råder otydlighet, för att initiera nödvändiga utvecklingsarbeten, samtidigt som det varit tydligt att alla frågor inte kan lösas inom ramen för projektets tid och mandat.

Datum
2026-02-23

Ärendenummer
MCF 202026-02702

Ett exempel är hanteringen av oljeskadat vilt, där otydlig och delvis motstridig lagstiftning riskerar att försvåra en insats. I dessa fall kan insikt om lagstiftningens begränsningar bidra till ökad handlingskraft och juridiska avvägningar får lösas i efterhand när situationen tillåter. Flera lagar är inte skrivna med olycksperspektivet i åtanke, vilket berörda aktörer behöver vara medvetna om.

Arbetet har utgått från principerna ”keep it simple” och ”need to know” i en akut situation, alltså att hålla informationen enkel och tillämpbar med fokus på att skapa ett målgruppsanpassat dokument, särskilt för kustkommuner och länsstyrelser. Ambitionen är inte att ge en tillräckligt detaljerad beskrivning av alla processer, utan att förmedla de mest centrala budskapen som aktörer behöver för att kunna agera handlingskraftigt och inte gå vilse i händelsens komplexitet.

Dokumentet är en första utgåva som kommer uppdateras löpande och ska ses som ett levande dokument och ingå som en delmängd i NSO:s strategi för oljeskadeskydd. Det spänner över många aktörers ansvarsområden och tillsammans hjälpas åt att hålla det uppdaterat och relevant. Dokumentet ersätter ”kommunpärmen” som var MSB:s riktade stöd för kommunernas oljeskyddsberedskap.

Remissutkastet finns också att hämta på Myndigheten för civilt försvars hemsida: [Remisser från myndigheten](#).

Vid specifika kommentarer på text i vägledningen önskar vi att dessa läggs i PDF-filen. Det gör ni genom att markera den texter ni vill ändra samt ge konkreta förslag på omformulering. Om ni i era kommentarer hänvisar till källor, hänvisa då tydligt till källan inklusive sidhänvisning. Notera! För att kunna spara kommentarer i en PDF kan ni först behöva spara ned filen på en dator. Länsstyrelserna kan med fördel samordna sina synpunkter.

Skicka ditt svar med e-post eller brev till registrator@mcf.se senast den 7 maj. Märk ditt svar med diarienummer MCF 2026-02702.

Med vänlig hälsning

Patrik Perbeck

Ställföreträdande avdelningschef

Datum
2026-02-23

Ärendenummer
MCF 202026-02702

Dokument

- Remissutkast av nationellt stöd: beredskapsplanering av maritima olyckor med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen

Sändlista

- Havs- och vattenmyndigheten
- Jordbruksverket
- Kustbevakningen
- Naturvårdsverket
- Sjöfartsverket
- Transportstyrelsen
- Länsstyrelsen Blekinge
- Länsstyrelsen Gotland
- Länsstyrelsen Gävleborg
- Länsstyrelsen Halland
- Länsstyrelsen Jönköping
- Länsstyrelsen Kalmar
- Länsstyrelsen Norrbotten
- Länsstyrelsen Skåne
- Länsstyrelsen Stockholm
- Länsstyrelsen Södermanland
- Länsstyrelsen Uppsala
- Länsstyrelsen Värmland
- Länsstyrelsen Västerbotten
- Länsstyrelsen Västernorrland
- Länsstyrelsen Västmanland
- Sveriges kommuner och regioner (SKR)
- Tjörns kommun
- Göteborgs kommun
- Trelleborgs kommun
- Sölvesborgs kommun
- Norrtälje kommun
- Gävle kommun
- Söderhamns kommun
- Luleå kommun
- Räddningstjänsten Storgöteborg
- Räddningstjänsten Väst
- Räddningstjänsten Syd
- Räddningstjänsten Östra Blekinge

Datum
2026-02-23

Ärendenummer
MCF 202026-02702

- Storstockholms brandförsvär
- Räddningstjänsten Medelpad

Myndigheten
för civilt försvar

REMISS

Nationellt stöd

REMISS Beredskapsplanering av maritima olyckor med utsläpp av olja och andra skadliga ämnen

REMISS

REMISS Beredningsplanering av maritima olyckor med utsläpp av olja och andra skadliga ämnen

Myndigheten för civilt försvar
651 81 Karlstad

Enhet: Ange text.

Foto omslag: Ange text.

Tryck: Ange text.

Produktion: Ange text.

Publikationsnummer: Myndigheten för civilt försvar XXXX – månad år

ISBN-nummer: XXX-XX-XXXX-XXX-X

Tidigare utgiven: Ange text.

Innehåll

1.	Inledning	4
1.1	Syfte och mål	4
1.2	Målgrupp	5
1.3	Framtagande och vidareutveckling	5
1.4	Läsanvisning	6
1.5	Juridiska grunder	7
1.5.1	Juridiska grunder – sanering och oljeskadat vilt	9
1.6	Definitioner	10
2.	Riskbild och dimensionerande scenarion	11
2.1	Sammanfattning av nationella riskbilden	11
2.2	Dimensionerande scenarier	13
3.	Roller och ansvar	15
3.1	Gemensamma grundprinciper	15
3.1.1	Gemensamma grunder – ramverk för ledning och samverkan	16
3.2	Kommunen	17
3.2.1	Kommunal räddningstjänst	18
3.3	Länsstyrelsen	18
3.4	Kustbevakningen	20
3.5	Myndigheten för civilt försvar	21
3.6	Sjöfartsverket	21
3.7	Transportstyrelsen	22
3.8	Havs- och vattenmyndigheten	22
3.9	Naturvårdsverket	23
3.10	Jordbruksverket	23
4.	Förberedelser, planer och beredskap	24
4.1	Utgångspunkter	24
5.	Nationell inriktning för utbildning och övning	26
5.1	Syfte och omfattning	26
5.2	Mål	27
5.3	Gemensam planering	27
5.4	Gemensamt genomförande	27
5.5	Gemensam uppföljning och lärande	27
5.6	Utbildning – länsstyrelsernas ansvar med stöd av Myndigheten för civilt försvar	28
5.7	Övning – Kustbevakningens ansvar	28

5.8	Nationell konferens för oljeskadeskydd – plattform för samordning och förmågeutveckling.....	29
5.9	Genomförande och nästa steg	29
6.	Upptäckt och larm	30
7.	Genomförande av räddningsinsats	32
7.1	Till sjöss	33
7.2	På land.....	34
7.3	Till sjöss och på land tillsammans	36
7.3.1	Lägesbild och samordning av insatser	36
7.3.2	Oljeskadat vilt – integrerad hantering	39
7.3.3	Gemensam extern kommunikation om händelsen	41
8.	Efter det akuta skedet	43
8.1	Sanering och avfallshantering	43
8.2	Dokumentation, kostnader och ersättning	44
8.3	Miljöuppföljning	46
8.4	Utvärdering och erfarenhetshantering	47
9.	Nationella stöd och verktyg.....	48
9.1	SeaTrack Web (STW).....	48
9.2	Digital Miljöatlas.....	49
9.3	Miljöjournen – Havs- och vattenmyndighetens operativa stöd.....	49
9.4	Myndigheten för civilt försvars operativa stöd	50
9.5	Saneringsmanual.....	51
9.6	Svenska Sjöräddningssällskapet (SRSS).....	51
9.7	Övriga aktörer	51
10.	BILAGOR	53
	Bilaga 1: Beskrivning av Kustbevakningens dimensionerande scenarion. Oljeutsläpp stor och mellan händelse	53
	Oljeutsläpp – stor händelse	53
	Bilaga 2: Förkortningar, definitioner och översättningar	55
	Kustbevakningens begrepp, förkortningar och definitioner	59
	Ämne; ämnesrelaterat	61
	Bilaga 3: Internationella samarbeten och avtal	67
	Bilaga 4: Provtagning av olja och andra skadliga ämnen	68

1. Inledning

Sjötransporter av olja och andra farliga ämnen utgör en central del av den internationella handeln, och en betydande del av dessa transporter passerar svenska farvatten. Den omfattande hanteringen av både bunkerolja och olja som last, liksom ökade transporter av farliga ämnen (HNS), medför betydande risker vid olyckor eller otillåtna utsläpp. Konsekvenserna kan bli omfattande för miljön, inklusive djurlivet, och påverka såväl strandnära ekosystem som samhällsviktiga funktioner på både kort och lång sikt.

Sveriges kustmiljö är geografiskt och ekologiskt varierad, med långgrunda stränder, vegetationsrika områden, klippkuster och skärgårdsmiljöer. Dessa skilda förutsättningar innebär att både skyddsåtgärder och saneringsinsatser måste anpassas efter lokala förhållanden. Ju tidigare ett utsläpp kan hanteras, desto större är möjligheten att begränsa miljöskador och minska kostnader. Effektiv bekämpning på öppet hav, där större miljöräddningsfartyg har bäst förutsättningar att verka, är ofta avgörande för att förhindra att olja når känsliga kustområden.

Utvecklingen i omvärlden, där den ryska skuggflottans framväxt, nya bränsletyper samt ökade transporter av farliga ämnen innebär förändrade och delvis förstärkta risker, ställer höga krav på Sveriges beredskap. Ett aktuellt och tillförlitligt planeringsunderlag är därför nödvändigt för att bedöma och dimensionera förmågan att förebygga och hantera stora utsläpp av olja och andra skadliga ämnen.

Vid större utsläpp till sjöss är en tidig och välfungerande dialog mellan Kustbevakningen och berörda aktörer avgörande. Tydlig kännedom om respektive aktörs uppdrag, roller och ansvar är en grundläggande förutsättning för att åtgärder ska kunna samordnas effektivt och anpassas till situationens krav

1.1 Syfte och mål

Detta nationella stöd för beredningsplanering syftar till att skapa förutsättningar för aktörer att planera effektiva insatser, både enskilt och tillsammans, inför omfattande maritima olyckor med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen¹.

Dokumentet ska läsas som en gemensam inriktning för vad aktörer på alla nivåer i det svenska beredskapssystemet bör kunna hantera – vilka insatser som kan bli aktuella och vilka aktörer som kan involveras – snarare än en detaljerad beskrivning av hur det ska göras.

¹ Se definitioner under kapitel 1.4.2

Stödet redogör inte i detalj för enskilda organisationers förutsättningar, vad det innebär att leda och samverka, eller vilken specifik förmåga som krävs för att lyckas med det. Däremot kan dokumentet användas som stöd i sådan planering hos respektive aktör.

Syftet är att skapa en gemensam förståelse för vilka typer av olyckor som ska kunna hanteras och vilka frågor som är viktiga att beakta för att kunna arbeta tillsammans över ansvarsgränser.

Den gemensamma målbilden är att så effektivt som möjligt minimera konsekvenserna av en maritim olycka med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen som riskerar nå land. För att nå dit behöver vi:

- samverka nära för att samordna användningen av samtligas resurser, och
- vara proaktiva och agera utan oro för att göra fel.

För att hantera storskaliga utsläpp till sjöss med påslag på land krävs att berörda aktörer agerar tillsammans. Den övergripande hanteringen måste därför utgå från en gemensam förståelse att vi svarar på olyckan som om det vore en gemensam insats.

1.2 Målgrupp

Detta stöd riktar sig särskilt till kommuner med kust mot statligt vatten, länsstyrelser, Kustbevakningen och andra myndigheter som på ett eller annat sätt involveras vid ett omfattande maritim olycka med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen som riskerar slå på land. Det är också relevant för andra aktörer som kan bidra till att hantera konsekvenserna – exempelvis saneringsaktörer, civila intresseorganisationer samt experter och kompetensbärare inom området.

Fokus ligger på aspekter som är specifika för området oljeskadeskydd och information som rör fler än en myndighet eller aktör.

1.3 Framtagande och vidareutveckling

Detta stöd har tagits fram av Nationell samverkansgrupp för oljeskadeskydd (NSO) med konsultstöd från 4C Strategies. Arbetet har upphandlats av Kustbevakningen och finansierats genom Myndigheten för civilt försvar (tidigare MSB) anslag 2:4 Krisberedskap. Dokumentet utgör en leverans inom projektet Stärkt nationell samverkan för fartygsolyckor med förorening till sjöss (2023-2025).

Myndigheten för civilt försvar är sammanhållande av NSO, där följande aktörer ingår:

- Kustbevakningen
- Havs- och vattenmyndigheten
- Naturvårdsverket
- Transportstyrelsen
- Länsstyrelserna
- Sveriges Kommuner och Regioner

Sjöfartsverket lämnade NSO och samverkansgruppen 2025.

I likhet med andra NSO-gemensamma dokument är detta stöd ett levande dokument som revideras löpande i takt med att behov uppstår eller relevanta kapitel och arbeten uppdateras inom det svenska oljeskadeskyddet. Det ska ses som ett gemensamt, levande stöd. Ändringsförslag kan lämnas till Myndigheten för civilt försvar.

1.4 Läsanvisning

Detta stöd för beredningsplanering omfattar områden som bedöms vara relevanta för flera aktörer och följer händelseförloppet vid en maritim olycka med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen som riskerar nå kusten.

Kapitlen 1 till 4 beskriver förutsättningarna före en händelse – det vill säga de delar som utgör grunden för planering, förberedelser och beredskap. Som grundläggande förutsättningar beskrivs juridiska grunder, aktörernas roller och ansvar och den aktuella riskbilden. Därefter beskrivs vilka förberedelser som behöver göras för att möjliggöra en effektiv hantering och vilka stöd och verktyg som finns. Det finns mycket hjälp att tillgå, nationellt likväl som internationellt både för bekämpning och sanering.

Kapitlen 5 till 7 följer en kronologisk ordning under en händelse och beskriver hur hanteringen utvecklas över tid. Observera att uppdragen kan överlappa i tid och se olika ut för olika aktörer. Räddningstjänst och sanering pågår exempelvis ofta parallellt.

Kapitel 8 samlar beskrivningar av nationella stödresurser och verktyg, medan bilagor innehåller fördjupad information, definitioner och exempel.

Genom hela dokumentet finns särskilt markerade textavsnitt:

 Tipsrutor – uppmärksammar praktiska råd och erfarenhetsbaserade rekommendationer.

 Vägledningar – lyfter särskilt viktiga frågor och inspirerar till åtgärder för att gemensamt stärka beredskapen.

Dokumentet ska fungera som ett samlat stöd både för strategisk och operativ planering, från förmågeplanering till avslutad insats.

1.5 Juridiska grunder

Samhällets krav på beredskap och åtgärder för maritima olyckor med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen berörs i flera lagrum. Vissa lagar och förordningar bygger på internationella överenskommelser och direktiv som Sverige förbundit sig att följa och omfattar detaljerade föreskrifter som reglerar många relevanta frågor. Även mer övergripande miljölagstiftning och ett antal olika sektorlagar kan vara tillämpliga för speciella och särskilda problem sett till varje enskild situation och olycka.

Syftet med beredningsplaneringen är att komplettera de juridiska grundförutsättningarna och förekommande förberedande planer i övrigt, exempelvis handlingsprogram enligt Lag (2003:778) om skydd mot olyckor² (LSO) och oljeskyddsplaner. Lagstiftningen förtydligas i Förordning (2003:789) om skydd mot olyckor³ (FSO) där ansvariga statliga aktörer utpekas

Enligt den nationella risk- och sårbarhetsbedömningen omfattar en maritim olycka större incidenter som inträffar oavsiktligt, till följd av misstag eller vårdslöshet, men också avsiktligt i form av antagonistiska angrepp. Även andra bakomliggande orsaker som tekniska fel, bränder, naturhändelser eller en kombination av dessa kan orsaka en maritim olycka⁴. Ansvaret för att hantera maritima olyckor regleras i LSO och FSO I detta dokument används ibland begreppet ”händelse” som ett samlat begrepp för olyckor och incidenter.

Begreppet räddningstjänst är centralt i denna plan, och med räddningstjänst avses i 1 kap. 2 § LSO de räddningsinsatser som staten eller kommunerna ansvarar för vid olyckor och överhängande fara för olyckor för att hindra och begränsa skador på människor, miljön eller egendom.

Kustbevakningen ansvarar för miljöräddningstjänst till sjöss enligt 4 kap. 5 § LSO samt 4 kap. 12 § FSO inom Sveriges sjöterritorium och inom Sveriges ekonomiska zon när olja eller andra skadliga ämnen har kommit ut i vattnet eller det föreligger en överhängande fara för detta. Det gäller inte vattendrag, kanaler, hamnar och andra insjöar än Väneren, Vättern och Mälaren. Kommunal räddningstjänst ansvarar enligt 3 kap. 7 § för räddningstjänst inom kommunen, om inte annat följer av 4 kap. 1–6 §§. Det betyder att Kustbevakningens ansvar sträcker sig in till strandlinjen⁵.

² [Lag \(2003:778\) om skydd mot olyckor | Sveriges riksdag.](#)

³ [Förordning \(2003:789\) om skydd mot olyckor](#)

⁴ [Nationell risk- och sårbarhetsbedömning \(NRSB\) 2025 | MSB](#)

⁵ Referera till "juridisk PM" när det är klart

Staten eller en kommun ansvarar för räddningsinsatser endast om detta är motiverat med hänsyn till behovet av ett snabbt ingripande, det hotade intressets vikt, kostnaderna för insatsen och omständigheterna i övrigt. En räddningsinsats påbörjas när dessa fyra kriterier är uppfyllda, och avslutas när så inte längre är fallet. Räddningsledaren tar beslut om när räddningsinsatsen avslutas, men generellt upphör räddningsinsatsen när den inte längre kan hindra eller begränsa ytterligare skador.

Vid maritima olyckor med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen innebär detta att själva räddningsinsatsen kan upphöra när föroreningen kommit i land och fastnat på klippor, stränder eller vegetation, det vill säga när skadan inte längre blir tydligt förvärrad utan är mer eller mindre statisk.

Det är dock viktigt att poängtera att det fortsatt kan vara en överhängande fara för nya påslag så länge det finns olja eller andra skadliga ämnen i vatten eller på land. Exempelvis kan förändrat väder och vattennivåer riskera förflytta föroreningen ut i havet igen och återkontaminera andra ytor. Då kan en avslutad räddningsinsats behöva påbörjas på nytt. Ett omfattande påslag av olja eller andra skadliga ämnen kan alltså pågå under lång tid med varierande intensitet, jämfört med många andra räddningsinsatser.

Det finns enligt LSO möjlighet för en ansvarig aktör att begära hjälp från andra. Till exempel kan staten (Kustbevakningen) begära hjälp från kommunens räddningstjänst med att utföra åtgärder i strandnära områden. Kommunen har då en omfattande, men inte absolut, skyldighet att bistå den statligt ledda räddningsinsatsen om det inte allvarligt hindrar den egna verksamheten. Även kommunen kan begära hjälp av Kustbevakningen.

Enligt 7 kap. 2 § LSO har kommunen rätt till ersättning för räddningstjänstkostnader när olja eller andra skadliga ämnen har flödat ut i vattnet utanför Sveriges sjöterritorium eller inom den del av sjöterritoriet där räddningsinsatser ska göras enligt 4 kap. 5 § eller inom Göta älv, Trollhätte kanal eller Södertälje kanal.

För en fördjupande diskussion kring juridiska frågor se bilaga 2: Juridiska grunder⁶ och Roller och ansvar vid fartygsolyckor med förorening till sjöss (FOI, 2023⁷). Se även vägledningen Samhällets räddningstjänst⁸.

⁶ Ansvar för räddningstjänst vid oljeutsläpp dnr MCF 2026-02838

⁷ Se rapport: <https://rib.mcf.se/filer/pdf/30395.pdf>. Se även Pär Erikssons rapportpresentation från NSO konferensen 2023:

[3. Analys av roller och ansvar - YouTube](#)

⁸ Samhällets räddningstjänst, MCF. (Ref får skrivas klart när publ.nr. finns)

1.5.1 Juridiska grunder – sanering och oljeskadat vilt

Om utsläppet nått stranden och skadan inte kan förvärras genom ytterligare spridning kan åtgärderna troligtvis inte längre betraktas som räddningstjänst, utan är istället en fråga om sanering. Sanering regleras av 10 kap. 2 § miljöbalken (1998:808) och är i första hand en miljöfråga eftersom saneringsinsatserna utgör en återställning av miljön. Enligt 7 kap. 2 § LSO har kommunen rätt till ersättning av staten för saneringskostnaderna för olja eller andra skadliga ämnen som kommit ut i vattnet utanför Sveriges sjöterritorium eller inom den del av sjöterritoriet där räddningsinsatser ska göras enligt 4 kap. 5 § eller inom Göta älv, Trollhätte kanal eller Södertälje kanal. Kommunen har däremot inget formellt ansvar för att utföra saneringsinsatser⁹.

Även praktisk hantering av föroreningskadat och dött/avlivat vilt ingår i begreppet sanering. Alla vilda däggdjur och fåglar räknas som vilt i jaktlagstiftningen¹⁰. Eftersom vilt är fredat innebär det att det endast får jagas om det anges i jaktlagstiftningen eller av föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen¹¹. Jakt avser såväl att fanga som att döda vilt.¹²

Att fanga ett föroreningskadat vilt (som t.ex. en fågel) är därför juridiskt sett att betrakta som jakt. I jaktförordningen (1987:905) anges bland annat vilka arter som får jagas, var och under vilka tider detta får ske och hur jakten får genomföras. Det finns ingen uttrycklig bestämmelse som tillåter fångst (d.v.s. jakt), av vilt som skadats av ett utsläpp.

Det finns däremot en bestämmelse som medger avlivning av vilt i vissa situationer enligt jaktförordningen¹³. Av bestämmelsen framgår att om frilevande vilt anträffas så skadat eller i en sådan belägenhet att det snarast bör avlivas av djurskyddsskäl, får djuret avlivas även om det är fredat eller om avlivningen sker på någon annans mark. Det innebär att avlivning kan ske utan stöd av beslut från myndighet, om förutsättningarna bedöms uppfyllda. Ett oljeskadat vilt bör typiskt sett anses vara i en sådan situation att det omfattas av bestämmelsen. Det innebär att viltet kan avlivas av djurskyddsskäl. Det krävs dock alltid en bedömning av den enskilda situationen, av hur illa skadat djuret är och om det bedöms kunna klara sig.

Kunskap om de juridiska grunderna är viktiga förutsättningar för aktörernas agerande, men det är också viktigt att visa handlingskraft om någon viktig åtgärd

⁹ Referera till "juridik PM" när det är klart

¹⁰ [Se 2 § jaktlagen \(1987:259\).](#)

¹¹ Se 3 § samma lag.

¹² Se 2 § samma lag.

¹³ [40 c § jaktförordningen.](#)

inte tydligt ligger inom någon aktörs ansvarsområde. Sanering och hantering av oljeskadat vilt är två sådana frågor som i dagsläget saknar önskvärd tydlighet.

1.6 Definitioner

För att möjliggöra effektiv samverkan krävs ett gemensamt språk – både mellan svenska aktörer och i den internationella kontext där många insatser till sjöss sker. Det är därför viktigt att centrala begrepp förstås och används konsekvent, oavsett aktör. Till sjöss är engelska ofta arbetspråk, och flera termer har etablerad internationell användning.

I bilaga 3 finns en ord- och begreppslista med centrala begrepp som stöd för gemensam förståelse i planering och operativt arbete som är av relevans för detta dokument.

Termsamling

De centrala begreppen och termerna inom området samverkan och ledning finns beskrivna i Myndigheten för civilt försvars metodstöd för gemensamma grunder.

[Termbank](#)

Begreppet *olja* avser i juridisk mening råolja och petroleumprodukter, det vill säga mineraloljor i vid bemärkelse. Alla mineraloljor är att betrakta som skadliga ämnen. Vegetabiliska oljor kan däremot hamna under kategorin *andra skadliga ämnen*. Begreppet olja blir successivt mer diffust i takt med att fossila kolväten blandas ut med vegetabiliska oljor i syfte att minska klimatpåverkan.

I denna kontext avgränsas *andra skadliga ämnen* till ämnen med oljeliknande egenskaper, det vill säga kemikalier som kan bekämpas och saneras med motsvarande metoder. I detta dokument samlas olja och andra skadliga ämnen ibland under begreppet *förorening*.

Ett konkret exempel på *annat skadligt ämne* är tallolja. MSB har beviljat ersättning till en kommun för sanering enligt LSO efter en tankrengöring till sjöss som ledde till att ett utsläpp av tallolja hamnat på stranden¹⁴.

Oljeskadeskydd är Sveriges gemensamma förmåga att hindra och hantera olyckor som innefattar utsläpp av olja. I detta dokument tolkas oljeskadeskydd brett och omfattar även beredskap för förorening från andra skadliga ämnen.

¹⁴ Roslagskusten drabbades av ett större utsläpp av tallolja i mars 2021.

2. Riskbild och dimensionerande scenarion

För att kunna dimensionera förmågan krävs god kunskap och analys av riskbilden. Att bygga förmåga tar tid, och när omvärldsutvecklingen förändras snabbt uppstår lätt gap mellan behov och kapacitet. Sådana gap finns idag och behöver aktivt tätas, bland annat kopplat till framväxten av rysk skuggflotta, nya bränsletyper, ökade transporter av farliga ämnen (HNS) och andra nya hot.

Ökad användning av tjockolja och skrubberteknik visar på vikten av att vidmakthålla och utveckla traditionella beredningsresurser för olycksorsakade utsläpp. Det osäkra omvärldsläget med bristande sjösäkerhetssamarbete och den ryska skuggflottans nyttjande av tankfartyg av lägre standard accentuerar ytterligare behovet av samarbete och gemensam kapacitetsutveckling.

HELCOM¹⁵ konstaterar att *“the present preparedness concept is not sufficient to adequately prevent and/or mitigate major disasters for the marine environment as well as for the coastal environment”*. Den bedömningen gäller även för Sverige och understryker behovet av att fortsatt stärka beredskapen.

NSO uppdaterar med några års mellanrum en nationell riskbild för oljeolyckor till sjöss i syfte att förse aktörerna med en aktuell kunskapsöversikt för Östersjön, Västerhavet och de stora insjöarna. Rapporten utkom senast i november 2025 och kapitlet nedan är ett utdrag av dess sammanfattning¹⁶.

2.1 Sammanfattning av nationella riskbilden

Riskbilden för oljeutsläpp till sjöss påverkas i hög grad av sjöfartens omfattning. För att identifiera aktuella trender har sjötrafikstatistik och erfarenheter från utsläppsoolyckor, både nationellt och internationellt, analyserats. Oljeutsläpp till havs utgör främst ett hot mot kust- och havsmiljöer, medan utsläpp i de stora sjöarna även utgör hot mot dricksvattenförsörjningen för miljontals invånare.

Även risker kopplade till andra verksamheter, såsom havsbaserad vindkraft, berörs. Fokus ligger dock på sjöfartsrelaterade oljeutsläpp, vilka traditionellt delas in i tre huvudkategorier. Det aktuella riskläget kan kortfattat sammanfattas enligt följande:

¹⁵ [Mer om Östersjösamarbetet inom HELCOM](#)

¹⁶ [Riskbild för oljeolyckor till sjöss 2025](#)

Tankfartygsolyckor med utsläpp av last – Denna olyckstyp sker sällan men utsläppskvantiteterna blir ofta stora och konsekvenserna därmed mycket omfattande. Internationellt har denna kategori sedan 80-talet visat på stadigt avtagande trend men har sedan ett tiotal år landat på en stabil nivå. En rad internationellt överenskomna regulativa åtgärder har samverkat till att göra tankfartygssegmentet till den säkraste fartygstypen. Svenska vatten har varit förskonade från stora tankfartygsutsläpp, men tankfartygstrafiken har ökat och framför allt bedöms trafiken med den ryska skuggflottans oljetankfartyg utgöra en hög tillkommande risk.

Operationella oljeutsläpp – Utsläpp av oljeförorenat länsvatten och oljerester var förr en vanlig orsak till nedsmutsade föroreningar i Östersjön och Västerhavet. Utsläppskvantiteterna var i regel små och konsekvenserna av enskilda utsläpp därmed begränsade. Denna utsläppstyp har genom skärpta krav och övervakning stadigt minskat men ännu inte upphört helt. Fortfarande är vissa typer av operationella utsläpp tillåtna exempelvis av biooljor och lastrester efter tankrengöring av kemikalietankfartyg. Denna typ av utsläpp av förorenat tankspolvatten ger också skadliga miljöeffekter och skärpta regler har getts hög prioritet för fortsatta åtgärder och regelutveckling¹⁷.

Fartygsolyckor – Grundstötnings- och kollisionsolyckor som leder till utsläpp genom skador på fartygens bränsletankar är fortsatt relativt vanliga i våra havsområden och olycksstatistiken visar ingen tydlig minskande trend. Avsiktliga störningar av satellitnavigeringssystem är en tillkommande fara som ökar sannolikheten för olyckor.

Tidigare utpekade segment av små bulkfartyg som överrepresenterade förefaller inte längre vara lika tydlig, men äldre fartyg med bränsletankar direkt mot bottenplåten är sårbara vid grundstötning. Nya typer av fartygsbränslen, exempelvis hybridoljor har visat sig vara svåra att omhänderta med befintlig utrustning. Vidare har den idag ökande användningen av skrubberteknik med traditionellt tjockoljebränsle bidragit till att skadliga ämnen släpps ut i havet med skrubbertvättvatten samt till att tjockolja kan komma ut vid fartygsolyckor.

På sikt väntas en rad nya typer av fartygsbränslen och fossilfria alternativ vilka också kan bidra till förändrade förutsättningar för traditionellt oljeskyddsarbete, utrustning och beredningsplanering. Den viktigaste riskpåverkade faktorn i dagsläget bedöms dock vara kopplad till det osäkra omvärldsläget med risker relaterade till skuggflottans oljetransporter och eventuell eskalering av antagonistiska aktiviteter.

¹⁷ Se rapport från Havsmiljöinstitutet, Kjell Larsson: [Effekter av utsläpp av vegetabiliska oljor och andra biobaserade oljor och bränslen från tankfartyg på marint liv](#)

2.2 Dimensionerande scenarier

För att underlätta samverkan mellan insatser till sjöss och på land, samt skapa en gemensam förståelse för vad en maritim olyckshändelse innebär, är det viktigt att alla aktörer känner till hur Kustbevakningen bedömer och benämner olika händelsetyper. Dessa utgör också grunden för Kustbevakningens egen riskanalys och beredskapsplanering. Det finns i dagsläget ingen motsvarande struktur för händelsebeskrivning ur ett landbaserat perspektiv. Beskrivning av dimensionerande scenarion finns att läsa i bilaga 1.

Stora händelser, enligt Kustbevakningens definition, kräver nära internationell samverkan och gemensam hantering – både till sjöss och på land. Även vid mellanstora händelser kan det finnas behov av att snabbt fylla på med expertis eller särskilda resurser från andra länder. Eftersom stora händelser inträffar sällan saknas praktisk erfarenhet inom Sveriges närområde, vilket gör övning avgörande för att kunna förbereda en effektiv hantering.

Den internationella beredskapen samordnas och övas regelbundet, exempelvis inom ramen för HELCOM (Östersjöregionen) och Köpenhamnsavtalet (Norden). Aktörer på land har ofta möjlighet att delta i dessa internationella övningar, antingen som deltagare eller observatörer, med fokus på stora händelser.

Mer information om internationellt stöd och nyckelaktörer finns i bilaga 4.

Tabell 1. Kustbevakningens beskrivning av dimensionerande scenarion.

Händelsetyp	Beskrivning	Uppskattad frekvens	Dimensionerande scenarion
Stor händelse	Händelsen hanteras av flera enheter och personella och materiella resurser måste tillföras. Ett exempel kan vara ett stort oljeutsläpp, när flera lastbärare är involverade, vid en kemikalieinsats eller en kombination av dessa. Insatsen bedöms pågå > 72 timmar	Vart 25:e år	Tankfartyg, utsläpp av last ≤ 10 000 ton råolja. Torrlastfartyg, utsläpp av bunker 100–600 ton. Passagerar-/fordon och passagerarfartyg (RoPax)/containerfartyg, utsläpp av bunkerolja 100–2500 ton och lastbärare ≤60 ton. Förlist fartyg <40 meter djup. Förlorat gods <100 meter djup.

Händelsetyp	Beskrivning	Uppskattad frekvens	Dimensionerande scenarion
Mellan händelse	Händelsen kan hanteras med en eller två enheter om mindre personella och materiella resurser tillförs ombord från andra enheter eller från land. Insatsen bedöms pågå 24–72 timmar.	Vart 5:e år	fartyg <110 m längd, utsläpp av bunkerolja ≤100 ton. tankfartyg <110 m längd, utsläpp av produkt ≤200 ton.
Liten händelse	Händelsen kan hanteras av ordinarie besättning och befintlig utrustning ombord när det bedöms vara en kortvarig insats. Insatsen bedöms pågå ≤ 24 timmar.	Varje år	Passagerarfartyg för skärgårdstrafik kör på grund Mindre arbetsfartyg eller fiskebåt kör på grund Fritidsbåt Överbunkring Utsläpp från hydraul- eller andra däcksmaskiner.

REMISS

3. Roller och ansvar

3.1 Gemensamma grundprinciper

Det nationella stödet lutar sig mot de tre välkända principer som finns inom krishantering¹⁸:

- **Ansvarsprincipen** – Den som har ansvar för en verksamhet i normala situationer behåller sitt ansvar även vid en kris.
- **Likhetsprincipen** – Verksamheter ska fungera så likt det normala som möjligt även under en kris.
- **Närhetsprincipen** – En kris ska hanteras där den uppstår och av de som är närmast berörda.

Utöver dessa tre grundprinciper har även en fjärde princip, handlingsprincipen, kommit att utvecklas till följd av flera erfarenheter av krishantering i samhället¹⁹. Även om principen ännu inte är fullt etablerad kan den anses som ett komplement till ansvars-, likhets- och närhetsprincipen.

Begreppet *handlingskraft*, som ligger nära handlingsprincipen, föreslås även ingå som ett grundläggande förhållningssättet i Gemensamma grunder – ramverk för ledning och samverkan²⁰.

Handlingsprincipen – Vid en kris ska aktörerna agera proaktivt och vidta nödvändiga åtgärder även i osäkra situationer med brist på information. Vid maritima olyckor med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen som slår på land måste samhällets samlade resurser användas effektivt. Kommuner och de statliga myndigheterna som har ansvar enligt LSO måste samordna åtgärder och samverka med varandra likväl som med andra aktörer som berörs.

Det är allas ansvar att agera proaktivt vid en maritim olycka med ett utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen som riskerar landpåslag. Agera tillsammans för att hantera händelsen så effektivt som möjligt!

Kustbevakningen har ansvar för miljöräddning till sjöss och behöver ta ett stort ansvar i att tidigt ta kontakt med andra aktörer och dela initiala lägesbilder och

¹⁸ Läs mer om [Det svenska civila beredskapssystemet på MCF.se](#)

¹⁹ Se resonemang av handlingsprincip: [Ansvar, samverkan, handling: åtgärder för stärkt krisberedskap utifrån erfarenheterna från skogsbranden i Västmanland 2014 \(Ju2015/1400/SSK\)](#); se även MSB: [Utvärdering av den aktörsgemensamma hanteringen av tre händelser ur ett krisberedskapsperspektiv](#)

²⁰ Handlingskraft som grundläggande förhållningssätt: [Gemensamma grunder - Vad menas med proaktivitet och handlingskraft](#)

skapa förutsättningar för samordning kring de direkta åtgärderna. Exempel på aktörer som behöver kontaktas är Transportstyrelsen och Sjöfartsverket, länsstyrelser, kommuner och kommunal räddningstjänst. Efterhand kan arbetet med att åstadkomma samordning drivas av andra, såsom länsstyrelsen.

Samverkan

God samverkan i en händelse är ett gemensamt ansvar för statliga och kommunala aktörer. Utan tidigt initierad samverkan har inte berörda aktörer möjlighet att agera i tid och effektivt bidra till åtgärder vid händelsen. Det är viktigt att ansvarsgränser inte utgör hinder för att aktörer bistår varandra i genomförandet av effektiva insatser!

3.1.1 Gemensamma grunder – ramverk för ledning och samverkan

Metoder och verktyg för att etablera en effektiv samverkan kan hämtas från Myndigheten för civilt försvars metodstöd *Gemensamma grunder – ramverk för ledning och samverkan*²¹.

Gemensamma grunder är ett ramverk för aktörer i syfte att göra det enklare att samverka med varandra, dela lägesbilder, samt åstadkomma gemensam inriktning och samordning inför och under samhällsstörningar i fredstid och under höjd beredskap. För bästa effekt bör samtliga aktörer arbeta enligt samma principer och öva dem regelbundet, enskilt och tillsammans. Ramverket utgör en bra basplatta för gemensam förståelse.

Ramverket är en självklar utgångspunkt i alla aktörers beredningsplanering för maritima olyckor till sjöss och på land.

För bästa effekt ska dess principer också vara styrande vid akuta händelser. Vid ett initialt skede av maritima olyckor med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen som riskerar landpåslag kan ramverket användas som stöd genom att:

- **Skapa klarhet i aktörernas tillämpning av sina uppdrag:** Identifiera och kommunicera de lagstadgade ansvarsområdena för varje aktör (exempelvis Kustbevakningen, länsstyrelsen, kommunal räddningstjänst och miljökontor, Myndigheten för civilt försvar, Sjöfartsverket, med flera).
- **Etablera samverkan med berörda aktörer för en samordnad hantering utifrån händelsen:** Utforma en tydlig struktur utifrån respektive aktörs insats och omfattning samt typ av händelse. Vid storskaligt utsläpp kan det behövas flera knytningar på flera olika organisatoriska nivåer.
- **Kommunikationskanaler och samordning:** Använd planerade och övade kommunikationsvägar för att minska missförstånd. Anpassa

²¹ [Gemensamma grunder – ramverk för ledning och samverkan:](#)

kommunikationsvägarna så att behovet i den inträffade händelsen tillgodoses. Samordna kommunikationen för bibehållen trovärdighet.

- **Skapa en gemensam målbild och avsedd inriktning för hela hanteringen:** Förmåga och mandat att definiera gemensamma mål för hanteringen i stort, exempelvis att minimera miljöskador, skydda mänskligt liv och säkerställa snabb återställning.

I följande delkapitel beskrivs aktörernas roll och ansvar när det gäller planering och åtgärder vid maritima olyckor med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen.

3.2 Kommunen

En kommun har flera uppdrag och verksamheter.

Kommunerna är alla olika vad gäller storlek, organisation och samverkansformer och kustkommuner måste omhänderta särskilda risker kopplat till utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen, exempelvis till följd av sjöfartsolyckor.

Kommunens förvaltning för miljöfrågor är en väsentlig aktör vid oljeutsläpp. Vid utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen kan exempelvis behovet vara att ge korrekt och tydlig information om risker, skyddsåtgärder och hur invånare ska agera samt bedöma riskerna för människor, djur och natur samt följa upp om sanering och återställning. Kommunallagen möjliggör att kommuner kan organiseras och samverka i olika former, exempelvis miljöförbund, även om det inte är särskilt vanligt förekommande. För sammanhanget är miljökompetens viktigt i kommunen, exempelvis miljö- och hälsoskyddsinspektör, miljösamordnare, miljöstrateger och kommunbiologer eller kommunekologer som också kan ha sina tjänster inom andra förvaltningar än miljöförvaltningar.

Åtgärder för sanering ska vara förberedda och vidtas omedelbart när föroreningen träffar land eftersom sanering blir mer komplicerad med tiden och medför större miljöskador. Kommunerna har en nyckelroll vad gäller inriktning och prioritering av områden att sanera, utifrån den kunskap som finns om skyddsvärda områden.

Kommunens ansvarar för tillsyn enligt Miljöbalken. Det innebär exempelvis att det är kommunernas myndighetsnämnder som beslutar om när ett område är tillräckligt sanerat. Den kommunala oljeskyddsplanen utgör en viktig grund i att effektivt hantera en akut händelse med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen.

Utöver kommunens verksamheter så har kommunen också ett geografiskt områdesansvar på lokal nivå, vilket handlar om att verka för att samordning kommer till stånd vid samhällsstörningar.

3.2.1 Kommunal räddningstjänst

För kommunal räddningstjänst förekommer ofta samarbeten genom kommunalförbund, civilrättsliga avtal eller gemensamma nämnder. År 2025 fanns det 140 organisationer för kommunal räddningstjänst i Sveriges 290 kommuner. 111 kommuner har kust mot statligt vatten.

Kommunen ska ha ett ledningssystem (s.k. räddningsledningssystem) för räddningstjänst där en övergripande ledning ständigt ska upprätthållas. När flera räddningstjänstorganisationer har ett gemensamt räddningsledningssystem så utövas ledning gemensamt utan hänsyn till kommun- eller organisationsgränser.

Den övergripande ledningen bedömer och anpassar kontinuerligt ledning samt användning av resurser i förhållande till pågående räddningsinsatser samt behovet av beredskap. År 2025 fanns det 18 räddningsledningssystem i Sverige²².

En kommun har ansvar för räddningstjänst i de insjöar och vattenområden som inte omfattas av statlig räddningstjänst. Vattenområden som den kommunala räddningstjänsten ansvarar för ska anges i kommunens handlingsprogram enligt LSO.

I detta stöddokument används benämningen kommunal verksamhet för övriga delar som kommunen kan komma att hantera, utöver kommunala räddningsinsatser. När texten syftar på räddningsinsatser enligt 1 kap. 2 § LSO, som kommunens organisation för räddningstjänst utför, så benämns detta kommunal räddningstjänst.

Olja eller andra skadliga ämnen som hotar att nå stränder betraktas normalt som skäl för räddningstjänst och lämpliga åtgärder handlar då bland annat om att förhindra spridning och förhindra eller minska miljökonsekvenser. Det finns exempelvis åtgärder som kan utföras från land, eller att man går i vattnet från land, och som bättre kan genomföras av den kommunala räddningstjänsten.

3.3 Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har geografiskt områdesansvar på regional nivå inför och vid en samhällsstörning eller krissituation. Inom detta område finns samtidigt kommunernas geografiska områdesansvar.

Vid en större maritim olycka med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen ska länsstyrelsen kunna upprätta en ledningsfunktion för samordning och information. En sådan funktion har att vara en sammanhållande funktion mellan olika aktörer som tillsammans hanterar oljeutsläppet och verka för att gemensam inriktning och

²² MSB, [Räddningsledningssystem](#):

samordning uppnås genom, sammanställning av regional lägesbild och att skapa avsedd inriktning för hanteringen i stort.

Omfattande maritima olyckor med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen kommer sannolikt få betydande konsekvenser för miljön, samhället och flera aktörer på lokal, regional och nationell nivå.

I sådana situationer har länsstyrelsen ett särskilt ansvar att samordna regional krishantering och att tillhandahålla en aktuell och samlad lägesbild. Därför kommer länsstyrelsen med stor sannolikhet kalla aktuella aktörer till en regional samverkanskonferens. Deltagare är exempelvis berörda delar av kommunernas verksamhet, Kustbevakningen, kommunala räddningstjänster och grannlän. Ett syfte med samverkanskonferenser är att aktörerna tar del av samma information, upprättar kontaktvägar och skapar bättre möjlighet till att förbereda relevanta åtgärder i syfte att lindra konsekvenserna- och hantera ett eventuellt utsläpp.

Olika utsläpp kan ha olika omfattningar och beröra en eller flera kommuner. Vid omfattande oljeutsläpp som berör flera kommuner, behöver länsstyrelsen i utövandet av det geografiska områdesansvaret se till att arbetssätt fungerar utifrån samverkansbehovet. Utformningen av arbetssätt behöver ske tillsammans med kommunerna och de räddningstjänstansvariga aktörerna så att samverkanssystem²³ etableras. Att utforma samverkanssystem innebär att knyta samman aktörerna med utgångspunkt i aktörs- och behovsanalys. Konkret innebär detta att berörda kommuner med aktuellt räddningsledningssystem knyts samman med KBV. Beroende på omfattning kan hanteringen samlad hållas ihop inom ett län. I andra fall behöver lokala knytningar ske mellan en kommuns olika förvaltningar, räddningsledningssystem och KBV, såväl ute i ett skadeområde som via en ledningsplats i kommunen. Inom ett län kan flera sådana lokala hanteringar, hållas samman på ett övergripande sätt av länsstyrelsen. Flera länsstyrelser kan också behöva utforma arbetssätt om utsläppet berör flera län. Ett samverkanssystem som utformas utifrån det aktuella behovet, kan bestå av flera ”delsystem”.

Länsstyrelsen ger tillsynsvägledning till kommunerna enligt Miljöbalken och stöd i frågor som skydd av djurlivet (vilda djur), fiske, naturvård och farligt avfall. Länsstyrelsen är även tillsynsmyndighet och tillståndsmyndighet för flera frågor som ofta blir aktuella i samband med olyckor med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen, så som beträdandeförbud, vattenverksamhet, terrängkörning, tillstånd för mellanlagring och transport av farligt avfall, djurskydd (tamdjur) och dispenser för åtgärder i av staten skyddade områden utifrån 7 kap. Miljöbalken.

En civilområdesansvarig länsstyrelse kan enligt LSO ta över ansvaret för räddningstjänsten i en eller flera kommuner som berörs av en räddningsinsats, om insatsen är särskilt omfattande eller det finns andra synnerliga skäl. Om en

²³ Centrala konceptet i Ramverket

räddningsinsats även innefattar statlig räddningstjänst ska den övertagande länsstyrelsen ansvara för att räddningsinsatserna samordnas²⁴.

Kravet i LSO på kommunerna att ha ledningssystem med kapacitet att leda även stora och långvariga räddningsinsatser har dock medfört att det är mindre sannolikt att staten skulle behöva ta över ansvaret för kommunal räddningstjänst. Det är därför av synnerlig vikt att ett sådant beslut fattas i samverkan med deltagande aktörer.

3.4 Kustbevakningen

Kustbevakningen är ansvarig för den statliga miljöräddningstjänsten när olja eller andra skadliga ämnen kommit ut i vattnet. Ansvaret gäller inom Sveriges sjöterritorium samt ekonomiska zon och för de större insjöarna Vänern, Vättern och Mälaren. Denna skyldighet regleras i LSO samt FSO och benämns miljöräddningstjänst till sjöss.

Miljöräddningstjänst till sjöss innebär att Kustbevakningen har ansvar för att hålla förmåga och planera för insatser och ha resurser såsom exempelvis övervakningsflyg, miljöskyddsfartyg, materiel som länsor, olika typer av upptagningsystem för att kunna ta upp utsläppt förorening ur vattnet. Kustbevakningen kan i syfte att begränsa utsläpp, nödläktra föroreningen från nödställt fartyg till egna fartyg, brandbekämpa till sjöss samt nödbogsera nödställda fartyg.

Kustbevakningen genomför dessutom miljöövervakning med flyg och fartyg för exempelvis bedömning av utsläpp och provtagning av utsläppt förorening. Myndigheten kan genomföra driftprognoser för att förutspå vart den utsläppta föroreningen kan ta vägen. Kustbevakningen är kontaktpunkt för internationell assistans till sjöss vid miljöräddning.

Kustbevakningen utreder brott vid utsläpp till sjöss, medan Polismyndigheten ansvarar för att utreda brott vid utsläpp från land, hamnar eller insjöar – med undantag för Vänern, Vättern och Mälaren där Kustbevakningen ansvarar för brottsutredning.

Kustbevakningen har utöver miljöräddningsansvaret till sjöss även till uppgift att bedriva övervakning till sjöss och ordningshållning i sjötrafiken samt utöva tillsyn och kontroll inom bland annat fiskeri, tull, gräns, sjösäkerhet och sjötrafik. Kustbevakningen förebygger och utreder även vissa brott i maritim miljö utöver miljöskador.

²⁴ Exempel på övertagande av kommunalt räddningstjänstansvar var under skogsbränderna i Västmanland 2014 och Ljusdal 2018.

3.5 Myndigheten för civilt försvar

Vid omfattande och komplexa olyckor, kriser och andra större händelser kan Myndigheten för civilt försvar bistå med stöd inom flera områden. Exempelvis inom samverkan och ledning, inriktning och samordning, samverkanskonferenser och resurssamordning. När kommunens, regionens eller övriga aktörers egna resurser inte räcker till har Myndigheten för civilt försvar även förstärkningsresurser som kan ställas till förfogande. Stödet till en berörd aktör anpassas utifrån det behov som uppstår i det akuta skedet.

Det finns särskild materiel för bekämpning av förorening i strandnära vatten och på land, som kan nyttjas av Kustbevakningen och kommuner. Myndigheten för civilt försvar har strategiskt utplacerade depåer av resurser som syftar till att stödja och stärka förmågan att hantera och hindra ett oljeutsläpp som hotar den svenska kusten.

Myndigheten för civilt försvar är Sveriges kontaktpunkt mot EU:s civilskyddsmekanism, vilket innebär att myndigheten både tar emot förfrågningar och erbjuder hjälp till drabbade länder, samt vid behov förmedlar stöd från andra länder.

Myndigheten för civilt försvar kan som sammankallande aktör på central nivå se till att berörda myndigheter och aktörer får tillfälle att samverka och samordna åtgärder, samt säkerställa förutsättningar för nationell samordnad kommunikation. Detta kan exempelvis göras via nationella samverkanskonferenser eller i former av inriktnings- och samordningsfunktioner på central nivå.

Myndigheten för civilt försvar hanterar också ersättning för räddningsinsatser och sanering vilket beskrivs i kapitel 8.2.

3.6 Sjöfartsverket

I sin roll som infrastrukturhållare verkar Sjöfartsverket för att upprätthålla en hållbar maritim miljö, vilket innefattar både arbete för en högre sjösäkerhet och att främja miljöarbetet. Detta sker genom att Sjöfartsverket levererar hållbara sjövägar och värnar liv och miljö vilket utförs genom lotsning, farledshållning, isbrytning, sjötrafikinformation, sjögeografisk verksamhet, sjömansservice samt sjö- och flygräddning.

Myndigheten har ansvar för den nationella sjö- och flygräddningscentralen (JRCC) och uppdragen efterforskning och räddning av människor. Att farlederna är säkra är inte minst viktigt vid oljetransporter längs Sveriges kuster och i de stora insjöarna Mälaren, Vättern och Vänern.

Myndighetens ansvar för sjögeografisk information följer internationell standard och bidrar i hög grad till att minska risken för grundstötningar och kollisioner till havs, vilket även Sjöfartsverkets ansvar för sjögeografisk information och lotsning bidrar till.

3.7 Transportstyrelsen

Transportstyrelsen har ett övergripande ansvar för säker sjöfart och sjötrafik, men har även operativa uppgifter vid maritima olyckor. I samverkan med Kustbevakningen godkänner myndigheten hanteringsplaner för det skadade fartyget – till exempel åtgärder för stabilisering, nödläktring, bogsering eller anvisning till *skyddad plats*²⁵.

Transportstyrelsen har utsett ett antal sådana skyddade platser (ofta större hamnar) längs kusten dit fartyg i behov av assistans kan dirigeras. Om ett fartyg i nöd ska föras till land bör beslutet tas i samverkan med berörd kommun, länsstyrelse och Kustbevakningen.

Under en pågående maritim olycka kan Transportstyrelsen skicka ut inspektörer för att bedöma fartygens status och medverka i framtagande av bärgningsplaner. Dessa insatser sker med stöd av Lag (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg (LÅFF).

Skyddad plats – Place of Refuge (PoR)

Fartyg i nöd kan anvisas till en utsedd skyddad plats – detta gäller i hela EU. I akuta lägen fattar Transportstyrelsen beslut, i samverkan med kommunen och Kustbevakningen.

Exempel: branden ombord på Almirante Storni utanför Göteborg, december 2021.

3.8 Havs- och vattenmyndigheten

Havs- och vattenmyndighetens grundläggande uppdrag omfattar bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av sjöar, vattendrag, hav och fiskresurser. Myndigheten har också ansvar för att ta fram vägledning för en långsiktig uppföljning av miljöpåverkan efter en större föroreningshändelse.

Havs- och vattenmyndigheten kan även bidra med expertstöd under hantering av utsläpp, till exempel hur ett oljeutsläpp till havs kan påverka miljön.

²⁵ https://transport.ec.europa.eu/transport-modes/maritime/eu-wide-digital-maritime-system-and-services/places-refuge-por_en

Havs- och vattenmyndigheten är ingen beredningsmyndighet och har därför ingen tjänsteperson i beredning (TiB) men blir gärna kontaktade i tidigt skede via funktionsbrevlådan, som bevakas under kontorstid.

3.9 Naturvårdsverket

Naturvårdsverket är nationell jakt- och viltmyndighet²⁶ och ansvarar för frågor om jakt och vilt enligt jaktlagstiftningen samt medverkar till att främja brukandet av vilt som resurs.

Att Naturvårdsverket ansvarar för jakt och vilt enligt jaktlagstiftningen innebär bland annat att myndigheten har det nationella ansvaret för att den beslutade politiken för viltförvaltningen genomförs. I detta ansvar ingår bland annat att besluta om föreskrifter, vägleda och fatta beslut enligt vad som framgår av jaktlagstiftningen.

3.10 Jordbruksverket

Jordbruksverket har en mindre roll vid olyckor med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen och ansvarar enbart för frågor kopplat till djurhållning och tillstånd för tvätt- och rehabilitering av oljeskadat vilt.

Oljeskadat vilt – juridiska begränsningar

Gällande reglering av oljeskadat vilt har begränsat fokus på olycksperspektivet. Flera lagar påverkar arbetet och är inte alltid förenliga, vilket kan skapa utmaningar för snabb och effektiv hantering vid allvarliga händelser. Det finns därför behov av att tydliggöra hur regelverken samspelar och att ge bättre stöd för praktisk hantering under pressade förhållanden.

²⁶ [Förordning \(2012:989\) med instruktion för Naturvårdsverket | Sveriges riksdag](#)

4. Förberedelser, planer och beredskap

Detta dokument ger en övergripande inriktning för beredskapsplanering vid maritima olyckor med utsläpp av olja. Det behöver kompletteras med regionala, lokala samt organisationsspecifika beredskapsplaner, samt regelbunden utbildning och övning.

En viktig del av förberedelserna är att aktörerna har kunskap om varandras ansvar och roller, så att samarbete snabbt kan initieras vid en olycka och förväntningar mellan aktörer är tydliga. Det ingår även att skapa förutsättningar för att ta emot lägesbild och dela egen information.

Tidigare har kommunerna haft ett särskilt stöd för beredskapsplanering inom området, den så kallade Kommunparmen. Detta stöd avslutas i samband med fastställandet av detta dokument²⁷. Istället uppmuntras kommuner och andra aktörer att utgå från varandras planer och erfarenheter, som idag ofta håller mycket hög kvalitet²⁸.

Genom ett gemensamt stöd som riktar sig till alla berörda aktörer skapas bättre förutsättningar för samverkan, ett gemensamt språk och harmonisering av beredskapsarbetet i landet. Detta stärker helheten och gör det lättare att anpassa planeringen till lokala och regionala förutsättningar.

4.1 Utgångspunkter

Sannolikheten för omfattande utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen är ojämnt fördelad över landet och kustens beskaffenhet samt skyddsvärden varierar. Beredskapsplaneringen bör därför utgå från lokala och regionala förutsättningar.

Kommunen ansvarar för beredskap för olyckor inom sitt geografiska område, såsom hamnar, anläggningar och för lokala skyddsvärden. Detta ansvar omfattar planering, materiel och personal. Beredskapen ska stå i proportion till de lokala riskerna och skyddsvärdena.

Större olyckor med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen på statligt vatten, som drabbar kommunal kust, kräver en betydligt högre förmåga än vad enskilda kommuner kan eller bör upprätthålla. För att bistå har Myndigheten för civilt försvar en nationell förstärkningsresurs kopplat till oljeskadeskydd för strandnära insatser. I ett läge när Sveriges resurser är otillräckliga kan internationellt stöd

²⁷ Dokumentation finns kvar i biblioteket RIB arkivet för Oljeskadeskydd: <https://rib.msb.se/bib/Search/SearchItems?h=4-1>

²⁸ Goda exempel på regionala och lokala oljeskyddsplaner: [Regional oljeskyddsplan för Västra Götalands län](#). Se även: [Delregional Oljeskyddsplan Norra Bohuslän.pdf](#)

efterfrågas. Den nationella förmågan bygger på internationell samverkan, både till sjöss och på land. Förmågan dimensioneras politiskt, även våra grannländer förlitar sig på Sveriges stöd vid större utsläpp via samarbetsavtal.

När föreningen når land blir det alltför många aktörer som berörs av skadan, och arbetet med att hantera utsläppet blir omfattande både tidsmässigt och för stora geografiska områden. Lokala och regionala beredningsplaner bör därför fokusera på att ta emot stöd och organisera arbetet på ett effektivt sätt – inte på att hantera hela uppgiften.

Jämfört med våra grannländer har svenska kommuner ett omfattande ansvar, även om det juridiskt inte omfattar sanering. Det är samtidigt orimligt att kräva av varje enskild kommun att upprätthålla den förmåga och kompetens som stora utsläpp kräver. Därför bör planeringsarbetet genomföras i ett regionalt samarbete i samverkan mellan länsstyrelser, Kustbevakning och lokala nyckelaktörer.

Länsstyrelsens geografiska områdesansvar omfattar hela länet, inklusive länets del av Sveriges territorialhav (12 nautiska mil från kusten). Planeringen bör därför inte utgå från en strikt gränsdragning mellan kommunal och statlig räddningstjänst enligt LSO, som går vid strandlinjen, utan bör ses som en aktörsgemensam planering, med aktörer som utifrån sina uppdrag bidrar med konkreta åtgärder redan från början. Grunda vatten och skärgårdsmiljöer ställer särskilda krav på samverkan mellan aktörer till sjöss och på land, och bekämpning behöver ofta ske samtidigt från både land och från vattnet. Även sanering bör därför inkluderas i länsstyrelsens samordning vilket bör ske i dialog med kommunerna

De befogenheter som finns inom LSO upphör vid sanering, som per definition inte är akut och brådskande. För att underlätta övergången och en snabb uppstart av saneringsarbetet kan Myndigheten för civilt försvar vid behov bistå med rådgivning kring planering, organisering och ledning – exempelvis genom tillfälligt stabsstöd. Myndigheten för civilt försvars materiel är inte avsedd för sanering, även om viss materiel i praktiken kan vara användbar för ändamålet, i begränsad omfattning. Avtal om saneringstjänster bör därför tecknas i förväg eller upphandlas när regionala resurser är uttömda.

Räddningstjänst – behov av gemensam planering

En kommunal eller regional oljeskyddsplan bör tas fram i samverkan med berörda aktörer för att gemensamt resonera sig fram till hur utsläpp bäst hanteras i det aktuella geografiska området.

Planen bör bland annat tydliggöra övergripande mål, prioriterade respektive nedprioriterade skyddsvärden och val av taktik. Åtgärder behöver ofta överlappa och präglas av tanken att händelsen ska lösas tillsammans!

5. Nationell inriktning för utbildning och övning

Det förändrade säkerhetsläget och den ökade komplexiteten i vår omvärld ställer nya krav på Sveriges samlade förmåga att agera vid maritima olyckor med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen. I denna kontext blir utbildning och övning avgörande för att skapa handlingskraft, gemensam förståelse och förmåga till effektiv samverkan mellan aktörer på alla nivåer, från kommunal räddningstjänst till nationell samordning. Övnings- och utbildningsverksamheten ska därför inte enbart utveckla enskilda kompetenser, utan stärka systemförmågan, det vill säga hur olika aktörer tillsammans kan leda, samordna och genomföra insatser under pressade förhållanden.

Sedan Myndigheten för civilt försvar avslutade sitt tidigare övnings- och utbildningskoncept 2015 har strukturen för gemensamt lärande gradvis försvagats. Aktörerna övar visserligen var för sig, men utan en gemensam inriktning riskerar insatserna att bli punktvisa snarare än långsiktigt kapacitetsbyggande. Det finns därför ett tydligt behov av att återetablera en gemensam riktning och struktur för utbildning och övning inom det svenska oljeskadeskyddet.

I det önskade läget har Kustbevakningen ett tydligt ägarskap över den nationella övningsverksamheten, medan Länsstyrelserna ansvarar för de regionala utbildningsfrågorna, med Myndigheten för civilt försvar som stödjande nationell funktion för samordning och erfarenhetsåterföring. Denna fördelning skapar stabilitet, långsiktighet och tydlighet i det gemensamma arbetet för att stärka förmågan

Såväl Kustbevakningen och kommuner som berörs måste ha tillräcklig kompetens på oljeskyddsområdet samt en planering för att kunna utföra samordnade räddningsinsatser med varandra. Här ingår att ha kunskap om skyddsvärda naturområden och strandlinjer, vattentäkter, betydelsefull infrastruktur och annan samhällsviktig verksamhet.

Genom att tydliggöra roller och ansvar kan ett sammanhållet system byggas där Kustbevakningen, Länsstyrelserna, kommuner, Myndigheten för civilt försvar och andra berörda aktörer bidrar med sina unika roller och kompetenser. På så sätt kan lärande, erfarenhetsåterföring och förmågeutveckling ske i en samlad, nationell struktur.

5.1 Syfte och omfattning

Syftet med den nationella inriktningen för utbildning och övning inom oljeskyddsverksamheten är att skapa en sammanhållen och långsiktig struktur för

hur aktörer på lokal, regional och nationell nivå gemensamt utvecklar och vidmakthåller förmågan att hantera maritima olyckor med oljeutsläpp.

Inriktningen omfattar oljespecifik verksamhet som involverar flera aktörer och ska komplettera, men inte ersätta, respektive aktörs eget ansvar för utbildning och övning.

5.2 Mål

Målet med inriktningen är att skapa en gemensam struktur som säkerställer kontinuitet, kvalitet och enhetlig förmågeutveckling genom tydliga roller och ansvar i utbildning och övning.

En gemensam planeringsrytm och lärandecykel ska etableras för att knyta samman erfarenheter, planering och genomförande.

Den tydliga ansvarsfördelningen mellan Kustbevakningen (nationell övning), Länsstyrelserna (regional utbildning och övning) och Myndigheten för civilt försvar (samordnande och stödjande roll) ska bidra till långsiktig samordning och en sammanhållen nationell förmågeuppbyggnad.

5.3 Gemensam planering

Gemensam planering innebär att aktörer på lokal, regional och nationell nivå samverkar redan i planeringsfasen.

Planeringen ska bygga på gemensamma mål, riskbilder och förmågebehov och säkerställa att utbildning och övning speglar verkliga samverkanssituationer. Kustbevakningen och Länsstyrelserna ska särskilt samordna sina planer för att skapa kontinuitet, resurseffektivitet och en sammanhållen nationell struktur.

5.4 Gemensamt genomförande

Gemensamt genomförande innebär att samverkansövningar och utbildningar utformas och genomförs i nära samarbete, där deltagande aktörer övar eller utbildas tillsammans utifrån gemensamma scenarier och mål. Det handlar om att skapa realistiska och sammanhållna aktiviteter där roller och ansvar prövas i helhet. Genom att öva och utbilda gemensamt stärks tilliten mellan aktörer, dubbelarbete minskar och effektiviteten i förmågeutvecklingen ökar.

5.5 Gemensam uppföljning och lärande

Gemensam uppföljning och lärande säkerställer att erfarenheter från övning och utbildning tas tillvara systematiskt. Efter varje aktivitet ska gemensam utvärdering

genomförs enligt Myndigheten för civilt försvars modell för AAR. Resultaten ska analyseras, delas och användas för att utveckla nästa planeringscykel. På så sätt etableras en lärandekultur som bidrar till kontinuerlig förbättring, ökad systemförståelse och en gemensam kunskapsbas för framtida insatser.

5.6 Utbildning – länsstyrelsernas ansvar med stöd av Myndigheten för civilt försvar

Länsstyrelserna bör ha huvudansvaret för utbildningsverksamheten inom det regionala oljeskadeskyddet. Genom sitt geografiska områdesansvar har de en nyckelroll i att säkerställa att utbildningen integrerar land- och sjödimensionen och omfattar både teoretiska och praktiska moment. Syftet är att utveckla den enskilda aktörens kompetens och samtidigt skapa en gemensam förståelse för roller, ansvar och ledning i ett helhetsperspektiv.

Myndigheten för civilt försvar har en stödjande roll och bidrar med nationella riktlinjer, utbildningsstöd och uppföljning. Genom detta stöd säkerställs likvärdig kvalitet över landet, vilket stärker det nationella lärandet och bidrar till att erfarenheter kan delas och omsättas i praktiken. Utbildningsverksamheten ska präglas av en långsiktig och systematisk inriktning där lärande och erfarenhetsåterföring utgör grunden för kontinuerlig utveckling.

5.7 Övning – Kustbevakningens ansvar

Kustbevakningen bör ha huvudansvaret för den nationella övningsverksamheten och ägarskap över planering, genomförande och utveckling av övningar inom det svenska oljeskadeskyddet. Övningarna ska bidra till att pröva och stärka den operativa förmågan hos alla berörda aktörer och ska utformas med en tydlig progression: lärande, testande och validerande övningar.

Lärande övningar fokuserar på att utveckla gemensam förståelse, metoder och kommunikation. Testande övningar prövar rutiner, beslutsvägar och samverkansformer under mer komplexa förhållanden. Validerande övningar används för att bekräfta att systemet som helhet fungerar – att strukturer, roller och samverkan håller även under verklig press.

Genom denna stegvisa progression skapas en kontinuerlig lärandekedja där varje övning bidrar till ökad samordning, förtroende och ett robust system. Kustbevakningens nationella ägarskap säkerställer att övningarna förblir operativt relevanta och nära knutna till den verklighet där aktörerna ska verka.

5.8 Nationell konferens för oljeskadeskydd – plattform för samordning och förmågeutveckling

Den nationella samverkansgruppen för oljeskadeskydd (NSO) genomför på årlig basis en nationell konferens för frågorna. Nationell konferens för oljeskadeskydd blir även fortsatt den naturliga mötesplatsen för att samla Länsstyrelser, kommuner, Kustbevakningen, Myndigheten för civilt försvar, Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket och andra berörda aktörer.

Syftet med konferensen är att utbyta erfarenheter, samordna planering och gemensamt besluta om inriktningar och prioriteringar. NSO-konferensen ska därmed etableras som den givna plattformen för strategiska diskussioner om övning- och utbildning. Genom denna återkommande mötesform stärks den gemensamma strukturen kopplat till övning- och utbildning och erfarenheter från regional nivå kan systematiskt återföras till nationell planering och policyutveckling.

5.9 Genomförande och nästa steg

För att inriktningen ska få genomslag krävs att den omsätts i konkreta planerings- och samverkansaktiviteter på både regional och nationell nivå. Länsstyrelserna och Kustbevakningen i samverkan med Myndigheten för civilt försvar och NSO, ska etablera en gemensam flerårig planeringscykel för utbildning och övning. Cykeln ska ange återkommande tidpunkter för planering, genomförande och uppföljning, samt tydliggöra hur lärdomar och resultat återförs till nästa planeringsperiod.

Genom denna systematiska och lärande process byggs inte bara förmåga, utan även en kultur av gemensamt ansvar och utveckling inom det svenska oljeskadeskyddet.

6. Upptäckt och larm

Ingen olycka kommer vara den andra lik, vilket gör att det är svårt att förutse exakt vad som kommer hända och till vilken omfattning olika aktörer involveras. Det viktigaste i den inledande hanteringen är att förstå att det i ett tidigt skede finns stort behov av att samverka i syfte att effektivt hantera olyckan.

Vid en maritim olycka med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen är det viktigt att säkerställa en snabb, tydlig och samordnad aktivering av samhällets resurser för att minimera miljöpåverkan och säkerställa effektiva räddningsinsatser.

Upptäckten av en maritim olycka med utsläpp, eller när det finns en stor sannolikhet att ett utsläpp kommer att inträffa, kan komma till berörda myndigheter på olika sätt. Utsläpp eller hot om utsläpp kan till exempel upptäckas genom Kustbevakningens miljöövervakning via flygplan, fartyg, eller satellitövervakning (exempelvis CleanSeaNet), Sjöfartsverkets JRCC (Sjö- och flygräddningscentral) eller VTS (Vessel Traffic Services), samt rapporter från fartyg (egen olycka eller iakttagelse) eller allmänheten via 112.

Vakthavande befäl på Kustbevakningens ledningscentral fattar beslut om att starta en miljöräddningsinsats efter att ha bekräftat utsläppet och bedömt dess omfattning samt fastställt att räddningstjänstkriterierna är uppfyllda. Även om det föreligger överhängande fara för ett utsläpp kan Kustbevakningen inleda miljöräddningsinsatser.

Kustbevakningen samverkar med frivilligorganisationer, exempelvis Sjöräddningssällskapet (SRSS) och andra berörda myndigheter. Länsstyrelsen informeras så snart som möjligt av Kustbevakningen som även bör informera kommunal räddningstjänst (räddningsledningssystemen) via aktörens TiB.

Länsstyrelsen förbereder för samordning och samverkan med kommuner som kan bli drabbade, kommunal räddningstjänst samt övriga aktörer i regionen.

För att hanteringen ska bli effektiv är det viktigt att uppdragsparallellitet²⁹ tillämpas. Det innebär att flera aktörer agerar samtidigt inom sina respektive ansvarsområden, utan att invänta varandras beslut, men med en gemensam inriktning, samordnade åtgärder och samordnad kommunikation. Detta minskar tidsfördröjningar och skapar förutsättningar för en snabb och koordinerad insats.

Vid en maritim olycka som i första hand omfattar sjöräddning går larmet till JRCC (Joint Rescue Coordination Centre) vid Sjöfartsverket, som i sin tur informerar Kustbevakningens Ledningscentral. Det är dock vanligt att Kustbevakningen finns på plats tillsammans med Sjöfartsverket även vid maritima olyckor som inte lett till

²⁹ Samhällets räddningstjänst, MCF 2026

utsläpp. Eftersom ett utsläpp kan uppstå senare under händelseförloppet bör sjöräddning och miljöräddning ske parallellt.

När en olycka med utsläpp eller med fara för utsläpp inträffat till sjöss behövs proaktiva åtgärder från de aktörer som kan bli berörda. Delad lägesbild, händelseuppföljning och kommunikation behöver inledas tidigt för att ge möjlighet att minimera miljöpåverkan och säkerställa effektiv räddningsinsats.

Kustbevakningen ansvarar för att dela sin lägesbild med relevanta aktörer, vilket bidrar till underlag för den gemensamma lägesbilden som tas fram mellan samverkande aktörer. Det kan exempelvis inkludera föroreningens egenskaper och tekniska förutsättningar i övrigt.

Länsstyrelser svarar för att genomföra regionala samverkanskonferenser och ge stöd till kommunerna i det förberedande arbetet inför ett eventuellt påslag. Beroende på sannolikheten för påslag på stranden kan Myndigheten för civilt försvar proaktivt förflytta förstärkningsresurser till riskområden där konsekvenserna av ett utsläpp bedöms bli störst.

Larma brett och skyndsamt

Vid hög sannolikhet att ett större fartyg på grund utav en olycka kommer resultera i ett mellan till stort utsläpp (se kap. 2.2.), eller vid ett verifierat pågående utsläpp, ska Kustbevakningen snabbt larma relevanta aktörer. Länsstyrelsen sammankallar till en samverkanskonferens med aktörer som berörs både till sjöss och på land. Vid behov kan även Myndigheten för civilt försvar bistå med nationell samverkanskonferens.

7. Genomförande av räddningsinsats

Det kan pågå parallella och/eller enskilda räddningsinsatser vid en större maritim olycka med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen som slår på land. Det bör också så tidigt som möjligt påbörjas utformning av kommande sanering, om detta är motiverat, och efter ett tag kan det också pågå sanering samtidigt med att räddningsinsatser också pågår.

- Sjöfartsverket leder en sjöräddningsinsats för att undsätta människor i nöd.
- Kustbevakningen leder miljöräddningsinsats till sjöss.
- Kommunal räddningstjänst leder räddningsinsatser som utgår från land.

Sekretess hindrar oftast inte informationsdelning

I de flesta situationer är det möjligt att dela tillräckligt med information mellan parterna för att kunna ha en ändamålsenlig samverkan. Aktörerna bör förbereda detta genom att se över vilken information som kan behöva delas och i vilken utsträckning den omfattas av sekretess. I många fall går det att välja ut delar av informationen som inte omfattas av sekretess och dela den mellan aktörerna. Det kan även vara så att sekretessen för vissa uppgifter gäller även hos den aktör som tar emot uppgifterna och att det därför inte uppstår någon skada om uppgifterna lämnas vidare. Aktörerna bör också förbereda sig genom att ta reda på om de sekretessbrytande bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen är tillämpliga och genom att ta reda på hur sekretessbelagd information som delas kan hanteras säkert av både den egna organisationen och av andra. När det gäller spridning av flygbilder över ett område med oljeutsläpp gäller särskilda regler i lagen (2016:319) om skydd för geografisk information, och framför allt Kustbevakningen kan behöva ta hänsyn till de reglerna vid spridning av bilder

Oaktat om en eller flera räddningsinsatser är inledda, och vem som leder respektive räddningsinsats så har alla skyldighet att delta och samverka med varandra. Det innebär till exempel att resurser från Sjöfartsverket och kommunal räddningstjänst kan bistå Kustbevakningen och vice versa. Resurser från Sjöräddningssällskapet kommer med stor sannolikhet bistå Kustbevakningen i miljöräddningsinsatsen, och även Försvarmakten kan komma att bistå i räddningsinsatser om det finns lämpliga resurser samt om deltagandet inte allvarligt hindrar Försvarmaktens vanliga verksamhet.

Oljan är lös – eller riskerar komma lös!

Så länge föroreningen är i rörelse eller riskerar att spridas råder överhängande fara enligt LSO. Åtgärder för att förhindra, begränsa och bekämpa ska då vidtas omedelbart. Ett oljepåslag på land innebär generellt större miljöskador än till sjöss eller i strandnära vatten. Sanering på land är dessutom mer komplicerad och kräver långvarig manuell hantering vilket innebär betydligt högre kostnader.

Händelse med ett utpräglat behov av samverkan

Arbetet i grunda, strandnära vatten behöver ske i nära samverkan mellan kommunal och statlig räddningstjänst. Det får inte uppstå ansvarsgap vid strandlinjen – insatserna ska överlappa och komplettera varandra. Alla aktörer behöver ha ett helhetstänk och använda de resurser och verktyg som finns till förfogande för att lösa uppgiften tillsammans på ett effektivt sätt.

7.1 Till sjöss

Kustbevakningen arbetar utefter att en räddningsinsats har fyra faser. Dessa är faktainsamling, begränsa, bekämpa och återställning. De tre första faserna genomförs inom ramen för räddningstjänst enligt LSO, medan återställning sker efter att räddningstjänsten avslutats.

Faktainsamlingen bygger på att samla in information kring händelsen. Den informationen ligger sedan till grund för räddningsledarens beslut om vilka vidare åtgärder som behöver vidtas, vilka samverkansaktörer som behöver kontaktas och vilka resurser som behöver kallas in. Prioriteringar av skyddsvärda objekt gör Kustbevakningen i samverkan med länsstyrelse och kommun.

Begränsningsåtgärder genomförs vid en händelse, som kan orsaka eller har orsakat ett utsläpp av olja eller andra farliga ämnen, för att minimera skada på miljön. Det finns olika metoder för att begränsa och förhindra spridning av ett utsläpp. Exempel på dessa är inläsning av föroreningen, tätning av läckage, nödläktring, storskalig fartygsbrandsläckning och nödbogsering.

När förorening sprids blir ytan som behöver hanteras snabbt exponentiellt större. Även om föroreningen redan börjat spridas så medför det stor effekt om den förorening som finns kvar begränsas i den mån det är möjligt.

Bekämpning av ett utsläpp genomförs på olika sätt beroende på vilken typ av händelse som inträffat samt vilken typ av olja eller andra skadliga ämnen det gäller. Faktorer som påverkar är typ av last, föroreningens egenskaper, typ av inblandade fartyg, geografisk plats m.m. Det finns olika metoder för att bekämpa utsläppet av föroreningen. Några exempel på åtgärder är inläsning, mekanisk upptagning i olika former samt brandbekämpning ombord på haverist.

När en insats till sjöss är avslutad återställs all materiel så som exempelvis fartyg, utrustning och lokaler.

7.2 På land

När oljan är lös eller riskerar spridas råder överhängande fara enligt LSO och landaktörerna ska utan fördröjning aktivera beredskapsplaner och etablera kontakt enligt gällande rutiner. Lägesbilden kommer att klarna efterhand, men agera proaktivt: planera för det värsta och hoppas på det bästa. Det är alltid lättare att skala ned än att komma ikapp om starten blir sen.

Undvik antaganden och behåll ett öppet sinne – händelseförloppet kan avvika från tidigare erfarenheter och övningar. Insatsen kan kräva mod och handlingskraft, och befintliga planer ger inte alltid svar på alla frågor³⁰.

Ingen aktör förväntas hantera detta på egen hand – uppgiften kräver nära samarbete mellan flera aktörer på alla nivåer.

Prioritera insatserna – landsidans kunskap avgörande

Utgå från skyddsvärda områden som redan är identifierade i lokala och regionala oljeskyddsplanen och involvera miljöexperter tidigt i ledning, samordning och val av taktik för insatsen. Prioritera även områden som kan "offras" – exempelvis med tre nivåer: *måste skyddas*, *skydda om möjligt*, *oprioriterat område*. Säkerställ att prioriteringarna kommuniceras tydligt till alla aktörer i insatsen.

Förhållningssätt till ITOPF

Vid stora utsläpp följer ITOPF³¹ representanter arbetet på plats. ITOPF är inte enbart en kontrollfunktion – de kan även ge stöd och bör ses som en resurs. Kommunen bör inte lättvindigt avvika från ITOPF:s rådgivning, eftersom det kan påverka möjligheten till ersättning från skadevållaren. Om avvikelser sker ska Havs- och vattenmyndighetens miljöjour och Myndigheten för civilt försvar informeras. Myndigheterna kan avlasta och underlätta samarbetet mellan ITOPF och kommunen.

Myndigheten för civilt försvar RIB Farliga ämnen

I beslutsstödet Farliga ämnen³² finns snabb och användbar information om kemikalier och produkter som klassificeras som farligt gods. Verktöget ger stöd för att fatta rätt beslut vid olyckor och utsläpp.

³⁰ Sveriges oljeskyddsberedskap 2025 : kartläggning av förmågan
<https://rib.msb.se/filer/pdf/31155.pdf>

³¹ <https://www.itopf.org/>

³² <https://rib.msb.se/fa>

Arbetsmiljö och säkerhet

Insatsarbetet innebär betydande risker och endast utbildad personal bör arbeta i fält. Vid inledande osäkerhet om ämnets egenskaper bör en högre skyddsnivå tillämpas, för att successivt sänkas när mer kunskap finns och föroreningen vädras ut och halter av flyktiga organiska ämnen (VOC) minskar. Följ upp arbetsmiljön löpande.

Även kustnära samhällen kan påverkas av luftburna emissioner.

Vägledning för hälsa och säkerhet

Ta stöd av europeiska sjösäkerhetsbyråns (EMSA) vägledning om hälsa och säkerhet för att strukturerat arbeta med arbetsmiljöfrågor³³. Mycket kan omhändertas redan i lokala/regionala oljeskyddsplaner, även om varje händelse och dess förutsättningar är unik.

Dokumentation under räddningstjänst

Påbörja dokumentation i ett tidigt skede för att underlätta den övergripande hanteringen. Finns tillfredsställande dokumentation får kommuner ersättning för kostnader för såväl räddningstjänst som för sanering³⁴.

Vid en stor händelse av nationell karaktär kan flera räddningsledningssystem beröras samtidigt. Räddningsledningssystemen behöver samordna arbetet sinsemellan då räddningsinsatser kan påbörjas och avslutas allt eftersom. Oaktat hur många kommuner och ledningssystem som är delaktiga så behöver ledningsarbetet vara effektivt och ske på ett samlat sätt. Dessa händelser kräver ofta nationell och internationell förstärkning samt samverkanspersoner.

Länsstyrelsen har ett geografiskt områdesansvar, som sträcker sig ut till territorialvattengränsen, vilket innebär att den på regional nivå ska samordna och stödja aktörer vid samhällsstörningar, såsom ett större utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen. Detta ansvar omfattar att skapa en gemensam lägesbild, initiera samverkansmöten och säkerställa att informationen mellan berörda aktörer är korrekt och samordnad.

Genom att samla in och sprida lägesinformation kan länsstyrelsen bidra till att insatserna blir effektiva och att resurser används där de gör störst nytta. Länsstyrelsen kan även ge tekniskt och logistiskt stöd, exempelvis genom verktyg som Digital miljöatlas, och bistå kommunerna med expertkunskap. En viktig del av ansvaret är att kalla till regionala samverkanskonferenser där berörda aktörer kan samordna sina åtgärder och fatta gemensamma beslut.

³³ <https://www.emsa.europa.eu/publications/inventories/download/7699/5104/23.html>

³⁴ 7 kap. 2 § lag (2003:778) om skydd mot olyckor och 7 kap. 1 § förordning (2003:789) om skydd mot olyckor.

7.3 Till sjöss och på land tillsammans

7.3.1 Lägesbild och samordning av insatser

Det är viktigt att så tidigt som möjligt få en samlad lägesbild över olyckans omfattning. Om lägesbilden är oklar men med potential för att utsläppets omfattning är eller kan bli stor, bör utgångspunkten vara att agera proaktivt och handlingskraftigt utifrån att utsläppet och skadebilden kan bli omfattande.

Lägesbild

En ofullständig lägesbild är inte ett skäl att avvakta, eftersom det alltid finns okända faktorer. Det är mer effektivt att snabbt larma, tilldela resurser och strukturera organisationen, för att därefter kunna skala ned om behovet visar sig vara mindre än väntat.

Om viktig tid förloras i början av händelsen kommer det att påverka hela kedjan och förloppet av beslut, åtgärder och förutsättningar. Det kommer sannolikt orsaka en fördröjning som inte kan återhämtas. En komplex fråga som eventuellt måste behandlas i ett inledande skede är vilken skyddad plats som är aktuell för haveristen. Ett sådant beslut kräver samsyn mellan berörda aktörer för att inte förlora tid i den övergripande insatsen³⁵.

Samordning av resurser

Utgångspunkten för att samordna resurser mellan räddningsinsatserna, likväl som att underlätta för saneringsinsatser, är att följa gemensamma grunder – ramverk för ledning och samverkan (se kap. 3.1.1).

En omfattande maritim olycka med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen som slår på land kräver att räddningsinsatserna på land och till sjöss samordnas så tidigt som möjligt för att uppnå ett effektivt nyttjande av de samlade resurserna och en så fullständig lägesbild som bara är möjligt.

Samverkansperson

Placera en eller flera samverkanspersoner hos den eller de aktörer med ett centralt ansvar för hanteringen. En samlokaliserad samverkansperson underlättar dialog, informationsdelning och en gemensam lägesbild. Vid behov kan även andra funktioner placeras, exempelvis analytiker eller sakkunniga – även från andra länder.

³⁵ 2021 utanför Vinga, söder om Göteborg, låg ALMIRANTE STORNI för ankar för bunkring när en omfattande brand utbröt i däckslasten. Bristen på tydliga planer, ansvarsfördelning och samverkansformer mellan statliga och kommunala aktörer vid beslut om skyddad plats ledde till flera dagars försening, ökade risker för människor och miljö samt en ineffektiv insats generellt.

Prioriteringar för skydd av särskilt värdefulla arter och miljöer bör göras i förväg och dokumenteras i Digital Miljöatlas³⁶. Kommuner och länsstyrelser ska ha kompetens att göra dessa prioriteringar på land, då de utgör ett viktigt underlag för den gemensamma lägesbilden. Samhällsviktig verksamhet längs kusten, så som hamnar och industrier, bör ha beredningsplaner och förmåga att skydda sina funktioner vid en händelse. Kustbevakningen och SMHI kompletterar lägesbilden med spridningsprognoser samt information om föroreningsens egenskaper och förhållanden till sjöss. Samtliga aktörer behöver tidigt involveras i samverkan för att skapa en heltäckande lägesbild och gemensamma mål för insatsen.

Träffsäkra insatser och beslut

En uppdaterad Digital Miljöatlas är ett användbart verktyg under pågående utsläpp. Genom att tillhandahålla information om geografiska förhållanden och mer eller mindre känsliga områden, i kombination med data om utsläppets spridning, möjliggör miljöatlasen en snabb och träffsäker insats. Verktöget ger underlag för att vidta rätt åtgärder på rätt plats och vid rätt tidpunkt – vilket är avgörande för att minska skador och skydda den lokala miljön.

I ELS-handboken³⁷ beskrivs olika verktyg för styrningen inom räddningsledningssystemet som ska användas vid en olycka. Kustbevakningen har också metodik för att formulera sina inriktningar. Det är särskilt relevant vid en omfattande och komplex händelse som en maritim olycka med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen som riskerar att slå på land. I samverkan kan dessa verktyg utgöra grunden i en samlad lägesbild och öka förståelsen mellan aktörernas insatser³⁸.

Det är viktigt att land och hav har en gemensam inriktning och övergripande mål som de olika åtgärderna kan genomföras utifrån, och att olika aktörers mål kommuniceras med varandra. Annars finns risk att det blir kontraproduktivt och synergier missas.

³⁶ Digital miljöatlas är en informationskarta som beskriver olika prioriteringar och hänsyn att beakta vid oljeutsläpp. Primära målgrupper är kustbevakningen, räddningstjänst och vid saneringsarbetet. I dagsläget (2025) finns ett behov av uppdaterat underlag i många län

³⁷ Ett enhetligt ledningssystem för kommunal räddningstjänst (ELS); [Inriktningsbeslut, AMI och AMB](#)

³⁸ Den önskvärda styrningen kan åstadkommas genom att verktygen nyttjas på olika sätt utifrån behovet. Verktygen ska vara möjliggörande och nyttjandet ska inte hämmas av till exempel definitionsproblematik eller en rädsla att göra fel. Det är innehållet och mottagarnas förståelse som är mer avgörande än den exakta utformningen av beslutet

Mål med insatsen, MMI (begrepp inom kommunal räddningstjänst)

Mål med insatsen formuleras av räddningsledaren för att tydliggöra vad som ska uppnås med insatsen relaterat till de förutsättningar som finns. Målet bör utformas i samverkan mellan Kustbevakningen och den kommunala räddningstjänsten så att åtgärder till sjöss och land resulterar i gemensamma prioriteringar och att resurserna används i en gemensam riktning.

Samtidigt som räddningsinsatser initieras och pågår är det även viktigt att saneringsinsatser planeras och påbörjas parallellt i ett så tidigt skede som möjligt.

Krishanteringsorganisation

Aktivering av länsstyrelsens respektive kommunernas krishanteringsorganisation bör ske snarast genom att ordinarie larm- och kommunikationssätt används.

Länsstyrelsen ska så tidigt som möjligt verka för en gemensam samordning och inriktning hos berörda aktörer. Om händelsen omfattar flera länsstyrelser ska den civilområdesansvariga länsstyrelsen leda samordningen. Lägesbild och gemensam inriktning ska tas fram i samverkan enligt det geografiska områdesansvaret, med närliggande län, regioner och myndigheter.

En viktig del i länsstyrelsens arbete är att erbjuda stöd till kommunerna både i sanerings- och organisationsfrågor. Vid mycket stora insatser kan Myndigheten för civilt försvar stödja länsstyrelserna i att leda den övergripande samverkan³⁹.

Begäran om stöd

Det finns resurser att tillgå – både nationellt och internationellt. För att kunna lösa uppgiften tillsammans behöver berörda aktörer tydligt beskriva problem och utmaningar. Genom dialog kan insatser och stöd skraddarsys efter varje händelses specifika förutsättningar. Samordning mellan Kustbevakningen och Myndigheten för civilt försvar säkerställer en effektiv användning av EU-resurser.

Myndigheten för civilt försvar får på begäran av kommuner prioritera och fördela förstärkningsresurser som finns tillgängliga på land och kan begära in information om tillgängliga resurser hos andra kommuner och statliga myndigheter. Det är även Myndigheten för civilt försvar som hanterar begäran om internationellt stöd för insatser på land medan Kustbevakningen hanterar förfrågan om internationellt stöd för insatser till sjöss.

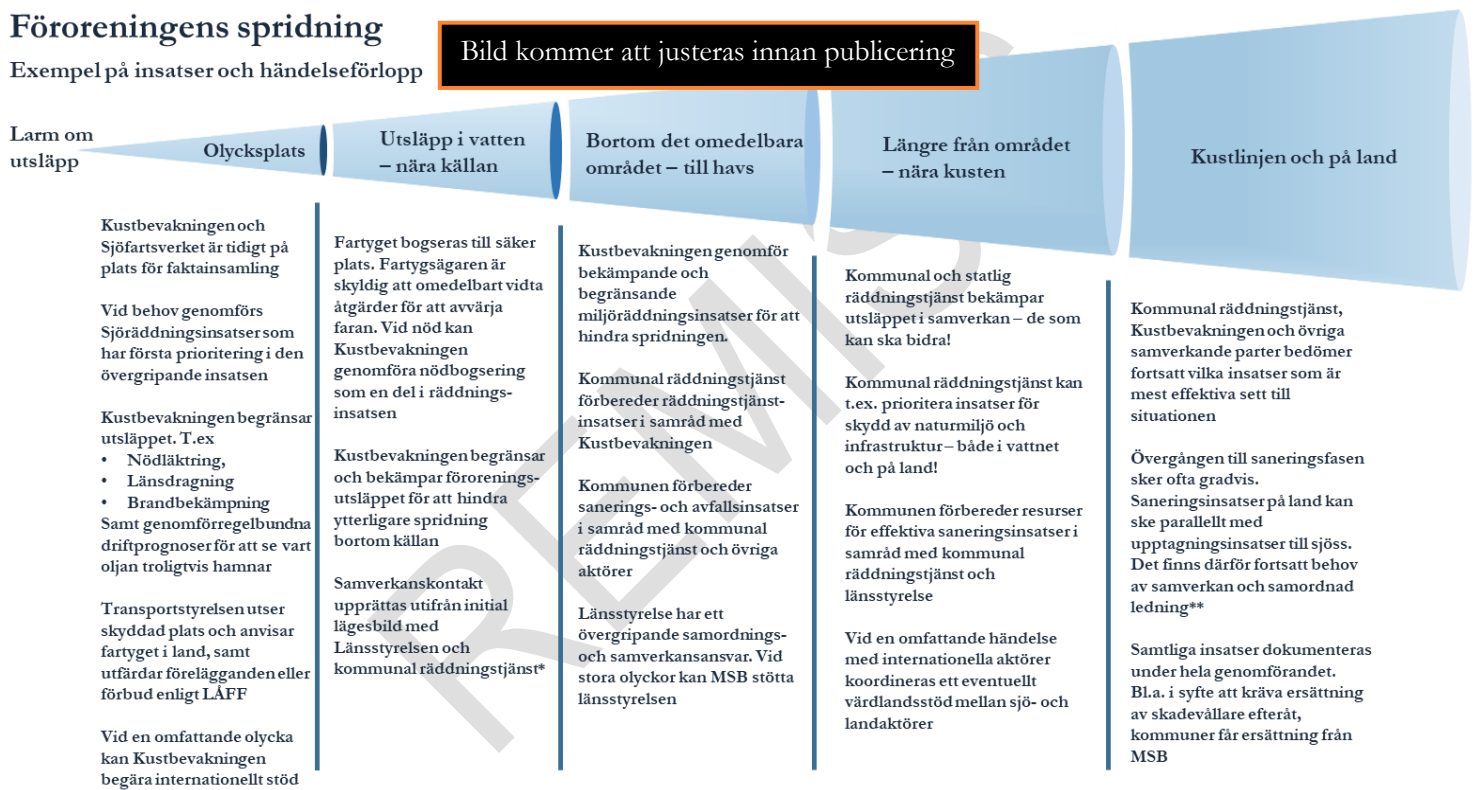
³⁹ Se 7§: Förordning (2008:1002) med instruktion för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Under insatsen ska prioriteringar av skyddsvärda objekt ske i samverkan mellan Kustbevakningen, länsstyrelse, kommun och kommunal räddningstjänst. Samhällsviktig verksamhet och miljövärden ska initialt ha ett jämställt värde och prioriteras framför ersättningsbara ekonomiska värden. Dessa prioriteringar måste framgå mer i detalj i de regionala och kommunala oljeskyddsplanerna för att effektivt hantera den övergripande insatsen.

Följande illustration visar ett översiktligt exempel på vilka aktörer som är aktiva i vilket skede beroende på hur ett utsläpp förflyttar sig från olycksplatsen till att närma sig land- och kommungränser.

Föroreningsens spridning

Exempel på insatser och händelseförlopp

* Erfarenheter från grundstötningen Marco Polo 2023 pekar på behovet av att tydligt och tidigt klargöra aktörers roller och ansvar samt möjligheten att dela geografisk information och lägesbilder.

** Saneeringen vid oljeutsläpp är ingen akutfas och intressekonflikter kan förekomma. Aktörer måste samverka för en effektiv saneringsinsats. Kunskap, erfarenheter och extert expertstöd finns att tillgå!

Se MSB:s Utvärdering av den aktörsgemensamma hanteringen av tre händelser ur ett kusterberedningsperspektiv (2024); samt MSB:s Oljepåslaget på Tjörn 2011: en utvärdering av förberedelser, förmågor och hantering (2014)

7.3.2 Oljeskadat vilt – integrerad hantering

Omhändertagande av föroreningskadat vilt (vilda däggdjur och fåglar) kan bryta mot jaktlagstiftningen eftersom vilt är fredat. Frågan måste oavsett hanteras på ett eller annat sätt eftersom det är en oundviklig konsekvens, trots att gällande lag inte är anpassad till dessa situationer⁴⁰.

⁴⁰ Se kapitel 1.5.1.

Hantering av föroreningsskadat vilt kan behöva påbörjas redan under det akuta skedet. Arbetet omfattar bland annat insamling, dokumentation, rehabilitering, eutanasi samt omhändertagande av döda djur. Hanteringen ska vara integrerad i övrig insatshantering – både till sjöss och på land.

Beroende på plats, årstid och tidiga insatser för att begränsa föroreningens spridning kan det skilja mycket på hur många djur som drabbas och nedsmutningsgrad. Eftersom det kan ta tid att mobilisera personal och utrustning är det viktigt att arbetet inleds tidigt, även innan fullständig information lägesbild finns.

Vid större händelser kan internationellt stöd behövas, främst via European Oiled Wildlife Assistance (EUOWA) – ett europeiskt nätverk av ideella organisationer som kan bistå med expertis och materiel. Aktivering sker direkt via EUOWA:s jour, dygnet runt. Katastrofhjälp – Fåglar och Vilt (KFV) är svensk medlemsorganisation i nätverket.

Starta tidigt – och förebygg!

Vissa fall kan skrämsemetoder (t.ex. ljud och ljus) användas för att avleda fåglar från hotade områden innan föroreningen når land. Detta kräver planering och ofta särskilda tillstånd. Tidig kontakt med KFV eller annan viltorganisation är avgörande.

Arbetet med oljeskadat vilt bör bygga på etablerade principer för god praxis och ska följa HELCOM:s manual för bekämpning av förorening till sjöss⁴¹. Några generella principer:

- **Säkerheten först:** Skydd för insatspersonal och allmänhet har alltid högsta prioritet.
- **Nationell lagstiftning gäller:** All hantering sker inom ramen för svensk lagstiftning. Naturvårdsverkets informationsblad redogör för regler i jaktlagstiftning och annan tillämplig lagstiftning.
- **Internationellt stöd kräver nationell samordning:** Utländska insatsteam får endast verka under tillstånd och ledning av svenska myndigheter.
- **Djurvälfärd i fokus:** Alla åtgärder ska syfta till att minimera djurlidande. Avlivning används när rehabilitering inte är möjlig eller resurser saknas. Rehabilitering ska endast genomföras om det finns tillräckliga resurser och kompetens för att säkerställa god djurvälfärd och överlevnad efter utsläpp.
- **Frivilliga och ideella aktörer:** Det ska vara tydligt hur frivilliga och organisationer kan bidra, samt hur deras insatser samordnas och leds.

⁴¹ [Kapitel 7 i HELCOM manualen](#)

- **Skadevällaren ska betala för insatsen**, när så är möjligt. Sannolikheten för kostnadsersättning ökar om vidtagna åtgärder är planerade på förhand, dokumenterade och skäliga.

EUROWA (European Oiled Wildlife Assistance)

Sekretariatet kontaktas via telefon, tillgänglig 24/7.

<https://eurowa.eu/activate-eurowa/>

Media och oljeskadat vilt

Skadade djur väcker starka känslor och får ofta stor medial uppmärksamhet. För att undvika motstridiga budskap och skydda insatspersonal från oplanerade förfrågningar krävs samordnad kommunikation som även omfattar hanteringen av oljeskadat vilt.

7.3.3 Gemensam extern kommunikation om händelsen

Vid en omfattande maritim olycka är det viktigt att deltagande aktörer har en samordnad kommunikation kring insatser och den övergripande hanteringen. Kriskommunikation behöver riktas både mot interna, gemensamma och externa målgrupper såsom media och allmänheten.

Att tekniska lösningar för samband är på plats är helt nödvändigt inför en skarp händelse, både för samverkan kring insatsledning och för att samordna innehållet i kommunikationen. Denna förmåga måste därför tidigt integreras som del av samverkan.

I ramverket för Gemensamma grunder under avsnittet *Kriskommunikation i samverkan*⁴² finns metodstöd för hur aktörer etablerar en gemensam förståelse för en händelses kommunikativa utmaningar och hur de kan kommunicera samordnat för att stärka eller bibehålla förtroende för hanteringen.

Respektive aktör ansvarar för att kommunicera sina områden och åtgärder eftersom varje händelse skiljer sig från en annan, vilket kan medföra att en aktör har ett större ansvar i den övergripande hanteringen. Det är däremot viktigt att samordna kommunikationsinsatserna för att säkerställa ett gemensamt budskap då konsekvenserna påverkar aktörerna olika. Regionalt verkar länsstyrelsen för att kommunikationen om händelsen blir samordnad.

⁴² [Kriskommunikation i samverkan : För effektiv aktörs-gemensam kommunikation vid samhällsstörningar](#)

Koordinerade budskap

Stäm av budskap med involverade aktörer tidigt och löpande. Kustbevakningen hanterar initialt större delen av mediekontakten vid en händelse, men fokus blir successivt större på landsidan. Divergerande budskap kan snabbt bli nyheter och eskalera arbetsbelastningen för redan pressade aktörer. Använd media proaktivt för att sprida korrekt information, tydliggöra åtgärder och skapa förtroende hos allmänheten.

REMISS

8. Efter det akuta skedet

Efter att räddningstjänst har avslutats finns fortsatt behov av samverkan, samordnad ledning och kommunikation. Beroende på skadornas omfattning och vilken samhällspåverkan händelsen orsakat kan länsstyrelsen leda samordningen med stöd av Myndigheten för civilt försvar.

Notera att räddningsinsatser fortfarande kan pågå i vissa områden inom kommunen, eller i angränsande kommuner, samtidigt som den är avslutad på andra platser.

8.1 Sanering och avfallshantering

När olja eller andra skadliga ämnen slutligen hamnat på land och inte längre riskerar sprida sig vidare inåt land, exempelvis på grund av förändrade väderförhållanden eller havsvattnets regelbundna stigande och sjunkande rörelse, främst orsakat av månens och solens dragningskraft föreligger inte längre räddningstjänst utan det är då enbart ett saneringsbehov. I praktiken sker ofta övergången gradvis och parallellt. Sanering är ofta betydligt mer personalkrävande och långvarigt än det akuta skedet – insatsen ställer höga krav på planering, uthållighet och samverkan.

Den kommunala och regionala oljeskyddsplanen bör tydligt klargöra hur saneringsarbetet ska organiseras – vem som leder, vem som utför och hur tillsynsansvaret hanteras. Det är viktigt att rollerna är tydligt fördelade mellan berörda förvaltningar, särskilt då kommunen ofta både planerar och genomför saneringen samtidigt som den har tillsynsansvar enligt miljöbalken.

Parallella insatser

Räddningstjänst- och saneringsåtgärder kan ofta pågå parallellt på olika platser, och övergången från det akuta till det mindre akuta skedet är ofta stegvis. Exempelvis om ett fartyg med skadade tankar är närvarande eller väderförhållandena förändras är det att betrakta som en överhängande fara enligt LSO.

Under den vanligtvis långa saneringen är det värdefullt att följa både aktuellt och kommande vattenstånd samt väderutveckling. SMHI tillhandahåller observationer och prognoser på smhi.se.

Sanering och avfall

Sanering och avfallshantering är stora och komplexa frågor, där förutsättningarna varierar mellan kommuner och regioner. Lokala och regionala beredningsplaner bör klargöra roller, ansvar och praktiska lösningar. Det finns många goda exempel i landet – ta gärna stöd av andras arbete⁴³.

Hur rent är rent?

Det är viktigt att ha en samstämmig bild av saneringsnivån från början av insatsen. Det kan påverkas av ämne, årstid, mängd och var det ligger. Använd saneringsmanualen⁴⁴ och ta hjälp av miljöexperter, t.ex. Havs- och vattenmyndighetens Miljöjour och ITOPF.

Riskerar föroreningen att fortsatt skada natur, djur och människor om den inte saneras är riktlinjen att den ska hanteras.

8.2 Dokumentation, kostnader och ersättning

Kommunen har rätt till ersättning för räddningsinsatser och sanering – för kostnader som överstiger ett halvt prisbasbelopp - när olja eller andra skadliga ämnen har flödat ut i vattnet utanför Sveriges sjöterritorium eller inom den del av sjöterritoriet där räddningsinsatser ska göras enligt 4 kap. 5 § eller inom Göta älv, Trollhätte kanal eller Södertälje kanal⁴⁵.

Kommunen ansöker om ersättning hos Myndigheten för civilt försvar som granskar och prövar ansökan och därefter tar beslut om att betala ut den ersättning myndigheten anser att kommunen är berättigad till. Kommunen kan överklaga beslutet. Myndigheten för civilt försvar kräver sedan ersättning från skadevällaren eller dennes försäkringsbolag.

Både räddningsinsatser och saneringsåtgärder ska dokumenteras noggrant. Dokumentation krävs enligt LSO för att redovisa räddningsledarens beslut och möjliggöra utvärdering av insatsen. Den utgör också underlag för att begära ersättning för kostnader som uppstått vid räddningstjänst och sanering. Myndigheten för civilt försvar ersätter endast skäligen kostnader som grundas på bästa tillgängliga kunskap och praxis⁴⁶.

⁴³ [Regional oljeskyddsplan för Västra Götalands län](#)

⁴⁴ Länka till aktuell saneringsmanual. Revidering pågår.

⁴⁵ 7 kap. 2 § lag (2003:778) om skydd mot olyckor och 7 kap. 1 § förordning (2003:789) om skydd mot olyckor.

⁴⁶ Vid oljepåslaget på Tjörn 2011 sanerades mer än MSB m.fl. ansåg skäligt och därför gjordes det på egen bekostnad. Beslutet att ha mer omfattande saneringsinsatser var framför allt till följd av intressekonflikter i kommunen där turism, rekreation, attraktionskraft vägde tyngre än miljön. [Läs mer i MSB:s utvärderingsrapport om händelsen](#)

Omfattande utsläpp som slår på land bidrar som oftast till kostnader utöver saneringsåtgärder och räddningstjänst som ersätts via LSO. Det finns idag ingen ersättningsmekanism eller aktör i Sverige som har uppdraget att samordna ersättning för exempelvis konsekvenser på miljö, privata näringsidkare etc. som drabbas. Det är upp till varje berörd aktör att driva ärendet mot skadevällaren för sina kostnader eller inkomstbortfall.

Efter ett utsläpp kan Kustbevakningen också ha anledning att ha dokumenterat åtgärder utöver räddningstjänståtgärder, exempelvis för utredning av vattenföroreningsavgift, haveriutredning eller för brottsutredning. Gällande miljöräddningstjänst är dokumentationen i ett tidigt skede särskilt relevant sett till provtagning av utsläppet och dess karaktär eftersom det är viktigt för initiala lägesbilder.

Kustbevakningen har en skyldighet att bevaka statens krav på ersättning för insatsens kostnader, vilket görs genom att skadevällaren eller dess försäkringsbolag krävs på ersättning. Kommuner har rätt till skälig ersättning från staten om räddningstjänsten bistår Kustbevakningen i räddningsinsatsen, samt av skadevällaren för exempelvis vissa saneringsinsatser.

Statens och kommunens möjligheter att erhålla ersättning för sina kostnader är direkt beroende av väl dokumenterade bedömningar och vidtagna åtgärder.

Upphandling av varor och tjänster måste dokumenteras väl, så att en ekonomisk sammanställning underlättas och att relevansen i upphandlade resurser kan styrkas.

Vid omfattande utsläpp ta direkt kontakt med Myndigheten för civilt försvar för mer information om förutsättningar för ersättning

Dokumentation

Påbörja dokumentation i ett tidigt skede för att underlätta ansökan om ersättning!

Finns tillfredsställande dokumentation får kommuner ersättning för kostnader för såväl räddningstjänst som för sanering. Kostnader ska inte utgöra ett hinder för kommuner att proaktivt inleda och utföra räddningsinsatser och saneringsinsatser.

Vid sanering däremot kan vissa mindre skadliga ämnen, såsom plast och paraffin, hamna utanför både nationella och internationella ersättningssystem. Dock kan vissa sådana utsläpp istället hanteras inom ramen för strandstädning. Kommuner kan då söka stöd från Naturvårdsverket för insatser mot marint skräp.

8.3 Miljöuppföljning

Oljans och andra skadliga ämnens akuta påverkan på växt- och djurlivet ses ofta direkt i samband med utsläppet och kan exempelvis hanteras och följas upp inom ramen för arbetet med olje- och föroreningsskadat vilt.

Det kan dock ofta ta tid innan ekotoxiska ämnen tar sig in i och upp i näringskedjorna. Det kan därför ibland ta tid innan man kan få en bra helhetsbild över ett utsläpps påverkan på naturmiljön. Efter föroreningshändelser, inte minst efter större oljehändelser, kan det därför finnas ett stort behov av att följa upp påverkan på naturmiljön även på längre sikt, även efter att saneringen är avslutad.

För att kunna få en bra bild av utsläppets påverkan på naturmiljön är det viktigt att veta hur naturmiljön såg ut innan utsläppet. Nationell, regional och lokal miljöövervakning är därför viktig för att erhålla denna typ av bakgrundsuppgifter.

Havs- och vattenmyndigheten håller på att ta fram riktlinjer för miljöuppföljning efter en akut miljöhändelse. Den kommer att rikta in sig på uppföljning efter oljespill och spill av plastpellets och ge riktlinjer för bland annat när, var, och hur prover ska tas, vilka arter man ska provta, samt vilka analyser som ska göras.

Syftet med dessa riktlinjer är att uppfylla kraven inom havsmiljödirektivet om uppföljning av miljöpåverkan efter en större miljöhändelse och för ⁴⁷ undersökande övervakning under Vattendirektivet⁴⁸.

Uppföljningen är tänkt att finansieras via skadevällaren och aktiveras när en händelse klassas som akut föroreningshändelse.

Miljöövervakning

Miljöuppföljningen ska koppla till den nationella miljöövervakning och dess provtagningsmetodik som finns som vägledning och föreskrifter på Havs- och vattenmyndighetens hemsida⁴⁹.

Se även [Full koll på våra vatten!](#)⁵⁰

⁴⁷ [Havsmiljödirektivet - Havsmiljöförvaltning - Planering, förvaltning och samverkan - Havs- och vattenmyndigheten](#). Se även: [Åtgärdsprogram för havsmiljön i Nordsjön och Östersjön](#).

⁴⁸ [EU: Vattendirektivet: Direktiv - 2000/60 - EN - EUR-Lex](#)

⁴⁹ [Havs och vattenmyndigheten: Miljöövervakningens metoder och övervakningsmanualer inom programområde Kust och hav - Vägledningar - Vägledning, föreskrifter och lagar - Havs- och vattenmyndigheten](#)

⁵⁰ [Havs och Vattenmyndigheten: Full koll på våra vatten! Version 2.0: Handlingsplan för arbetet med övervakning enligt vattenförvaltningens behov. Full koll på våra vatten! Version 2.0](#)

8.4 Utvärdering och erfarenhetshantering

Efter omfattande insatser där många aktörer varit delaktiga finns ofta många lärdomar att omhänderta. Utvärderingar bör göras både aktörsspecifikt och gemensamt.

Statens haverikommission (SHK) ansvarar för att utreda alla allvarliga olyckor och tillbud enligt lagen (1990:712) om undersökning av olyckor. Enligt LSO ska kommunen efter avslutad räddningsinsats i skälig omfattning undersöka olycksorsak, olycksförlopp och hur räddningsinsatsen genomförts. Även Myndigheten för civilt försvar kan vid behov genomföra särskilda utvärderingar.

Kustbevakningen ansvarar för erfarenhetsåterföring från egna insatser till sjöss. Då myndigheten också ofta är operativt ansvarig vid utsläpp är det särskilt viktigt att lärande från större händelser även fångas upp genom gemensamma utvärderingar eller oberoende granskningar när det är motiverat.

Transportstyrelsen ansvarar för att samla in olycksstatistik och rapportera allvarliga sjöfartshändelser till Europeiska unionen (EU) och International Maritime Organization (IMO). Detta är en viktig del av det systematiska lärandet och bidrar till utvecklingen av både nationella och internationella regelverk. Myndigheten kan även ta fram förslag till regeländringar för att liknande händelser inte ska upprepas – på såväl nationell som internationell nivå.

Statistik över maritima olyckor, såsom oljeutsläpp och fartygsolyckor i Östersjöområdet, samlas även in och analyseras inom HELCOM-samarbetet.

Utvärdering

Genomför utvärderingen tillsammans med de aktörer som deltagit i hanteringen. Gemensam utvärdering ger ett bredare perspektiv, stärker lärandet och bidrar till att utveckla samverkan inför kommande händelser.

9. Nationella stöd och verktyg

Illustrationen ovan representerar en samling av det nationella stödet som finns att tillgå samt olika resurser och miljöräddningsinsatser som är aktuella vid en maritim olycka med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen som slår på land.

9.1 SeaTrack Web (STW)

I ett skarpt läge då olja eller andra skadliga ämnen har upptäckts till havs är det Kustbevakningen som ansvarar för att ta fram en gemensam lägesbild kring hur föroreningen förväntas driva. Detta gör de bland annat med hjälp av driftprognosverktyget Seatrack Web (STW).

SMHI förvaltar STW och de bakomliggande modellerna som görs med senast tillgängliga prognosdata. STW är tillgänglig dygnet runt för att låta användarna göra oljedriftsprognoser med prognosunderlag för väder och strömmar. Det innebär också att SMHI har kontakt med användarna för att systematiskt samla in utvecklingsbehov av verktyget.

Kustbevakningen hanterar oftast simuleringen utan inblandning av SMHI men i mer komplicerade fall finns SMHI tillgängligt som stöd och kan då bland annat göra alternativa simuleringar eller tolka varför föroreningen rör sig som den gör i simuleringen.

Användningen av STW under en händelse ser ut som följande:

- Kustbevakningen ansvarar för en gemensam lägesbild och gör simuleringarna med STW.
- Kustbevakningen ansvarar även för att göra bakåtsimuleringar med STW i de fall det är oklart varifrån föroreningen härstammar.

Seatrack Web och lägesbilder

SMHI kan vid behov bistå Kustbevakningen med expertis för modellering och väder- och havsinformation, vilket även inkluderar information som är aktuell för saneringsinsatser.

Genom tidiga prognoser i STW kan gemensam lägesbild och inriktning uppnås mellan Kustbevakningen och kommunal räddningstjänst för att minimera påverkan i prioriterade områden och eventuellt styra in föroreningen till offervikar där naturvärdena inte är lika höga.

Oljespridningssimuleringar

SMHI tar gärna emot alla typer av observationer gällande förorening med geografisk och tids-stämplad information som kan användas för att verifiera STW-simuleringar. Detta för att kunna utvärdera och förbättra oljespridningssimuleringarna ytterligare.

9.2 Digital Miljöatlas

Digital Miljöatlas är ett digitalt kartverktyg som kan användas för att prioritera områden som ska skyddas och saneras först vid en maritim olycka med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen, likväl som för att nedprioritera områden som kan fungera som offervikar.

Verktyget är användbart på alla nivåer – nationell, regional, lokal – men ger endast en grov bild och behöver kompletteras med expertbedömningar och diskussioner om saneringsnivåer, baserat på föroreningens egenskaper.

Beroende på händelsens omfattning eller placering av utsläppskällan, kan man ha behov av lokalt, regionalt eller nationellt prioriteringslager. Kartskikten har olika detaljeringsgrad och skikten kompletterar varandra.

Länsstyrelsen förvaltar Digital Miljöatlas, men det saknas idag både huvudansvar och avsatta medel för verktyget. Informationen är således inte uppdaterad och fungerar inte som underlag vid alla kuststräckor. Mer information om huvudansvar för verktyget väntas komma under 2026.

Digital miljöatlas

Prioriteringar i Digital Miljöatlas är satt utifrån skyddsvärda och känsliga områden samt arter under olika årstider. Digital Miljöatlas visar vilken saneringsmetod som är lämplig för olika strandtyper. Exempelvis är vissa områden mer känsliga för olja eller andra skadliga ämnen och sanering när många fåglar häckar eller när den biologiska aktiviteten i vattnet är hög. Följ länken: [Digital miljöatlas](#)

9.3 Miljöjouren – Havs- och vattenmyndighetens operativa stöd

(Observera att upphandling pågår av miljöjouren. Den förväntas vara på plats innan dokumentets fastställande. Om så inte sker kommer kapitlet tas bort)

Havs- och vattenmyndighetens stöd riktar sig i första hand till aktörer som leder eller bistår räddningsinsatser enligt LSO.

Havs- och vattenmyndighetens miljöjour skickas ut och deltar på plats tillsammans med Myndigheten för civilt försvars förstärkningsresurs för oljeskadeskydd, och

stanna kvar de två dagar som Myndigheten för civilt försvars instruktörer är på plats – på respektive myndighets bekostnad.

Om kommunen vill behålla miljöjouren som rådgivare behöver konsulttjänsten avtalas/upphandlas direkt av kommunen. Myndigheten för civilt försvar och Havs- och vattenmyndigheten rekommenderar expertstöd vid alla större insatser, både av kostnads- och miljöskäl. Erfaren expertis kan bistå med rådgivning och säkerställa att skäliga åtgärder vidtas – och är att betrakta som en försäkring mot stora både oskäliga kostnader och miljöskador.

Expertstödet ingår i *Åtgärdsprogrammet för Havsmiljödirektivet* och ersätter den tidigare Oljejouren som upphörde 2015. Det nya expertstödet omfattar även andra typer av större miljöhändelser utöver olja.

9.4 Myndigheten för civilt försvars operativa stöd

Myndigheten för civilt försvars stöd består i det operativa samverkansansvaret som sker med hjälp av informationsdelning via WIS eller samverkanskonferenser. Utöver det har myndigheten dessutom förstärkningsresurser som riktar sig i första hand till aktörer som leder eller bistår kommunal eller statlig räddningstjänst. Stödet kan omfatta resurser, expertis och stöd till ledning och samverkan, och bör aktiveras tidigt för att underlätta dialog kring behov och gemensamma lösningar.

Det är viktigt att berörda aktörer tar **tidig kontakt** med Myndigheten för civilt försvar för dialog om behov, utmaningar och möjliga gemensamma lösningar. Stödet ska fungera som ett komplement och förstärkning – inte ersätta lokala eller regionala insatser – och det förutsätter samordning.

Myndigheten för civilt försvars förstärkningsresurs för strandnära vatten oljeskadeskydd syftar till att stödja samt stärka ansvarig aktörs förmåga att hantera ett oljeutsläpp som hotar den svenska kusten. När kommunens, regionens eller Kustbevakningens egna resurser inte är tillräckliga vid sådan händelse, har Myndigheten för civilt försvar materiel som kan användas, likväl som andra tjänster som kan erbjudas⁵¹.

Expertstöd på skadeplats

Myndigheten för civilt försvars instruktörer kan kvarstanna på skadeplatsen så länge deras stöd bedöms nödvändigt för insatsen. Havs- och vattenmyndighetens miljöjour är, enligt gällande avtal, tillgänglig på skadeplatsen under de två första dygnet. Om behov av fortsatt stöd från miljöjouren kvarstår därefter kan kommunen anlita dem vidare, antingen som konsulter eller genom tillfällig anställning. Skäliga kostnader kan ersättas av Myndigheten för civilt försvar inom ramen för LSO.

⁵¹ Läs mer på [Oljeskadeskydd | Myndigheten för civilt försvar](#)

9.5 Saneringsmanual

Saneringsmanualen för olja på svenska stränder (MSB, 2010) används som operativt stöd, i kombination med expertrådgivning från miljöjouren. Manualen togs dock fram i en annan tid och speglar inte den förändrade riskbilden med en mångfald av bränslen och andra skadliga ämnen. Den behöver därför tolkas och anpassas utifrån den aktuella händelsen.

Revidering är planerad att ske under 2026, och den uppdaterade riktlinjen som ersätter manualen, kommer att ges ett nytt namn som bättre speglar dess bredare tillämpning. Den ska omfatta både upptag och sanering på stranden, och omfattar inte bara olja utan även andra skadliga ämnen – inklusive sanering av plastpellets.

9.6 Svenska Sjöräddningssällskapet (SRSS)

Svenska Sjöräddningssällskapet (SSRS) är en ideell och frivillig organisation som utgör en viktig resurs i svensk sjö- och miljöräddning. Vid större händelser så är SSRS ofta först på plats och kan bistå med en god informationsbild.

Organisationen verkar i nära samverkan med Sjöfartsverket, Kustbevakningen, Polismyndigheten och andra berörda myndigheter, men agerar självständigt som en civilsamhällesaktör med egna resurser, utbildningar och operativa förmågor. SSRS utgör därför ett viktigt komplement till statliga och kommunala aktörer i den nationella beredningsstrukturen för maritima olyckor.

SSRS huvuduppgift är att rädda liv till sjöss, men organisationen bistår även i insatser som rör miljöräddning där livräddningsinsatsen kan övergå i eller kombineras med åtgärder för att begränsa skador på miljön. Detta sker inom ramen av det avtal som SRSS har med Kustbevakningen (även Sjövärnsskåren har avtal med Kustbevakningen). Vid utsläpp kan SSRS spela en viktig operativ roll genom att tidigt vara på plats, rapportera observationer, bistå med avspärningar, dirigera fritidsbåtstrafik samt lämna stöd till myndigheter i form av resursförstärkning.

9.7 Övriga aktörer

Det finns flera andra aktörer som också kan bistå med omfattande stöd vid en maritim olycka med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen – särskilt på landsidan. Det kan exempelvis vara saneringsfirmor eller frivilligorganisationer. Hur stöd från dessa aktörer kan komma att användas beror helt på var i landet olyckan inträffar eftersom de finns ojämnt utspridda i landet.

Det är viktigt att kartlägga dessa aktörer och i den mån det är möjligt att omhänderta kompetensen i bland annat lokala oljeskyddsplaner, exempelvis genom upphandling av saneringsfirmor och hur organisering och hantering av frivilliga och frivilliggrupper ska ske mer generellt.

REMISS

10. BILAGOR

Bilaga 1: Beskrivning av Kustbevakningens dimensionerande scenarion. Oljeutsläpp stor och mellan händelse

Oljeutsläpp – stor händelse

Fartyg 240–280 meter

Tank/torr/pass

250 m³ till 600 m³ bränsle/10 000ton last

Tjockolja/råolja

27 år intervall för alt. 1 eller 2

1. Kollision inom svensk ekonomisk zon mellan ett mindre containerfartyg och ett bulkfartyg på 225 meter.

Bulkfartyget är flaggat i Kina och har 18 personer i besättningen. Fartyget är lastat med pottaska. Befälhavaren meddelar att det inte går att länsa lastrummet och vattnet från det skadade lastrummet tränger även in i angränsande lastrum.

Vatteninträngning i lastrummet gör att det efter åtta timmar sjunker till 70 meters djup. Fartyget var på väg ut ur Östersjön och är fullbunkrat med 1700 ton HFO 380. Oljan från tankarna läcker ut med en hastighet av 300 ton det första dygnet och minskar sedan under kommande sju dygn till att läcka två ton per dygn. Totalt utsläppt olja beräknas till 1200 ton. Driftprognoser indikerar på att olja kommer att nå land om tre dygn efter förlisningen. Oljans vädringsegenskaper gör att en mindre mängd dispergeras i vattenvolymen och oljan som är kvar på ytan binder ca. 20 % vatten. Ett bärgningsföretag är kontrakterat av ägaren och är på väg mot platsen för att hantera utsläppet från vraket.

(Grundad på händelsen med Fu Shan Hai 2003).

2. Ett tankfartyg lastat med 100 000 ton Russian Export Blend Crude Oil (REBCO) kommer ur kurs och river sönder botten längs hela styrbordssidan mot den hårda kalkstensbotten. Skadorna på skrovet resulterar inte i något direkt oljeläckage då de direkta skadorna inte når innanför dubbelskrovet. Fartyget får kraftig slagsida och bland annat vatteninträngning i maskinrummet. Fartyget fortsätter utan manöverförmåga ca. 10 km samtidigt som fartyget börjar läcka olja ur en spricka i en tank. Detta p.g.a. belastningen i skrovet efter grundkörningen och den kraftiga slagsidan. Oljans vädringsegenskaper ger att 30 % evaporerar till atmosfären under första dygnet varav 24 % de första åtta timmarna när oljan kommer ut. Vattentemperaturen är ca 5 °C och det blåser 10 m/s. Kvarvarande

olja som har kommit ut i havet kommer att emulgera med ett vatteninnehåll på 75 % och en viskositet på 35 000 cSt.

Tanken som är skadad innehåller 10 000 m³ och ca 3 000 m³ läcker ut.

Några ur besättningen har övergett fartyget och befälhavaren ger knapphändig information om rederi och P&I club.

(Grundad på händelsen med [Sea Empress](#) 1996).

1.1.1 Oljeutsläpp – mellanhändelse

Fartyg upp till 70–90 meter. Tank/torrlastare/RoPax

100 m³ till 250 m³ bränsle/30 ton last

Diesel/hybridolja/tjockolja

5 års intervall

1. En färja missbedömer sin position och går med 18 knops fart över ett grund och river sönder tankbotten och går sedan vidare för att slutligen stanna 3 NM efter första grundkörningen på ett grund med ett minsta djup på fyra meter enligt sjökort. Fartyget står bedömt hårt på grundet med ett avstånd till närmsta land om ca 2NM.

Fartyget är ett Ro/Pax-fartyg med 200 personer ombord och ca. 80 fordon.

Fartyget hade totalt ca 650 m³ bunker- och smörjolja ombord när fartyget lämnade avgångshamnen ca. tio timmar tidigare, fördelningen var 520 m³ HFO, 85 m³ MGO och 45 m³ smörjolja.

Vid pejling av tankarna trycker vatten upp olja i en av bottenkärnorna som vid avgång innehöll 159 m³ HFO med produktbenämning RMG 380. Vidare finns det vatten och olja i tomtankar och det trycks upp olja i avluftningar som tyder på att olja har flyttat sig mellan utrymmen i fartyget efter grundstötningen. Oljan som har läckt ut är spridd över ett mycket stort område från den första grundkörningen och på grund av sjöhävningen fortsätter olja att komma ut även när fartyget står på grund.

(Grundad på händelsen med [OP Marco Polo](#) 2023).

2. Ett bulkfartyg blir påseglat av en fiskebåt där fiskebåtens för träffar rakt på SB bunkertank och ungefär 200 ton bunkerolja IFO180 flödar ut från tanken.

(Grundad på händelsen med [OP Kyrkesund](#) 2011).

Bilaga 2: Förkortningar, definitioner och översättningar

I listan nedan återges en sammanställning av relevanta begrepp och förkortningar i detta nationella stöddokument, samt hur de är definierade. Därefter följer en lista med begrepp, förkortningar, både svenska och engelska, som Kustbevakningen använder sig av i räddningstjänstarbetet till sjöss med tillhörande definition. Dessa kan vara bra för andra aktörer att känna till även om inte alla återges i detta dokument.

Begrepp och förkortningar i detta dokument (A-Ö)	Definition
Akut miljöhändelse	En nationell definition som ska fastställas av Havs- och vattenmyndigheten under 2026. Definitionen ska uppfylla krav enligt havsmiljö- och vattendirektiven
Andra skadliga ämnen	Används i syfte att bredda begreppet olja i och med HNS-konventionen som reglerar ansvar och ersättning vid utsläpp av andra skadliga ämnen än mineralolja.
Ansvarsprincipen	Den som har ansvar för en verksamhet i normala situationer behåller sitt ansvar även vid en kris.
Avsikt med beredskap (AMB)	AMB är den ansvarige chefens uttryckta syfte med hur beredskapen ska vara organiserad inför en tänkbar händelse. Det utgår från risker, hotbild och lägesbild
Avsikt med insats (AMI)	AMI förklarar varför insatsen genomförs och vilken övergripande inriktning som ska uppnås
Begränsa (Kustbevakningen)	Det finns olika metoder för att begränsa och förhindra spridning av ett utsläpp. Exempel på dessa är inlåsning av utsläpp, tätning av utsläpp, nödläkning, storskalig fartygsbrandsläckning och nödbogsering.
Bekämpa (Kustbevakningen)	Insatser som syftar till att bekämpa utsläppt olja genom att ta upp den med mekaniska upptagare
CleanSeaNet	Det europeiska satellitövervakningssystem som förvaltas av EMSA som alla EU:s stater kan använda.
Digital Miljöatlas	Ett digitalt kartverktyg som kommun och länsstyrelse kan använda för att prioritera vilka skyddsvärda områden och habitat som ska skyddas vid ett landpåslag samt prioriteras för sanering. Verket kan även användas för att nedprioritera områden som fungerar som offervikar.
ELS-handboken	Ett enhetligt ledningssystem för kommunal räddningstjänst – ELS. Se särskilt inriktningsbeslut, AMI och AMB
European Maritime Safety Agency (EMSA)	Europeiska Sjösäkerhetsbyrån som ansvarar för en säker och effektiv sjöfart inom EU.
Förorening	Används ibland som samlingsbegrepp i detta dokument för olja och andra skadliga ämnen
Gemensamma grunder	Gemensamma grunder – ramverk för ledning och samverkan, är ett aktörsgemensamt ramverk för ledning och samverkan

Begrepp och förkortningar i detta dokument (A-Ö)	Definition
Geografiskt områdesansvar	Geografiskt områdesansvar innebär att en aktör (kommun, länsstyrelse, regering) har ett samordningsansvar inom ett definierat geografiskt område
Handlingsprincipen	De som är ansvariga för att hantera situationen ska vidta åtgärder utifrån den information och de resurser som finns tillgängliga
Havs- och vattenmyndigheten	HaVs grundläggande uppdrag omfattar bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av sjöar, vattendrag, hav och fiskresurser. HaV har också ansvar för att ta fram vägledning för en långsiktig uppföljning av miljöpåverkan efter en större föroreningshändelse.
Helsinki Commission (HELCOM)	Sekretariatet för Helsingforskonventionen som är en konvention som bland annat samordnar internationell maritim säkerhet och beredskap inom Östersjöregionen. Helsingforskonventionen syftar till att skydda Östersjöns marina miljö från alla former av förorening från land, luft och havet, förutom att bevara den biologiska mångfalden och främja en hållbar användning av de marina resurserna.
HNS finder	En databas där cirka 6500 skadliga ämnen ingår
HNS-konventionen	2010 års internationella konvention om ansvar och ersättning för skada i samband med sjötransport av farliga och skadliga ämnen
HNS	HNS är en vanligt förekommande förkortning inom global sjöfart och avser farliga ämnen, <i>Hazardous noxious substances</i> . HNS används också som engelska förkortning för värdlandstöd, <i>Host Nation Support</i> , vilket avser civilt eller militärt stöd mellan länder.
International Maritime organization (IMO)	FN:s organ för sjösäkerhet, miljöskydd och reglering av internationell sjöfart
ITOPF	ITOPF är en internationell "not-for-profit" organisation med experter inom oljeskadeskydd. Exempelvis miljöräddning, analys och skadebedömningar, beredningsplanering och rådgivning, övning, utbildning och informationsdelning.
Joint Rescue Coordination Centre (JRCC)	Sjöfartsverkets Sjö- och flygräddningscentral som vid behov i sin tur informerar Kustbevakningen vid ett föroreningsutsläpp
Kustbevakningen	Kustbevakningen, ansvar för miljöräddningstjänst till sjöss enligt LSO
Kommunal räddningstjänst	Den aktör som enligt LSO leder en räddningsinsats på land och i vatten enligt kommunalt områdesansvar
Köpenhamnavtalet	Det internationella avtal som samordnar den maritima beredskap och säkerhet inom Norden
Lag om skydd mot olyckor (LSO)	Den principiella lagen som reglerar roller och ansvar gällande räddningstjänst, inkl. miljöräddningstjänst, till sjöss och på land
Likhetsprincipen	Verksamheter ska fungera så likt det normala som möjligt även under en kris
Lägesbild	Lägesbild är urval av information som analyseras och sammanställs i form av beskrivningar och bedömningar av läget. Syftet är att ge överblick, förståelse och underlag till beslut och åtgärder.

Begrepp och förkortningar i detta dokument (A-Ö)	Definition
Länsstyrelsen	Statens regionala myndighet som genomför regeringens beslut i länet och samordnar frågor som miljö, samhällsplanering och krisberedskap. Länsstyrelsen är delaktig utifrån sitt geografiska områdesansvar och ansvarar bl.a. för att leda samverkans- och samordningsprocesser med berörda aktörer
Maritim olycka	En maritim olycka omfattar incidenter till sjöss som inträffar oavsiktligt, till följd av misstag eller vårdslöshet, men också avsiktligt till följd av sabotage. Även andra bakomliggande orsaker som tekniska fel, bränder, naturhändelser eller en kombination av dessa kan orsaka en maritim olycka.
Mellan och stor händelse (Kustbevakningens definition)	Motsvarar tills vidare begreppet stor miljöhändelse som är under framställande av Havs- och Vattenmyndigheten
Miljöjouren	Havs- och Vattenmyndigheten arbetar med att få oljeexpertis på plats innan slutet på 2025
Miljöräddningstjänst till sjöss	Det reglerade ansvaret för Kustbevakningen att bedriva miljöräddningstjänst till sjöss enligt LSO 4 kap. Statens skyldigheter § 5
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	MSB, sektorsansvarig myndighet för beredskapssektorn räddningstjänst och skydd av civilbefolkningen. MSB upphörde 2025 och blev Myndigheten för civilt försvar
Myndigheten för civilt försvar	Tidigare MSB
Mål med insats (MMI)	MMI är konkreta och mätbara mål som ska uppfyllas för att avsikten med insatsen (AMI, se begrepp) ska uppnås. De är mer detaljerade och taktiska
Nationell riskbild	Riskbilden som dimensionerar beredskapsarbetet, uppdateras var femte år
Naturvårdsverket	Den myndighet som ansvarar för nationell samordning och prioritering när det gäller allvarliga miljöskador. Naturvårdsverket är en beredskapsmyndighet men har ingen operativ roll vid maritima olyckor
Närhetsprincipen	En kris ska hanteras där den uppstår och av de som är närmast berörda
Olja	Olja tolkas brett i detta dokument och omfattar fossila, vegetabiliska och hybridoljor.
Oljeskadeskydd	Sveriges gemensamma förmåga att hindra och hantera olyckor som innefattar utsläpp av olja. I detta dokument tolkas oljeskadeskydd brett och omfattar även beredskap för förorening från även andra skadliga ämnen (se begrepp)
Operationella oljeutsläpp	Utsläpp av till exempel oljeförorenat länsvatten och oljerester som produceras under normal framfart av fartyg
Regionala- och lokala oljeskyddsplaner	De planer som länsstyrelse och kommun tar fram inom ramen för beredskapsarbetet och oljeskadeskyddet. Planen ska bl.a. täcka frågor som berör sanering och avfallshantering, samt hur samverkan ska bedrivas
Räddningsinsats	De operativa insatserna som genomförs inom ramen för statlig och kommunal räddningstjänst
Räddningsledare	En person som leder en pågående räddningsinsats. Har det högsta operativa ansvaret enligt LSO

Begrepp och förkortningar i detta dokument (A-Ö)	Definition
Räddningsledningssystem	Samverkan mellan flera kommuners räddningstjänst, ibland kallad räddningscentraler. Det finns 18 räddningsledningssystem i Sverige (2025).
Räddningstjänst	Enligt LSO är räddningstjänst de räddningsinsatser som staten eller kommunerna ansvarar för vid olyckor och överhängande fara för olyckor för att hindra och begränsa skador på människor, egendom eller miljön
Samordning	Samordning är att använda rätt resurser för att göra rätt saker på rätt plats i rätt tid. Effektiv samordning uppnås vid samverkan
Samverkan	Inriktning och samordning genom informationsdelning och överenskommelser i sammanhang där ingen har mandat att bestämma över någon annan
Samverkansprincipen	Myndigheter, företag, organisationer och andra berörda parter behöver dela information och resurser för att kunna hantera krisen på bästa sätt
Sanering	När oljan har lagt sig på land och inte längre sprider sig övergår händelsen till sanering som ofta är en mer långtgående och kostsam process
Saneringsinsatser	De beslut som leder till insatser som vidtas inom ramen för saneringsarbetet på land. Dessa kan pågå parallellt som räddningsinsatser
Saneringsmanual	Saneringsmanualen för olja på svenska stränder (MSB, 2010) används fortfarande som operativt stöd vid sanering. En ny manual är under framtagande
Seatrack Web (STW)	STW är ett prognosverktyg som kan användas för att förutspå föroreningens förflyttning i vatten, SMHI förvaltar STW
Sjöfartsverket	Den myndighet som verkar för att upprätthålla en hållbar maritim miljö, innefattar arbete för en högre sjösäkerhet samt att främja miljöarbetet
Sjöräddningsinsats	Den insats till sjöss som leds av Sjöfartsverket enligt LSO som syftar till att undsätta människor i nöd
Skyddad plats	Transportstyrelsen kan anvisa haveristill till s.k. skyddad plats (Places of refuge, PoR). Dessa är på förväg utpekade längst Sveriges kust
Skyddsvärda områden/objekt	Exempelvis prioriterade strandlinjer, vattentäkter, samhällsviktig verksamhet och infrastruktur. Dessa ska framgå i regionala och lokala oljeskyddsplaner
Strandnära oljeskadeskydd	Beredskapen att hantera förorening i strandnära vatten och på land. Myndighetens för civilt försvar har förstärkningsresurser för strandnära oljeskadeskydd
Strandnära vatten	Ett odefinierat vattenområde nära land. Kustbevakningen har juridiskt ansvar för miljöräddningstjänst i detta område men kommunal räddningstjänst ska samverka och bidra för att effektivt bekämpa förorening i dessa områden
Svenska sjöräddningssällskapet (SSRS)	SSRS är en ideell förening som arbetar med sjöräddning i Sverige. De utför räddningsinsatser längs Sveriges kuster och i större insjöar
Sveriges ekonomiska zon	Den ekonomiska zonen är det havsområde utanför territorialhavet som sträcker sig upp till 200 nautiska mil från baslinjerna

Begrepp och förkortningar i detta dokument (A-Ö)	Definition
Sveriges sjöterritorium	Sjöterritoriets gräns i havet sträcker sig maximalt 12 nautiska mil utanför baslinjerna men begränsas av den med grannländerna överenskomna avgränsningslinjen. Se vidare lagen (2017:1272) om Sveriges sjöterritorium och maritima zoner.
Tjänsteman i beredskap (TiB)	En TiB är den funktion som har ansvar för att dygnet runt kunna ta emot larm, bedöma situationer och initiera rätt åtgärder i en organisation. T.ex. länsstyrelse, Myndighetens för civilt försvar och Kustbevakningen.
Transportstyrelsen	Den myndighet som har ett övergripande ansvar för säker sjöfart och fartyg, men har även operativa uppgifter vid olyckor.
Vakthavande befäl	En taktiskt ansvarig chef i beredskap som leder och stödjer pågående eller kommande räddningsinsatser. Ofta underställd VRC
Vakthavande räddningschef	En person i ständig beredskap med juridiskt och operativt ansvar för kommunens eller organisationens räddningstjänst
Vessel Traffic Services (VTS)	System som Sjöfartsverket använder för övervakning av sjötrafiken inom speciellt utsedda områden med hög risk för olyckor

Kustbevakningens begrepp, förkortningar och definitioner

Begrepp och förkortningar i detta dokument (A-Ö)	Definition
Avspärning	Sammanfattande benämning på olika typer av avspärningar (inre avspärning, yttre avspärning och avlastningsavspärning) som RL får vidta enligt räddningstjänstlagen i syfte att säkerställa området.
Agent	Ett fartyg eller rederis lokala representant.
Ballasttank	Barlasttank. Tank ombord på fartyg vars syfte är att påverka trim och stabilitet. Fylls vanligtvis med havsvatten.
Baspunkt	Plats på skadeområdet där en rök-/ kemdykinsats påbörjas och där rök-/kemdykledare befinner sig under insats.
Brandman	På fartyg: en utsedd besättningsman som ingår i egenskydd. I kommunal räddningstjänst: rök/kemdykare.
C Stab	Stabschef, person som i Kustbevakningens stab leder arbetet under RL under pågående insats.
CBRNE	Engelsk förkortning för farliga ämnen innehållande kemikalier, biologiskt, radioaktivt, nukleärt och explosivt.
Containerfartyg	Fartyg konstruerat för att transportera last som är förpackat i containrar. Standardstorleken på lastbärarna (containrarna) är 20 eller 40 fot.
Flambar/flyktig vara/ämne	En vara/ett ämne som vid temperatur understigande 60oC avger gaser i sådan mängd, att de vid blandning med luft kan antändas. (IMO klass 3).
Förorenat vatten	Inom Kustbevakningen delas vatten som förorenat eller inte i enlighet med AFS Dykeriarbete. Se även Kontaminerat vatten

Begrepp och förkortningar i detta dokument (A-Ö)	Definition
Hybridolja	Bränslen med låg (0,5%) eller ultralåg (0,1%) svavelhalt
Händelser	Samlat begrepp för olyckor och incidenter.
IMDG-koden	International Maritime Dangerous Goods Code. Föreskrifter om transport av farligt gods till sjöss som är utarbetade av Internationella sjöfartsorganisationen. Översatta till svenska av Sjöfartsverket och är de gällande reglerna vid transport av farligt gods till sjöss.
Incident	Avvikelse, tillbud eller olycka.
Insatsområde (enl. AFS)	Där räddningstjänst, industriräddningsorganisation eller liknande kommer eller kan komma att genomföra rök-/ kemdykarinsatser.
Insatsplan	Plan som allmänt visar vilka åtgärder en räddningsstyrka kan vidta mot ett objekt i samband med insats och vilka lokala förhållanden som påverkar genomförandet av insatsen.
Insattid	Tiden från larm till insats påbörjas.
ISK	Förkortning för inriktnings-/ samordningskontakt.
MARPOL	1973 års havsföreningenskonvention (International Convention for the Prevention of Pollution from ships at sea), samt tilläggsprotokollet 1978. Den sammanslagna konventionen trädde i kraft 1983. År 1997 antogs ett nytt protokoll som lade till bilaga VI, i kraft från 2005. MARPOL har sedan dess uppdaterats genom flera ändringar.
Miljöräddningsinsats	Från det att RL har beslutat att insatsen inleds enligt de kriterier som anges i LSO, till dess han beslutar att den upphör.
Miljöräddningstjänst	Den del av räddningstjänsten som ansvarar för när olja eller andra skadliga ämnen har kommit ut i vattnet eller när det föreligger en överhängande fara för detta.
Miljöskyddsfartyg	Kustbevakningens miljöskyddsfartyg används i första hand för oljebekämpning och i andra hand för övervakning.
Mineralolja	Olja, bestående av en blandning av kolväten och naturligt förekommande eller framställd ur ämne som förekommer som mineral eller har mineraliskt ursprung.
NCP	National Contact Point
NOSC	National On Scene Commander. Leder nationella styrkor vid en internationell insats.
Nödläktring	Omfördelning/överföring av last för att förhindra utsläpp av olja och farliga ämnen.
Oljeskada (enl. sjölag)	Definition i sjölagen kap 10 1§, dels skada som orsakats av förorening genom olja från fartyg och som uppkommit utanför fartyget, i fråga om försämring av miljön dock endast utebliven vinst samt kostnader för rimliga återställningsåtgärder som har vidtagits eller planeras, dels kostnader för förebyggande åtgärder och skada som orsakats av sådana åtgärder.
Olycka olja (enl. sjölag)	Enligt sjölagen kap 10 1§. Sådan händelse eller serie av händelser med samma ursprung som orsakar en oljeskada eller framkallar ett allvarligt och omedelbart förestående hot om sådan skada.
P & I certifikat/försäkring	"Protection and indemnity insurance". Är det försäkringsbrev som fartyg ska ha för att täcka skador hos tredje part, t.ex. miljöskador.
RAKEL	Radiokommunikationssystem.

Begrepp och förkortningar i detta dokument (A-Ö)	Definition
RDL	Förkortning av rök-/kemdykledare.
Reserv grupp	Består av två rök/kemdykare. Gruppen ska vara tillgänglig för insats för att stödja eller byta av insatsgrupp och ska finnas i anslutning till baspunkten.
Riskbedömning	Är en del av riskanalysen. Man tar ställning till sannolikheten för att möjliga scenarios kan inträffa och deras konsekvenser.
Riskområde	Riskområde måste alltid upprättas då speciell personlig skyddsutrustning krävs för den räddningspersonal som ska arbeta i omedelbar närhet till skadan, d.v.s. inom riskområdet. Denna bedömning ger underlag till zonindelning.
RL	Räddningsledare
Saneringsplats	Plats och område för sanering av kontaminerade personer och/eller materiel, vilken upprättas i anslutning till riskområdet och baspunkten.
SOSC	Supreme On Scene Commander. Leder internationella styrkor vid miljöinsatser.
OSC - Olja	On-scene commander olja
OSC - ER	On-scene commander emergency response
OSC	On-scene coordinator, (ansvarig int för livräddningsinsatser styrs av JRCC).

I listan nedan finns en tabell över vissa centrala ord och begrepp som är aktuella vid en maritim olycka med förorening till sjöss, samt dess översättning till engelska. Listan är uppdelad utefter tre kategorier:

- Ämne; ämnesrelaterade begrepp
- Insatsrelaterade begrepp
- Material; Utrustning

Ämne; ämnesrelaterat

Svenska	Engelska
Angripen/Påverkad	Affected
Animalisk el. Vegetabilisk olja	non mineral oils
Avdunstning	Evaporation
Bensin	Gasoline
Blandningar	Mixture of compounds
Brandfarlig	Flammable
Brännbar	Combustible

Svenska	Engelska
Densitet	Density
Marin gasolja/Marin Diesel	Marine gas oil / Diesel fuel oil
Dödlig	Lethal
Emulgering	Emulsification
Farliga och skadliga ämnen (HNS)	Hazardous and noxious substances
Flampunkt	flash point
Flyt-, flytande	Buoyant
Flytförmåga	Buoyancy
Fotogen	Kerosene
Förbränning	Incineration
Förbränning på plats	In situ burning
Förenlig, kompatibel	Compatible
Förgiftning	Poisoning
Förorena	Contaminate
Förorening	Contaminant; Pollutant; Compound
Giftig	Toxic
Göra sig av med	Dispose of
Infekterat	Infected
Innehålla; innesluta	Contain
Känslig	Sensitive
Lista över farligt gods	Dangerous goods list
lågsvavligt tjockolja LSFO	Low sulphur fuel oil LSFO
Oljeattraherande	Oleophilic
Oljeavvisande	Oleophobic
Oljeklump	Tar ball
Oljeskadad fågel	Oiled bird
Oljeutsläpp	oil leak
Råbensin	Virgin naphta

Svenska	Engelska
Råolja	Crude oil
Sanering	Decontamination /Clean-up operation
Skada	Damage
Skadlig (ej dödlig)	Sub lethal
Skadlig, farlig	Noxious
Skilja åt	Separate
Skräp	Debris / Waste / Litter
Stelna	Solidify
Syra	Acid
Tung bränsolja	Heavy fuel oil (HFO)
Upplösning	Dissolution
Viskositet	Viscosity
Ånga	Vapour, steam
Ångtryck	Vapour pressure
Insatsrelaterat	
Absorptionslänsa	Sorbent boom
Absorptionsmaterial	Sorbent material.
Assistans	Assistance
Avlopp	Drain
Basplats	Forward operating base
Bedömning	Assessment
Bekämpa	Combat
Bekämpningsoperation	Combat operation
Bekämpningsåtgärder	Cleanup measures
Beredningsplan	Contingency Plan
Besättning	Crew
Bogsering	Towing

Svenska	Engelska
Bärga	Recover
Bärgning	Salvage
Ekonomisk zon	Exclusive Economic Zone, EEZ
Full beredskap	General alert
Förskjuten last	Shifted cargo
Försäkring, försäkrans	Insurance/ Assurance
Försök, test	Trial
Förutsägelse	Prediction
Grundstötning	Grounding
Kantra, kapsejsa	Capsize
Kapten	Captain / Master
Krav	Requirement
Lastningshamn	Loading port
Ledning	Command control
Läcka ut; läckage, utsläpp	Release
Lägga ut (om utrustning)	Deploy
Läktra	Lighter
Läktring	Lightering
Mottagningsanläggning	Reception facility
Motåtgärd	Countermeasure
Motåtgärd, bekämpning	Response
Muddra; mudderverk	Dredge
Myndighet	Authority
Nedsänkning	Submersion
Nödläge	Emergency situation
Nödläktring	Emergency lightering
Nögbogsering	Emergency towing
Oljeupptagning	Oil recovery

Svenska	Engelska
Prognos	Forecast
Prognostisera	Forecasting
Redare	Ship owner
Sjöräddning	Search and rescue at sea
Sjöräddningscentral (JRCC)	Joint Rescue Coordination Centre
Skyddad plats	Place of refuge (PoR)
Territorialhav	Territorial sea
Transport, befraktning	Carriage
Upprätthålla, genomdriva	Enforce
Vattenlinje	Waterline
Vårdåtgärder av oljeskadade djur	Oiled wildlife response, OWR
Återställande	Restoration
Överträdelse (av lag)	Violation (of laws)
Material; utrustning	
Absorberande länsor	Oil Absorbent Boom, sorbent boom
Bogserbåt	Tug
Bogser wire, bogseringslina	Towing wire
Bärgningsfartyg	Salvage ship
Gastanfartyg	Gas carrier
Gods	Goods
Kärl / Container	Container (vessel)
Last	Cargo
Lastfartyg	Cargo vessel
Lotsbåt	Pilot vessel/boat
Länsa (oljelänsa)	Boom
Länsa (oljelänsa)	Oil boom
Länsa för öppet hav	High sea boom

Svenska	Engelska
Styrutrustning för centrering av bogser-wire	Towing pins
Undervattensfarkost	Submersible
Upptagare	Skimmer

REMISS

Bilaga 3: Internationella samarbeten och avtal

Avtal	Sammanfattning
EU:s civilskyddsmekanism och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap är nationell kontaktpunkt för Civilskyddsmekanismen för insatser på land, och Kustbevakningen för insatser till sjöss.	Medlemsstaterna i EU kan begära stöd direkt från varandra eller via Emergency Response Coordination Center (ERCC). Europeiska unionens sjösäkerhetsbyrå (EMSA) bistår med stöd för sjösäkerhet och förorening från fartyg genom b.l.a. kontrakterade fartyg och förrådsställda förstärkningsresurser i Östersjön och satellittjänster.
Bonnavalet	Bonnavalet omfattar engelska kanalen och Nordsjöområdet med bland annat Skagerrak.
Köpenhamnavalet	Enligt 9 kap. 1 § första stycket LSO kan Kustbevakningen begära hjälp enligt överenskommelse mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige.
Helsingforskonventionen (HELCOM)	Omfattar räddningsinsatser i händelse av utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen i Östersjön. Inom HELCOM finns omfattande expertis på flera områden ⁵² .
Beredningskonventionen och dess tilläggsprotokoll (OPRC & OPRC-HNS)	Dessa bestämmelser är framtagna av <i>International Maritime Organisation</i> (IMO).
Avtal om samarbete om beredskap vid förorening i Arktis (Arktiska rådet)	Arktiska rådet är ett forum för samråd och samarbete i de arktiska länderna mellan de fem nordiska länderna, Kanada, Ryssland och USA. Det finns en guide om olycksförebyggande insatser, beredskap och åtgärder vid utsläpp och oljebekämpning i arktiska vatten.
Internationella oljeskadefonderna	Internationella oljeskadefonderna ska underrättas vid fartygsolyckor som kan innebära att ekonomiska krav ställs på fonderna. Kustbevakningen (m.fl.) begär ersättning för sina miljöräddningskostnader enligt 10 kap sjölagen (oljeskadeersättning).

⁵² [Tillgänglig utrustningen inom HELCOM är sammanställd i en excelfil där man kan filtrera olika kategorier](#)

Bilaga 4: Provtagning av olja och andra skadliga ämnen

Varje händelse är unik och man måste vid varje händelse fundera igenom syftet med provtagningen och hur den bäst samordnas mellan olika aktörer, så att provtagning inte ”faller mellan olika stolar” eller görs dubbelt. Vill man följa effekterna av ett utsläpp behöver man veta två saker:

1. Hur var tillståndet i miljön innan utsläppet?
2. Vad exakt kom ut i miljön nu?

Det är därför önskvärt att den regionala och lokala miljöövervakningen är med i det förebyggande arbetet och kopplar in den nationella miljöövervakningen. Havs- och Vattenmyndigheten tar fram riktlinjer för hur miljöuppföljning efter ett oljespill ska gå till och som beräknas vara färdigställt 2026.

Kustbevakningen är ofta den enda aktören som kan ta prover direkt vid olycks- och utsläppskällan. Dessa prover riskerar inte på samma sätt att påverkas av omgivningsfaktorer innan analys, vilket gör dessa prover särskilt viktiga för brottsutredning, saneringsarbetet och miljöuppföljning.

Ju mer provtagning och analys kan samordnas och delas, ju färre prover behöver genomföras och bekostas. För många ämnen är analyserna kostsamma och ibland måste laboratorier utanför landet användas.

Det kan också vara problematiskt om det finns många prover när det kommer till ansvarsutkrävande eftersom förorenaren kan försöka hävda att det inte är deras produkt om proverna skiljer sig åt för att undvika ersättningskrav.

Som standard bör Kustbevakningen ta två prover inom ramen för miljöräddningstjänst eftersom prov som analyseras i brottsutredning ofta hamnar under utredningssekretess. Dessa två prover är:

- Ett som går till snabbanalys.
- Ett som analyseras mer ingående och vars analysresultat kan delas med exempelvis miljöövervakningen.

Eftersom syftet är att stödja en pågående miljöräddningstjänstinsats behöver provsvaret erhållas relativt snabbt. Det gör att detta provanalyseras ”lite enklare” och på färre parametrar än provet som tas för brottsutredning. Snabbprovet ger svar på vad utsläppet består av i stort, och provet som analyseras mer noggrant syftar till att utsläppets ”fingeravtryck” kan säkerställas inför uppföljning av utsläppets miljöpåverkan.

Syftet med provtagning för brottsutredning är att resultatet ska underlätta för Kustbevakning, Polis och åklagare att utreda om brott har begåtts, binda fartygslast med utsläpp och eventuellt ligga till grund för ett åtal eller beslut om företagsbot.

Provtagning kan påbörjas redan under händelsen, men sker i huvudsak både efter och långt efter händelsen. Det kan ta lång tid innan vissa miljögifter vandrar upp i näringskedjan, vilket gör att det också kan ta lång tid innan det går att se och bedöma utsläppets totala miljöpåverkan. Uppföljning kan därför behöva pågå långt efter själva utsläppet.

Det prov som Kustbevakningen tar inom miljöräddningstjänsten kan många gånger ersätta behovet av särskilda prover för saneringsinsatsen.

Det händer dock att till exempel olja slår upp på stränder som behöver saneras, utan att Kustbevakningen har varit ute och tagit prov. Det kan då röra sig om utsläpp från okända källor. Om det saknas analys svar från provtagningen av det skadliga ämnet inför eller under saneringen kan analyser behöva genomföras. Både utifrån arbetsmiljöfrågor och andra praktiska frågor om avfallshantering, såsom mellanlagring och destruktion.

Tabellen nedan ger en sammanfattning av provtagning som sker antingen före, under eller efter det att föroreningshändelsen inträffat, samt dess syfte och vem som utför det.

Namn	Syfte	Före	Under	Efter	Vem	Övrigt
Referensprov miljö	Syftet är att ha något att jämföra med efter utsläpp.	X	(X)	-	Länsstyrelser, kommuner, (Kustvattenförbund)	Ingår eller bör ingå i den regionala eller lokala miljöövervakningen.
Uppföljning av miljöpåverkan (miljöövervakning)	Syftet är att följa upp påverkan på miljön.	-	(X)	X	Länsstyrelser, Vattenmyndigheterna, kommuner, (Kustvattenförbund)	-
Miljöräddningstjänst	Stödinformation för planeringen av insats och bekämpningsarbete	-	X	-	Kustbevakningen	-
Brottsutredning	Att säkra opartiska och icke-kontaminerade oljeprov är avgörande för att kunna identifiera oljan	-	X	-	Kustbevakningen	-
Indikering av farliga ämnen	Nationell förstärkningsresurs för indikering av okända farliga ämnen. Görs i syfte att snabbt identifiera ämnet för att sätta in rätt åtgärder och skydda insatspersonalen. Mätutrustning för direktanalys på skadeplats finns likväl som förmåga för provtagning och analys på laboratorium.	-	X	-	Myndigheten för civilt försvar	Storstockholms brandförsvaret och Räddningstjänsten Storgöteborg har utrustningen och särskilt utbildad personal.
Provtagning inför/under saneringen	Ett syfte är att avgöra hur upptagna olja ska hanteras. Ett annat att verifiera att den olja som når land kopplas till utsläpp och sedan ligger till grund för saneringskostnader. Ytterligare ett kan vara för att ge svar på arbetsmiljöfrågor.	-	X	*	Kommuner	Syftet med detta prov är delvis snarlikt de prov Kustbevakningen tar.

REMISS Beredskapsplanering av maritima olyckor med utsläpp av olja och andra skadliga ämnen

Aktörsgemensam rapport.

Ett samarbete mellan alla i NSO

Myndigheten
för civilt försvar

Tjänsteskrivelse

2026-04-15

Kommunstyrelsens
näringslivs- och arbetsutskott

Diariennr: KS-2025/00852

**Extern utredning om visselblåsaren av "Ärendet"
har utsatts för eller riskeras att utsättas för
repressalier****Förslag till beslut**

Näringslivs- och arbetsutskottet beslutar

att den externa *utredningsrapporten A145 Umeå kommun vinter 2025-vår 2026 gjord av Human&heart* motsvarar den utredning som näringslivs- och arbetsutskottet beslutade om i att-sats 3, 2026-01-26, § 39 (*att beställa en oberoende extern utredning om visselblåsaren av "Ärendet" har utsatts för eller riskeras att utsättas för repressalier*)

att anse att den tredje att-satsen därmed är slutförd.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott beslutade 2026-01-26, § 39 om följande tre att-satser:

1. *att uppdra till upphandlingsenheten att ta ställning till huruvida CRD Protection AB har efterlevt avtalet med Umeå kommun, kopplat till en situation under våren 2025 där kommunen ej gavs tillgång till visselblåsarsystemet. Uppföljningen av avtalet bör följa den rutin som finns inom Umeå kommun för avtalsuppföljning.*
2. *att en oberoende extern utredning ska genomföras av hur utredningen av Ärendet genomförts av såväl Kommunen som Leverantören. Utredningen ska genomföras när Ärendet är avslutat.*
3. *att beställa en oberoende extern utredning om visselblåsaren av Ärendet har utsatts för eller riskeras att utsättas för repressalier.*

Utredningens genomförande

Umeå kommun har via äldreomsorgsförvaltningen gett Human&heart AB i uppdrag att genomföra en utredning av kränkande särbehandling och repressalier inom organisationen utifrån inkommen anmälan.

Utredningen har genomförts av följande personer:

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2025/00852

- Filip Hagkvist, Leg psykolog med bred erfarenhet ifrån företagshälsovården inkl, konsultchef, specialiserad inom området kränkande särbehandling tillika samordnare för ett utredarteam inom området samt utbildad och licensierad i Rättssäker utredningsmetodik för arbetslivet (RUM®).

- Marika Sjögren, Jurist och utredare på Human&Heart. Masterexamen i EU-rätt. Erfarenhet av utredningar om kränkande särbehandling, trakasserier och visselblåsningar. Licensierad utredare i Rättssäker utredningsmetodik för arbetslivet (RUM®).

Ovanstående personer benämns i rapporten som "Utredarna".

Därtill har utredningen granskats av Inger Klangebo, förvaltnings socionom. Lång erfarenhet av såväl utredningar av sexuella trakasserier som av utredningar rörande kränkande särbehandling i arbetslivet och därtill en lång chefserfarenhet. Licensierad utredare i Faktaundersökelse samt rättssäker utredningsmetodik för arbetslivet (RUM®).

Avseende de anmälda situationerna som avser repressalier utifrån lag (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden (Visselblåsarlagen) har dessa även granskats av Tobias Carlgren, jur. kand. Har drygt 15 års erfarenhet av juridiska utredningar och rättsliga processer genom att varit centralt placerad i offentlig verksamhet. Detta innefattar till exempel kommunal- och förvaltningsrätt, arbetsrätt och arbetsmiljöfrågor. Licensierad utredare i rättssäker utredningsmetodik för arbetslivet (RUM®).

Utredningsrapporten innehåller följande delrapporter:

- Delrapport A innehåller en utredning av händelsebeskrivningar från den person som lämnat in en anmälan till arbetsgivaren.
- Delrapport B innehåller en analys av vilka bakomliggande faktorer som kan ligga till grund för att problematiken har kunnat uppstå på den aktuella arbetsplatsen.
- Delrapport C innefattar utredningens samlade slutsatser och rekommendationer. Läsaren rekommenderas att läsa utredningen i sin helhet för att få en tillräcklig förståelse för den komplexitet som finns och har funnits på den aktuella arbetsplatsen.

Utredningens resultat och slutsatser

Under delutredning A har fjorton (14) situationer utretts och inte i någon av dessa har kränkande särbehandling eller repressalier, utifrån Visselblåsarlagens mening, bedömts föreligga.

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2025/00852

I delutredning B har utredarna identifierat kommunikationsproblematik, förtroendeskada och bristande hantering av Stella (arbetsmiljöanmälningar) och visselblåsaranmälningar som tre av de bakomliggande orsakerna till att en anmälan inkommit.

Utredarna lämnar också ett antal rekommendationer på interventioner för att förebygga och åtgärda risker för ohälsa i arbetsmiljön.

Det ska också föras till utredningens slutsatser att beställare av utredningen har agerat på ett föredömligt sätt i utredningen. Utredarna har kunnat arbeta självständigt och utan påverkan på utredningen. Även de anmälade och de anmälda parterna har medverkat på ett bra sätt i utredningsprocessen.

Stadsledningskontorets förslag

Utifrån att utredningsrapporten motsvarar den oberoende externa utredningen näringslivs- och arbetsutskottet beslutat om, föreslår stadsledningskontoret följande förslag till beslut:

att den externa *utredningsrapporten A145 Umeå kommun vinter 2025-vår 2026 gjord av Human&heart* motsvarar den utredning som näringslivs- och arbetsutskottet beslutade om i att-sats 3, 2026-01-26, § 39 (*att beställa en oberoende extern utredning om visselblåsaren av "Ärendet" har utsatts för eller riskeras att utsättas för repressalier*), samt

att anse att den tredje att-satsen därmed är slutförd.

Beslutsunderlag

KSNAU-protokoll 2026-01-23, § 39.

Utredningsrapport A145 Umeå kommun vinter 2025-vår 2026.

Human&heart.

Beredningsansvariga

Beslutet ska skickas till

-

Elin Pietroni
stadsdirektör

[Click here to enter text.](#)

§ 39

Diariernr: KS-2025/00852

Förslag på fortsatt hantering av PwC:s rekommendationer 4 och 6 i PwC:s rapport "Granskning av Umeå kommuns visseblåsarfunktion samt omvärldsanalys"

Beslut

Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott beslutar

1. att uppdra till upphandlingsenheten att ta ställning till huruvida CRD Protection AB har efterlevt avtalet med Umeå kommun, kopplat till en situation under våren 2025 där kommunen ej gavs tillgång till visseblåsarsystemet. Uppföljningen av avtalet bör följa den rutin som finns inom Umeå kommun för avtalsuppföljning.
2. att en oberoende extern utredning ska genomföras av hur utredningen av *Ärendet* genomförts av såväl Kommunen som Leverantören. Utredningen ska genomföras när *Ärendet* är avslutat
3. att beställa en oberoende extern utredning om visseblåsaren av *Ärendet* har utsatts för eller riskeras att utsättas för repressalier.

Reservation

Anders Ågren (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget avslagsyrkande till att-sats 1.

Bore Sköld (V) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget avslagsyrkande till att-sats 1.

Ärendebeskrivning

Den 7 oktober 2025 beslutade kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott (KSNAU) om att ge stadsdirektör i uppdrag att genomföra de vidare utredningar som lyfts och rekommenderas i genomförd

granskning/utvärdering av PwC, *Granskning av Umeå kommuns visseblåsarfunktion samt omvärldsanalys*. Vidare preciserades vid KSNAU den 21 oktober 2025 att fortsatt hantering av rekommendation 4 och 6 ska ske och att stadsdirektören återrapporterar förslag till åtgärder till KSNAU när arbetet är färdigställt.

Då olika tolkningar av rekommendation 4 och 6 innebörd varit möjliga, har Umeå kommun efterfrågat ett tydliggörande av rekommendationerna av PwC, som grund för fortsatta åtgärder och vidare hantering. PwC har lämnat följande förtydligande till Umeå kommun:

Rekommendation 4: *Vi rekommenderar Umeå kommun och dess upphandlingsenhet att ta ställning till huruvida Leverantören har efterlevt avtalet.*

Förtydliganden: Denna rekommendation inkluderades i rapporten för att det under granskningens gång framkom olika påståenden kring att Leverantören brutit mot befintligt avtal kopplat till den situation där Kommunen ej gavs tillgång till visseblåsarsystemet. Uppföljningen av avtalet bör följa den rutin som finns inom Umeå kommun för avtalsuppföljning.

Rekommendation 6: *Vi rekommenderar Umeå kommun att se över dessa uppgifter samt överväga att tillsätta en extern utredning för att gå till botten med dessa uppgifter vilka rör följande frågeställningar:*

- *Hur har utredningen av Ärendet genomförts av såväl Kommunen som Leverantören? Denna utredning är enligt våra uppgifter fortfarande pågående.*
- *Har någon visseblåsare utsatts för, eller riskerat att utsättas för, repressalier?*

Förtydliganden: Vårt uppdrag har omfattat granskning av visseblåsarfunktionen och vi har förstått att visseblåsarutredning av Ärendet (hänvisning till vår rapport) påbörjats tidigare men att det fortfarande inte har skett någon rapportering. Eftersom inte Umeå kommun fått ta del av resultat av utredningen vid tidpunkten för vår

rapportering eller till dags dato, har detta inte kunnat vara en del av vår granskning. Notera att det enligt visselblåsarlagen ska utredas skyndsamt och att visselblåsaren ska få återkoppling.

Gällande den andra punkten ovan bör Umeå kommun utreda huruvida visselblåsaren av Ärendet har utsatts för repressalier. Bedömningen bör genomföras av utsedd styrgrupp inom ramen för hanteringen av visselblåsarfunktionen.

Beslutsunderlag

- Förtydliganden av PwC 2025-12-22 kopplade till PwC:s rapport – Granskning av Umeå kommuns visselblåsarfunktion samt omvärldsanalys.
- KSNAU 2025-12-09 Protokollsutdrag
- KS 2025-11-11 Protokollsutdrag
- KSNAU 2025-10-21 Protokollsutdrag
- KSNAU 2025-10-14 Protokollsutdrag
- KSNAU 2025-10-07 Protokollsutdrag
- Beslutsunderlag till KSNAU 2025-10-07 - förslag till åtgärder
- Bilaga 1 till KSNAU 2025-10-07 - Kommunstyrelsens övriga kontrollverktyg – bedömning och förslag
- Bilaga 2 till KSNAU 2025-10-07 - Andra kommuner riktlinjer
- Bilaga 3 till KSNAU 2025-10-07 - Andra kommuner rutiner
- Rättelse från PwC av rapport PwC 2025-10-07 - Granskning av Umeå kommuns visselblåsarfunktion samt omvärldsanalys
- KSNAU 2025-10-06 Protokollsutdrag
- Rapport PwC 2025-10-06 - Granskning av Umeå kommuns visselblåsarfunktion samt omvärldsanalys.

Förslag till beslut (tjänsteskrivelsen)

Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott beslutar

- 1. att uppdra till upphandlingsenheten att ta ställning till huruvida CRD Protection AB har efterlevt avtalet med Umeå kommun, kopplat till en situation under våren 2025 där kommunen ej gavs tillgång till visselblåsarssystemet. Uppföljningen av avtalet bör följa den rutin som finns inom Umeå kommun för avtalsuppföljning.*
- 2. att uppdra till tillfälligt förstärkt styrgrupp/styrgrupp för Umeå kommuns visselblåsarfunktion att överväga att tillsätta en extern*

utredning av hur Ärendet utretts av såväl kommunen som leverantören.

3. *att uppdra till tillfälligt förstärkt styrgrupp/styrgrupp för Umeå kommuns visseblåsarfunktion att överväga att tillsätta en extern utredning av huruvida visseblåsaren av Ärendet har utsatts för eller riskerat att utsättas för repressalier.*

Beredningsansvariga

Elin Pietroni

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Hans Lindberg (S) – Bifall till att-sats 1.

Anders Ågren (M) och **Bore Sköld (V)** – Avslag till att-sats 1.

Hans Lindberg (S) med instämmande av **Anders Ågren (M)** och **Bore Sköld (V)** – att ändra att-satserna 2 och 3 till följande:

2. att en oberoende extern utredning ska genomföras av hur utredningen av *Ärendet* genomförts av såväl Kommunen som Leverantören. Utredningen ska genomföras när *Ärendet* är avslutat.
3. att beställa en oberoende extern utredning om visseblåsaren av *Ärendet* har utsatts för eller riskeras att utsättas för repressalier.

Propositionsordning som godkänns

Bifall mot avslag till att-sats 1. Ordföranden finner att näringslivs- och arbetsutskottet beslutar att bifalla att-sats 1.

Bifall mot avslag till ändrad att-sats 2. Ordföranden finner att näringslivs- och arbetsutskottet beslutar att bifalla ändrad att-sats 2.

Bifall mot avslag till ändrad att-sats 3. Ordföranden finner att näringslivs- och arbetsutskottet beslutar att bifalla ändrad att-sats 3.

Reservation

Anders Ågren (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget avslagsyrkande till att-sats 1.

Umeå kommun

Protokollsutdrag

Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott 2026-01-23

Bore Sköld (V) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget avslagsyrkande till att-sats 1.

Beslutet ska skickas till
Stadsdirektör

NR: A145

Utredningsrapport A145 Umeå Kommun

VINTER 2025-VÅR 2026

Marika Sjögren & Filip Hagkvist
HUMAN&HEART HR AB | INFO@HUMANHEART.SE

Innehåll

SAMMANFATTNING	4
1. INLEDANDE BESKRIVNING AV UPPDRAGET	5
1.1. Projektorganisation.....	5
1.2. Jävskontroll.....	6
1.3. Om utredningsmetodiken	6
1.3.1. Metodik för att genomföra utredningen	7
1.3.1.1. Deltagande/Frivillighet.....	8
1.3.1.2. Utfall.....	8
1.3.1.3. Information till Parter	8
1.3.1.4. Rättslig grund för att genomföra utredningen.....	9
1.3.2. Utredningens avgränsningar och mandat.....	10
1.3.3. Insamling av dokumentation och Human&hearts integritetspolicy	10
1.3.4. Arbetsmiljölagsstiftningen utgör utredningens ramverk	10
DELUTREDNING A.....	12
2. BAKGRUND FÖR DELUTREDNING A.....	13
2.1. Personer som förekommer i utredningen.....	13
2.2. Intervjuer	14
2.3. Kommentarer till tidsutdräkt.....	15
3. UTREDNINGEN	16
3.1. Parter i delutredning A.....	16
3.1.1. A	16
3.1.2. B.....	16
3.1.3. D	16
3.1.4. C.....	16
3.1.5. G	16
3.1.6. E.....	16
3.1.7. F.....	16
3.2. Grunder för bedömning	16
3.3. Situationsbeskrivningar	18
3.4. As anmälan och anmälda situationer	18
3.4.1. Anmäld situation 1 riktad mot B.....	18
3.4.1.1. Bedömning.....	20
3.4.2. Anmäld situation 2 mot B	21

3.4.2.1. Bedömning	24
3.4.3. Anmäld situation 3 mot B	25
3.4.3.1. Dokumentation	27
3.4.3.2. Bedömning	27
3.4.4. Anmäld situation 4 riktad mot B	28
3.4.4.1. Bedömning	31
3.4.5. Anmäld situation 5 riktad mot B	31
3.4.5.1. Dokumentation	33
3.4.5.2. Bedömning	33
3.4.6. Anmäld situation 6 riktad mot B	34
3.4.6.1. Dokumentation	35
3.4.6.2. Bedömning	35
3.4.7. Anmäld situation 7 riktad mot D	36
3.4.7.1. Dokumentation	38
3.4.7.2. Bedömning	39
3.4.8. Anmäld situation 8 riktad mot D	40
3.4.8.1. Bedömning	41
3.4.9. Anmäld situation 9 riktad mot C	42
3.4.9.1. Dokumentation	44
3.4.9.2. Bedömning	44
3.4.10. Anmäld situation 10 riktad mot C	46
3.4.10.1. Dokumentation	47
3.4.10.2. Bedömning	47
3.4.11. Anmäld situation 11 riktad mot C	48
3.4.11.1. Dokumentation	50
3.4.11.2. Bedömning	51
3.4.12. Anmäld situation 12 riktad mot F	52
3.4.12.1. Bedömning	57
3.4.13. Anmäld situation 13 riktad mot G och E	60
3.4.13.1. Dokumentation	64
3.4.13.2. Bedömning	66
3.4.14. Anmäld situation 14 riktad mot D och C	67
3.4.14.1. Bedömning	70
 3.5. Sammantagen bedömning	 70
 DELUTREDNING B	 72
 4. DELUTREDNING B – ANALYS AV ANTAGBARA ORSAKER	 73
4.1. Bevisstyrka och avgränsningar för delutredning B	73
4.2. Konflikter och kommunikationsbrister	73
4.3. Förtroendeskada som spridit sig inom organisationen	74
4.4. Hantering av Stella-anmälningar	74
4.5. Hantering av visselblåsningar och parallella utredningar	75
 DELUTREDNING C	 76

3 (86)

5. SLUTSATSER OCH REKOMMENDATIONER	77
5.1. Delutredning A.....	77
5.2. Delutredning B	77
5.3. Avslutande kommentar	77
5.4. Umeå kommuns utredningsansvar och utredningens ansvarsbegränsning	77
5.5. Rekommendationer	78
5.5.1. Etablera rutiner kring tidig konflikthantering	78
5.5.2. Kunskapshöjande insatser kring kränkande särbehandling.....	78
5.5.3. Etablera rutiner för parallella utredningar och intern kommunikation.....	78
5.5.4. Riskbedömningar utifrån 11 § AFS 2023:1.....	79
5.5.5. Individuella och relationella insatser	79
BILAGOR.....	80
BILAGA 1 - INFORMATION TILL HUVUDPART	81

Sammanfattning

Umeå kommun har gett Human&heart i uppdrag att genomföra en utredning av kränkande särbehandling och repressalier inom organisationens.

Denna utredningsrapport innehåller följande delrapporter:

Delrapport A innehåller en utredning av händelsebeskrivningar från den person som lämnat in en anmälan till arbetsgivaren.

Delrapport B innehåller en analys av vilka bakomliggande faktorer som kan ligga till grund för att problematiken har kunnat uppstå på den aktuella arbetsplatsen.

Delrapport C innefattar utredningens samlade slutsatser och rekommendationer. Läsaren rekommenderas att läsa utredningen i sin helhet för att få en tillräcklig förståelse för den komplexitet som finns och har funnits på den aktuella arbetsplatsen.

Under delutredning A har fjorton (14) situationer utretts och inte i någon av dessa har kränkande särbehandling eller repressalier bedömts föreligga.

I delutredning B har Utredarna identifierat kommunikationsproblematik, förtroendeskada och bristande hantering av Stella och visselblåsaranmälningar som tre av de bakomliggande orsakerna till att en anmälan inkommit.

Utredarna lämnar också ett antal rekommendationer på interventioner för att förebygga och åtgärda risker för ohälsa i arbetsmiljön.

Det ska också föras till utredningens slutsatser att beställare av utredningen har agerat på ett föredömligt sätt i utredningen. Utredarna har kunnat arbeta självständigt och utan påverkan på utredningen. Även de anmälare och de anmälda parterna har medverkat på ett bra sätt i utredningsprocessen.

1. Inledande beskrivning av uppdraget

Umeå kommun med organisationsnummer 212000-2627 (nedan "Umeå kommun") har, genom X, gett Feelgood i uppdrag att genomföra en utredning av misstänkta kränkningar och repressalier inom Umeå kommun. Feelgood har i sin tur anlitat sin underkonsult för utredningar av detta slag till Human&heart HR AB med organisationsnummer 559122-1410 (nedan "Human&heart")

Human&hearts utredning har två huvudsyften:

- Att utreda och svara på om det förekommit kränkande särbehandling, trakasserier och/eller andra oacceptabla beteenden/ageranden eller inte samt antagbara orsaker till hur det kunnat ske.
- Ge rekommendationer avseende förebyggande åtgärder utifrån de styrande principerna AFS 2023:1 och AFS 2023:2 samt i förekommande fall även diskrimineringslagen 2008:567.

Denna utredningsrapport innehåller följande delrapporter:

Delrapport A innehåller en utredning av händelsebeskrivningar från den person som lämnat in en anmälan till arbetsgivaren.

Delrapport B innehåller en analys av vilka antagbara orsaker som kan ligga till grund för att problematiken har kunnat uppstå på den aktuella arbetsplatsen.

Delrapport C innefattar utredningens samlade slutsatser och rekommendationer. Läsaren rekommenderas att läsa utredningen i sin helhet för att få en tillräcklig förståelse för den komplexitet som finns och har funnits på den aktuella arbetsplatsen.

1.1. Projektorganisation

Utredningen har genomförts av följande personer:

- **Filip Hagkvist**, Leg psykolog med bred erfarenhet ifrån företagshälsovården inkl. konsultchef, specialiserad inom området kränkande särbehandling tillika samordnare för ett utredarteam inom området samt utbildad och licensierad i Rättssäker utredningsmetodik för arbetslivet (RUM®).
- **Marika Sjögren**, Jurist och utredare på Human&Heart. Masterexamen i EU-rätt. Erfarenhet av utredningar om kränkande särbehandling, trakasserier och visseblåsningar. Licensierad utredare i Rättssäker utredningsmetodik för arbetslivet (RUM®).

Ovanstående personer benämns fortsättningsvis som "Utredarna". Därtill har utredningen granskats av **Inger Klangebo**, förvaltningssektion. Lång erfarenhet av såväl utredningar av sexuella trakasserier som av utredningar rörande kränkande särbehandling i arbetslivet och därtill en lång cheferfarenhet. Licensierad utredare i Faktaundersökelse samt rättssäker utredningsmetodik för arbetslivet (RUM®). Avseende de anmälda situationerna som avser repressalier utifrån lag (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden (Visseblåsarlagen) har dessa även granskats av **Tobias Carlgren**, jur. kand. Har drygt 15 års erfarenhet av juridiska utredningar och rättsliga processer genom att varit centralt placerad i offentlig verksamhet. Detta innefattar till exempel kommunal- och förvaltningsrätt, arbetsrätt och arbetsmiljöfrågor. Licensierad utredare i rättssäker utredningsmetodik för arbetslivet (RUM®).

Kontaktperson och samordnare på Umeå kommun har varit NAMN.

1.2. Jävskontroll

Ingen av Utredarna, och inte heller de interna granskarna, har tidigare relationer till någon av parterna i utredningen.

1.3. Om utredningsmetodiken

Denna utredning omfattar konkreta anmälda händelser som ska bedömas och besvaras enligt nedan;

1. Har personen/personerna blivit utsatta för kränkande särbehandling, trakasserier och/eller andra oacceptabla beteenden/ageranden eller inte?
2. Vilka antagbara orsaker kan antas ligga till grund för att problematiken har kunnat uppstå?¹
3. Rekommendationer på förebyggande åtgärder utifrån AFS 2023:1 och AFS 2023:2 samt i förekommande fall även diskrimineringslagen 2008:567.²

Arbetsmiljölagstiftningen, inklusive Arbetsmiljöverkets föreskrifter avseende kränkande särbehandling, har inte karaktär av traditionell lagstiftning på så sätt att den anger vad som är tillåtna respektive otillåtna handlingar. I stället har arbetsmiljölagstiftningen, inklusive dess vidhängande föreskrifter, ett preventivt och framåtblickande förhållningssätt, vilket syftar till att förmå arbetsgivare att ta ansvar för att ordna en god arbetsmiljö och förebygga risk för ohälsa på grund av organisatoriska och sociala förhållanden i arbetsmiljön. Mot den bakgrunden blir bedömningarna i den här typen av frågor – som i mångt och mycket blir värderingar av mellanmänskliga interaktioner – än mer lagda över ”en flytande skala” än vad juridiska frågeställningar, och svar, normalt sett blir.

Viktigt att notera är att AFS 2023:2 har definierat kränkande särbehandling som ”handlingar som riktas mot en eller flera arbetstagare på ett kränkande sätt och som kan leda till ohälsa eller att arbetstagnarna ställs utanför arbetsplatsens gemenskap”. Arbetsmiljöverket har i syfte att konkretisera föreskriftens definition ytterligare angett att signaler och tecken på kränkande särbehandling kan vara exempelvis samarbetssvårigheter, personkonflikter, sökande efter syndabockar, ett arbetsklimat som präglas av tryckt stämning, en jargong eller skämt som inte alla är bekväma med, hög sjukfrånvaro och hög personalomsättning.

En fråga att ställa sig i detta sammanhang är även vad som inte anses vara kränkande särbehandling i arbetsmiljölagstiftningens hänseende. Det kan då konstateras att det är viktigt att göra skillnad mellan handlingar som att å ena sidan de facto gör att någon bli särbehandlad på ett kränkande sätt, och å andra sidan företeelsen att någon känner sig kränkt. Dessa två situationer behöver inte nödvändigtvis sammanfalla, men de kan givetvis göra det.

Exempelvis kan ett gränssättande ingripande från en kollega eller chef upplevas som kränkande av den som blir begränsad i sitt handlingsutrymme, men handlingen som sådan behöver inte för den skull även vara ett uttryck för kränkande särbehandling i föreskrifternas mening. Konflikter medarbetare emellan av olika slag och kaliber kan också vara en källa till en upplevelse av att bli utsatt för kränkningar i arbetet. Konflikter kan ha sitt ursprung i många olika faktorer, såsom olika uppfattningar om hur arbetsuppgifter ska skötas, olika förväntningar på prestation och att kommunikationen parterna emellan inte fungerar tillfredsställande. Det är därför viktigt att bedöma huruvida påpekade handlingar och beteenden är kränkande till sin natur, det vill säga om dessa syftar till att förminska och

¹ Denna del redovisas i delrapport B.

² Denna del redovisas i delrapport C.

trycka ner en annan person, eller om syftet bakom agerandet kan förklaras av rationella, godtagbara och sakliga skäl.

Arbetsmiljöverket har vidare valt att ha med begreppet "särbehandling" i begreppet som sådant. Detta innebär att den utsatta personen eller personerna ska ha blivit behandlad/behandlade på ett annat sätt än andra personer skulle ha blivit i ett givet sammanhang på ett sätt som det inte finns någon rimlig orsak eller förklaring till. Arbetsmiljöverket har förtydligat att särbehandling innebär att bli behandlad annorlunda än andra på ett obegripligt och orättvist sätt och att riskera att hamna utanför arbetsplatsens gemenskap.

1.3.1. Metodik för att genomföra utredningen

Metoden kallas *Rättssäker utredningsmetodik i arbetslivet*, förkortas "RUM".³ Metodiken är utvecklad av personalvetare Richard Mårtensson och advokat Cecilia Malm och är en varumärkesskyddad utredningsmetodik för att utreda kränkande särbehandling på inom arbetslivet.

Metodiken anlägger ett juridiskt perspektiv på utredningarna och vilar på principer såsom förutsägbarhet, transparens, partsinsyn och rättssäkerhet. Metodiken är inspirerad av och utvecklad med hänsyn till både arbetsmiljölagstiftning och närliggande lagstiftning inom främst arbetsrätten och diskrimineringsrätten.

Utredningen vilar på liknande grundprinciper som den norska faktaundersökningsmetodiken men RUM⁴ är anpassad för den svenska lagstiftningen och analyserar också antagbara bakomliggande orsakerna till händelserna oavsett utfall liksom ställer högre krav på bevisstyrka i frågan som handlar om att kunna styrka den eventuella kränkningen eller trakasserierna.

Utredningen vilar på följande principer:

- Opartisk process genomförd av neutrala, oberoende Utredare.
- Strikt konfidentialitet (förutsatt att det inte föreligger laglig tvingande skyldighet för Utredarna att delge extern part någon information) men rapporten kan komma att utgöra en offentlig handling i det allmänna och det är upp till beställaren (arbetsgivaren) hur den vill kommunicera/använda rapporten.
- Transparens inåt för parterna i ärendet. Det medför att alla parter har rätt att ta del av all information innan utredningen slutförs (så kallad delgivning).
- Rätt till kontradiktion, det vill säga rätten att besvara alla påståenden som riktas mot en.
- Anonyma uppgifter accepteras inte, vilket innebär att alla involverade personer behöver stå för det de hävdar.
- Samtliga intervjuer dokumenteras i referat, vilket intervjupersonen ska kontrollera och godkänna muntligen eller skriftligen efter intervjun.
- En strikt rekvisitmodell⁵ där händelserna prövas mot arbetsmiljöföreskriftens kriterier för vad som anses utgöra kränkande särbehandling. Först vid en heltäckande bedömning av samtliga rekvisit kan det utredas huruvida handlingen är att betrakta som kränkande särbehandling eller inte. Därtill måste också bevisningen för den anmälda händelsen som sådan nå upp till

³ Se mer i Mårtensson, R. & Malm, C. (2019). *"Kränkande särbehandling – rättssäker utredningsmetodik i arbetslivet"*. Studentlitteratur: Lund.

⁴ RUM[®] är en varumärkesskyddad utredningsmetodik för utredningar i arbetslivet. Grundprinciperna för RUM[®] är att utredningen ska vara rättvis och rättssäker.

⁵ För att avgöra om något är kränkande ska först handlingen kunna styrkas. För detta krävs att handlingen som sådan utifrån omständigheterna i ärendet kan anses styrkas vilket är ett relativt högt ställt beviskrav. (Mårtensson & Malm, 2019, s. 106-113). Därefter ska rekvisiten för kränkande särbehandling i övrigt vara uppfyllda för att en handling ska anses vara kränkande (Mårtensson & Malm, s. 113-115).

beviskravet "styrkt"⁶ vilket är ett relativt högt ställt beviskrav. Om frågeställningen avser händelser som ska prövas mot diskrimineringslagen följer bedömningarna strikt mot de rekvisit som föreligger i diskrimineringslagen.

- En orsaksanalys av vad som kan antas ligga till grund för situationen som föranlett anmälan om kränkande särbehandling och/eller trakasserier. I denna del analyseras de bakomliggande orsakerna till att problematiken har kunnat uppstå. Dessa orsaker anses i denna utredning utredda när det vid en helhetsbedömning av samtliga omständigheter framstår som mer antagligt att de presenterade orsakerna föreligger, än att så inte är fallet.

I stora drag genomförs en undersökning enligt följande:

- Uppdragsdialog med beställare
- Intervju med anmälaren/anmälarna
- Intervju med den utpekade/de utpekade
- Intervjuer med eventuella vittnen
- Inhämtande av övriga fakta utifrån dokumentation etcetera
- Eventuella repliker enligt kontradiktionsprincipen
- Slutdelgivning av materialet
- Bedömning och författande av rapport
- Sakgranskning
- Återkoppling till beställaren/uppdragsgivaren
- Återkoppling till inblandade

1.3.1.1. Deltagande/Frivillighet

Det finns inga formella krav på att delta i utredningen. Däremot ska anställda i en organisation enligt arbetsmiljölagen medverka till en god arbetsmiljö.

1.3.1.2. Utfall

Utredningen kommer att resultera i någon av följande slutsatser:

- Utredarna kommer fram till att kränkande särbehandling och/eller trakasserier *har* förekommit.
- Utredarna kommer fram till att kränkande särbehandling och/eller trakasserier *inte* har förekommit, men att den anmälda händelsen innebär en överträdelse av arbetsgivarens regler och/eller annan lagstiftning vilket drabbat någon/några arbetstagare på ett negativt sätt.
- Utredarna kommer fram till att den anmälda händelsen *varken* utgör kränkande särbehandling och/eller trakasserier eller någon annan särskild överträdelse.

Därutöver innefattar utredningen en analys av vilka antagbara orsaker som kan ligga till grund för det inträffade, oaktad om den anmälda händelsen anses utgöra kränkande särbehandling och/eller trakasserier eller inte.

1.3.1.3. Information till Parter

Parterna har inför intervjuer med Utredarna tagit del av den information som framgår av bilaga 1.

⁶ Inom RUM® används ett högt ställt beviskrav vilket också Arbetsdomstolen har ställt för att styrka händelser av kränkande art, se AD 1993 nr 185.

1.3.1.4. Rättslig grund för att genomföra utredningen

Arbetsmiljölagstiftningen syftar till att motverka ohälsa och verka för en god arbetsmiljö på arbetsplatsen. Utredningen har i enlighet med arbetsmiljölagstiftningen samma syfte, nämligen att utgöra ett medel för att förebygga och motverka ohälsa och möjliggöra en god arbetsmiljö inom den granskade arbetsplatsen. För att nå det syftet fokuserar en fullskalig utredning först på att, på ett neutralt och objektivt sätt, bedöma huruvida kränkande särbehandling och/eller diskriminering har förekommit och i sådant fall i vilken form och dignitet. Genom att få sådana omständigheter klarlagda kan arbetsgivaren vidta åtgärder för att säkerställa hälsa och god arbetsmiljö på arbetsplatsen.

I utredningsuppdraget ingår också att utifrån 12 § AFS 2023:1 lämna en bedömning av vilka antagbara orsaker som kan ligga till grund för den/de anmälda händelsen/händelserna, och detta oavsett om de är att betrakta som kränkande särbehandling och/eller diskriminering eller inte.

Begreppet kränkande särbehandling definieras som nämnts ovan enligt föreskriften om organisatorisk och social arbetsmiljö (AFS 2023:2) som:

”Handlingar som riktas mot en eller flera arbetstagare på ett kränkande sätt och som kan leda till ohälsa eller att dessa ställs utanför arbetsplatsens gemenskap.”

Det är mot den definitionen som en anmälan kommer att bedömas för att undersöka om den anses utgöra kränkande särbehandling.

I de händelser som det kan vara aktuellt analyseras även huruvida händelsen kan ha inslag av trakasserier eller sexuella trakasserier enligt diskrimineringslagen. Av diskrimineringslagen följer att arbetsgivare som får kännedom om att någon arbetstagare anser sig i samband med arbetet ha blivit utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier av någon som utför arbete eller fullgör praktik hos arbetsgivare är arbetsgivaren skyldig att utreda omständigheterna kring detta och även vidta åtgärder för att förhindra trakasserier i framtiden.

Med trakasserier enligt diskrimineringslagen avses ett uppträdande som kränker någons värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Med sexuella trakasserier enligt diskrimineringslagen avses ett uppträdande av sexuell natur som kränker någons värdighet.

Avseende repressalier fastställer lag (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden (Visselblåsarlagen) ett förbud mot att en verksamhetsutövare, på grund av rapportering, vidta repressalier mot en rapporterande person.⁷ Med verksamhetsutövare avses i allmän verksamhet en statlig förvaltningsmyndig, domstol eller kommun.⁸

Av visselblåsårdirektivet framgår vidare att en repressalieåtgärd definieras som en åtgärd eller underlåtenhet som vidtas eller inte vidtas på grund av att den rapporterande personen har rapporterat och som ger upphov eller kan ge upphov till en skada för den rapporterande personen.⁹ En

⁷ lag (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden (visselblåsarlagen) 3 kap 1 § p.2a.

⁸ Visselblåsarlagen 1 kap 8 1 p.3.

⁹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1936 av den 23 oktober 2019 om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av unionsrätten (visselblåsårdirektivet) Artikel 5.11.

föresättning för att förbudet ska vara tillämpligt är att det finns ett orsakssamband mellan förhållandet att den rapporterade personen rapporterar och repressalien.¹⁰

Det är viktigt att vara medveten om att utredningen inte på något sätt kan jämföras med ett domstolsförfarande eller motsvarande, vilket är viktigt att hålla i minnet när begrepp som "styrkt", "visat" och "inte styrkt" eller "inte visat" används i denna utredningsrapport. När det i denna utredning konstateras att ett visst förhållande är exempelvis "styrkt" behöver således inte det även innebära styrkt i strikt juridisk mening (det vill säga genom en domstolsprövning) utan innebär att förhållandet är styrkt utifrån de premisser som anges i utredningsmetodiken.

Eftersom utredningen bygger på en frivillig medverkan från samtliga involverade parter och att ingen av de hörda parterna har avlagt någon typ av sanningsförsäkran eller motsvarande kan det självfallet finnas brister i utredningsmaterialet som gör att det finns risk för att de anmälda händelserna inte blivit fullständigt utredda, och att bedömningarna av desamma därmed inte heller är fullständigt underbyggda. Å andra sidan är det näst intill en omöjlighet (även i regelrätta rättsprocesser) att i efterhand filtrera ut en absolut sanning avseende ett händelseförlopp, särskilt då ett sådant utreds genom vittnesmålen från mer eller mindre involverade parter, samtliga med ett eget unikt perspektiv och en egen upplevelse av händelsen. För den här typen av utredningar kring misstänkt kränkande särbehandling anser dock Utredarna att metodiken och begreppsanvändningen fyller sin funktion på ett tillfredsställande sätt.

1.3.2. Utredningens avgränsningar och mandat

Utredarna har mandat att utreda de frågeställningar som framgår under delutredning A och B.

Det ska särskilt noteras att Utredarna inte har bistått med någon arbetsrättslig rådgivning till Umeå Kommun eller någon av dess företrädare om hur de ska agera innan och/eller under utredningsprocessen. Uppdraget är strikt avgränsat till att utreda frågeställningarna som har avtalats om.

1.3.3. Insamling av dokumentation och Human&hearts integritetspolicy

Metoden för insamling av dokumentation och information till underlag för Utredarens bedömningar följer processen som är beskriven i stycket 1.3.1.

Vad avser Human&hearts hantering av personuppgifterna i övrigt framgår detta av bilaga 1.

1.3.4. Arbetsmiljölagstiftningen utgör utredningens ramverk

Det är viktigt att beakta att detta är en utredning som är en arbetsmiljörelaterad utredning. Utredarna har bedömt enskilda händelser utifrån arbetsmiljölagstiftningen alternativt diskrimineringslagen och om de är att anse som kränkande särbehandling eller ej. Det är viktigt att poängtera att orsaker till individers handlande därtill ofta behöver analyseras även ur ett organisatoriskt perspektiv.

Det ska också särskilt noteras att Utredarna inte tar ansvar för några juridiska ställningstaganden, som exempelvis bedömningar av huruvida något kan anses diskriminerande eller ej och ej heller för några disciplinära åtgärder för enskilda arbetstagare.

En utredning som genomförs av en extern utredningsfirma har naturligt svagheter i form av att personerna som intervjuas av Utredarna inte talar under ed. Inte minst utifrån denna anledning måste arbetsgivaren noga studera materialet och bilda sig en egen uppfattning innan man självständigt gör

¹⁰ Visselblåsardirektivet Skäl 44.

11 (86)

en juridisk bedömning. Det är möjligt att det faktum att människor inte vittnar under ed kan ha påverkat utfallet i denna utredning.

Delutredning A

2. Bakgrund för delutredning A

Utifrån inkommen anmälan om kränkande särbehandling och repressalier inom Umeå kommun, Äldreomsorgsförvaltningen beslutade Umeå kommun att gå vidare med en fullskalig utredning.

A har anmält B, G och E för kränkande särbehandling. A har även anmält C, D, G, E och F för att de vidtagit repressalier mot henne utifrån att A har gjort en visselblåsning.

Utredarna beskriver ingående de händelser som anmälade part har åberopat som kränkande och vidtagande av repressalier under nästkommande avsnitt.

2.1. Personer som förekommer i utredningen

Följande personer har intervjuats inom ramen för delutredning A.

	Namn	Titel	Roll i utredningen
1	A	Sjuksköterska	Anmälade part
2	B	Enhetschef	Anmäld part
3	C	Biträdande verksamhetschef	Anmäld part
4	D	Enhetschef	Anmäld part
5	E	HR-chef	Anmäld part
6	F	HR-direktör	Anmäld part
7	G	Äldreomsorgsdirektör	Anmäld part
8	H	Undersköterska	Vittne
9	I	Enhetschef	Vittne
10	J	Enhetschef	Vittne
11	K	Före detta Enhetschef	Vittne
12	L	Förhandlare	Vittne
13	M	Kommunjurist	Vittne

Följande personer förekommer och/eller nämns i utredningen, men är inte intervjuade inom ramen för delutredning A.

	Namn	Omnämns i utredningen
1	N	3.4.1,3.4.4,3.4.13
2	O	3.4.1,3.4.9
3	P	3.4.4
4	Q	3.4.6
5	R	3.4.6
6	S	3.4.6
7	T	3.4.7,3.4.13
8	U	3.4.7

9	V	3.4.10
10	W	3.4.10
11	X	3.4.3,3.4.11
12	Y	3.4.12
13	Z	3.4.13,3.4.14
14	Z1	3.4.14
15	Z2	3.4.14
16	Z3	3.4.14
17	Z4	3.4.14

2.2. Intervjuer

Intervjuerna har genomförts på sådant sätt att de intervjuade initialt har tagit del av skriftlig och muntlig information om utredningens tillvägagångssätt och formalia i övrigt. Informationen finns i två olika former beroende på om intervjupersonen är part eller vittne i utredningen. Separat information finns för stödpersoner. Intervjupersonen har fått godkänna att hen har tagit del av och förstått informationen. Exempel på hur denna information ser ut återfinns i bilaga 1.

Intervjuare har växelvis varit Marika Sjögren och Filip Hagkvist medan den andra Utredaren dokumenterat intervjupersonens referat och även kompletterat med frågor när så har krävts. Personerna som intervjuats har upplysts om att de när som helst kan avbryta intervjun. Intervjuerna har genomförts digitalt via videosamtal eller telefonsamtal. Microsoft Teams är en krypterad IT-tjänst för videosamtal.

Listan nedan utgör intervjuer i utredningen.

	Datum	Namn	Typ av intervju	Plats
1	2025-10-24 2025-10-29	A	Anmälande part	Teams videosamtal
2	2025-11-21	B	Anmäld part	Teams videosamtal
3	2025-11-28	C	Anmäld part	Teams videosamtal
4	2025-12-02	D	Anmäld part	Teams videosamtal
5	2025-12-04	E	Anmäld part	Teams videosamtal
6	2025-12-04	F	Anmäld part	Teams videosamtal
7	2025-12-11	G	Anmäld part	Teams videosamtal
8	2025-11-27	H	Vittne	Telefonintervju
9	2025-12-22	I	Vittne	Teams videosamtal
10	2026-01-07	J	Vittne	Teams videosamtal
11	2026-01-09 2026-03-09	K	Vittne	Teams videosamtal
12	2026-01-12	L	Vittne	Teams videosamtal
13	2026-01-20	M	Vittne	Teams videosamtal
14	2026-01-30	A	Repliksamtal	Teams videosamtal
15	2026-02-12	D	Repliksamtal	Teams videosamtal

16	2026-02-19	B	Repliksamtal	Teams videosamtal
17	2026-02-24	C	Repliksamtal	Teams videosamtal
18	2026-02-24	E	Repliksamtal	Teams videosamtal
19	2026-02-25	F	Repliksamtal	Teams videosamtal
20	2026-02-25	G	Repliksamtal	Teams videosamtal

Utredarna har regelbundet haft kontakt med NAMN för att boka intervjuer, söka kontaktuppgifter och för att få svar på sakupplysningar etcetera. Kontaktpersonen har inte fått ta del av några av Utredarnas preliminära bedömningar, analyser och/eller slutsatser.

Telefonsamtal och mejlkonversationer har också förts över tid med parterna samt andra personer kopplade till utredningen. Detta i syfte att besvara frågor om process och underlätta utredningens genomförande. Dessa kontakter har inte dokumenterats ovan.

2.3. Kommentarer till tidsutdräkt

Utredningen har omfattat flera huvudparter, vilket av naturliga skäl har medfört att det tagit tid att genomföra samtliga intervjuer och uppföljande repliksamtal. Den anmälande parten har dessutom varit sjukskriven periodvis under utredningens gång, vilket också har påverkat tidsåtgången. Vidare har det underlag som tillförts till utredningen varit omfattande och har bland annat bestått av en större mängd längre ljudfiler från möten och samtal. Utredarna har lyssnat igenom dessa i sin helhet och transkriberat de delar som bedömts vara relevanta för utredningen. Utredningen har även pågått under jul- och nyårsperioden 2025/2026, vilket ytterligare har påverkat den totala tidsåtgången. Umeå kommuns kontaktperson har löpande informerats under utredningens gång.

3. Utredningen

I delutredning A presenteras anmälda ärenden av misstänkta fall av kränkande särbehandling. Varje enskilt anmält ärende redogörs separat nedan, tillsammans med Utredarnas bedömning av händelsen med utgångspunkt i bestämmelserna i arbetsmiljöföreskrifterna i AFS 2023:2.

3.1. Parter i delutredning A

3.1.1. A

Anmälare är A. A har sedan i oktober 2025 arbetat som sjuksköterska i utbildningsteamet i Umeå kommun på äldreomsorgsförvaltningen. Dessförinnan arbetade A på enheten Dragonen och har arbetat i kommunen sedan i början av 2024. A anmäler B i sex (6) situationer, D i tre (3) situationer, C i tre (3) situationer, F i en (1) situation och E och G i (1) situation.

3.1.2. B

B har sedan januari 2024 arbetat som enhetschef för SOL på enheten Dragonen i Umeå kommun. B är anmäld av A i sex (6) situationer.

3.1.3. D

D arbetade tidigare som enhetschef för HSL på enheten Dragonen. D har arbetat inom kommunen sedan 2016 och har sedan 2023 arbetat som ordinarie enhetschef för HSL på Dragonen fram tills januari 2025. D är anmäld av A i tre (3) situationer.

3.1.4. C

C arbetar som biträdande verksamhetschef inom Hälso- och sjukvård äldre. C tillträdde sin nuvarande tjänst under våren 2024 och har dessförinnan arbetat som medicinskt ansvarig sjuksköterska inom kommunen. C är anmäld av A i tre (3) situationer.

3.1.5. G

G arbetar som Äldreomsorgsdirektör i Umeå kommun. G är anmäld av A i en (1) situation.

3.1.6. E

E arbetar som HR-chef inom äldreomsorgen i Umeå kommun. E är anmäld av A i en (1) situation.

3.1.7. F

F arbetar som HR-direktör i Umeå kommun. F är anmäld av A i en (1) situation.

3.2. Grunder för bedömning

Information om utredningsmetodik och hur insamling av information har skett i utredningen framgår av avsnitt 1.3.1. I avsnitt 2.2 framgår tidpunkter för intervjuerna.

I bedömning rörande kränkande särbehandling ska ställning tas till:

- (1) om handlingen som läggs någon till last kan styrkas,
- (2) om handlingen i sådant fall är att betrakta som kränkande
- (3) om handlingen kan innebära risk för att personen som i sådant fall har utsatts för en kränkande handling kan drabbas av ohälsa eller ställas utanför arbetsplatsens gemenskap,
- (4) om personen har särbehandlats i relation till andra.¹¹
- (5) Därutöver behöver personen som utför den kränkande handlingen ha, eller borde ha haft, insikt i att handlingen som sådan skulle komma att uppfattas som kränkande.
- (6) Även om samtliga dessa fem rekvisit är uppfyllda måste också frågan ställas om det trots allt förelegat något försvarligt skäl till att personen har agerat som hen har gjort. Först om frågan på det senare rekvisitet är ett nekande svar kan en kränkande handling anses ha förelegat.
- (7) Slutligen ska också en sammanvägd bedömning göras av samtliga anmälda händelser för att utröna om händelserna, för det fall händelserna var och en för sig inte har varit kränkande, sammanvägd kan utgöra en form av kränkande särbehandling.¹²

Visseblåsarlagen reglerar det förbud som gäller för en verksamhetsutövare att, på grund av rapportering, vidta repressalier mot en rapporterende person.¹³ Med repressalier avses enligt visseblåsarlagen varje åtgärd eller underlåtenhet som vidtas eller inte vidtas till följd av att en person har rapporterat missförhållanden, och som medför eller kan medföra skada för den rapporterende personen.¹⁴

Vid bedömningen av om repressalier har förekommit är följande moment centrala:

- Har det i objektiv mening styrkts att en negativ åtgärd har vidtagits mot arbetstagaren av verksamhetsutövaren?
- Om så är fallet, har den klagande gjort det antagligt att denne utsatts för repressalier, det vill säga att det föreligger ett orsakssamband mellan den vidtagna åtgärden och att personen har agerat i enlighet med visseblåsarlagen?
- Om ett sådant samband har gjorts antagligt, har verksamhetsutövaren i sin tur förmått styrka att något orsakssamband inte föreligger?

Av lagens förarbeten framgår att ledning för tolkningen av kravet på orsakssamband kan hämtas från såväl diskrimineringsrätten som tryck- och yttrandefrihetsrättens repressalieförbud.¹⁵ I praktiken innebär detta att den som gör gällande att repressalier har förekommit ska visa omständigheter som ger anledning att anta att en viss åtgärd vidtagits på grund av en pågående eller genomförd rapportering. Därefter övergår bevisbördan till den som påstås ha vidtagit repressalieåtgärden, exempelvis verksamhetsutövaren.

Begreppet repressalier ska tolkas brett. Av visseblåsarlagets definition av repressalieåtgärder följer att bland annat uppsägning, avskedande, avstängning, utebliven befördran, ändrade arbetsuppgifter, utebliven fortbildning, negativa vitsord, disciplinära åtgärder, varningar och hot utgör exempel på åtgärder som kan omfattas av repressalieförbudet.¹⁶

Vidare finns det vissa förutsättningar för att omfattas av det skydd som föreskrivs i Visseblåsarlagets bestämmelser om repressalieförbud. För det första så gäller skyddet under förutsättning att

¹¹ I denna del ska särbehandlingsrekvisitet göras utifrån dels den aktuella arbetsplatsen, dels utifrån vad en fiktiv person på arbetsmarknaden ska behöva tåla.

¹² Rekvisiten finns presenterade i Mårtensson & Malm. (2019). "Kränkande särbehandling – rättssäker utredningsmetodik i arbetslivet". Lund: Studentlitteratur.

¹³ Visseblåsarlagen 3 kap 1 § p.2a.

¹⁴ visseblåsarlagets Artikel 5.11.

¹⁵ Prop. 2020/21: 193 s.278.

¹⁶ Visseblåsarlagets Artikel 19.

missförhållandena förekommer i den verksamhet som den rapporterade personen är, har varit eller kan komma att bli verksam i, eller en annan verksamhet som den rapporterade personen är eller har varit i kontakt med genom sitt arbete.¹⁷ För det andra så krävs det att den rapporterade personen vid tidpunkten för rapporteringen hade skälig anledning att anta att informationen om missförhållanden var sann.¹⁸ Slutligen krävs att rapporteringen sker internt, externt eller genom offentlighetsgörande enligt 4 kap 4-9 §§.¹⁹ Eftersom Utredarna inte har tagit del av den anmälade partens anmälan, och det inte heller ingår i utredningens uppdrag att bedöma om anmälan omfattas av visselblåsarlagen, har Utredarna utgått från att det som anmälts bedöms omfattas av lagen för att möjliggöra en bedömning om eventuella repressalier.

Oaktat vad Utredarna kommer fram till avseende eventuella repressalieåtgärder under Visselblåsarlagen vill Utredarna emellertid betona att utredningen inte på något sätt kan jämföras med ett domstolsförfarande eller motsvarande. Skyddet för repressalier som återges i Visselblåsarlagen är i grunden ett skadeståndsskydd för uppkommen ekonomisk skada och för den kränkning som en repressalieåtgärd har inneburit. Ett sådant typ av skadestånd regleras i 3 kap. 4 § Visselblåsarlagen och rätten till ett sådant kan enbart fastställas i ett domstolsförfarande eller liknande.

3.3. Situationsbeskrivningar

Nedan presenteras händelseförloppen som är föremål för utredningen. Det kan noteras att texten i respektive situation är direkt hämtad från anmälarens anmälan. Därav kan språk och tempus skilja sig från utredningen i övrigt.

3.4. As anmälan och anmälda situationer

I detta avsnitt presenteras de situationer som A har anmält.

3.4.1. Anmäld situation 1 riktad mot B

Datum	Oktober 2024
Plats/Tillfälle	Arbetsplatsen
Beskrivning av situationen	<p>B har redan i maj 2024 kallat in A till möte och skällt ut henne. B har då varit arg och sagt att A inte får skriva så många avvikelser och att hon måste sluta upp med detta. B uttrycker under detta möte att hon blivit kränkt av de avvikelser som A skrivit samt att A på kommande möte 14 maj 2025, där högre chefer inom SOL och HSL skulle delta, inte skulle prata om att det fanns ett organisatoriskt problem.</p> <p>Den 7 november 2024 har B skickat in en Stella-anmälan gentemot A. Detta var efter att A två dagar innan hade skickat in två allvarliga avvikelser. Bs Stella-anmälan mot A har lett till att A [REDACTED] A har aldrig fått veta vad [REDACTED] handlat om förutom rubriken, arbetsmiljöproblem. A har fått tips av sin dåvarande chef, D, att skriva ner hur B agerat mot henne. Detta gjorde A den 11 november 2024 i form av en Stella-anmälan mot B.</p>

¹⁷ Visselblåsarlagen 4 kap 1 § p.1 och 2 §.

¹⁸ Visselblåsarlagen 4 kap 1 § p.2 och 3 §.

¹⁹ Visselblåsarlagen 4 kap 1 § p.3.

	Ytterligare information och situationer kopplat till denna Stella-anmälan och D och C agerande utreds under avsnitt 3.4.7, 3.4.8., 3.4.9.
--	---

As utsaga 2025-10-24

A hade skickat in flertalet allvarliga avvikelser innan denna period. Lokalmedia har då skrivit om As IVO-tipsanmälningar. I och med denna rapportering upplever A att hon börjat behandlas sämre av flertalet parter inom Umeå Kommun.

Först i mitten av februari 2025 fick A kännedom om vad anmälan mot henne från B handlat om. Hennes nya chef, I, har då förmedlat detta.

I slutet av januari 2025 fick A [REDACTED] Återkopplingen gavs av [REDACTED] biträdande verksamhetschef C. I detta möte har A, facklig part och As biträdande chef deltagit. Innan mötet har A önskat veta vad det är som hon anmälts för, dock utan att få svar. Detta fick hon veta först i februari 2025 efter att A fått en ny chef.

A menar att hennes anmälan som hon lämnat in kring B aldrig har utretts, ingen chef med arbetsmiljöansvar har pratat med A om den anmälan och inte heller har hon fått återkoppling kring hur hennes anmälan hanterats.

Bs utsaga 2025-11-21

B beskriver att hon har arbetat länge inom verksamheter enligt SOL, men att arbetet på Dragonens vård och omsorgsboende varit det första tillfället i hennes karriär där hon upplevt svårigheter att få till ett fungerande samarbete i personalgruppen. B menar att det aldrig har förekommit att hon skrikit på A eller någon annan sjuksköterska eller personal. Enligt B har hon inte heller förbjudit någon att skriva avvikelser. Däremot kan hon ha uttryckt att mängden avvikelser var arbetskrävande och att hon behövde förstå bakgrunden till dessa för att kunna hantera dem på ett bra sätt.

När det gäller mötet i maj 2024 – där det påstås att B ska ha höjt rösten eller kritiserat A för att hon skrev avvikelser – förklarar B att syftet med samtalet var att reda ut varför avvikelserna kom så tätt och hur man tillsammans kunde arbeta mer strukturerat. Samtalet handlade, enligt B, om rutiner, arbetsbelastning och ansvar. Hon förnekar att hon skulle ha sagt att till A att hon *"kände sig kränkt"* eller något dylikt.

B uppger vidare att hon upplever att A ofta/ibland har en kort och irriterad ton i kommunikationen, vilket periodvis gjort/påverkat dialogen som blivit högst ansträngd. B framhåller att hon själv inte höjt rösten eller agerat aggressivt.

B säger att hon uttryckte till A att *"vi måste lyfta elefanten i rummet"*, eftersom hon såg behov av att klargöra situationen och få stöd.

När det gäller arbetsmiljöanmälan som skickades in i november 2024 säger B att den gjordes för att hon behövde stöd i att reda ut situationen och skapa tydlighet i arbetsmiljöarbetet. Enligt B var anmälan inte riktad mot att A skrev avvikelser, utan mot att kommunikationen och samarbetet mellan dem inte fungerade på ett hållbart sätt.

Att A fick information om anmälan först i februari 2025 förklarar B med att hon inte är delaktig i den processen. Detta hanteras av respektive chef.

B menar att hennes intention alltid varit att upprätthålla en fungerande arbetsmiljö och en saklig dialog.

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED] B har uppmärksammat I på As agerande och beteende samt bett I vägleda B i hur hon ska kommunicera med A. Detta utifrån att I känner A på ett annat sätt då de två varit kollegor på Regionen.

B uttrycker att hon förstår att A upplevt situationen som besvärlig, men hon menar samtidigt att flera av de påståenden som framförts inte stämmer överens med hur hon själv uppfattar att mötena och kontaktarna gått till. B upplever själv att hon vid ett flertal tillfällen har blivit kränkt och ifrågasatt i sin roll som chef av A. Hon uppger att A har påpekat Bs bristande kompetens vid ett flertal tillfällen, ibland subtilt, ibland i direkt kommunikation och ibland framför arbetsgruppen. B upplever att A vänder informationen på ett sätt som inte stämmer överens med verkligheten.

B understryker att hennes avsikt alltid har varit att bidra till en trygg och fungerande arbetsmiljö, även under perioder när kommunikationen varit ansträngd.

As replik 2026-02-09

A undrar hur B bidragit med en god arbetsmiljö. [REDACTED]
[REDACTED]

A vet inte vad B syftar till då hon menar att A skulle ifrågasatt Bs kompetens. Detta skulle A då vilja ha konkreta exempel på. Vidare menar att A att hon inte "vänder på verkligheten" så som B påstår och upplever detta påstående som kränkande. Det som beskrivits är hur A upplevt saker och ting, inget annat. A står i övrigt fast vid sin tidigare utsaga.

Bs replik 2026-02-19

B står fast vid sin tidigare utsaga.

3.4.1.1. Bedömning

A upplever sig kränkt av B då denne i maj 2024 under ett möte ska ha skällt på A. B ska ha varit arg och sagt att A inte får skriva så många avvikelser och att hon måste sluta med detta. B har sedan avslutat mötet med att säga att hon känt sig kränkt av As avvikelser och att A inte får prata om dessa avvikelser under ett möte 14 maj 2024 där högre HSL- och SOL-chefer skulle delta. Utöver detta har B skickat in en Stella-anmälan mot A i november 2024 som A inte fick veta vad den avsåg.

Utredarna kommer att pröva den aktuella situationen mot AFS 2023:2s bestämmelser om kränkande särbehandling. I bedömningen utgår Utredarna från de grunder som återges under avsnitt 3.2. Utredarna behöver först bedöma vad som kan anses vara styrkt.

B minns mötet i maj 2024 men nekar till att hon skulle skrikit på A eller förbjudit henne att skriva och rapportera avvikelser så som A påstår. Däremot har B velat förstå och reda ut varför avvikelserna kommit så tätt inpå varandra och kan ha uttryckt att mängden avvikelser var arbetskrävande. B nekar vidare till att hon skulle ha uttryckt att hon känt sig kränkt, eller liknande, av A. Rörande den Stella-anmälan som A syftar till har denna inte handlat om att A skrivit avvikelser utan tagit upp den bristande kommunikation och samarbetet som funnits mellan de två.

Då ingen dokumentation eller vittnesmål finns att tillgå konstaterar Utredarna att ord står emot ord i situationen och kan därmed inte styrka att B skulle agerat så som A påstår under deras möte i maj 2024.

Vidare menar Utredarna att B inte kan hållas ansvarig för att informera A om vad hon uppgav i sin Stella-anmälan. Arbetsgivarens ansvar i detta utreds närmare i avsnitt 3.4.7, 3.4.8 samt 3.4.9. Inte heller bedömer Utredarna det som kränkande att B har lämnat in en/flera Stella anmälningar. I stället menar Utredarna att den typ av rapporteringskanal är nödvändig för att kunna rapportera om eventuella arbetsmiljöproblem eller dylikt. Om Bs Stella-anmälan varit "giltig" eller inte är däremot inte något Utredarna kan avgöra. I stället ligger detta under Umeå Kommuns ansvar att utreda och avgöra.

Mot denna bakgrund bedömer Utredarna att kränkande särbehandling inte kan styrkas i den utredda situationen. Däremot noterar Utredarna återkommande indikationer på att Stella-anmälningar kan ha använts som ett alternativ till direkt kommunikation med medarbetare och kollegor. Utredarna bedömer att den kommunikationsproblematik/ förtroendeskada som föreligger kan ha bidragit till detta. Mer om detta i Del B.

Kränkande särbehandling bedöms inte föreligga i situationen.

3.4.2. Anmäld situation 2 mot B

Datum	7 november 2024, 8 maj 2025
Plats/Tillfälle	Arbetsplatsen
Beskrivning av situationen	<p>B har skrivit Stellaanmälningar mot A. I en anmälan från maj 2025 har B påstått att A skrikit och varit hotfull mot B. Detta skedde då A sökt upp B på hennes kontor efter att ha ringt flertalet gånger och B inte svarat på samtalen. Samtalet har handlat om att A upplevt att en av Bs medarbetare uppträtt otrevligt och hotfullt mot A. Innan samtalet med B har A resonerat med I hur A ska hantera medarbetaren samt problemet kring att B inte svarar i telefonen.</p> <p>A upplever att B systematiskt har letat fel på henne. Bland annat har B tagit upp hur A står, sitter och pratar. B har också granskat journalanteckningar som A har gjort, trots att detta inte legat inom Bs arbetsuppgifter. B har kontaktat As chef, I, i stället för att prata direkt med A.</p>

Bs utsaga 2025-11-21

B förnekar och bestrider att hon agerat på det sätt som A vill göra gällande i anmälan. Hon menar att hennes anmälningar och dokumentationer varit ett led i att hantera en svår arbetsmiljösituation och att hon sökt stöd hos I först när hon inte längre kunde föra en fungerande dialog direkt med A.

När det gäller uppgifterna om att B skulle ha skrikit åt A eller agerat hotfullt beskriver B en annan bild av händelserna. Hon förklarar att det vid flera tillfällen varit svårt att nå en fungerande dialog eftersom A ofta ringer vid tider då B inte alltid har möjlighet att svara.

Enligt B har detta skapat irritation hos A, vilket även en kollega till B, J, även har uppmärksammat och kan intyga.

B beskriver en specifik situation där A kom till hennes arbetsrum, ställde sig i dörröppningen och enligt B höjde rösten. B säger att hon inte minns de exakta orden, men upplevde händelsen som pressad och utmanande. Hon betonar att det aldrig varit hennes avsikt att skrika tillbaka, och hon bestrider att hon

skulle ha agerat aggressivt. J har enligt B reagerat på att A vid detta tillfälle har kommit till Bs kontor och skrikit. Även J tog illa vid sig och har gjort en egen Stella utifrån detta.

Att B skulle ha granskat As journalanteckningar i syfte att leta fel avvisar B bestämt. Hon förklarar att de granskningar som gjorts är helt normala kvalitetskontroller som gäller alla medarbetare och inte specifikt riktats mot A. B menar att det är felaktigt att beskriva det som att hon systematiskt sökt efter brister hos A.

När det gäller Stellaanmälningarna säger B att de gjorts för att värna arbetsmiljön och dokumentera situationer som hon upplevt som oroande eller påfrestande. Hon förnekar att hennes syfte varit att anklaga A personligen, utan menar att hon behövt dokumentera beteenden som påverkat arbetsmiljön. Att skriva Stellor är ett arbetsmiljöverktyg som Umeå Kommun uppmuntrar, att arbetsförhållanden utifrån arbetsmiljösynpunkter.

Att A upplever att B letat fel, exempelvis genom att kommentera hennes kroppsspråk eller dokumentation, menar B är en missuppfattning. Hon säger att hon snarare har försökt reda ut återkommande samarbetsproblem och att hon i detta har sökt stöd av As chef, I. B förklarar att hon vände sig till I eftersom samarbetet mellan henne och A inte fungerade. A har valt att koppla in sin chef, ibland även biträdande verksamhetschef, äldreomsorgsdirektör och äldreomsorgens ordförande, i sina mejlkonversationer. I dessa har B ofta svarat A då kommunikationen ska ske dom emellan.

B berättar att I föreslog ett trepartssamtal som en möjlighet att komma vidare. Hon beskriver att hon både såg det som en bra idé och samtidigt var tveksam, eftersom hon vid flera tillfällen upplevt As sätt som nedlåtande. På rekommendation av sin egen chef ansågs detta trepartssamtal ej vara aktuellt. Till största del för hur As agerande har påverkat Bs mående på jobbet men även för att I och B är kollegor på samma chefsnivå.

B vill tydliggöra att hennes avsikt inte har varit att eskalera konflikter, utan att skapa ordning, trygghet och arbetsro.

Is utsaga 2025-12-22

I uppger att han aldrig varit närvarande vid något tillfälle där A ska ha skrikit på B. Däremot har I fått till sig att B har upplevt det så. I bekräftar att det finns en kommunikationsproblematik mellan B och A och att man tydligt kan ta på stämningen när de är i samma rum. I har varit med på möten där A och B har medverkat. Vid dessa tillfällen har B ofta varit tillbakadragande, men när hon har pratat har hon haft en bra ton. A har vid dessa tillfällen inte haft en dålig ton men varit tydlig och rak. I vet att As sätt att kommunicera kan uppfattas som att kritiken riktas mot en specifik person, men att det egentligen inte är As mening.

I har inte upplevt att B försökt leta fel på A. Däremot har B riktat flera Stellor mot A där det är en av Bs medarbetare som har riktat någon kritik mot A. När I har tagit del av dessa Stellor och sedan pratat med medarbetaren har det blivit tydligt för I att det inte enbart varit medarbetaren som skrivit Stellan. I vet inte om det är B som har skrivit den eller om B hjälpt till. Is uppfattning är att majoriteten av dessa Stellor egentligen avser saker som B och medarbetaren själva skulle tagit med A i stället för att skriva en Stella. I har förmedlat sin ståndpunkt till samtliga på Dragonen, att det är bättre att man pratar direkt med varandra om man upplever någon typ av kommunikationsproblematik i stället för att mejla.

I bekräftar Bs uppgifter att kommunen gör kvalitetsgranskningar och att en del av dessa är att ta del av olika typer av mätningar. I uppger att det är en rutin för att senare redovisa uppgifterna till nämnden. I kan dock inte säga vad B har gjort med As journalanteckningar.

I upplever att Bs arbete, för att försöka lösa den kommunikationsproblematik som råder mellan henne och A, varit bristfällig. I uppger att de har tagit fram en kommunikationsplan för hur B och A ska kommunicera.

Js utsaga 2026-01-07

J kommer ihåg situationen ovan och minns att A kom till arbetsplatsen och gick raka vägen till Bs kontor. A tog med hög röst upp det hon velat säga och sedan direkt lämnat kontoret. J berättar att detta inte varit ett avtalat möte och att tillfället varit illa valt då B i stunden varit på väg till ett annat möte. J har uppfattat A som otrevlig och högljudd och att hon inte heller haft en ambition att stanna och prata om det hela. J berättar att B bekräftat det A sagt men inte sagt något mer under situationen och J har inte hunnit följa upp hur B mått i situationen.

J upplever att A skrek på B och att As beteende i situationen inte hörde hemma på en arbetsplats. J minns inte detaljerna kring det A uttryckte, men kommer ihåg att det handlade om en av Bs medarbetare som önskat få ha delegering, en åsikt som inte delats av A. J vet att B pratat med den berörda medarbetaren som inte accepterat detta.

J har upplevt situationen som obekvämt då J visste att B varit på väg att lämna kontoret för ett annat möte. J skrev en Stella kring händelsen där hon tog upp As samtalston och beteende. J hade tidigare hanterat en Stella som en av hennes medarbetare lämnat in där A hade höjt rösten och varit otrevlig mot medarbetaren. Situationen ovan var i närtid och det var på grund av detta som J lämnade in sin Stella.

J upplever att A kunnat ha liknande beteende tidigare mot B som exempelvis höja rösten eller ha mer av monologer kring det hon upplevt som bekymmer på arbetsplatsen. J har inte varit med på alla möten som funnits mellan parterna men upplever B vara professionell i de möten hon själv deltagit i. J upplever att B försökt hitta olika bemötande strategier i dialog med A. Inte heller upplever J att B generellt letat fel på A.

I situationen har inte J hört att A lyft att B inte svarat på As telefonsamtal.

As replik 2026-02-09

A påpekar att B inte haft/ eller försökt ha en dialog med A sedan oktober 2024. Det vill säga innan det att I blivit As chef. A upplever att detta inte varit ett bra sätt att lösa samarbetsproblem på och inte är ett försök att upprätthålla god arbetsmiljö.

A förtydligar att hon aldrig anklagat B för att vara hotfull eller aggressiv. A har däremot uppgett att det är något som B anklagat A för. A vill att B inte heller tillskriver att A "*missuppfattar*" upplevelsen kring kroppsspråk. A skulle uppskatta om varken B eller J tillskriver A känslor som att exempelvis att situationen "*skapat irritation*" hos A.

A lyfter att medarbetaren som skickats av B har varit irriterad på A angående att medarbetaren inte kunde få delegering. Trots möte om detta 27 mars 2025, där även I deltog, har B fortsatt skicka medarbetaren till A.

J har suttit i kontoret bredvid B med dörren på glänt. Vidare har A inte känt till den regel att du behöver avtala tid för att prata med SOL-enhetschefer eller att det var ett illa valt tillfälle för B. A upplever det som motsägelsefullt att J inte minns detaljer men ändå uppger flera av J upplevda detaljer ifrån samtalet. A vill bestrida Js antydning om att A har haft monologer i samtal med B och vill hävda att det är en

åsiikt som inte finns belägg för. J har enbart deltagit vid gemensamma HSL/SOL möten och vid dessa möten har A aldrig höjt rösten mot någon.

A uppskattar att I berättat om de Stellor som inkommit ifrån medarbetare och att det varit tydligt att medarbetarna inte skrivit Stella-anmälningarna själva. A vill påpeka att de enda medarbetare som skrivit Stella-anmälningar mot henne är medarbetare som på grund av misskötsamhet blivit av med delegering. Dessa delegeringar har enbart dragits tillbaka av A med stöd av patientsäkerhetslagen och har inte på något sätt varit ett personligt påhopp på medarbetaren.

A menar att B hört av sig till I och frågat om specifika journalanteckningar och hört sig för om man får skriva på ett sådant vis och menar att detta är att söka fel hos A och hennes journalskrivande. Detta handlar inte om kvalitetssäkring av journalanteckningar menar A. En enhetschef inom SOL har inte som uppdrag att kvalitetsgranska en legitimerad sjuksköterskas journalanteckningar. Detta kan styrkas i inspelat samtal mellan I och A.

Angående att B tar upp att A kontaktat sina chefer, äldreomsorgsdirektör och äldrenämndens ordförande så har den kontakten handlat om att lyfta pågående missförhållanden och vanvård och aldrig berört eventuella samarbetsproblem med B utan A har enbart lyft sakfrågor kring missförhållanden och vanvård som berör de äldre på Dragonens äldrecenter. A har aldrig nämnt B i sådana kontakter med högre chefer eller direktörer via mejl.

A står i övrigt fast vid sin tidigare utsaga.

Bs replik 2026-02-19

B står fast vid sin tidigare utsaga.

3.4.2.1. Bedömning

A upplever sig kränkt av B då denne inte svarar på telefonsamtal, skrivit Stellor mot A, granskar journalanteckningar som A skrivit, trots att detta inte är Bs jobb, och systematiskt letar fel på A.

Utredarna kommer att pröva den aktuella situationen mot AFS 2023:2 och bestämmelserna om kränkande särbehandling. I bedömningen utgår Utredarna från de grunder som återges under avsnitt 3.2. Utredarna behöver först bedöma vad som kan anses vara styrkt.

B känner igen de händelser som A beskriver men har en annan bild av situationerna som utspelat sig. B upplever att det varit svårt att ha en dialog med A då denne ofta ringt då B inte har möjlighet att svara, något hon upplever skapat irritation hos A. B nekar till att hon skulle granskat journalanteckningar med syfte att söka fel hos A och menar att det som hon granskat är normala kvalitetskontroller som gäller alla medarbetare och nekar även till att systematiskt leta fel hos A.

De Stella-anmälningar som B lämnat in menar hon haft som syfte att värna om arbetsmiljön och har inte haft som syfte att anklaga A personligen.

Vittnet I upplever att det finns en kommunikationsproblematik mellan B och A och att man tydligt kan ta på stämningen när de är i samma rum. Han har aldrig noterat att B försökt leta fel hos A. I bekräftar dock att det skrivits flera Stellor som berört A och upplever att B och berörda medarbetare hade kunnat ta dessa situationer med A i stället för att skriva en Stella.

I bekräftar vidare Bs uppgifter att kommunen gör kvalitetsgranskningar och att en del av dessa är att ta del av olika typer av mätningar och uppger att det är en rutin för att senare redovisa uppgifterna till nämnden. I kan dock inte säga vad B har gjort med As journalanteckningar. Utredarna noterar att

A hänvisar till ett inspelat samtal mellan parterna där dessa uppgifter skulle styrkas men Utredarna hänvisar till Is vittnesutsaga.

Vittnesutsagan ifrån J styrker bilden av att A skrikit/höjt rösten mot B i den situation som A lyft fram. Utredarna kan inte bedöma om det var lämpligt att skriva en Stella-anmälan avseende händelsen, men noterar att både J och B reagerat negativt i situationen med anledning av As beteende.

Utifrån parternas utsagor och vittnesmål kan Utredarna inte styrka att B skulle ha agerat i syfte att kränka A så som påstås eller att B systematiskt skulle ha letat fel på A. Att skriva en Stella-anmälan bedömer Utredarna i sig inte som kränkande. Mot den bakgrunden bedömer inte Utredarna att B har agerat kränkande i den förekomna situationen och kan därmed inte heller styrka att kränkande särbehandling förekommit i den utredda situationen. Utredarna ser i stället tecken på långt gångna och icke hanterade konfliktsituationer mellan parterna och återkommer till detta i utredningens del B.

Då händelseförloppet inte går att styrka kan inte heller kränkande särbehandling anses föreligga i situationen.

3.4.3. Anmäld situation 3 mot B

Datum	2024-2025
Plats/Tillfälle	Arbetsplatsen
Beskrivning av situationen	<p>B har under chefsmöten sagt att omvårdnadspersonalen är rädda för A. A menar att B spridit bilden av att hon är hotfull och omvårdnadspersonal är rädd för henne. A menar att det under dessa möten också kommit upp hur A är som person i stället för att handla om de avvikelser A skrivit. Detta ska sedan ha spridit sig till högre chefer och även till stadshuset inom Umeå Kommun.</p> <p>B har inte heller specifikt hälsat på A vid flera tillfällen. B hälsar i övrigt på andra sjuksköterskor och annan omvårdspersonal.</p>

Bs utsaga 2025-11-21

När det gäller uppgifterna om att B skulle ha sagt att omvårdnadspersonalen är rädda för A, förklarar B att hon inte med säkerhet kan säga vad hon uttryckt till I under HSL/SOL-träffarna. B har till medarbetare sagt att hon inte kan agera på information om inte någon vill stå bakom den. Hon beskriver däremot att vissa medarbetare själva har kommit till henne och berättat att de upplever samtal med A som obehagliga. Enligt B har några uttryckt att de avstår från att ta delegering av rädsla för att bli tillsagda på ett skarpt sätt. Hon betonar dock att det är medarbetarnas egna ord och upplevelser hon återgett, inte en bild hon själv spridit. B kan ha gjort As chef, I, uppmärksam på detta då hon anser att han som hennes chef ska ha kännedom om hur hon upplevs i sin kommunikation och med medarbetarna.

B säger vidare att hon inte har/haft intentionen att sprida en negativ bild av A, utan endast fört vidare sådant som medarbetare själva beskrivit. Hon menar att det är viktigt att cheferna fångar upp sådana signaler, men att hon samtidigt försöker motverka missuppfattningar genom att fokusera på sakfrågor och hålla kommunikationen professionell. Gällande uppgifterna om att B vid flera tillfällen inte skulle ha hälsat på A, säger B att detta är felaktigt. Hon beskriver i stället att det ofta är A som inte hälsar tillbaka. Hon menar att det kan ha hänt att hon inte hälsat varje gång hon passerat As kontor vilket kan vara upp till fem gånger per dag, exempelvis när hon passerat flera gånger under kort tid, men att detta inte varit med avsikt.

B berättar att det som blivit belastande i samarbetet är det återkommande ifrågasättandet hon upplever från A. Hon beskriver till exempel hur A under avdelningsmöten kan säga saker i stil med *"Den avvikelsen kan inte du bedöma, du har inte kompetensen."* Enligt B kommer dessa kommentarer ofta som subtila pikar, vilket gör dialogen svår och ansträngd. Hon säger att hon till slut började undvika vissa samtal med A eftersom kommunikationen inte längre fungerade.

När det gäller Stella-anmälningarna förklarar B att delar av underlaget bygger på sådant som omvårdnadspersonal själva berättat. Hon hänvisar till att även enhetschef vid några tillfällen bekräftat att personal lämnat liknande uppgifter. Vid ett tillfälle har en medarbetare gjort en Stella avseende As sätt att uttrycka sig på ett kränkande och nedlåtande sätt. A hade till medarbetaren uttryckt sig nedvärderande utifrån medarbetarens hudfärg och bristande språk. Samtal med I, medarbetaren och B genomfördes. A kunde inte medverka. Medarbetaren gav en rak och tydlig bild av vad som skett och vad som sagts samt hur hon upplevt detta.

Hon beskriver också att cheferna tog fram en kommunikationsplan i maj, som skulle följas efter sommaren. Under augusti, september och oktober försökte B anpassa sin kontakt med A efter denna plan och endast ha nödvändig och arbetsrelaterad kommunikation. Hon betonar att detta inte handlade om att frysa ut A, utan om att skapa struktur i en situation hon upplevde som konfliktfylld. B bestrider att hon medvetet undvikit nödvändig dialog eller bidragit till att sprida bilden av att A skulle vara hotfull.

B säger att samarbetet med både A och enhetschef tidvis varit svårt. Hon menar att detta påverkat arbetsmiljön, men att hon själv försökt följa uppsatta rutiner och hålla kommunikationen så neutral som möjligt. Hon framhåller att hon vill bidra till en fungerande arbetsplats och att hon är beredd att arbeta vidare med hur hon själv kommunicerar och hanterar konfliktsituationer.

Is utsaga 2025-12-22

I har inte hört B säga att omvårdspersonal är rädd för A eller att B skulle spridit rykten om att A är hotfull och att omvårdspersonal är rädd för henne. Däremot har han vid ett samtal med en medarbetare som B är chef för, fått till sig att denne skulle vara rädd för A. I har deltagit på flera möten med B och medarbetare men minns inte att någon skulle ha uppgett att A ska ha sagt rasistiska kommentarer till någon och han har jättesvårt att se att A skulle säga något sådant.

I uttryckte under hösten en vilja att ta över ansvaret för att lösa konflikten mellan A och B. Bs chef, O, sa dock nej till förslaget. Detta utifrån [REDACTED]

[REDACTED] I blev frustrerad och såg ingen lösning på situationen och pratade även med HR. Efter detta släppte I arbetsmiljöansvaret för A och C tog för en mycket kort tid över. Detta var under hösten 2025. Därefter tog Cs chef, X, över ansvaret då situationen hade eskalerat så pass mycket. I är av den uppfattningen att situationen har eskalerat så pass mycket då ingen hanterade den korrekt i början. Arbetet för kommunikationsproblematiken mellan parterna drogs ut på och man lät det fortgå.

Avseende det samtal som A tillfört utredningen uppger I att det han syftar till med *"det har kommit fram, ja"* rör det en enskild medarbetare som uppgett detta, inte B.

As replik 2026-02-09

A menar att B har spridit information för att smutskasta henne redan innan I tillträdde som chef. A står fast vid att B medvetet inte hälsar på A.

A menar att det hon sagt vid ett möte där även omvårdnadspersonal var närvarande är *“risk vid fall bör bedömas utifrån medicinsk kunskap. Just den här patienten har blodförtunnande och Osteoporos, Då kan man inte bedöma det som låg risk”*. A har inte sagt att B inte har kompetens att bedöma situationen utan att vid en riskbedömning och utredning av fallavvikelse bör den med medicinsk kompetens och full information kring patienterna kontaktas innan riskbedömning görs. A önskar även här att B specificerar när A skulle ge subtila pikar. Utöver detta har B undvikit att föra dialog med A sedan oktober 2024. Detta anser A inte är att försöka främja en god arbetsmiljö.

A reagerar starkt utifrån Bs påstående att A skulle uttryckt sig nedlåtande om en medarbetares hudfärg. Det nekar A starkt till och A känner inte heller till den Stella som B syftar på. A skulle aldrig uttrycka sig så om en kollega eller någon annan person. A anser att detta börjar likna förtal och visar på Bs fortsatta behov av att smutskasta och misskreditera A. A menar att B frusit ute henne och inte hälsat, innan den kommunikationsplan som tagits fram, men även efter.

A håller med I att situationen eskalerat då ingen chef med arbetsmiljöansvar tagit tag i det hela. A hänvisar till ett samtal med I där han uppger att B under ett möte med biträdande verksamhetschefer inom SOL och HSL deltagit så har B uttalat sig om att medarbetare är rädd för A. Syftet med mötet var enligt I att diskutera nya allvarliga avvikelser på enheterna. I övrigt står A fast vid sin tidigare utsaga.

Bs replik 2026-02-19

B står fast vid sin tidigare utsaga.

3.4.3.1. Dokumentation

Transkribering av ljudfil tillförd av A från ett möte 8 maj 2025

15.13-15.46 in i inspelningen:

A: *“Men visst har det framkommit att hon (B [Utredarnas not]) sitter och påstår att omvårdnadspersonalen är rädd för mig?”*

I: *“Det har kommit fram, ja. Men jag försöker minnas vilket forum.”*

A: *“Stämmer det I?”*

I: *“Jag har pratat med dom, jag har inte hört att någon av omvårdnadspersonalen säga att dom är rädda för dig”*

A: *“Det är det jag menar, hon sitter ju i dom här chefsgrupperna och sprider dynga om mig och det accepteras och man sväljer det och det har blivit en sanning inom hela Umeå Kommuns organisation.”*

I och A pratar samtidigt under vissa partier mellan 15.13-15.46 och Utredarna har strukturerat upp det som att de talar var för sig.

3.4.3.2. Bedömning

A upplever sig kränkt av B då denne under chefsmöten ska ha sagt att omvårdnadspersonal är rädda för A och att A uppträtt hotfullt på arbetsplatsen. B ska också ha undvikit att hälsa på A, men hälsar i övrigt på all annan personal.

Utredarna kommer att pröva den aktuella situationen mot AFS 2023:2 och bestämmelserna om kränkande särbehandling. I bedömningen utgår Utredarna från de grunder som återges under avsnitt 3.2. Utredarna behöver först bedöma vad som kan anses vara styrkt.

B uppger att hon i detalj inte minns vad de diskuterat med I under deras möten. B uppger dock att enskilda medarbetare kommit till henne och sagt att de kunnat uppleva samtal med A som obehagliga. B nekar till att hon skulle spridit denna bild så som A påstår men medger att hon kan ha lyft detta med I som varit As chef.

Vidare nekar B till att hon inte skulle hälsa på A och menar att det i stället varit A som inte hälsat på henne. Skulle hon missat att hälsa på A har detta inte varit avsiktligt från hennes sida. B berättar dock att det tagits fram en kommunikationsplan mellan de två, där det bland annat stått att parterna endast skulle ha nödvändig och arbetsrelaterad kommunikation. B menar att hon följt denna, men att det inte handlat om att frysa ut A eller undvikit nödvändig kommunikation med henne.

Vittnet I uppger att han aldrig hört att B sagt eller har spridit rykten om att omvårdnadspersonal skulle uppleva A som hotfull eller vara rädd för henne. I har även förtydligat att han inte syftade till det i det inspelade samtalet som A tillfört. I upplever dock att den konflikt som funnits mellan B och A borde lösts på ett tidigare stadium och har upplevt frustration [REDACTED]

Utifrån parternas utsagor, vittnesmål och insamlad dokumentation kan Utredarna inte styrka att B skulle ha undvikit att hälsa på A, spridit rykten eller sagt att omvårdnadspersonal skulle vara rädd för A så som hon påstått och kan därmed inte heller styrka att kränkande särbehandling förekommit i den utredda situationen. Utredarna kan ifrån utredningens underlag inte heller styrka att B agerat så att situationen ska ha spridit sig till Umeå Kommuns kommunhus. Att B förmedlar sina medarbetares upplevelser om A till dennes närmsta chef bedöms inte Utredarna som kränkande. Oaktat detta har Utredarna en viss förståelse för att det för A kan vara obekvämt att få till sig sådana uppgifter. Utredarna ser i stället även här tecken på långt gångna och icke hanterade konfliktsituationer som också indikeras ha lett till en förtroendeskada mellan parterna. Utredarna återkommer till detta i utredningens del B.

Kränkande särbehandling bedöms inte föreligga i situationen.

3.4.4. Anmäld situation 4 riktad mot B

Datum	2024
Plats/Tillfälle	Arbetsplatsen
Beskrivning av situationen	B har systematiskt inte svarat på telefonsamtal och mejl från A. I stället har Bs chefsstöd svarat på As mejl. B har också struntat i att bjuda in A till möten som anhöriga önskat att A skulle delta på.

Bs utsaga 2025-11-21

Avseende uppgiften om att B inte skulle ha svarat på As mejl eller telefonsamtal, att chefsstöd gjort detta i stället kan förklaras utifrån olika tolkningar. Om A menar att enhetschef K är chefsstödet så stämmer As påståenden om att chefsstöd har hanterat mejl och telefonsamtal med henne. K arbetade som enhetschef under perioden oktober 2024 till mars 2025 och hade i uppgift att sköta den initiala kontakten med A utifrån de samarbetsproblem som varit mellan henne och B. Menar A att nuvarande chefsstöd, tillika verksamhetsadministratör, har skött denna kommunikation så stämmer ej påståendet.

B beskriver att mejl har prioriterats ner bland hennes arbetsuppgifter utifrån att det stora arbetet med avvikelshantering har varit en prioritet. B berättar vidare att hon generellt är dålig på att läsa igenom och besvara mejl. Detta är dock ett arbete som har högre prioritet idag. Vid frågan om hur stor mängden avvikelser har varit berättar B att det rör sig som cirka 300 avvikelser på en av Bs avdelningar under perioden 1 mars 2024 till 30 september 2025, detta är en stor mängd avvikelser i jämförelse med vad hennes chefskollegor hanterar. B menar att detta bidrog till en upplevelse av att hon inte hann med sin ordinarie arbetsledning fullt ut. B nämner även att både J och K kan intyga dessa uppgifter enligt ovan samt skulle nog inte heller känna igen den bild av henne som A framfört i denna anmälan. B uttrycker att hon fått känslan av att det som förekommit i media och i visselblåsningen kan ha påverkat hur hennes agerande har tolkats av A.

Påståendet att B inte bjudit in A till möten som anhöriga begärt att hon skulle delta i, förklarar B att det endast har hänt vid ett tillfälle. Hon menar att det inte funnits någon avsikt att exkludera A, utan att det i den situationen handlade om missförstånd och praktiska omständigheter snarare än att medvetet hålla henne utanför.

B säger att hon förstår att A kan ha uppfattat det som att hennes frågor eller önskemål inte togs på allvar. Hon förklarar att hennes avsikt inte varit att avfärda vare sig frågor eller synpunkter, utan att arbetsbelastningen och mängden ärenden ibland gjort det svårt att svara i den takt som förväntats.

Is utsaga 2025-12-22

Under vår och höst 2025 togs det in en chef för att stötta B i hennes arbete. I uppger att han inte riktigt vet varför och fick ingen klarhet i vad personens arbetsuppgifter var och vad B inte längre skulle göra. Den extra chefen var till en början K och sedan P. I upplevde också under denna tidsperiod att B inte svarade när man ringde och det tog lång tid innan B svarade på mejl.

I har fått återberättat för sig av A att när A ringde B så svarade hon inte. Vid ett tillfälle hade hon då gått till Bs kontor och sett att telefonen låg på hennes bord. I vet att vid detta tillfälle skrev B en Stella-anmälan efter att A hade varit på hennes kontor och hon hade upplevt A som hotfull. Även J som var i rummet skrev en Stella av samma anledning.

Det I hade önskat var att om B nu uppfattade A som hotfull eller otrevlig på något sätt, att B hade pratat med A där och då i stället för att hålla tyst och sedan skriva en Stella. I har även tagit upp detta med Bs chef och sagt, att upplever man att man i sin roll inte klarar av sina arbetsuppgifter och behöver stöd så behöver man uttrycka det behovet. I har ingen aning om B har gjort detta.

I känner igen påståendet om att A ska ha blivit utesluten i möten. I minns ett tillfälle där A sökte upp I och sa att hon upplevde sig utesluten från ett möte. I lyfte då det till berörda chefer och A fick vara med på mötet.

I uppger att han är van från tidigare arbetsplatser att när det kommer in en Stella från en medarbetare så pratar man med den medarbetaren. I vet att även A är van vid den hanteringen. Däremot är det inte så Umeå kommun hanterar Stellan. Umeå kommun pratar inte med medarbetaren som har gjort Stellan. Detta är Is upplevelse.

I har framfört till A att även om hon har rätt i sak så framför hon ibland sina åsikter på ett felaktigt sätt. I kan också spekulera i att vissa tycker det är jobbigt att ha A närvarande på möten då hon kan

ställa kollegor mot väggen vid dessa tillfällen inför anhöriga och liknande. Det vill säga att A kan ta upp saker som kan vara rätt i sig men vid fel forum och plats.

Ks utsaga 2026-01-09

K har idag avslutat sin tjänst på Umeå kommun men jobbade som enhetschef på Dragonen oktober 2024 och en tid in under 2025. K stöttade under en period B under oktober 2024 till mars 2025.

Det var Ks dåvarande chef N som bad K utföra dessa uppgifter. Till en början har tanken varit att K skulle vara mer operativ men har sedan fått mer ansvar kring exempelvis budgetfrågor etcetera. K har dock haft mycket kontakt med A under perioden, dock inte all kontakt. K upplever att kontakten med A till en början var god och att A ville ha kontakt med honom. Vid ett tillfälle har A också lyft att hon önskat att B inte skulle komma till As kontor. K upplever att det funnits någon form av skav mellan B och A. K tror att B känt att A inte velat ha kontakt med henne och att detta kan ha speglat stämningen som funnits på avdelningen. K tänker att det då blir naturligt att du enbart tar den kontakt du behöver men inte mer än så. K upplever att han ibland fick vara en budbärare mellan de två, något han inte sett som sin egentliga uppgift.

K upplever att B försökte få en fungerande dialog mellan de två och att A ibland kunnat himla med ögonen i möten där B deltagit. K tror dock inte att detta riktats mot någon i rummet utan mer av frustration kring situationen som rått. K upplever att A ofta kunnat peka på saker som varit felaktiga etcetera. Hur mejlkontakten mellan B och A sett ut eller om A inte blivit inbjuden till möten med anhöriga har K inte någon insyn i.

As replik 2026-02-09

A påpekar att B inte har någon insikt i eller tillgång till den visseblåsning som A skrivit. A har i sin visseblåsning aldrig namngett eller pekat ut någon person. As visseblåsaranmälan från 28 september 2024 handlar om rådande missförhållanden och vanvård på Dragonens äldrecenter och inget annat.

A påpekar att I syftat på ett annat möte som ägde rum senare än det hon lyft i sin anmälan. Det möte I syftar på var den 3 september 2025 medan A syftar på det möte där anhöriga bett om As närvaro vid möte med patientnämnden och A medvetet uteslöts. Mötet hölls i slutet av juli och gällde långvariga missförhållanden, vanvård och grov vårdskada.

I lyfter att A kan ha rätt i sak men lyfter frågor i fel forum då anhöriga är med. A fick ett sms från I den 9 september 2025 efter mötet med SOL/HSL och anhöriga där I skrev *"Du var riktigt bra på mötet vi hade. Snyggt jobbat"* varpå A fann Is utsago förvånande.

A menar att det hon uttryckt till K den 6 november 2024, och som B sedan grundar sin Stella-anmälan på, syftar på handlade om känslan A hade efter att ha skickat in en patient akut, den patient som A uppger senare avled på grund av vanvård. Detta samtal med K var den 7 november 2024. A sa till K att hon inte orkade träffa någon, varken SOL eller HSL under dagen och har aldrig riktat detta specifikt mot B och har inte heller nämnt Bs namn i situationen. A menar att K förstått henne på grund av att de haft en fungerande dialog och ett bra samarbete.

Bs replik 2026-02-19

B står fast vid sin tidigare utsaga.

3.4.4.1. Bedömning

A upplever sig kränkt av B då denne systematiskt inte ska ha svarat på vare sig på mejl eller telefonsamtal ifrån A. B ska också ha struntat i att bjuda in A på möten där anhöriga till patienter önskat att hon skulle delta.

Utredarna kommer att pröva den aktuella situationen mot AFS 2023:2 och bestämmelserna om kränkande särbehandling. I bedömningen utgår Utredarna från de grunder som återges under avsnitt 3.2. Utredarna behöver först bedöma vad som kan anses vara styrkt.

B uppger att hon prioriterat ner att svara på mejl bland hennes arbetsuppgifter då det funnits ett stort arbete med att hantera den stora mängden inkomna avvikelser, omkring 300. Utöver detta uppger B att hon generellt är dålig på att läsa igenom och besvara mejl. B vet att hon vid ett tillfälle missat att bjuda in A till ett möte med anhöriga. Dock uppger B att hon inte haft för avsikt att medvetet hålla A utanför mötet och menar att det rört sig om ett missförstånd från hennes sida.

Vittnet I bekräftar att han också upplevde att B inte svarade när han ringde och det tog lång tid innan B svarade på mejl under den aktuella perioden. I känner igen påståendet om att A ska ha blivit utesluten i möten och minns ett tillfälle där A sökte upp I och sa att hon upplevde sig utesluten från ett möte. I lyfte då det till berörda chefer och A fick vara med på mötet. I repliksamtal berättar A att hon syftat på ett annat möte än det I syftat på i sin utsaga.

Vittnet K upplever att han ibland fick vara en budbärare mellan A och B, något han inte sett som sin egentliga uppgift. Han har dock inte haft någon insyn i hur mejlkontakten mellan B och A sett ut eller om A inte blivit inbjuden till möten med anhöriga.

Utredarna bedömer det därmed som styrkt, via parternas utsagor och vittnesmål, att B under den berörda perioden inte frekvent svarat på mejl och vid ett tillfälle inte bjudit in A till ett möte med anhöriga. Utredarna har då att ta ställning till om den styrkta situationen innehåller några kränkande inslag.

Att inte svara på mejl i den omfattning som kan vara nödvändig i arbetet bedöms av Utredarna som något som kan påverka medarbetares arbetsmiljö negativt och även anses som kränkande om detta görs med syfte att försvåra arbetet för en eller flera medarbetare. Utifrån Utredningens underlag kan dock Utredarna inte styrka att B skulle agerat i detta syfte för att ställa A utanför arbetsplatsens gemenskap eller för att försvåra hennes dagliga arbete. Det indikeras också att B även varit dålig på att svara på mejl mot flera medarbetare än enbart A varför Utredarna riktar viss kritik mot B i hennes agerande. Detta är dock inte att likställa med kränkande särbehandling enligt lagens mening.

Utredarna kan inte heller, utifrån utredningens underlag styrka att B inte bjudit in A till ett möte med anhöriga avsiktligt som det nämns i situationen. Situationen som sådan når inte heller upp till allvarsgraden för det som kan klassas som kränkande särbehandling. Utredarna har viss förståelse för att A reagerat negativt på Bs miss att bjuda in henne med tanke på den infekterade situation som rådde mellan henne och B. Inte heller detta är dock att likställa med kränkande särbehandling i ett objektivt perspektiv.

Kränkande särbehandling bedöms inte ha inträffat i situationen.

3.4.5. Anmäld situation 5 riktat mot B

Datum	Februari 2025
Plats/Tillfälle	Arbetsplatsen

Beskrivning av situationen	B har bett omvårdnadspersonal skriva arbetsmiljöanmälningar mot A. Detta har H berättat för A.
----------------------------	--

Bs utsaga 2025-11-21

Att B skulle bett omvårdnadspersonal skriva arbetsmiljöanmälningar mot A utifrån en tidningsartikel i februari 2025, förklarar B att detta inte stämmer. B säger att hon känner till att personal reagerade starkt på innehållet i artikeln, men att hennes uttalande aldrig var riktat mot A som person. Enligt B handlade hennes budskap om att om någon i personalgruppen kände att deras egen arbetsmiljö eller hälsa påverkats negativt av situationen, så skulle de, precis som alltid, ha möjlighet att skriva en arbetsmiljöanmälan via Stella. Hon betonar att syftet var att personalen skulle få ventilera sina egna upplevelser, inte att rikta anmälningar mot A.

När det gäller att A fick kännedom om detta genom H, uppger B att hon vid ett morgonmöte tog upp att flera i personalgruppen kände sig nedvärderade och påverkade efter att ha läst artikeln, särskilt när artikeln uppfattades som en beskrivning av att det var möjligt att direkt "*rekrytera folk på gator och torg*". Enligt B sa hon då att om någon mådde dåligt på grund av arbetsmiljön, så fanns möjlighet att skriva en Stella-rapport, precis på samma sätt som alltid när någon upplever arbetsmiljöproblem. B bestrider att hon skulle ha instruerat personalen att skriva anmälningar riktade mot A. Utifrån att personalen har haft egna synpunkter på As agerande så har B uppmanat sin personal att göra Stellor om det är något eller någon som påverkar deras arbetsmiljö.

B förklarar att hon är medveten om att uttalandet kan ha uppfattats på olika sätt, men att hon inte anser att det var fel att tydliggöra personalens rätt att rapportera arbetsmiljöproblem.

Hs vittnesutsaga 2025-11-27

Vid tidpunkten var H handledande undersköterska där B var chef.

H minns ett tillfälle, vilket hon tror var i februari eller mars 2025, när B närvarade på ett möte på kontoret. Personalen uttryckte då att de tyckte det var jobbigt med de artiklar som skrevs i tidningen. Detta hade även personalen berättat för H innan mötet.

B svarade personalen att det gick att skriva Stellor och om de behövde så kunde de få hjälp med det. B sa aldrig att personalen skulle rikta anmälningarna mot A utan syftade till de artiklar som hade skrivits om A. H kommer inte ihåg att B nämnde As namn. Detta har H återberättat för A.

As replik 2026-09-02

Angående att A uttryckt "*rekrytera folk på gator och torg*" i en intervju i Västerbottenskuriren i februari 2025 så hänvisar A till att det är ett citat från Bs egen verksamhetschef som uttalades under 2023 i en intervju med denne verksamhetschef i Folkbladet. Det kan inte vara mer kränkande för medarbetarna enbart för att A citerar verksamhetschefen. A undrar på vilket sätt har As kritik i intervjun mot ledningen i Umeå kommun påverkat medarbetarnas arbetsmiljö.

H sa till A att B vid flera tillfällen talat illa om A. H uppgav även att B uppmanat personalen att skriva Stella-anmälningar om de känner sig påverkade av vad A sagt i tidningen. A står i övrigt fast vid sin tidigare utsaga.

Bs replik 2026-02-19

B står fast vid sin tidigare utsaga.

3.4.5.1. Dokumentation

Dokumentation tillförd av A

[SKÄRMDUMPAR TIDNINGSARTIKLAR BORTTAGNA]

3.4.5.2. Bedömning

A upplever sig kränkt av B då denne ska ha bitt omvårdnadspersonal att skriva arbetsmiljöanmälningar riktade mot A. Denna information ska A ha fått av H.

Utredarna kommer att pröva den aktuella situationen mot AFS 2023:2, bestämmelser om kränkande särbehandling. I bedömningen utgår Utredarna från de grunder som återges under avsnitt 3.2. Utredarna behöver först bedöma vad som kan anses vara styrkt.

B nekar till att hon skulle ha bitt personal skriva arbetsmiljöanmälningar mot A så som påstås. Däremot berättar B att flera medarbetare reagerat starkt på innehållet i en tidningsartikel som A intervjuats för. B uppger att det personal hade reagerat på var As uttalande kring att det var möjligt att direkt "rekrytera folk på gator och torg". B menar att hennes budskap handlat om att om någon i personalgruppen kände att deras egen arbetsmiljö eller hälsa påverkats negativt av situationen, så skulle de, precis som alltid, ha möjlighet att skriva en arbetsmiljöanmälan via Stella. Hon betonar att syftet var att personalen skulle få ventilera sina egna upplevelser, inte att rikta anmälningar mot A.

Vittnet H bekräftar att personal upplevt att det varit jobbigt med de artiklar som publicerades i lokal-tidningen vid det berörda tillfället. H berättar vidare att B också sagt att personalen kunnat skriva Stellor, och om de önskat kunnat få hjälp med detta. H uppger att B aldrig sa att anmälningarna skulle riktas emot A, utan syftat till de artiklar som skrivits om A.

Utifrån parternas utsagor och vittnesmål kan Utredarna inte styrka att B skulle ha uttryckt sig så som A påstår och uppmanat personal att rikta Stella-anmälningar specifikt mot A. Att B i sin roll som medarbetarnas närmsta chef informerat om möjligheten att skriva en Stella om en medarbetare på något vis upplever negativa känslor med anledning av hur en annan medarbetare agerat bedömer Utredarna inte som kränkande. Utredarna kan därmed inte heller styrka att kränkande särbehandling förekommit i den utredda situationen.

Utifrån den bifogade dokumentationen kan Utredarna ha viss förståelse för att medarbetare kunnat ta illa vid sig och tolka de uttalanden som funnits i artikeln som negativa trots att A varit tydlig med att hon inte kritiserat omvårdnadspersonal på arbetsplatsen. Utredarna påpekar också att trots att A citerat en tidigare tidningsartikel så är denna artikel publicerad 2023. Det vill säga omkring två år innan den artikel A medverkat i 2025. Utifrån detta tidsspann menar Utredarna att det inte går att säkerställa hur många, om ens någon, av den berörda arbetsgruppen som läst eller tagit del av artikeln ifrån 2023. Utifrån detta är det därmed möjligt att medarbetare kan ha reagerat negativt utifrån artikeln ifrån 2025 och citatet "rekrytera folk på gator och torg".

Kränkande särbehandling bedöms inte föreligga i situationen.

3.4.6. Anmäld situation 6 riktad mot B

Datum	24 oktober 2025
Plats/Tillfälle	Arbetsplatsen
Beskrivning av situationen	<p>B har kontaktat I när A vistats på Dragonen.</p> <p>I har berättat att Bs högre chef kontaktat honom och sagt att A befinner sig i Dragonens lokaler. I har sagt till A att hon visst får vistas i Dragonens lokaler. I har vidare berättat att det varit B som kontaktat sin chef som sedan kontaktat I.</p> <p>B har även skickat ett mejl till I i denna sakfråga, att A vistats på Dragonens hälsocentral.</p>

Bs utsaga 2025-11-21

B hade en oro kring As vistelse i lokalerna, utifrån att hon hade slutat och ville få klarhet i situationen. Hon kontaktade därför I via mejl angående As vistelse i Dragonens lokaler. B förklarar att enhetscheferna hade samma frågeställning men det var B som tog kontakten med honom.

Bakgrunden till detta var det mejl som As skrev adresserat till cheferna den 16 oktober att A lämnar ett arbete hon älskar och att cheferna har bidragit till att ge henne en dålig arbetsmiljö samt att A i förbifarten, veckan innan, sa att hon gör sin sista dag på Dragonen den 16 oktober. Utifrån hur As agerande har fått B att må på sitt arbete så kändes det som en lättnad när A informerat om att hon skulle sluta på Dragonens Vård- och Omsorgsboende. Att A utifrån sina uttalanden i media om hur dåligt hon mår på jobbet sammantaget med sitt sista mejl till cheferna, ändå ville befinna sig på Dragonens Vård- och Omsorgsboende förvånade B. As närvaro påverkade Bs psykosociala arbetsmiljö negativt. B gjorde då en Stella utifrån As vistelse på Dragonens Vård- och Omsorgsboende, vilket även enhetschef Q gjorde utifrån samma syfte.

B ställer sig frågande till As närvaro utifrån övriga Stellor från enhetschef Q, enhetschef J samt enhetschef R. Där har B informerats om att det gjorts ett antal Stellor utifrån den osäkerhet och den tillitsbrist som skapats för A, detta utifrån att de fått information om att de hade blivit inspelade under ett gemensamt möte med sköterskor, arbetsterapeuter, sjukgymnaster samt chef. Detta möte är inte ett möte där B har deltagit utan endast fått information om det samt mött känslan av en bristande tillit.

B berättar att I efter detta mejl kontaktade henne via mejl efter att Bs biträdande verksamhetschef S själv tagit kontakt med I i frågan. B samt övriga enhetschefer hade dessförinnan frågat sin chef S om det var lämpligt att A skulle vara på plats utifrån det som hänt. B beskriver att hon blev förvånad när hon såg A i korridoren, då B stod i korridoren med den nya sjuksköterskan, och att detta kändes som en klump i magen, hon hälsade dock på A.

Is utsaga 2025-12-22

I minns det tillfälle som A refererar till i sin utsaga. I blev uppringd av den tillfälliga verksamhetschefen S. S hade då fått till sig av enhetscheferna på Dragonen att de undrade om A verkligen skulle vara på Dragonen. I var då tydlig mot S att om de ställde den frågan så var det kanske så att de helt enkelt inte ville ha A på Dragonen då hon hade lyft saker som ej hade hanterats rätt på avdelningen. I bekräftade till S att A hade all rätt att vara på Dragonen utifrån det behov som fanns. I uppgav även till S att om enhetscheferna inte var bekväma med det så fick de lära sig att hantera det.

Efter att S hade sökt kontakt med I i frågan så mejlade även B I och undrade varför A var på Dragonen. I var tydlig i sitt svar med att A hade rätt att vara på Dragonen och om de i fortsättningen har liknande frågor ska de kontakta I direkt och inte S då I är den som sitter på svaren.

I närtid efter hade I ett samtal med C om situationen. C berättade för I att även hon hade pratat med enhetscheferna och informerat om att A hade rätt att vara på Dragonen. Is upplevelse är att vid detta tillfälle, och även vid andra tillfällen, har fler parter än nödvändigt blandats in och det har eskalerat mer än det behövs.

As replik 2026-02-09

Den dagen då A, som en del i Umeå kommuns utbildningsteam, vistades på Dragonen befann A sig enbart inne på en sjuksköterskeexpedition. A gick inte ut på enheterna och inte ens på toaletten. Hur detta har påverkat Bs psykosociala arbetsmiljö kan A inte uttala sig om.

A har inget att säga om Bs förvåning att A vill befinna sig på Dragonens Äldrecenter utan Bs agerande den dagen visar i stället på att B lägger stort fokus på A och vad hon gör, säger, befinner sig och så fort B får chansen så önskar hon misskreditera och kränka A.

Det faktum att B lyfter Stellor som skrivits av andra enhetschefer efter ett möte B själv inte deltog på visar hur viktigt det är för B att fortsätta misskreditera A. Detta möte som begav sig 12 september 2025, finns inspelat och det alla bör fundera över är snarare varför A fortsatt känner att A behöver spela in möten och samtal. A anklagades efter mötet för att ha attackerat enskilda chefer på mötet i deras fyra Stella-anmälningar vilket inspelningen som A har tydligt visar att det inte stämmer. A står i övrigt fast vid sin tidigare utsaga.

Bs replik 2026-02-19

B står fast vid sin tidigare utsaga.

3.4.6.1. Dokumentation

Dokumentation tillförd av B

[SKÄRMDUMP MAIL BORTTAGEN]

3.4.6.2. Bedömning

A upplever sig kränkt av B då denne kontaktat både sin chef och I för att berätta att A befunnit sig i Dragonens lokaler.

Utredarna kommer att pröva den aktuella situationen mot AFS 2023:2 och bestämmelserna om kränkande särbehandling. I bedömningen utgår Utredarna från de grunder som återges under avsnitt 3.2. Utredarna behöver först bedöma vad som kan anses vara styrkt.

B medger att hon kontaktade As chef, I, och frågade om A skulle vistas på Dragonen. Detta hade sin upprinnelse i det mejl A skickat ut den 9 oktober 2025 där hon uppgett att hon skulle göra sitt sista arbetspass den 16 oktober 2025 samt att B och resterande chefer på Dragonen bidragit till en dålig

arbetsmiljö för A. B har då blivit förvånad att A kort efter sitt mejl valt att arbeta på Dragonen och uppger att hon själv mått dåligt kring situationen med A och har därmed valt att kontakta I.

Detta bekräftas också av I som uppger att han varit tydlig till både enhetscheferna på Dragonen och deras chef, S, att A haft rätt och tillåtelse att vistas på Dragonen för att utföra sitt arbete. I menar vidare att enhetscheferna på Dragonen borde vänt sig till honom och inte till sin chef rörande denna fråga och att fler personer än nödvändigt dragits in i det hela.

Utredarna bedömer situationen som styrkt och har då att bedöma om detta kan anses ha kränkt As värdighet.

Utifrån utredningens underlag framkommer det att den relation som funnits mellan A och B, vid tidpunkten, varit mycket infekterad. Mot bakgrund av denna konflikt och det mejl A skickat den 9 oktober 2025 där hon skrivit att hon gör sitt "absolut sista arbetspass 16/10" har Utredarna förståelse för att B ställt frågan om As närvaro till I. Frågan i sig är inte kränkande till sin natur men Utredarna har också viss förståelse för att A reagerat negativt på att denna ställts, detta är dock inte att likställa med kränkande särbehandling i lagens mening. Även här gör Utredarna bedömningen att situationen uppkommit utifrån icke hanterade konfliktsituationer och förtroendeskada mellan parterna. Utredarna återkommer till detta i utredningens del B.

Kränkande särbehandling bedöms inte föreligga i situationen.

3.4.7. Anmäld situation 7 riktad mot D

Datum	27 maj 2025
Plats/tillfälle	Arbetsplatsen
Situationsbeskrivning	<p>A, D och I hade möte kring de Stella-anmälningar som A lämnat in. A upplevde att hon inte fick någon återkoppling i dessa ärenden.</p> <p>I mötet har D erkänt att As arbetsmiljö inte varit i fokus under 2024 och att denna hade kunnat se annorlunda ut om åtgärder satts in.</p> <p>A var sjukskriven från 12 november 2024 till och med 20 november 2024 på grund av händelserna i november och det A upplevt sig utsatts för. I ett telefonsamtal med D 15 november 2024 tog A upp sitt mående och vad hon utsatts för.</p> <p>A har i mötet också undrat över varför hennes anställning enbart blivit ett vikariat i stället för en tillsvidareanställning, något D ska ha lovat henne. D svarade att han glömt bort att rapportera in detta. A menar att det varit fler i personalen som gått på vikariat men att D inte glömt bort dessa medarbetare. I tog över chefskapet den 31 januari 2025 och sedan gett A tillsvidareanställning. I har berättat att han fått information av D om att A haft tills vidare anställning men att först då I kollat upp As som det upptäcktes att det rört sig om ett vikariat.</p> <p>A upplever att detta inte varit ett misstag utan att det skett på grund av att hon lämnat in en visseblåsning den 28 september 2024 och således var repressalier. D har haft kännedom om att A gjort en visseblåsaranmälan från och med den 7 november 2024.</p>

D deltog tillsammans med I på mötet den 27 maj 2025. Under mötet uppstod en situation där två Stel-lor gav motstridiga uppgifter. D konstaterar i efterhand att situationen borde ha hanterats mer struk-turerat och att As anmälan i denna del inte blev behandlad på ett tillfredsställande sätt. D bedömer att As frågeställningar borde ha hanterats separat i stället för att ingå i en sammanvägd bedömning av andra frågor.

Enligt D så fick han löpande under hösten 2024 kännedom om de arbetsmiljöanmälningar och den repressalieanmälan som A lämnade in. D avsåg att ge återkoppling men bedömer att kommunikation inte blev tillräckligt tydlig eller avgränsad. Detta gäller vad i en upprättad Stella som ska delas vidare om Stella är skriven av en annan part. Parterna hade olika uppfattningar och D ser i efterhand att dialogen mellan medarbetaren inte till fullo fångades upp på ett optimalt sätt. Vidare så var dialo-gen mellan D och biträdande verksamhetschef bristfällig under tiden och det upplevdes inte tydligt för D vem som skulle ta vad. I efterhand så känns det tydligt för D att han borde hanterat Stella-an-mälningen annorlunda och fokuserat på den Stella som A hade upprättat och inte fastnat i att det var två Stella-anmälningar som stod mot varandra.

D delar inte uppfattningen att A inte blev hörd, men förstår att hon kan ha upplevt det så. Under perioden förelåg omvårdnadsrelaterade brister i verksamheten, och arbetsgruppen befann sig under betydande press. D uppfattade situationen som att arbetsmiljön blev alltmer ansträngd under hösten 2024 och att problemen till slut kulminerade.

Ett antal samtal genomfördes mellan D och A. Vid dessa tillfällen ställde D frågor om vilket stöd som kunde erbjudas, [REDACTED] A [REDACTED] [REDACTED] säkerställa god omsorg för de äldre samt en öns-kan att prata med T, ordförande i äldrenämnden. Ett önskemål som D tog till sig och sökte upp T och bad om att A skulle få möjlighet att träffa T.

När det gäller frågor som rörde B, saknade D i vissa delar mandat att fatta beslut, vilket försvårade handläggningen. D bedömer att detta bidrog till att vissa åtgärder blev fördröjda eller inte genomför-des. Under 2024 prioriterade D att följa upp arbetsmiljöfrågor och hantera de samarbetsproblem som uppstått mellan SOL- och HSL-personal.

D minns telefonsamtalet med A den 15 november 2024. [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

A har uppgett att D lovat henne en tillsvidareanställning. Ds uppfattning är att A skulle erhålla en tills-vidareanställning och att detta också kommunicerades i överrapporteringen till I. D fick även inform-ation från dåvarande chef U att A skulle få en tillsvidareanställning.

Att As anställning fortsatt var registrerad som vikariat berodde på att D missat i det administrativa arbetet. Detta var inte ett avsiktligt agerande utan en ren miss. D vill betona att det inte förelåg några repressaliesyften i samband med detta. Vilka andra vikariat som skulle ha omvandlats till tillsvidare-anställningar under denna period kan D inte svara på, ingen medarbetare han själv minns ska ha om-vandlats från hans sida.

D informerade I om att tillsvidareanställningen var beslutad och att det återstod att slutföra pappers-arbetet, vilket var tydligt i deras överrapporteringsmöte/överlämningsmöte.

D fick kännedom om As visseblåsaranmälan först efter att den registrerats. Informationen förmedla-des via ordinarie handläggningsslag. D understryker att uppgiften inte påverkade Ds beslut eller handläggning av ärendet/en som rörde A. Informationen A delade om att hon var visseblåsare har inte förmedlats vidare till någon annan.

I s vittnesutsaga 2025-12-22

I minns det möte som A hänvisar till i sin utsaga. A hade önskat ett möte med D då A upplevde att hon inte hade fått svar på alla sina frågor. I pratade därför med D och de bokade in ett möte för de tre parterna. I minns det som ett bra möte och D var ärlig och uppriktig och sa *"har jag gjort något fel så ber jag om ursäkt"*. D var även tydlig med att om han gjort något fel så var det inte med avsikt. I upplevde inte att det fanns någon baktanke med mötet och att A fick svar på sina frågor.

När I tog över ansvaret för A upptäckte han att A inte låg under rätt flik i lönedokumentet. A låg fortfarande under fliken timanställd när hon skulle ligga under fliken tillsvidareanställd. I tog då kontakt med D som bekräftade att A hade en tillsvidareanställning men att han hade missat att ändra det i systemet. Ändringen åtgärdades av I och A registrerades som tillsvidareanställd. I uppfattar Ds agerande som enbart ett misstag.

I har en viss förståelse för att A har tolkat vissa ageranden som något avsiktligt riktat mot henne. I har dock inte kunnat se att denna upplevelse stämmer och att någon ska ha agerat mot A med en avsikt att bestraffa A eller som en repressalie. I upplever dock att A alltid är på spänn.

As replik 2026-02-09

A kan inte se på vilket sätt D prioriterade att följa upp arbetsmiljöfrågor och hantera de samarbetsproblem som fanns mellan A och B. Vid varje samtal som A hade med D så var det A som tog upp arbetsmiljöproblemen och hur det påverkade A. A anmälde även hög arbetsbelastning och mycket övertid under 2024.

[Redacted text block]

Ds replik 2026-02-12

D fick veta att A var visselblåsare strax innan mötet den 11 november 2024 och det kan stämma att detta var den 7 november 2024. Detta berättade A för D och C i slutet av ett möte den aktuella dagen. D står i övrigt fast vid sin tidigare utsaga.

3.4.7.1. Dokumentation

Transkribering av ljudfil tillförd av A från möte med I och D 27 maj 2025.

13.20-13.50 in i samtalet:

D: Jo för jag var tvungen att gå tillbaka och kolla lite mailkonversationer. För du skrev till mig en gång i tiden i samband med att NAMN anställdes också.

Då skrev du att *"nu ser jag att det är en tillsvidare"*. Jag tänkte nog inte mer på det då. För informationen jag fick efter sommaren det var ju att du skulle ha en tillsvidareanställning, det var som tydligt.

Sen har inte jag gjort det, det är egentligen så enkelt. För jag rapporterade över till I också men A, hon ska ha en tillsvidareanställning, jag har bara inte gjort det ännu.

16.11-16.40

D: Sen den där Stella-anmälan, den, vi kikä vidare bara, och där kan jag nog bara säga den är nog bristfälligt hanterad från min del, utifrån informationen till dig.

A: Den från B?

D: Den ifrån B. För jag gick utifrån och vad var praxis då i alla fall. För då var det aldrig så att man visade hela händelsen, utan man gick igenom kärnan i den.

23.29-23.45

D: Och det är väl det här jag tänker är bristande kommunikation ifrån min sida och bristen kommunikation mellan jag och C.

För i och med att det var dom här två Stellorna som jag förstår det, då vart ju då åtgärden att ta in en extern konsult.

3.4.7.2. Bedömning

A upplever sig utsatt för repressalier utifrån den visseblåsar-anmälan hon lämnade in den 28 september 2024. Det A upplever som repressalier är att D, som hennes närmsta chef, inte ska ha återkopplat kring de Stella-anmälningar som A gjort. A uppger även att D inte ändrade As anställningsform från vikariat tillsvidareanställd som utlovat förrän A och I påpekade det till D.

D bekräftar att mötet ägde rum den 27 maj 2025 och instämmer i att Stella-anmälningarna inte hanterades på ett tillfredställande sätt och inte heller separat. I stället ingick de in en sammanvägd bedömning av andra frågor. D uppger att kommunikationen mellan D och C var bristfällig vid denna tidpunkt och det gjorde det otydligt för D hur arbetsuppgifter skulle delas upp dem emellan. D bekräftar att han glömde ändra As anställningsform i systemet, men bestrider att detta skulle vara med avsikt eller med anledning av att A gjort en visseblåsar-anmälan. D uppger att det enbart var en miss från hans sida.

Mot bakgrund av att A gjort en visseblåsar-anmälan och upplever att hon har blivit utsatt för repressalier har Utredarna bedömt det nödvändigt att även pröva händelsen mot Visseblåsarlagens bestämmelser om repressalier. I bedömningen utgår Utredarna från de grunder som återges under avsnitt 3.2.

3 kap 1 § p.2a Visseblåsarlagen uppger att det råder förbud för att en verksamhetsutövare, att på grund av en visseblåsar-anmälan, vidtar repressalier mot en rapporterande person. Med repressalier avses enligt lagen varje åtgärd eller underlåtenhet som vidtas eller inte vidtas till följd av att en person har rapporterat missförhållanden, och som medför eller kan medföra skada för den rapporterande personen.

Det Utredarna först har att pröva är om det i objektiv mening kan styrkas att en negativ åtgärd har vidtagits mot A. Av visseblåsar-direktivets definition av repressalie-åtgärder följer att bland annat uppsägning, avskedande, varningar och hot utgör exempel på åtgärder som kan omfattas av repressalie-förbudet.²⁰

Utifrån huvudparternas utsagor och den ljudinspelning A tillfört utredningen bedömer Utredarna det styrkt att D vid mötet 27 maj 2025 bekräftade att A hade en tillsvidareanställning men att D inte ännu

²⁰ Visseblåsar-direktivet Artikel 19.

hade registrerat det vid tidpunkten. Vidare bedömer Utredarna det styrkt utifrån Ds utsaga och ljudinspelningen att D instämmer att Stella-anmälningarna hanterats bristfälligt utifrån den information som delats till A med anledning till bristande kommunikationen mellan D och C.

Utredarna bedömer det även styrkt att när I kommunicerade till D att As anställningsform inte hade ändrats från vikariat till tillsvidareanställd i systemet. D uppgav att det var en miss och I åtgärdade senare problemet. Att D underlätit att ändra As anställningsform med avsikt har Utredarna inte kunnat styrka.

Utredarna har inte heller kunnat styrka att D på något vis ska ha betett sig olämpligt eller kränkande mot A på mötet den 27 maj 2025 genom att exempelvis höja rösten eller liknande. I stället uppger I att han minns mötet som bra och att D ville be om ursäkt ifall han hade gjort något fel. I upplevde inte att det fanns någon baktanke med mötet och att A fick svar på sina frågor.

Även om Utredarna har en viss förståelse för As upplevelse har Utredarna emellertid inte kunnat se att en negativ åtgärd, som går att likställas med Visselblåsarlagens definition av repressalier, har vidtagits mot A. Ds hanterande av As Stella-anmälningar ser Utredarna snarare som ett resultat av bristerna i hanteringen och kommunikationen. Vidare ser Utredarna att faktumet att As anställningsform inte ändrades i systemet var en administrativ miss av D då D både vid mötet 27 maj 2025 samt direkt till I uttryckt att A hade en tillsvidareanställning. Mot den bakgrunden har Utredarna inte kunnat styrka att en negativ åtgärd har vidtagits mot A och således inte heller att repressalier enligt Visselblåsarlagens mening föreligger.

Utredarna har även att pröva den aktuella situationen mot AFS 2023:2s bestämmelser om kränkande särbehandling. I bedömningen utgår Utredarna från de grunder som återges under avsnitt 3.2. Även om Utredarna saknar skäl att ifrågasätta As subjektiva känsla så menar Utredarna att den aktuella situationen i stället belyser den bristande hanteringen av Stella-anmälningarna och bristande kommunikationen som rätt som i ett senare skede förstärkt upplevelser av misstro. Mer om detta i del B. Utredarna har inte kunnat se att Ds agerande är att likställa med kränkande i lagens mening. Det är således Utredarnas bedömning att kränkande särbehandling enligt AFS 2023:2 bestämmelser inte föreligger.

Oaktat Utredarnas bedömning ser Utredarna att det finns visst fog att rikta kritik hur D hanterat As Stella-anmälningar ur en arbetsmiljösynpunkt. Det har för Utredarna blivit tydligt att det funnits/finns en utbredd konflikt/kommunikationsproblematik mellan A och B där båda parterna riktat kritik mot varandra i Stella-anmälningar. Det var vid tillfället känt för A att B hade riktat en Stella-anmälan mot A men inte vad anmälan innehöll. Att då som medarbetare under en längre tid inte få närmare information om vad anmälan avser riskerar att leda till oro eller annan ohälsa för den enskilde medarbetare. Mer om detta i del B.

Varken kränkande särbehandling eller repressalier bedöms föreligga i situationen.

3.4.8. Anmäld situation 8 riktad mot D

Datum	Löpande sedan november 2024 samt i mejl 14 januari 2024
Plats/Tillfälle	Via telefon och mejl
Beskrivning av situationen	A har försökt prata med D kring den Stella-anmälan hon gjort mot B. A har velat få information kring de Stella-anmälningar som B gjort mot henne. Dock utan att ha fått svar eller gehör av D.

	A upplever Ds agerande som repressalier utifrån den visselblåsaranmälan A gjorde 28 september 2024.
--	---

Ds utsaga 2025-12-02

D känner inte igen att det skulle förekommit sådana samtal där återkoppling efterfrågats utan att han besvarat dem. D vill vara tydlig med att det inte funnits någon illvilja, något uppsåt eller någon avsikt att undanhålla information för A. Det har inte förekommit någon form av "mörkläggnings" eller avsiktlig tillbakahållning av uppgifter.

Avseende att A upplever att Ds agerande som repressalier efter att hon lämnat in sin visselblåsaranmälan, vill D framhålla att ingen av de åtgärder eller beslut som rört As ärenden har haft någon koppling till hennes visselblåsaranmälan. D avvisar bestämt att något agerande ska ha haft repressaliesyfte från hans sida.

D noterar att ärenden kopplade till Stella-bedömningar och relaterade anmälningar under perioden var återkommande och ofta infekterade. Det fanns en pågående diskussion på ledningsnivå uppfattar D om hur samverkan mellan funktionerna skulle ske, eftersom det förelåg tydliga samverkansproblem inom organisationen. D betonar att Stella-bedömningar och anmälningar hanterades konsekvent och inte på något sätt annorlunda i syfte att påverka eller missgynna A.

Däremot som tidigare nämnts så uppger D att hanteringen av Stella-anmälningarna som gjordes kunnat hanterats annorlunda, och att det borde skett mer systematiskt utifrån As upprättade Stella-anmälan.

As replik 2026-02-09

A har ingen kommentar på Ds utsago utan framhåller enbart att D inte tog ett tillfredsställande arbetsmiljöansvar utifrån arbetsmiljölagen.

A står i övrigt fast vid sin tidigare utsaga.

Ds replik 2026-02-12

D står fast vid sin tidigare utsaga.

3.4.8.1. Bedömning

A upplever sig utsatt för repressalier utifrån den visselblåsaranmälan hon lämnade in den 28 september 2024. Det A upplever som repressalier är att hon varken fått svar eller gehör när hon försökt prata med D kring den Stella-anmälan hon gjort mot B och velat få information kring de Stella-anmälningar B gjort mot A.

D uppger att han inte känner igen att det skulle förekommit samtal där A efterfrågat återkoppling kring hennes och Bs Stella-anmälningar men att han skulle uteblivit med svar. Därmed så uppger D att hanteringen av Stella-anmälningarna som gjordes kunnat hanterats annorlunda och att det borde skett mer systematiskt. D uppger att det från hans sida inte funnits något uppsåt eller någon avsikt att undanhålla information från A och bestrider att någon åtgärd eller beslut som tagits har var med anledning till den Visselblåsaranmälan A gjort.

Mot bakgrund av att A gjort en visseblåsar-anmälan och upplever att hon har blivit utsatt för repressalier har Utredarna bedömt det nödvändigt att även pröva händelsen mot Visseblåsarlagens bestämmelser om repressalier. I bedömningen utgår Utredarna från de grunder som återges under avsnitt 3.2. Det Utredarna först har att pröva är om det i objektiv mening kan styrkas att en negativ åtgärd har tagits mot A av D.

Utredarna noterar att A hänvisar till ett mejl i sin anmälan men det är inte något A tillfört utredningen. Utredarna ser dock inte att ett sådant mejl hade förändrat Utredarnas bedömning. Utifrån det Utredarna har fått till sig under utredningens gång bedömer Utredarna det styrkt att A inte fick veta vad som ordagrant stod i Bs Stella-anmälan förrän I läste upp Stella-anmälan för A i februari 2025 då han hade tagit över rollen som As närmsta chef. Däremot har inte Utredarna kunnat styrka att A återkommande ska ha lyft frågan via telefonsamtal och mejl med D på sådant sätt som hon beskriver i sin anmälan utan att få något svar eller gehör från honom.

Även om Utredarna finner det anmärkningsvärt att A först i februari 2025 fick närmare kännedom om den Stella-anmälan som B gjort menar Utredarna att det inte är att likställa med en negativ åtgärd och således en repressalieåtgärd i Visseblåsarlagens mening. Det har under utredningens gång blivit tydligt för Utredarna att det under denna tidsperiod fanns en utbredd konflikt/kommunikationsproblematik mellan B och A och att det rådde oklarheter mellan D och C vem som ansvarade för olika arbetsuppgifter kopplade till denna konflikt/kommunikationsproblematik. Denna bristande kommunikation menar Utredarna har resulterat i den tidsutdräkt som A upplever som repressalier. Utredarna bedömer därför att repressalier utifrån Visseblåsarlagens bestämmelser inte föreligger.

Utredarna har även att pröva den aktuella situationen mot AFS 2023:2, bestämmelserna om kränkande särbehandling. I bedömningen utgår Utredarna från de grunder som återges under avsnitt 3.2.

Mot den bakgrund som ovan anförts är det Utredarnas bedömning att Ds agerande inte är att likställa med kränkande särbehandling. Återigen är det i stället Utredarnas bedömning att det aktuella händelseförloppet är ett resultat av den bristande hanteringen och kommunikationen som rätt.

Oaktat Utredarnas bedömning menar Utredarna att det finns fog att rikta viss kritik mot Ds agerande ur en arbetsmiljösynpunkt. Mer om detta i avsnitt 3.4.7 och del B.

Varken kränkande särbehandling eller repressalier bedöms föreligga i situationen.

3.4.9. Anmäld situation 9 riktad mot C

Datum	Hösten 2024
Plats/Tillfälle	Utredning av Stella-anmälan
Beskrivning av situationen	<p>C fick i uppdrag att utreda As Stella-anmälan från 28 november 2024. C har trots detta inte kontaktat A och gett någon återkoppling. I sin anmälan har A skrivit att hon inte fått information, utesluts ur möten samt ombetts av två chefer att inte skriva avvikelser.</p> <p>Den 4 december 2024 fick A ett mejl ifrån C. I detta har det endast stått att ingen medvetet undanhållit information från A. Vidare har det stått att arbetsgivaren inte stått bakom de avvikelser som A lämnat in och att det möte som hållits på stadshuset inte gått till på det sätt som A påstått.</p>

	<p>C har också skrivit att A inte utsatts för repressalier då hon inte omplacerats eller avskedats.</p> <p>A upplever det som kränkande att C enbart pratat med de andra parterna i hennes anmälan men inte med henne. A upplever att detta inte utretts på ett korrekt sätt.</p> <p>Utöver detta har C aldrig svarat på As mejl kring vad Bs anmälan mot A handlat om.</p> <p>A upplever C agerande som repressalier utifrån den visselblåsaranmälan A gjorde 28 september 2024. C har haft kännedom om att A gjort en visselblåsning från och med 7 november 2024.</p>
--	--

C utsaga 2025-11-28

C känner igen den Stella-anmälan som A lämnat in. C har fått denna tilldelad då den varit på övergripande nivå. Vidare har C tagit hjälp av HR i frågan, exempelvis vilka som varit lämpliga att prata med samt för att besvara en del av frågorna i Stella-anmälan.

C har fört dialog med Bs chef angående avvikelser och att enhetscheferna uppmanat till att skriva färre avvikelser. Detta är inget som arbetsgivaren ställer sig bakom och de förväntar sig att man följer våra rutiner och göra avvikelser i de situationer där det är aktuellt.

C förklarar att hon innan Stellan inkom haft flertalet samtal med A och D och fått information av henne rörande brister på boendet och om problemen kring kommunikation och bemötande av enhetschef. C tänker att hon i efterhand kunde ha pratat med A kring anmälan och att det hade kunnat ge en tydligare bild och förståelse för A.

C berättar att kring den anmälan som B gjort har det varit As närmsta chef, D, som haft ansvaret. D och C har haft samtal tillsammans och C har bedömt att det varit en svår situation [REDACTED]

C har fått till sig av D att han förmedlat övergripande kring vad Bs anmälan handlat om till A. C är medveten om att det blivit upphackat då både hon och D haft ansvar kring åtgärder som rör anmälan. C har förstått det som att D skulle förmedlat innehållet i Stellan till A och att D haft ansvar för detta då anmälan inkommit. C minns inte men tänker att det är troligt att A frågat om anmälnans innehåll via mejl. C vet att A sedan fått ta del av anmälan efter återkoppling med Feelgood i början av 2025.

C berättar att både hon och D fått information av A kring att hon skulle göra en visselblåsning. C har inte riktat repressalier gentemot A utifrån att hon gjort en visselblåsning. C har agerat likadant i de andra Stella-anmälningar som inkommit och inte agerat annorlunda i As fall. C nekar till att det skulle röra sig om repressalier att A upplever att hon inte fått information kring Bs anmälan, men medger att det varit en brist i kommunikationen mellan henne och D och tycker detta blivit olyckligt.

As replik 2026-02-09

A vill åter igen förtydliga att C hade ansvar att utreda den Stella anmälning A skrev 28 november 2024 angående kränkningar och repressalier. Det finns inom Umeå kommun en tydligt skriven policy/rutin om hur utredning av kränkningar och mobbning ska utföras och det är tydligt enligt arbetsmiljölagen att det ska hanteras skyndsamt och att alla parter ska höras. A vill betona att i detta fall har det varit mycket kränkande att som utsatt inte bli hörd och att denna Stella-anmälan sedan även har spridits inom organisationen till personer som därefter fortsatt kränkningar och [REDACTED]

█ C har kopplat in HR samt pratat med delar av de personer som berördes i Stella-anmälan från A 28 november 2024. Detta har förvärrat situationen för A och är kränkande samt tolkas som en tydlig repressalie mot A. █ står i övrigt fast vid sin tidigare utsaga.

C replik 2026-02-24

Som C tidigare uppgett så tog hon hand om Stellan då den var på övergripande nivå. Utifrån att anmälan rörde så mycket så tog hon hjälp av övrig HR.

Avseende delarna om B i Stellan så uppger C att hon pratade med Bs chef O och inte B direkt. C hade ju vid tidigare tillfällen även pratat med A om dessa upplevelser.

C har haft dialog med B direkt och då har det avsett de brister som fanns på Dragonen vid övriga tillfällen. Detta då B är enhetschef.

C uppger att det kom in en Stella, inte en anmälan om kränkande särbehandling. Nu i efterhand ser C att man skulle kunna tagit till rutinerna för kränkande särbehandling men C tog hjälp av HR att hantera det. C uppger att hon måste koppla in de HR-partners som är lämpliga för att C skulle kunna besvara en Stella i sådant läge. Det är den arbetsgång de har.

C fick information av A att hon hade visseblåst i ett möte tillsammans med D den 7 november 2024. I övrigt står C fast vid sin tidigare utsaga.

3.4.9.1. Dokumentation

Dokumentation tillförd av A

[SKÄRMDUMPAR ANGÅENDE STELLA-ANMÄLAN BORTTAGNA]

3.4.9.2. Bedömning

A upplever sig kränkt då C fick i uppdrag att hantera den Stella-anmälan A skickade in den 28 november 2024 men sedan inte tog kontakt med A. I stället fick A ett skriftligt svar den 4 december 2024. A upplever det även kränkande att C pratat med personer som omnämns i anmälan och inte A. Vidare har C inte svarat när A frågat vad Bs Stella-anmälan riktat mot A avser. A uppger även att det spridits osanningar om hennes Stella-anmälan och att C har agerat på ovanstående vis med anledning av den visseblåsaranmälan hon gjorde den 28 september 2024 och därav utsatt A för repressalier.

C uppger att trots att hon inte var As närmsta chef fick hon As Stella-anmälan tilldelad sig då den var på övergripande nivå. C bekräftar vidare att hon tog hjälp av lämpliga HR-partners för att kunna besvara Stellan och hantera det som uppgavs samt att hon inte pratade med A under utredningens gång utan i stället mejlade henne 4 december 2024. C bestriker att hon skulle pratat med B om det A uppgav i sin anmälan utan i stället pratade C med Bs närmsta chef O. I efterhand kan C se att hon kunde ha pratat med A under utredningens gång.

C bekräftar att hon inte informerade A om vad Bs Stella-anmälan avsåg med anledning av att det var Ds ansvar som As närmsta chef. C fick till sig att D hade på en övergripande nivå informerat A om vad anmälan avsåg. C bestriker att hon har agerat som hon har gjort med anledning av att A lämnat in en visseblåsaranmälan. C vill även understryka att A inte gjorde en anmälan om kränkande särbehandling men ser i efterhand att hon hade kunnat använda sig av kommunens rutiner för kränkande särbehandling.

Utredarna har först att pröva den aktuella situationen mot AFS 2023:2s bestämmelser om kränkande särbehandling då A upplever sig kränkt. I bedömningen utgår Utredarna från de grunder som återges under avsnitt 3.2. Utredarna behöver först bedöma vad som kan anses vara styrkt.

Utredarna bedömer det styrkt att A gjorde en Stella-anmälan den 28 november 2024 och att C tilldelades den. Vidare bedömer Utredarna det styrkt att C inte pratade med A under utredningens gång utan i stället återkopplade till A via mejl 4 december 2024. Utredarna bedömer det även styrkt att C tog hjälp av övrig personal på HR för att få hjälp i att hantera anmälan, däribland de personer som utpekats av A i Stella-anmälan.

Att C pratade med B om vad A uppgav i sin anmälan har Utredarna inte kunnat styrka. Att C skulle spridit osanningar om As anmälan har Utredarna inte heller kunnat styrka.

Utredarna noterar att det i arbetsgången för Umeå kommun står att det är *”viktigt att chef som hanterar arbetsmiljöhändelsen har en dialog med den medarbetaren som har anmält händelsen, både under utredning och vid uppföljning”*. Således har C brustit i hanteringen av Stella-anmälan då hon inte pratade med A under utredningens gång. Att C brustit i hanteringen är dock inte att likställa med kränkande särbehandling i lagens mening. Utredarna har utifrån vad som har framkommit i Utredningen inte kunnat se att C agerade med avsikt att undanhålla information eller liknande för A. Utredarna noterar även att ärendet hanterades skyndsamt och att svar från C kommunicerades den 4 december 2024, det vill säga cirka en vecka efter anmälan inkommit.

Utredarna bedömer inte det heller som kränkande att C inte informerade A om vad Bs Stella-anmälan avsåg. Vid tillfället var inte C As närmsta chef och inte heller den som hanterade den Stella som B hade riktat mot A. Utifrån det Utredarna har fått till sig har Utredarna i stället förstått det som att C stöttat sin medarbetare D i de samarbetssvårigheter som rått mellan A och B och att som åtgärd tagit hjälp av företagshälsovården.

Utifrån vad Utredarna har fått till sig i utredningen har det blivit tydligt för Utredarna att det rådde en viss osäkerhet mellan C och D avseende vem som haft ansvaret för vissa arbetsuppgifter kopplade till A. Utredarna har en viss förståelse för att A upplevt det som frustrerande och att hon inte fått svar på sina frågor och den återkoppling hon efterfrågat men bedömer att det inte är att likställa med att något anses vara kränkande i lagens mening. Det är således Utredarnas bedömning att kränkande särbehandling enligt AFS 2023:2 bestämmelser inte föreligger.

Mot bakgrund av att A gjort en visselblåsaranmälan och upplever att hon har blivit utsatt för repressalier har Utredarna bedömt det nödvändigt att även pröva händelsen mot Visselblåsarlagens bestämmelser om repressalier. I bedömningen utgår Utredarna från de grunder som återges under avsnitt 3.2. Det Utredarna först har att pröva är om det i objektiv mening kan styrkas att en negativ åtgärd tagits mot A av C. Denna negativa åtgärd kan antingen vara en faktisk åtgärd som vidtas eller att genom underlåtenhet inte vidtas något. Av visselblåsardirektivets definition av repressalieåtgärder följer att bland annat missgynnande eller orättvis behandling utgör exempel på åtgärder som kan omfattas av repressalieförbudet.²¹

Oaktat om Utredarna har konstaterat att C inte följt Umeå kommuns skriftliga rutiner och att Utredarna har en viss förståelse för att A upplevt att hon inte blivit hörd så menar Utredarna att det inte är att likställa med en negativ åtgärd och således en repressalieåtgärd enligt Visselblåsarlagens bestämmelser. Utredarna ser agerandet snarare som en bristande hantering av Stella-anmälningar och att det verkar finnas en sedvana att hantera Stella-anmälningar på det sätt C har gjort i förevarande fall. I uppger i sin vittnesutsaga i avsnitt 3.4.11 att hans upplevelse är att man inte pratar med den personen

²¹ Visselblåsardirektivet Artikel 19.

som gjort en Stella-anmälan. Mot den bakgrunden bedömer Utredarna att repressalier utifrån Visselblåsarlagens bestämmelser inte föreligger.

Oavsett ovanstående bedömning så bedömer Utredarna att det finns fog att rikta viss kritik mot Cs agerande. Cs agerande resulterade inte enbart i att man frångick kommunens skriftliga rutiner utan även att det riskerar att uppgifter utelämnas och att den arbetstagare som gjort anmälan inte upplever sig hörd. Utredarna menar därför att det hade varit lämpligt att C pratade med A, i synnerhet när A även uttryckte upplevelser av repressalier.

Varken kränkande särbehandling eller repressalier bedöms föreligga i situationen.

3.4.10. Anmäld situation 10 riktad mot C

Datum	13 januari 2025
Plats/tillfälle	Återkoppling möte [REDACTED]
Situationsbeskrivning	<p>A har i mejl efterfrågat återkoppling kring [REDACTED]. Mejl har skickats till både C och D. Möte med C, V och W från Vårdförbundet Västerbotten [REDACTED] har till slut hållits i slutet av januari. Inte heller här har A fått veta vad B riktat mot henne i sin anmälan och det enda som sagts var att det handlat om kommunikationssvårigheter.</p> <p>[REDACTED] har i mötet pratat om As anställningsavtal, hennes skyldigheter samt misskötsamhet. A kände sig förvirrad i situationen och hon känner att mötet som helhet blev konstigt.</p> <p>I februari fick A anmälan uppläst för sig via I. Det visade sig då att anmälan varit specifik från Bs sida.</p> <p>A upplever C agerande som repressalier utifrån den visselblåsaranmälan A gjorde 28 september 2024.</p>

C utsaga 2025-11-28

C vet att A efterfrågat återkoppling [REDACTED] hon hade under hösten 2024. Juledigheten och samkörande av kalendrar drog ut på tiden och mötet hölls sedan i januari 2025. C tar på sig att hon borde kontaktat A och sagt när återkoppling varit tänkt att hållas.

C vet att A tagit upp att hon inte fått veta vad anmälan handlat om och i det möte som hållits sagt att C trott att D återgett detta till A. D var närmsta chef till A och hade ansvar för anmälan när denna inkom. D hade vid tillfället slutat och C vet att A fått ta del av anmälan av sin nya chef, I.

C har inte riktat repressalier utifrån den visselblåsaranmälan som A lämnat in. Vare sig kring återkopplingen ifrån företagshälsan eller delgivandet av anmälnans innehåll.

As replik 2026-02-09

Även i denna situation vill A trycka på att en del av repressalie och kränkningen är det faktum att C inte har följt Umeå kommuns policy kring utredning av kränkningar samt frångått att följa arbetsmiljölagen. A vill hänvisa till inspelningen från mötet [REDACTED] där även C samt Vårdförbundet deltog. I inspelningen förekommer det situationer då [REDACTED] C lägger ord i As mun. Det är [REDACTED] mycket fokus utifrån Bs upplevelse och under mötet finns inget fokus alls på As upplevelse.

A står i övrigt fast vid sin tidigare utsaga och hänvisar till inspelning från mötet.

C replik 2026-02-24

C står fast vid sin tidigare utsaga men förtydligar följande. C uppger att [REDACTED] utifrån de Stelloer som skrivits av A och B om kommunikationsproblematik.

Vidare uppger C att det kom in Stelloer på A och B, de klarade inte av att komma till rätta med det själva

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED] C står i övrigt fast vid sin tidigare utsaga.

3.4.10.1. Dokumentation

[SKÄRMDUMPAR MAILKONVERSATION BORTTAGNA]

3.4.10.2. Bedömning

A upplever sig utsatt för repressalier utifrån den visseblåsaranmälan hon lämnade in den 28 september 2024. Det A upplever som repressalier är att hon inte fick någon återkoppling på det möte hon [REDACTED] den Stella-anmälan som B gjort. Återkoppling av mötet skedde i slutet av januari 2025 och inte heller vid detta tillfälle fick A veta vad B uppgett i sin anmälan. Det var först i februari 2025 som A fick veta vad B hade skrivit i sin anmälan. Vidare upplever A att C "la ord" i As mun vid mötet.

C bekräftar att A efterfrågade återkoppling kring [REDACTED] januari 2025. C uppger att tidsutdräkten berodde på julleidighet och samkörande av kalendrar. Vidare bekräftar C att A inte hade fått kännedom om vad B uppgett i sin Stella-anmälan men att C vid mötet i januari 2025 uppgav att hon vid det tillfället trodde att D hade återkopplat detta till A. C uppger även att [REDACTED]
[REDACTED] C bestrider att hon ska ha agerat på ovanstående vis med anledning av att A gjort en visseblåsaranmälan.

Mot bakgrund av att A gjort en visseblåsaranmälan och upplever att hon har blivit utsatt för repressalier har Utredarna bedömt det nödvändigt att även pröva händelsen mot Visseblåsarlagens bestämmelser om repressalier. I bedömningen utgår Utredarna från de grunder som återges under avsnitt 3.2. Det Utredarna först har att pröva är om det i objektiv mening kan styrkas att en negativ åtgärd tagits mot A av C.

Utifrån vad Utredarna har fått till sig i utredningen bedömer Utredarna det styrkt att A [REDACTED] [REDACTED] Stelloer som lämnats in. Vidare bedömer Utredarna det styrkt att A efterfrågade återkoppling [REDACTED] 13 januari 2025 och att återkoppling skedde i slutet av januari 2025.

Utredarna har tagit del av den ljudinspelning A tillfört utredningen från mötet i slutet av januari 2025. Under mötet samtalar man bland annat om att A och B har olika bilder av situationen och att medling

inte var aktuellt. Vidare uppgav A att hon inte visste vad som stod i Bs Stella-anmälan och C svarade att hon inte haft kännedom om att D, As närmsta chef, inte berättat för A om Stella-anmälnings innehåll. Längre in i samtalet uppgav C att hon trodde att Stellan avsåg hur B upplevt As tonfall men att hon inte mindes till 100 procent. Under mötet diskuterades även hur man skulle arbeta framöver och att det inte enbart låg på A.

Det har utifrån parternas utsagor och den ljudinspelning A tillfört inte kunnat styrkas att C, varken genom en vidtagen åtgärd eller underlåtenhet agerat så det medfört eller kunnat medföra skada för A i den aktuella situationen. Utredarna finner inte den tidsutdräkt som A hänvisar till som orimlig utifrån att händelseförloppet fortlöpte under juledigheten.

Som tidigare uppgett var vid tillfället inte C As närmsta chef och därav inte heller den som hade närmsta arbetsmiljöansvar för A. Inte heller var C den som hanterade den Stella som B hade riktat mot A. Utifrån det Utredarna har fått till sig har Utredarna i stället förstått det som att C stöttat sin medarbetare D i de samarbetsvårigheter som rått mellan A och B och [REDACTED]

Vidare har inte Utredarna kunnat styrka att C agerat olämpligt eller kränkande vid återkopplingen till A. Mot den bakgrunden är det Utredarnas bedömning att repressalier utifrån Visselblåsarlagens mening inte föreligger.

Utredarna har även att pröva den aktuella situationen mot AFS 2023:2s bestämmelser om kränkande särbehandling. I bedömningen utgår Utredarna från de grunder som återges under avsnitt 3.2. Som Utredarna tidigare bedömt i avsnitt 3.3.9. menar Utredarna att det inte kan bedömas kränkande i lagens mening att C inte hade informerat A om vad B hade uppgett i sin Stella-anmälan. Utredarna finner inte heller den tidsutdräkt som varat för [REDACTED] kränkande. Det är således Utredarnas bedömning att kränkande särbehandling enligt AFS 2023:2 bestämmelser inte föreligger.

Oaktat Utredarnas bedömning har Utredarna en förståelse för A kan ha upplevt frustration med anledning av att hon inte fått information om vad Bs Stella-anmälan avsåg i detalj. Som Utredarna närmare beskrivit i avsnitt 3.4.7 riskerar detta att ha en negativ påverkan på en medarbetares arbetsmiljö. Utredarna menar att den aktuella situationen belyser den bristande hanteringen av Stella-anmälningar som funnits/finns. Mer om detta i del B.

Varken kränkande särbehandling eller repressalier bedöms föreligga i situationen.

3.4.11. Anmäld situation 11 riktad mot C

Datum	8 maj 2025
Plats/tillfälle	Möte
Situationsbeskrivning	<p>A har fått information från C att trepartssamtal/konflikthantering mellan A och B, inte varit aktuell.</p> <p>I maj 2025 hölls möte mellan A, C och I samt facklig part V.</p> <p>A har i mötet berättat för C kring det hon utsatts för, [REDACTED] varför det inte tas arbetsmiljöansvar för A, varför det tilläts diskutera A under chefsmöten, varför I motarbetas då han försökt lösa situationen samt att A [REDACTED]. A berättar att C slingrat sig och i stället skyllt på D.</p> <p>C har flera gånger i samtalet sagt att det beslutats att medling inte varit aktuell, för att i slutet av samtalet säga att medling alltid varit planen. A upplever detta som mycket märkligt.</p>

	<p>A upplever C agerande som repressalier utifrån den visseblåsaranmälan A gjorde den 28 september 2024.</p> <p>Det A upplever som en repressalie är att C inte utredde As Stella-anmälan som rört repressalier. I Cs utredning har hon aldrig pratat med A, enbart med de personer som berörts i den Stella-anmälan som A lämnat in. Utöver detta upplever A det som en repressalie att C ändrar sig i mötet gällande konflikthantering mellan A och B. A menar att C inte tagit sitt arbetsmiljöansvar och i stället motarbetat henne som enskild medarbetare.</p>
--	--

C utsaga 2025-11-28

C minns mötet den 8 maj 2025. Mötet bokades då A upplevde att hon inte fått svar på sin första Stella-anmälan men mötet kom att handla om mer än enbart detta. C upplever att det kom betydligt fler frågor ifrån A än vad C trodde mötet skulle handla om. C tror att hon och A haft olika tankar kring mötet och C tänker att hon hade behövt förbereda sig bättre och hunnit kolla upp saker för att kunna ge bättre svar till A.

C vet inte vilka chefsmöten som A syftar på men upplever att det funnits en problematik ifrån både Bs och As håll vad gäller kommunikation och bemötande. Mötet med företagshälsan var tänkt att vara en långsiktig lösning mellan parterna.

C vet att A upplevt att C slingrat sig under mötet. C har inte velat prata om D, då denne inte varit med i mötet. Till slut har C i alla fall sagt att det varit D som hade arbetsmiljöansvaret vid tidpunkten och C har kommit in som stöd för D. C har tagit med önskan från A kring trepartssamtal mellan A och B, C tog med sig detta till Bs chef. Det blev inget trepartssamtal utan ansvariga chefer upprättade en kommunikationsplan med syfte att skapa trygg arbetsmiljö där alla medarbetare känner sig respekterade.

C tänker att i vanliga fall är medling intentionen vid kommunikationsproblem för att få parter att prata med varandra och det är detta hon syftat på då A i slutet av samtalet sagt att medling alltid varit planen. C nekar till att ha riktat repressalier mot A i detta möte baserat på att A lämnat in en visseblåsning. Arbetsmiljöansvaret är delegerat till närmaste chef som vid tillfället i 2024 låg hos D. C säger att det fanns en otydlighet mellan D och henne om vem som skulle göra vad kring detta och att det var Cs ansvar som Ds chef att tydliggöra detta. Däremot vet C att D aldrig avsågt sig arbetsmiljöansvaret för A. Denna otydlighet har troligtvis skapat osäkerhet hos A. I tog över chefskapet efter D i januari 2025.

Is vittnesutsaga 2025-12-22

I minns det möte som A refererar till i sin utsaga. Vid tillfället hade A frågor kring varför hennes Stella ej hade hanterats. På mötet motsatte sig C As upplevelse att Stellan inte hade hanterats och menade att den visst hade gjort det. I hade själv ingen insikt i hur Stellan hade hanterats.

I upplevde att mötet inte blev bra och att A var frustrerad. Det blev inte en bra dialog mellan C och A. Båda parter var oense och I upplevde att de inte kom någonstans. I tror att det hade kunnat bli ett bättre möte om A inte varit så frustrerad. I uppger att vid tillfället hade D arbetsmiljöansvar över A och C hade således, enligt delegationsordningen, inte direkt insyn i hur Stellan som Is medarbetare skickade in hanteras. C förtydligade under mötet vad D hade för arbetsmiljöansvar.

I upplevde att den fackliga parten bara såg situationen från hennes håll och försökte förklara hur man arbetar med uppgifter i ett mer helhetsperspektiv på arbetsplatsen.

50 (86)

I uppger att han är van från tidigare arbetsplatser att när det kommer in en Stella från en medarbetare så pratar man med den medarbetaren. I vet att även A är van vid den hanteringen. Däremot är det inte så Umeå kommun hanterar Stellor. Umeå kommun pratar inte med medarbetaren som har gjort Stellan är Is upplevelse.

I uppger att B inte diskuterades under mötet och således inte heller något eventuellt trepartssamtal/medling mellan parterna.

I kan inte se hur Cs agerande under mötet eller avseende Stellan skulle vara en repressalie eller att C skulle ha någon typ av baktanke.

C hade under en mycket kort tid arbetsmiljöansvar för A då det i princip direkt gick över till X efter att I hade lämnat över det till C. I är av den uppfattningen att C inte under denna period skulle hunnit göra något åt As arbetsmiljö.

Det var inte någon part som skrek eller höjde rösten under mötet. Även om det var "markeringar" under mötet så var det inte något beteende som I reagerade på.

I vet att A ringde D efter mötet och sa att C hade kastat D under bussen. I upplever att A hade mycket ilska och frustration.

As replik 2026-02-09

C säger att hon inte velat prata om D då han inte deltog i mötet. Det är enbart C som tar upp D och det är A som återkommande under mötet säger att A inte vill diskutera D då han inte är i rummet.

Syftet med mötet hade A förmedlat muntligt till I innan mötet; att diskutera varför As Stella-anmälningar inte utretts och hur det påverkar As arbetsmiljö. A står i övrigt fast vid sin tidigare utsaga.

C replik 2026-02-24

C vill förtydliga att vid detta tillfälle hade D arbetsmiljöansvaret för A och C blev inblandad utifrån att D behövde stöd i situationen. [REDACTED] I övrigt står C fast vid sin tidigare utsaga.

3.4.11.1. Dokumentation

Transkribering av ljudfil tillförd av A från möte med C och I 2025-05-08

10.52-11.02

C: Alltså, jag, vi har fått till oss att en medling inte är aktuell. Utan att man mer ska prata om hur vi ska kommunicera för att hitta en väg framåt.

38.38-38.53

C: A är positiv till medling, nu säger du att B är det också?

A: Nej jag säger inte det.

I: Jag säger det.

(oidentifierbart då flera pratar i munnen på varandra)

I: Hon har sagt till mig "jag kan tänka mig vara med." och det är det jag har försökt få fram hela tiden. För det tror jag som svar på din första fråga, vi behöver sitta och prata precis som vi gör nu.

3.4.11.2. Bedömning

A upplever sig utsatt för repressalier utifrån den visselblåsaranmälan hon lämnade in 28 september 2024. Det A upplever som repressalier är att C inte utredde As Stella-anmälan som A skickade in avseende repressalier. Detta ska ha diskuterats vid ett möte den 8 maj 2025 och i slutet av mötet uppgav C att det var aktuellt med konflikthantering/trepartssamtal mellan A och B trots att C vid ett flertal tidigare tillfällen uppgett att det inte var aktuellt. A upplever även att C inte tagit arbetsmiljöansvar över A och i stället motarbetat henne som enskild medarbetare. A uppger att C uppträtt på ovanstående sätt med anledning av den visselblåsaranmälan hon lämnat in.

C bekräftar mötet den 8 maj 2025 och uppger att mötet bokades för att A upplevde att hon inte hade fått svar på den Stella-anmälan som C hade hanterat. C upplevde att det kom många andra typer av frågor från A och att hon hade behövt förbereda sig bättre. C uppger att hon inte ville prata om D vid tillfället men att hon till slut ändå sagt att D, som As närmsta chef, hade arbetsmiljöansvaret för henne vid tillfället och att C hade kommit in som stöd för D. Avseende att trepartssamtal diskuterats så uppger C att det hon syftade till vid mötet var att i vanliga fall är medling intentionen vid kommunikationsproblem för att få parter att prata med varandra. Vidare uppger C att då trepartssamtal inte blev utfallet upprättades i stället en kommunikationsplan med syfte att skapa en trygg arbetsmiljö där alla medarbetare känner sig respekterade.

Mot bakgrund av att A gjort en visselblåsaranmälan och upplever att hon har blivit utsatt för repressalier har Utredarna bedömt det nödvändigt att även pröva händelsen mot Visselblåsarlagens bestämmelser om repressalier. I bedömningen utgår Utredarna från de grunder som återges under avsnitt 3.2. Det Utredarna först har att pröva är om det i objektiv mening kan styrkas att en negativ åtgärd tagits mot A av C.

Avseende den Stella-anmälan där A uppgav att hon blev utsatt för repressalier och hur C hanterade den hänvisar Utredarna till situation 3.4.10 och dess bedömning.

Utredarna noterar att vittnet I uppger att mötet den 8 maj 2025 inte blev bra och att parterna var oense. I bekräftar även att det vid tillfället som Stella-anmälningen från A hanterades samt när A och B besökte psykologen utifrån de Stella-anmälningar som gjorts så var D As närmsta chef.

Utredarna noterar även från utsagor och ljudinspelningar i situation 3.4.10 [redacted] Utredarna har även tagit den av den kommunikationsplan som C hänvisar till.

Utredarna finner det styrkt att C inte hade det närmsta arbetsmiljöansvaret för A vid tillfället och att Cs huvudsakliga arbetsuppgift avseende As och Bs konflikt/kommunikationsproblematik var att stötta hennes medarbetare D.

Vidare har inte Utredarna kunnat styrka att C vid mötet den 8 maj 2025 agerat olämpligt eller kränkande mot A. Avseende att C i slutet av mötet plötsligt skulle uppgett att trepartssamtal mellan parterna var aktuellt bedömer Utredarna det styrkt att C sa att hon fått till sig att medling inte varit aktuell. Utredarna bedömer det vidare styrkt utifrån ljudinspelningen att C uppger att det funnits en plan att träffas och att det under återkopplingen i januari pratats om en plan för kommunikationen mellan A och B. I samtalet uppger även C att hon tidigare inte haft kännedom om att B önskat delta i medling innan detta möte, något I berättade under mötet. Utredarna tolkar det som ett tecken på att

situationen varit infekterad och svårlöslig [REDACTED] Utredarna har inte kunnat styrka att C motarbetat A som enskild medarbetare.

Mot den bakgrunden bedömer Utredarna att de inte har kunnat styrka att C i den aktuella situationen vidtagit en negativ åtgärd mot A som omfattas av Visselblåsarlagens bestämmelser om repressalier och bedömer således att repressalier inte föreligger. I stället ser Utredarna återigen att händelseförloppen belyser den bristande hantering som rått kring As och Bs konflikt/kommunikationsproblematik samt de Stella-anmälningar som lämnats in. Mer om detta i del B av rapporten.

Utredarna har även att pröva den aktuella situationen mot AFS 2023:2 och bestämmelserna om kränkande särbehandling. I bedömningen utgår Utredarna från de grunder som återges under avsnitt 3.2. Som ovan anført har inte Utredarna kunnat se att C agerat kränkande eller olämpligt mot A vid mötet den 8 maj 2025. Inte heller hade C direkt arbetsmiljöansvar för A som hennes närmsta chef vid de tillfällen som A hänvisar till i den aktuella situationen. Mot den bakgrunden gör Utredarna bedömningen att C inte agerat kränkande i föreliggande situation. Således föreligger inte heller kränkande särbehandling enligt AFS 2023:2s bestämmelser om kränkande särbehandling.

Varken repressalier eller kränkande särbehandling föreligger i situationen.

3.4.12. Anmäld situation 12 riktad mot F

Datum	13 december 2024
Plats/tillfälle	Möte mellan F, M och Y
Situationsbeskrivning	<p>HR-direktör F har haft möte med tidigare utredare av visselblåsningar i Umeå Kommun. I mötet har F frågat hur länge utredningen ska pågå och sagt att det inte går att ge personalpåföljder så länge visselblåsarutredningen pågår. Detta har flaggats av utredarna som en eventuell repressalie utifrån att A visselblåst. A har fått veta detta genom lokalmedia i Umeå och sedan fått detta bekräftat via de berörda utredarna. Vid det berörda tillfället har A inte gått ut med att hon varit visselblåsare utan detta berättade A först i juni 2025 i lokal media. Rapporten skickades sedan till kommunfullmäktige och där nämns punkten och uttalandet ovan.</p> <p>Trots detta fanns det kännedom om att A varit visselblåsare och detta har sedan spridits inom Umeå Kommun. A menar att sådan information inte ska spridas på ett sådant sätt. A hade enbart informerat C samt D den 7 november 2024 att hon visselblåst samt skrivit det i Stella-anmälan den 28 november 2024. F är inte mottagare av As Stella-anmälningar.</p> <p>A upplever att Fs agerande var repressalier utifrån den visselblåsanmälan A gjorde den 28 september 2024.</p>

Fs utsaga 2025-12-04

F vet inte vilka de externa utredarna är som utrett As visselblåsning. F berättar att CRD Protection är den mottagande visselblåsarfunktionen och därefter finns en intern styrgrupp inom kommunen som tar över utredningen. I As ärende har F inte kontakt med vare sig CRD eller den interna styrgruppen och har heller aldrig hörts eller kontaktats av någon i denna utredning. F har varit arbetsledande chef för en av de tidigare medlemmarna i styrgruppen och tillhörde tidigare styrgruppen för visselblåsarfunktionen i Umeå kommun, men har aldrig utrett någon visselblåsning av A.

F kontaktades under hösten av Visions huvudskyddsombud NAMN i ett samtal där huvudskyddsombudet framförde ett antal frågor om visseblåsarfunktionens arbetssätt och kring hur länge utredningen kan pågå, funderingar och frågeställningar som F tagit med sig men inte på något sätt agerade på. Hon hänvisade i samtalet med NAMN att Umeå kommun som organisation behöver utveckla tydlighet i arbetsformerna kring den då relativt nya utformningen av visseblåsarfunktionen, men att det inte kan lyftas under pågående utredning utan behöver hanteras efter avslutad utredning så att det inte kan uppfattas som försök att påverka utredningen.

Sen höst 2024 kontaktas F av HR-chef E vid äldreomsorgen som kollegialt ville bolla hur hon kan tänka i en svår uppkommen situation i deras verksamhet. E nämnde för F att det var en infekterad situation på en verksamhet där ett antal Stella-anmälningar inkommit på en del av verksamheten och där andra utredningar pågick. F uppfattade att det var ett antal personer som lämnat Stellor runt samma situation. E återgav inte några namn på de inblandade, och läste inte heller upp något innehåll i någon Stella. F har inte heller systemtillgång till en annan förvaltnings Stella-anmälningar vilket gör att hon inte har eller hade någon vetskap om vem eller vilka som inkommit med Stellorna.

E lyfte muntligt vid samtalet oro att göra fel eller uppfattas agera fel, då en av medarbetarna i sin Stella även skrivit att hen visseblåst kring samma situation som lyfts i Stella-anmälan. E vände sig kollegialt till F för att bolla hur de kunde tänka för att inte göra fel. F och E resonerade om ansvaret att skyndsamt inleda uppföljning och jobba med Stellorna utifrån kraven och ansvaret i arbetsmiljölagen, samtidigt som den utredningen aldrig får riskera uppfattas som repressalier för den som angett sig visseblåst kring samma situation. I samtalet konstaterade F och E att frågan var svår. E beskrev även för F att hon uppfattade att samtalsklimatet i den berörda situationen var ansträngd mellan de inblandade. E framförde i samtalet frågan om hur länge en visseblåsarutredning kan pågå och om visseblåsarutredningen möjligen i relativ närtid skulle vara klar så kanske arbetsmiljörelaterade utredningsarbetet kunde anstå något i tid så att de två processerna inte riskerade att blandas. F återgav då grunderna i lagstiftningen om att en visseblåsare ska få en första bedömning inom tre månader.

F lovade att ta med sig frågan och fråga hennes medarbetare L som då deltog i styrgruppen för visseblåsarfunktionen, om de kunde lämna några besked om när i tid de förväntades vara klara med utredningen. F lovade återkomma till E med svar om det var möjligt att få ett sådant besked. F uppfattade då att svaret på frågan skulle användas som underlag kring hur verksamheten skulle närma sig Stellorna och tillhörande arbetsmiljöarbete.

F lyfte frågan med L en kort tid efter sitt samtal med E och framförde att det var en svår situation för äldreomsorgen och om det fanns några besked att ge om när i tid den pågående visseblåsarutredningen kunde vara färdig. Detta då verksamheten var orolig och man inte uppfattade sig kunna gå vidare i arbetsmiljöutredningarna utan att det skulle kunna uppfattas fel. L meddelade muntligt F att det inte gick att lämna något besked om när utredningen var klar. Ett svar som F sedan muntligen återgav till E.

Vid Fs samtal med E och L framkom inga namn på inblandade person eller verksamheter. F har aldrig pratat om arbetsrättsliga åtgärder eller personalpåföljder, och aldrig heller nämnt A. F anger att hon bara hade vetskap om att situationen var inom äldreomsorgen. Efter att F återkopplat till E att inget svar gick att få angående visseblåsarutredningens tid, har F inte på något sätt varit inblandad i äldreomsorgens hantering av sitt arbetsmiljöarbete eller annan eventuellt uppkommen arbetsrättsligt tillhörande frågeställning.

F anger att hon inte haft, önskat ha eller har någon insyn i pågående visseblåsarutredningar eller andra förvaltningars Stellor och arbetsmiljöutredningar. Hennes arbetsrättsliga delegation är främst begränsad till egna direkt rapporterade medarbetare. Hon anger även att hon aldrig med vetskap träffat, sett, pratat med eller haft någon korrespondens med A, vilket gör att F anser det helt omöjligt

54 (86)

för hennes att på något sätt kunna utöva repressalier riktat mot A som person eller i hennes anställning.

F tänker nu i efterhand att det var naivt att fråga och har fått till sig i efterhand, via media och det externa utredningsföretaget, att frågan inte borde ha ställts. F har enbart ställt frågan för att kunna vägleda verksamheten och hur parallella utredningar ska kunna hanteras utan att påverka varandra på bästa sätt.

F har aldrig träffat A och har ingen organisatorisk relation med henne. I brevet till kommunstyrelsen som CRD Protection skrivit står det att Fs fråga till L skulle ägt rum den 13 december 2024 och F berättar att hon denna tidpunkt inte känt till vem som varit visseblåsare. F trycker på att hon inte ska eller vill veta vem som är visseblåsare och att hon inte pratat om arbetsrättsliga åtgärder eller personalpåföljder som det påstås. Inte heller har hon fått bemöta detta påstående i något forum.

Det som skrevs från CRD Protection i deras brev till kommunstyrelsen den 28 april 2025. I punkt 17 i CRD Protections brev skriver bolaget till kommunstyrelsen att *"Det framgår bland annat av visseblåsarfunktionens minnesanteckningar från den 13 december 2024 att HR-direktör tillfrågat en av de behöriga personerna i gruppen om när utredningen förväntades vara klar, eftersom inga personalåtgärder mot visseblåsaren bedömdes lämpliga att vidta under pågående utredning, vilket i minnesanteckningen anges som att det kan tolkas som repressalier mot en visseblåsare."* F berättar att detta påstående sedan återkommit i media och politiska utspel men att ingen anmälan, utöver denna utredning, riktats mot F, varför F inte getts möjlighet att bemöta den framförda kritiken eller påståendet.

F har inte insyn i någon annan avdelnings Steller eller visseblåsningens ärenden. HR-direktören är inte arbetsrättsligt bestämmande eller tar beslut om några medarbetare inom Umeå Kommun. Detta sköts av förhandlingsavdelningen inom kommunen.

F berättar vidare att varken D eller C berättat för henne att A lämnat in en visseblåsning. F har aldrig agerat för att rikta repressalier gentemot A, utan har enbart försökt stötta organisationen att inte agera fel i situationen.

F har inte haft någon möjlighet att bemöta denna typ av påståenden i media och känner att det är bra att hon kan bemöta detta i utredningen som genomförs. Sammantaget har situationen påverkat Fs arbetsmiljö starkt negativt.

C vittnesutsaga 2025-11-28

C har inte pratat med F kring As visseblåsning.

Ds vittnesutsaga 2025-12-02

D uppger att han aldrig haft någon dialog med HR-direktör F, vare sig i detta ärende eller i andra sammanhang som rör A. D har därför ingen egen kännedom om vad F eventuellt har sagt eller diskuterat i de möten som A hänvisar till.

D har inte heller delat information om As visseblåsning med F eller andra chefer. D har inte träffat eller samtalat med F vid något tillfälle. Som mest har interaktion med henne varit på ledardag för Umeå kommun där namngiven stått på scen inför hundratals andra chefer.

Ls vittnesutsaga 2026-01-12

I november/december 2024 påkallade L dialog med sin arbetsledande chef F på grund av hög arbetsbelastning utifrån att uppdraget i visseblåsarfunktionen tog mycket tid utöver Ls ordinarie uppdrag som förhandlare. Ett möte bokades för att prata om arbetsbelastning och åtgärder för att komma till rätta med den. F hade också en dialog med Y som var arbetsledande chef till M som ingick i visseblåsarfunktionen. M hade också signalerat hög arbetsbelastning. Y och M böjdes in till mötet. L skulle medverka men med anledning av sjukdom blev det inte så.

Av den anledningen vet inte L vad som exakt sades under mötet. L har däremot fått återberättat för sig av M att F under mötet kom in och pratade om tidsplanen för att färdigställa ett specifikt visseblåsarärende. Anledningen till frågan skulle vara att det bedömdes vara olämpligt av arbetsgivaren att vidta några åtgärder mot personen som visseblåst så länge visseblåsarutredningen pågick. L minns att M var noga med att betona för L att det var hans uppfattning av det som sades och att Ms önskan var att cheferna skulle prata med hela gruppen närvarande. M var noga med till L att han inte ville bli förmedlare av budskap från mötet med F och Y utan att alla i visseblåsarfunktionen skulle få bilda sig en egen uppfattning om frågorna och syftet med dessa. L minns det som att mötet med F och Y hade gjort M obekvämt. L blev också obekvämt av uppgifterna från M att ledningen skulle ha ställt frågor om pågående utredning och nämnt hantering av en person som visseblåst.

L har inte fått återberättat för sig att man vid detta tillfälle pratade om något namn på den medarbetare som F antog var en del av ett pågående visseblåsarärende. L antog utifrån andrahandsuppgifterna från M att F hade en konkret person i åtanke men uppfattade inte att det under mötet hade nämnts något namn. L vet att det finns en minnesanteckning som återger mötet i december i visseblåsarfunktionens interna arbetsanteckningar, som förvarades i CRD Protections portal.

L vet inte om F visste vilken person som visseblåst innan A gick ut med uppgiften i media.

F har inte sökt upp L för att prata specifikt om visseblåsarutredningen i ärendet, hur långde utredningen skulle pågå eller sagt att det inte går att ge personalpåföljder så länge visseblåsarutredningen pågår. Däremot har L och F pratat om att det pågick en utredning och hur många timmar de bedömde att arbetet skulle ta utifrån att F är Ls närmsta chef och uppdraget i visseblåsarfunktionen skulle hanteras samtidigt som ordinarie arbete. Vid dessa tillfällen pratade de aldrig om att A hade visseblåst.

Ls känsla är att fler än visseblåsarfunktionen redan i slutet av 2024 visste om att det fanns en visseblåsaranmälan och vem som gjort den. As namn har dock aldrig nämnts till L.

Ms utsaga 2026-01-20

M vet inte vem A är men vet att en sjuksköterska har gått ut i media och angivit att hon har visseblåst. M minns det möte som L hänvisar till men kommer inte ihåg om det var i november eller december 2024. Mötet hade bokats för att prata om M och Ls arbetsbelastning med deras närmsta chefer, Y och F. Det var först när M kom till mötet som han fick reda på att L inte kunde medverka.

M vill vara tydlig med att han inte minns exakt vad som sades vid tillfället då mötet hölls för över ett år sedan, men kan beskriva det på ett ungefär. M minns ej hur det kom på tal men under mötet sa F att det hade kommit in en Stella-anmälan där någon påstod att de hade gjort en visseblåsaranmälan. F uppgav att hon hade möjlighet att ta reda på vem det var som hade skrivit anmälan, men medvetet inte gjort det. F undrade också något i stil med att även om hon inte ville veta några detaljer i ärendet undrade hon hur långt visseblåsargruppen hade kommit i utredningen avseende en specifik pågående visseblåsaranmälan och när den skulle vara klar, för det fall man behövde vidta arbetsrättsliga åtgärder medan visseblåsarutredningen pågick. F sade något i stil med att det inte hade sett bra ut om man vidtog arbetsrättsliga åtgärder samtidigt som en visseblåsarutredning pågick.

Det står inte klart för M om F syftade till åtgärder mot den som gjort Stella-anmälan eller eventuella personer som utpekades i Stella-anmälan.

M förstod det som att Fs fråga om tidsåtgång var utifrån planering.

Vidare berättade F bland annat att det hade riktats kritik mot hur visselblåsargruppen hade genomfört intervjuer.

Till slut sa M att han inte kunde säga så mycket gällande planeringen, att de arbetar på med ärendet men att diskussionen skulle tas med hela utredningsgruppen. M uttryckte även att han inte kände sig bekväm med att vara någon budbärare och att F därför behövde prata med hela gruppen. De kom överens om att de skulle ha ett möte med gruppen om metodik och tidsåtgång för ärenden.

As namn kom aldrig upp under mötet och F frågade inte heller vem som hade gjort visselblåsaranmälan. Y sa inte så mycket under mötet.

Efter mötet med F och Y pratade M med visselblåsargruppen. M briefade gruppen om vad han mindes att F hade sagt och att de skulle kallas till ett möte. M sa något i stil med att gruppen fick ta det han sa med en nypa salt men att det var vad han mindes F hade sagt på ett ungefär. En i gruppen ville att M skulle skriva ned vad F hade sagt vid tillfället. M sa nej. Personen valde dock att skriva ned anteckningar i systemet där de hanterar ärenden utifrån vad M hade berättat. Dessa anteckningar måste ha tagits vidare till PWC.

M uppger att sådana typer av frågor som F ställde på mötet var olämpliga. Om M hade haft mötet idag hade han avbrutit mötet och i stället väntat tills hela visselutredningsgruppen var samlad. Vidare var inte mötet avsett för att prata visselärenden utan Ms och Ls arbetsmiljö.

As replik 2026-02-09

F hävdar att hon inte känner till vilka utredarna i visselblåsarfunktionens styrgrupp varit, men F uppger även att hon är chef till L, som deltog i styrgruppen för visselblåsarfunktionen, samt har haft samtal med L kring visselblåsarutredningen i början av december 2024. Detta anser A vara motsägelsefullt av F.

Gällande om Fs agerande är en repressalie eller inte kan A enbart hänvisa till de vittnesmål som M och L angett då dessa personer inte har något att vare sig vinna eller förlora på sina vittnesmål och därmed anser A att de är de enda oberoende samt ökad trovärdighet i just denna specifika situation.

A vill hänvisa till att Es påstående om att A visselblåst om det som står i As Stella anmälan från 11 november 2024 eller 28 november 2024 inte stämmer vilket gör att det E, enligt Fs utsago, spridit i organisationen orsakat ett fortsatt hot mot As arbetsmiljö, anställning samt fördröjt åtgärder i att förbättra As arbetsmiljö. Detta vittnesmål visar tydligt hur smutskastning av A gått högt upp i organisationen och hur E aktivt deltagit i detta genom att sprida falsk information. A vill även tydliggöra att detta vittnesmål från F om Es kännedom om Stella-anmälan från 28 november 2024 visar på att det gjordes känt inom organisationen att A var visselblåsare redan i december 2024 samt att E agerat tvivelaktigt då hon är med i en av händelserna i den specifika Stella-anmälan från 28 november 2024. A står i övrigt fast vid sin tidigare utsaga.

Fs replik 2026-02-25

F bekräftar att varken D eller C aldrig pratat med henne om As visselblåsning.

F känner igen det L berättat om. F berättar att det var en stor arbetsbelastning för den nya sättningen som hade hand om visselblåsarfunktionen som styrgrupp. Både F och Y har fått signaler från sina

medarbetare i styrgruppen, att det varit svårt att rigga och komma i gång med arbetet och detta har varit bakgrunden till att samtalet hållits. I detta sammanhang har det diskuterats hur länge visseblåsaren håller på, hur många timmar ska köpas in utav extern aktör och har aldrig handlat om något enskilt ärende.

F känner också igen det M berättat. F trycker igen på att det aldrig pratats om A utan kopplat till arbetsbelastningen som funnits för visseblåsargruppen samt hur de ska kunna agera så det inte skulle göra fel ifrån Umeå Kommuns sida. Hur ska man arbeta för att kunna förhålla sig till parallella utredningar och möta alla lagstiftningar som är kopplade till de olika utredningsformerna.

F trycker på att hon aldrig pratat om arbetsrättsliga åtgärder. Flera Stellor, som funnits parallellt med visseblåsaranmälan, handlar om en arbetsmiljösituation och F säger att detta inte är detsamma som en arbetsrättslig åtgärd. Det har i mötet med M aldrig pratats om enskilda individer, men anmälningarna har varit kopplade till samma organisatoriska miljö med en mängd upplevelser utifrån de Stellor som inkommit. Samtidigt har det också funnits andra kvalitetsanmälningar kopplat till samma miljö.

Gällande Ms uttalande att det inte är klart för honom om F syftade till åtgärder mot den som gjort Stella-anmälan eller eventuella personer som utpekades i Stella-anmälan, noterar F att detta är en viktig slutsats. F berättar att resonera med kollegor, för att kunna göra rätt och agera korrekt i olika beslut, är något som behövs i det arbete som bedrivs inom Umeå Kommun. F förtydligar att hon syftar på de externa utredarna inom CRD Protection. Däremot har hon full insyn i vilka som suttit i styrgruppen för visseblåsning inom Umeå Kommun.

F trycker på att begreppet "*personalåtgärder*" för henne inte är det samma som arbetsrättsliga åtgärder. Personalåtgärder kan exempelvis vara medlingssamtal eller arbetsmiljökartläggningar som behövs genomföras i svåra situationer, som i detta fall. Den mening som CRD Protection publicerat i sin rapport har gjort tolkningen att detta skulle innebära arbetsrättsliga åtgärder. Varken F eller A har haft tillgång till den anteckning som CRD Protection hänvisar till i sitt brev till kommunstyrelsen. F står i övrigt fast vid sin tidigare utsaga.

3.4.12.1. Bedömning

A upplever att hon har blivit utsatt för repressalier utifrån den visseblåsaranmälan hon gjorde den 28 september 2024. A uppger att F har haft ett möte i december 2024 med tidigare utredare för visseblåsningar i Umeå kommun. Vid detta möte ska F frågat hur länge utredningen skulle pågå och sagt att det inte går att genomföra personalpåföljder så länge visseblåsarutredningen pågick. A har fått kännedom om detta genom lokalmedia och sedan fått det bekräftat via berörda utredare. Vid detta tillfälle hade A inte gått ut med att hon var visseblåsare. A menar att trots detta fanns det kännedom om att A varit visseblåsare och att det spridits i Umeå kommun. A hade vid tillfället enbart informerat C och D om att hon var visseblåsare samt uppgett det i en Stella-anmälan inlämnad 28 november 2024.

F bestrider att hon avseende As visseblåsning kontaktat vare sig den externa mottagaren CRD Protection eller den interna styrgrupp som hanterade visseblåsarutredningar hos Umeå kommun. Däremot blev F under sen höst 2024 kontaktad av HR-chef vid äldreomsorgen E som ville bolla en infekterad situation där ett antal Stella-anmälningar kommit in parallellt med en visseblåsning. E ville bolla hur de skulle göra för att inte göra fel och resonerade om ansvaret att skyndsamt inleda uppföljning och att arbeta med Stellorna samtidigt som den utredningen aldrig fick riskera uppfattas som repressalier för den som angett sig visseblåsa kring samma situation. F och E konstaterade att det var svårt och undrade hur länge en visseblåsarutredning kunde pågå och om visseblåsarutredningen möjligen i relativ närtid kunde vara klar så det arbetsmiljörelaterade utredningsarbetet kunde anstå något i tid

så att de två olika processerna inte riskerade att blandas. Vid tillfället nämnde inte E några namn och läste inte heller upp några Steller.

Vid sin första intervju uppger F att hon lyft frågan med sin medarbetare L men att L svarat att det inte gick att lämna några besked om när utredningen var klar. F uppger att hon vid detta tillfälle varken nämnde arbetsrättsliga åtgärder eller personalpåföljder. Efter att F tagit del av Ls och Ms vittnesutsagor bekräftar F det mötet som vittnena beskriver ägde rum. F vill förtydliga att även vid detta tillfälle aldrig pratats om A utan i stället om en visselblåsarutredning i relation till den arbetsbelastning som funnits för gruppen samt hur man skulle förhålla sig till parallella utredningar och möta alla lagstiftningar som är kopplade till de olika utredningsformerna. F uppger att hon vid detta tillfälle inte hade kännedom om att A hade gjort en visselblåsaransmälning. Vidare uppger F att hon än idag inte vet vad A uppgett i sin anmälan.

F bestrider att hon skulle sagt något om arbetsrättsliga åtgärder men däremot inte att hon skulle använt sig av ordet personalåtgärder. F understryker dock att begreppet "personalåtgärder" för henne inte är det samma som arbetsrättsliga åtgärder. Personalåtgärder kan exempelvis vara medlingssamtal eller arbetsmiljökartläggningar som behövs genomföras i svåra situationer. F förstår nu i efterhand att det var naivt att ställa frågan till M, men uppger att hon enbart ställde frågan för att kunna vägleda verksamheten och hur parallella utredningar skulle kunna hanteras samtidigt.

Mot bakgrund av att A gjort en visselblåsaransmälning och upplever att hon har blivit utsatt för repressalier har Utredarna bedömt det nödvändigt att även pröva händelsen mot Visselblåsarlagens bestämmelser om repressalier. I bedömningen utgår Utredarna från de grunder som återges under avsnitt 3.2.

Det Utredarna först har att pröva är om det i objektiv mening kan styrkas att en negativ åtgärd vidtagits mot A. I propositionen för Visselblåsarlagen uppges det att repressaliebegreppet således ska tolkas brett. Den gemensamma nämndaren för de repressalier som räknas upp är att det är fråga om något som ger upphov till eller kan ge upphov till skada eller men för den rapporterade personen. Även ett försök till en repressalie, som av någon anledning inte fullbordas, kan ge upphov till skada eller men för den rapporterade personen.²²

Utredarna bedömer det styrkt, utifrån Es utsaga i situation 3.4.13, att E tog kontakt med F avseende att hantera arbetsmiljöfrågor parallellt med en visselblåsaransmälning. När detta samtal ska ha ägt rum och vad som exakt sades vid tillfället har Utredarna dock inte kunnat styrka. Avseende As och Fs uppgifter om att E påstått att det stod samma saker i Stella-anmälan och visselblåsaransmälningen har Utredarna däremot inte kunnat styrka, E är dock inte föremål för denna anmälda situation.

Utifrån Ls och Ms vittnesutsagor bedömer Utredarna det styrkt att det i november eller december 2024 hölls ett möte med syfte att diskutera Ls och Ms arbetsbelastning. På grund av förhinder närvarade dock inte L utan enbart M, hans närmsta chef Y och F. Avseende vad som ordagrant sades vid mötet gör Utredarna följande bedömning. M uppger att han inte minns vad som ordagrant sades vid mötet. Vidare uppger M att anteckningen som senare CRD Protection fick ta del av är skriven av en person som inte närvarade på mötet utan baserar anteckningen på uppgifter som M delade efter att han hade uppgett att uppgifterna skulle tas med "en nypa salt" och att han mindes på ett ungefär vad F hade sagt. I uppgifterna från CRD Protection står det "Det framgår bland annat av visselblåsarfunktionens minnesanteckningar från den 13 december 2024 att HR-direktör tillfrågat en av de behöriga personerna i gruppen om när utredningen förväntades vara klar, eftersom inga personalåtgärder mot visselblåsaren bedömdes lämpliga att vidta under pågående utredning, vilket i minnesanteckningen

²² Prop. 2020/21: 193 s.278.

anges som att det kan tolkas som repressalier mot en visselblåsare.”. Utredarna har inte tagit del av visselblåsarfunktionens minnesanteckningar.

Utifrån dessa uppgifter har Utredarna inte kunnat styrka vad som exakt sades vid mötet. Däremot bedömer Utredarna det styrkt utifrån Ms och Fs utsagor att det vid tillfället diskuterades utredningar avseende Stella-anmälningar parallellt med visselblåsarutredningar då det uppgetts i en Stella-anmälan att en medarbetare hade visselblåst. Då F inte bestrider att hon skulle använt ordet personalåtgärder vid mötet bedömer Utredarna det vidare styrkt att F har sagt något i liknande ordalag.

Vidare bedömer Utredarna det styrkt att A inte diskuterades vid tillfället. Utredarna har inte kunnat styrka om F vid tidpunkten för mötet hade kännedom om att A visselblåst eller att F vid denna tidpunkt eller senare ska ha spridit information om As visselblåsar-anmälan. Inte heller har Utredarna kunnat styrka om F syftade till den som gjort Stella-anmälan/anmälningarna eller/och till den person/personer som utpekades i Stella-anmälan/anmälningarna.

Utredarna noterar att även Y närvarande på mötet men då Utredarna bedömer det styrkt att A inte nämndes vid tillfället och att uppgifter från Y inte hade kunnat styrka om F hade kännedom om As visselblåsar-anmälan vid tillfället eller vad F syftade till med personalåtgärder ser inte Utredarna att en sådan utsaga hade förändrat Utredarnas bedömning.

Frågan är då om F vidtagit en negativ åtgärd mot A som kan anses vara en repressalie i Visselblåsarlagens mening. Som tidigare angetts kan ett försök till en repressalie som inte fullbordats omfattas av Visselblåsarlagens definition av repressalie. Även ett försök till en repressalie, som av någon anledning inte fullbordas, kan ge upphov till skada eller men för den rapporterade personen.²³

Utredarna har inte utifrån vad de har fått till sig under utredningen kunnat styrka att F tagit eller försökt vidta en negativ åtgärd mot A. Utredarna har varken kunnat styrka att F vid tillfället haft kännedom om att A visselblåst och inte heller att det F syftade till med *”personalåtgärder”* var åtgärder som täcks av repressaliebegreppet i Visselblåsarlagen, så som exempelvis uppsägning, avskedande, avstängning, utebliven befordran, ändrade arbetsuppgifter eller utebliven fortbildning.²⁴ Inte heller har Utredarna kunnat styrka om F med sitt uttalande syftade till den som gjort Stella-anmälan, den/dem som utpekades i Stella-anmälan eller båda parter. Det är därför Utredarnas bedömning att repressalier i Visselblåsarlagens mening inte föreligger.

Utredarna har även att pröva den aktuella situationen mot AFS 2023:2 och bestämmelserna om kränkande särbehandling. I bedömningen utgår Utredarna från de grunder som återges under avsnitt 3.2.

Som ovan anförts har Utredarna inte kunnat styrka att F vid tillfället hade kännedom om att det var A som visselblåst, vad F syftade på med personalåtgärder eller om F syftade till enbart eller ens till den som gjort visselblåsar-anmälan. Utredarna har därför inte kunnat styrka att F agerat kränkande riktat mot A.

Oaktat Utredarnas bedömning ovan så har Utredarna en viss förståelse för As upplevelser när den externa funktionen CRD Protection och sedan även PWC uttrycker att det finns risk för att repressalier har förekommit. Utredarna tycker sig se att den föreliggande situationen i stället belyser de bristande rutinerna och arbetssätten Umeå kommun haft/har för att hantera parallella utredningar. Mer om detta i del B.

Varken repressalier eller kränkande särbehandling föreligger i situationen.

²³ Prop. 2020/21: 193 s.278.

²⁴ Visselblåsardirektivet Artikel 19.

3.4.13. Anmäld situation 13 riktad mot G och E

Datum	26 november 2024
Plats/tillfälle	Stadshuset Umeå kommun
Situationsbeskrivning	<p>A hade skickat ett mejl till cheferna inom HSL med några frågor. I mejlet har G och T bifogats som CC/kopia.</p> <p>A blev kallad till möte på stadshuset utan att få veta vad mötet skulle handla om. A har hört sig för om hon behövt ha med en facklig part på mötet. G svarade att mötet skulle handla om As frågeställningar hon haft i sitt mejl. På mötet deltog HR chef, E, äldreomsorgsdirektör, G samt T, dåvarande ordförande i äldrenämnden i Umeå Kommun.</p> <p>På mötet pratades det om samarbete, samtalston samt hur B kunde uppleva saker. A menar att G, T och E haft god kännedom om Bs anmälan, något A inte haft vid tillfället. A frågade E om denne var arg på A då hon varit röd i ansiktet under samtalets gång samt hade en hätsk ton. Övriga deltagare ursäktade Es beteende och fortsatte sedan prata om As samtalston och uppträdande.</p> <p>När A i efterhand fått veta vad Bs anmälan handlade om har det blivit uppenbart för henne att det har varit denna som G, T och E syftade på under mötet.</p> <p>A tolkar hela mötet som ett repressaliemöte utifrån hennes visselblåsning. A tror att detta kan vara svårt att leda i bevis då hon inte kan veta vilka som haft kännedom om hennes visselblåsning och från när. A upplevde även mötet som kränkande.</p> <p>Det A upplever som kränkande är att det satt tre personer som A upplever hade kännedom om den Stella-anmälan som B lämnat in mot A. Information som A inte haft vid tillfället. A upplever det också som kränkande att Es tonfall i mötet bortförklarades av T och G.</p> <p>A upplever vidare Gs uttalande varför A inte gjort något åt de allvarliga situationer hon sett på arbetsplatsen, som kränkande.</p> <p>A upplever detta möte som en repressalie utifrån det mejl hon skickade till berörda chefer, deltagarna i mötet har enbart satts på kopia. A har en känsla av att deltagarna under mötet kände till att A varit visselblåsare.</p>

Es utsaga 2025-12-04

E minns mötet som hölls i november 2024. E berättar att mötet hölls då A skickat många mejl där hon uttryckligen krävde att få svar kring bland annat kompetensnivå och kompetensförsörjning. Mejlerna skickades till verksamhetscheferna inom HSL men också som kopia till äldreomsorgsdirektören och ordföranden för äldreomsorgen.

E har fått till sig att situationen var låst ute på enheten och Es roll i mötet var att förklara vad som görs och ageras kring de frågor som rör kompetens då hon har varit den som haft ansvar för just kompetensförsörjning.

E berättar att mötet hölls för att svara på de frågor som A ställt och att det inte på något sätt rört As anställning inom Umeå Kommun. E har inte kännedom om alla processer och händelser som skett parallellt med detta möte som hållits men känner till det som kommit ut i media. E har aldrig haft för

avsikt att kränka A på något vis och vet att det kommit fram att A lyft i media att E uttalat att de "behöver arbetsro" inom kommunen. E berättar att hon med detta uttalande önskat förklara de förutsättningar som finns att jobba med och hur det ser ut i praktiken. Detta även om A inte varit nöjd med dessa förutsättningar eller arbete som genomförts.

I efterhand har E reflekterat över att A kan ha uppfattat Es närvaro och roll som HR-chef kunnat kopplas till kritik eller misskötsamhet mot A, något som inte varit avsikten. E har enbart velat redovisa fakta kring hur det såg ut och vad som arbetades med kring åtgärder.

E berättar att mötet var speciellt och att stämningen i mötet delvis varit spänd. A har också fått med en lista på de åtgärder som genomförs och vad som är planen på lång sikt då mötet avslutades. E säger att det inte var någon i mötet som varit arg eller upprörd, men att det i mötet kan ha funnits en skarp ton vid ett tillfälle då ett specifikt exempel skulle förtydligas.

E vet att hon kan vara tydlig och att detta kan uppfattas som hård. E tänker att A kan ha uppfattat tydligheten som att E varit arg. Syftet från Es sida har varit information kring hur de arbetar och förstod inte hur A tog emot det hela hade. I efterhand har hon tänkt att hon inte skulle varit så rak.

E tror att mötet var jobbigt för alla närvarande parter och att det fanns ett stort missnöje från As sida kring de åtgärder som gjorts/inte gjorts. E har svårt att tro att mötet berörde B i någon större utsträckning. Man brukar inte prata om andra medarbetare under möten. E vet dock att det var ett ansträngt förhållande mellan B och A och att de riktat Stellor emot varandra även om hon inte tagit del av Stellornas innehåll.

E minns att de pratade om vikten av samarbete men att detta inte bara berört A eller den relation hon har med andra kollegor. Det var samtal på en generell nivå och hur äldreomsorgen skulle kunna genomföra sitt uppdrag utifrån de förutsättningar som finns. E minns inte att det specifikt skulle ha pratats om As samtalston under mötet, men vet att A och B hade riktat Stellor mot varandra. E vet inte vad dessa innehållit eller vilken kritik parterna hade riktat mot varandra och har inte varit inne i dessa i ärenden och därmed inte haft kännedom om innehållet i dessa. Någon gång under året sattes en insats med företagshälsan in för att försöka få parterna att kunna samarbeta och kommunicera bättre, men E har fått till sig att det inte blev några större förbättringar av insatsen.

E har inte haft kännedom om att A lämnat in en visseblåsning då mötet hölls. Detta har E fått veta via att A skrivit detta i en Stella. I vanliga fall har man aldrig kännedom om vem som är en visseblåsare. Om E hade haft kännedom om att A lämnat in sin visseblåsning skulle mötet aldrig hållits då det är en separat process som ska löpa och utredas på egen hand utifrån egna rutiner.

E har haft uppfattningen att mötet avslutats okej men ett par dagar senare förstod hon att det inte alls landat väl hos A. E trycker på att hon aldrig haft för avsikt att vare sig kränka eller rikta repressalier gentemot A och tycker att situationen som nu råder är svår att hantera.

Gs utsaga 2025-12-11

G uppger att hon minns delar av det möte A hänvisar till i sin utsaga. G minns även varför de träffades. G fick ett mejl från A där hon och T var satta på kopia. Dessvärre har G raderat mejlet. I det mejl som A skickade upplevde G att A var frustrerad och hade frågor då hon inte hade fått vara med på ett möte. G tolkade As mejl som att A upplevde att ingenting hände trots att hon hade påtalat brister i arbetet.

Efter att G hade tagit del av mejlet sökte G upp Z och N dåvarande biträdande enhetschef för Dragonen. G frågade Z och N vad As mejl avsåg. Z och N uppgav då att det fanns samarbetsproblem mellan olika professioner. Vid tillfället kom även E, HR-chef, in i rummet och sa att de behövde träffa A utifrån att hon i sitt mejl uppgav att det fanns brister. Vid tillfället hade G kännedom om att HR tidigare

hade gjort insatser på Dragonen men bedömde att det var nödvändigt att träffa A för att föra dialog samt informera A om de åtgärder verksamheten vidtagit.

Ordförande T, G och E tog därför beslutet att träffa A. G tog kontakt med A och bjöd in henne till mötet. A blev då orolig och frågade G om mötet avsåg hennes anställning. G svarade A att så var inte alls fallet och syftet med mötet var att föra dialog avseende de brister som A påtalat och för att i stället samarbeta för att nå en lösning tillsammans.

Innan mötet hade G hört att åtgärder satts in för att komma till rätta med kvalitetsbristerna på Dragonen. Då G inte var insatt i vad detta i detalj avsåg bad hon N och Z att ta fram underlag om de åtgärder som hade tagits på Dragonen. G fick då en sammanfattning på de åtgärder som hade tagits, G minns att det var 21 punkter.

På mötet var tanken att bemöta As frågor som hon hade ställt i sitt mejl. E inledde samtalet och svarade på As frågor. Efter det visade G dokumentet med de 21 punkter som Z och N hade sammanställt. G bad A läsa igenom dokumentet och sa något i stil med att A kunde gå igenom dokumentationen, sova på saken och sedan återkomma till G om det var något A bedömde saknades.

G uppger att samtalstonen och stämningen inte var hätsk men bitvis något ansträngd. När G gick till mötet hade hon och sina kollegor endast goda avsikter. De ville hitta en väg framåt så de kunde arbeta tillsammans för att förbättra arbetet.

G bestrider att hon vid tillfället hade kännedom om den Stella-anmälan B hade riktat mot A. G uppger att hon endast har kännedom om Stellor som riktas mot hennes egna direkt underställda medarbetare. G minns inte att B diskuterades under mötet.

G minns att A frågade E om hon var arg och minns att E svarade något i stil med att A inte skulle sätta ord i munnen på dem. G blev förvånad att As fråga då E inte är en person som blir arg.

G bestrider att detta möte skulle vara någon typ av repressalie. G uppger att hon fick kännedom om den visselblåsning A har gjort när A uppgav det i tidningen. Vid tillfället mötet tog plats hade G inte kännedom om att A hade gjort en visselblåsaranmälan. G uppger att hon än i dag inte vet vad A uppgav i sin visselblåsaranmälan. G är jätteledsen om A uppfattade mötet som en repressalie och tycker det är ledsamt att läsa i tidningen att det är så A har uppfattat det.

Avseende att G ska ha frågat A varför hon inte gjort något åt de allvarliga situationerna hon sett på arbetsplatsen uppger G följande. A uppgav att hon var ute i tjänst i princip hela tiden och uppmärksammat att en patient som tappat i vikt. G svarade något i stil med att "när du är ute så ofta, varför är du inte med och hjälper till att ge mat?". A svarade att hon inte kunde utföra allas jobb och det förstår G. Det G menade var att alla medarbetare som är runt en brukare har ett ansvar att se till att en brukare får mat. Givetvis förstår G As sida också att hon har andra arbetsuppgifter att utföra. G försökte ställa frågan som en mer utforskande fråga i stället för att ifrågasätta och uppger att hon förstår att alla i ledet försöker göra rätt men det är en svår situation.

G har kännedom om att A spelade in mötet. Detta utifrån att A har uppgett för Västerbottenskuriren att samtalet spelades in.

As replik 2026-02-09

A hade i samtal med D 15 november 2024 önskat få till ett samtal med T och G angående de missförhållanden och den vanvård som pågick på Dragonens äldrecenter. A kallades till möte på stadshuset 26 november 2024 av G med syfte att diskutera de frågor hon ställt till chefer inom HSL samt medicinskt ansvarig sjuksköterska inom Umeå kommun via ett mejl 21 november 2024.

På mötet på stadshuset deltar även HR chef E. Inga av As frågor i mejlet som skickades 21 november 2024 klockan 07.45 var riktade till E. Under mötet på stadshuset är Es tonfall mycket vasst mot A vilket i sig är kränkande då E tar upp samarbete och hur enhetschef på Dragonen kan uppfatta samtalston. Det är tydligt så här i efterhand för A att E haft större kännedom om Bs Stella-anmälan mot A än vad A hade vid tillfället. Den spända stämningen på mötet stod E för och det var enbart E och G som bidrog till dålig stämning under mötet. A hänvisar till inspelning från mötet där det är tydligt att E går på hårt samt att G ifrågasätter A.

Att E hävdar att hon inte känner till innehållet i Bs Stella vid mötet anser A vara en efterkonstruktion.

E uppger att hon vid mötet inte kände till att A lämnat in en visselblåsaranmälan och att om det varit känt hade mötet aldrig hållits. Detta anser A vara ett tydligt svar på att E minns att delar av mötet var kränkande mot A och olämpliga samt hade varit mycket olämpligt om de tre personerna kände till As visselblåsning.

E anser att mötet slutat väl trots att det är tydligt i inspelningen att A gråter under mötet och uppger att det inte känns okej hur saker hanteras och hur hon bemöts. E uppger själv att hon fick kännedom om As visselblåsning några dagar senare och syftar till den Stella-anmälan från 28 november 2024 som E felaktigt spred.

G söker upp verksamhetschef inom SOL efter att G läst mejlet från A. Frågorna i mejlet från A var riktade till MAS och chefer inom HSL och det är för A ett konstigt val av G att då vända sig till helt andra personer. Dessa personer har enligt G uppgett för G att det fanns samarbetsproblem mellan olika professioner. Detta blir för A tydligt att både G och E inför mötet den 26 november hade fått en bild uppmålad från höga chefer inom SOL av hur de ser på A som någon med samarbetsproblem.

As frågor i mejlet kunde omöjligt besvaras av personerna på mötet då de flesta frågor var riktade till medicinskt ansvarig sjuksköterska samt chefer inom HSL. A fortsätter hävda att syftet med mötet på stadshuset inte var att besvara As frågor utan något helt annat nämligen att få A att backa i sin kritik mot hur avvikelser avslutades utan åtgärder, fortsatta missförhållanden och vanvård trots att A larmat i nio månader och att åtgärder sattes in akut först efter dödsfallet. Därav anser A fortsatt att mötet på stadshuset var ett repressaliemöte då A larmat under flera månader internt inom Umeå kommun och externt till Ivo innan mötet och att det var vida känt för personerna som deltog på mötet 26 november 2024. A anser att mötet på stadshuset var kränkande och repressalie för alla de anmälningar A gjort samt att Ivo- tipsanmälningarna A gjort hade skrivits om i Västerbottenskuriren 7 oktober 2024 och dessutom lyfts i kommunfullmäktige i slutet av oktober 2024. Därav att mötet var en repressalie och att T, E och G alla tre kände till detta mycket väl. A står i övrigt fast vid sin tidigare utsaga.

Gs replik 2025-02-25

G har endast haft goda avsikter med det möte som hållits i den berörda situationen. G har uppfattat att bristerna i arbetsmiljön och kvalité som funnits inom omsorgsboendet och det är det som G tagit med sig till mötet. För att kunna förtydliga vilka planerade och pågående åtgärder som funnits.

G förtydligar att hon inte har tillgång till Stello som inte berör hennes personal. Vidare har G inte haft kännedom om den visselblåsning A gjort.

G står i övrigt fast vid sin tidigare utsaga.

Es replik 2025-02-24

E uppger att hon står fast vid sin tidigare utsaga och har inget att tillägga avseende Gs utsaga.

E bestrider att hon skulle haft specifik information om den Stellan B hade gjort vid tillfället. Däremot hade E fått information från både SOL och HSL att det fanns samarbetsproblem mellan B och A.

Avseende att E uppgett att om visset var känt så hade de inte haft mötet så menar E att det hade varit för sent för ett sådant möte utifrån att syftet med mötet var att fånga upp de synpunkter A hade för att det inte skulle behöva eskalera.

E uppger att det är inte enbart SOL som sett samarbetssvårigheter utan det är både chefer inom HSL och SOL.

E uppger att hon i februari 2025 pratade med F när HR-cheferna var på studiebesök i Stockholm. E pratade med F då hon tyckte det var svårt att hantera arbetsmiljöfrågor i relation till att en medarbetare gjort en visseblåsaranmälan. Detta utifrån att de aldrig haft en sådan situation förut och därav saknade rutiner. De var viktigt för dem att hantera situationen rätt. E ville därför stämma av med F om man kunde ta till några åtgärder i en händelse där det funnits samarbetssvårigheter med någon som visseblåst. Exempelvis om det är en konflikt mellan två personer och man kan inte ha en likvärdig hantering om den ena exempelvis behöver förflyttas inom verksamheten.

E uppger att de upplevde att de hamnade i ett låst läge med en rädsla att göra fel och att något skulle upplevas som repressalier.

Vid tillfället pratade inte E och F om vad som uppgavs i Stella-anmälan och inga namn nämndes. E uppger att hon inte sa till F att det stod samma saker i Stellan och visseblåsaranmälan. E vet än i dag inte vad som står i visseblåsaranmälan.

E fick kännedom om att A visslat när hon nämnde det i sin Stella-anmälan.

3.4.13.1. Dokumentation

Transkribering av ljudfil tillförd av A från mötet på Stadshuset den 26 november 2024.

(08.07-08.20)

A: Jag vet ju vad som har pågått på dom möten jag har suttit med på och hur man inte har velat beröra sakfrågorna. Jag hör vad du säger och det känns som att du är lite arg mot mig, men det kan vara en missstolkning. (Utredarnas not. Syftar på E)

(09.42-11.00)

T: Och A, i det här rummet är det ingen som vare sig är arg som du påstår.

A: Nej jag påstår inte det, det är bara en känsla.

T: Eller att du har fastnat i något. Här har ju aldrig någon uttryckt det.

A: Nej.

T: Så du sitter och lägger ord i mun, det är första gången du träffar oss.

A: Ja.

T: Vi har här aldrig uttryckt det så att nu är vi i det här rummet, i den här konstellationen, och förhåller oss till vi fyra som är här i rummet.

A: Absolut. Jag hör vad du säger och tar till mig det.

G: E pratar så där med mig också.

(skratt)

A: Jo jag förstår det men vi har aldrig träffats och därför säger jag det till dig.

G: Jo ja. Men hon är engagerad.

A: Och jag är likadan när jag pratar och kan upplevas likadant och därför säger jag det. Jag hör vad du säger och det var inte min mening att lägga ord i någons mun. Men det är vad jag har fått till mig av så många andra i både SOL och HSL. Det var därför jag tog upp det. Det är inte att ni har specifikt, för vi har ju aldrig träffats.

G: Vi är här för att lyssna och prata med dig. Det är så att E, när hon pratar med mig pratar hon likadant för hon är engagerad.

A: Jaja. Men vi har aldrig träffats och eftersom det är väldigt infekterat kring mig inom HSL och SOL så är jag väl lite så där på tårna.

(15:47-16.11)

E: Att samarbeta det är ju att det är inte alltid lätt och att det kan tyckas att man samarbetar från ett håll och att andra hållet inte tycker det. Eller att du tycker att du gör ditt jobb men att, i det här fallet B, blir trängd på något vis och att det är där skavet blir och det vet inte jag för jag har inte den insynen.

A: Nej det behöver vi inte diskutera här, det spelar ingen roll.

(34:02-37:17)

G: Får jag ställa en fråga då och det här är inga anklaganden, det får inte tas så, för det är inte det men en nyfiken fråga. Hur kan jag bli, om du är ute så mycket, hur kan det ha blivit den här undernäringen utan att du har sett det då?

A: Ehh fast jag har ju sett det.

G: Men varför..

A: Jag har ju larmat om det.

G: Sätter man inte in åtgärder då? Du kan ju själv, du var ju inte rädd för att gå in i jobbet. Alltså se till så du är med när får näringsdryck. Inget anklagande

A: Nej nej jag förstår. Eh så här är det ju också att jag har ju också rätt till raster och lunch. Och dessutom har jag mycket HSL-insatser också. Jag har dagligen eh dels har jag ju skrivit avvikelser när jag har sett att vårdplanen inte har efterföljts. Jag har varit dagligen och informerat all personal och påmint dom om att kom ihåg det här. Eh jag var först ut när alla hade fått utbildningen i det här nutitionspyramiden, att återigen eh informera dom och påminna dom hur det fungerade och hur dom gjorde det väldigt enkelt, satte upp det i köksskåp och så där. Ehm jag har suttit med vid luncher, jag har påmint om att dom ska berika och det gör dom när jag är där ute. Men ni måste förstå, och det har jag sagt till övriga också, att jag har haft jättemycket HSL-uppgifter som jag också måste prioritera. För det här är SOL som ska genomföra och har dom fått information och utbildning från Umeå Kommun, vilket dom har fått, dom har fått det dagligen från mig, så har jag ju skickat det vidare till enhetschefer att ni måste hjälpa mig eller då var det ju bara en enhetschef, ni måste hjälpa till och påminna om det här. För att jag måste hinna med alla. För där i april drog jag ju tillbaka alla omläggningar. För att, ja, det blev ju en vårdskada där när det inte följdes. Så det blev ju också en extra uppgift för mig.

G: Var det en kommunikationsmiss det som var sår på en hals?

A: Nej det var det inte. Nä det här var att man inte gjorde rätt. Det blev trycksår över hela skinkor så det här var något annat. Ja eh jag vet att jag har gjort det jag har kunnat. Jag har till och med skippat

min lunch i flera veckors tid för att vara med under lunchtid och mata och ge dom berikning och se till att det blir gjort. Så ja, jag har nog gjort mer än vad som krävs av mig egentligen.

G: Får jag säga på nytt att det var inte anklagande jag vill bara fråga.

A: Nej, det är helt okej att du frågar. För jag vet vilka insatser jag har gjort och jag har frågat personalen hur bör jag ska skriva så det blir så tydligt.

53.15-53.22

E: Känner du dig okey? (A har innan frågan gråtit Utredarnas not.)

A: Aa nä men det, asså det här handlar ju inte om er.

54.10-54.42

G: Är du nöjd med dom svar du har fått?

A: Ja absolut.

G: Och känslan av att vi tar det på allvar.

A: Ja men det vet jag att ni gör.

G: Och också att precis som T säger och jag säger också och det har du ju gjort, att man får mejla till oss. Om man känner bara det här ingen hör mig, ingen ser mig

A: Och så var det sista mejlet. Det första tror jag inte att jag skickade till dig.

3.4.13.2. Bedömning

A upplever det som kränkande att G och E ska ha haft god kännedom om den Stella-anmälan B lämnat in mot A. Vidare upplever sig A också kränkt av Es tonfall som hon haft under mötet och av Gs uttalande varför A inte gjort något åt de allvarliga situationer hon sett på sin arbetsplats. A upplever även mötet som en repressalie utifrån den visseblåsaranmälan hon gjorde 28 september 2024. A har en känsla av att deltagarna under mötet kände till att A varit visseblåsare.

Utredarna kommer att först pröva den aktuella situationen mot AFS 2023:2s bestämmelser om kränkande särbehandling. I bedömningen utgår Utredarna från de grunder som återges under avsnitt 3.2. Utredarna behöver först bedöma vad som kan anses vara styrkt.

Både E och G minns mötet som ägde rum på Stadshuset den 26 november 2024. A har i mejl, till både T och G, uttryckt att hon önskat på svar på olika frågor, varpå man kallat till mötet. Både G och E nekar till att de ska ha haft kännedom om vad som stått i den Stella-anmälan som B riktat mot A. Däremot har de fått till sig att situationen på Dragon varit låst och att det funnits samarbetsproblem mellan olika professioner. Utifrån parternas utsagor och den dokumentation som finns att tillgå, kan Utredarna inte styrka att E och G skulle haft god kännedom om den Stella som B lämnat in. Förvisso framkommer det av det inspelade mötet att det pratas om samarbete, hur saker kan tas emot, hur Umeå Kommun arbetat för att åtgärda brister samt att B nämns vid ett tillfälle under samtalet som i sin helhet varar nära en timme. Detta är dock inte att likställa med As påstående att E och G skulle känna till innehållet i den berörda Stellan.

Både E och G nekar till att samtalstonen i mötet varit hätsk. Båda två upplever dock att stämningen bitvis under mötet varit ansträngd. Däremot har det funnits tillfällen i mötet där E vet att hon varit

skarpare i tonen och att hon ofta kan uppfattas som rak i sin kommunikation. Utifrån parternas utsagor och den inspelning av mötet som A lämnat in kan Utredarna inte styrka att stämningen ska ha varit hätsk så som A påstår. I den inspelning Utredarna tagit del av finns förvisso en diskussion kring huruvida någon varit arg i mötet, dock är det ingen av mötesdeltagarna som i inspelningen höjt rösten eller haft en samtalston som kan beskrivas som hätsk eller bedömas nå upp till att vara kränkande i lagens mening.

Utifrån parternas utsagor och den inspelning Utredarna tagit del av bedöms det som styrkt att G frågat A: "Får jag ställa en fråga då och det här är inga anklaganden, det får inte tas så, för det är inte det, men en nyfiken fråga. Hur kan jag bli, om du är ute så mycket, hur kan det ha blivit den här undernärningen utan att du har sett det då?". Utredarna har i nästa steg att ta ställning till om den styrkta situationen innehåller några kränkande inslag.

G nekar till att hon skulle haft för avsikt att ställa frågan för att kränka A. Utifrån inspelningen redogör sedan A för vad hon gjort och hur hon agerat på arbetsplatsen varpå G igen säger att hon inte haft för avsikt att anklaga A. A avslutar med att säga att det är okej att fråga. Utredarna kan inte utifrån denna konversation hitta några kränkande inslag men kan ha förståelse för att A upplevt sig ifrågasatt. Detta är dock inte att likställa med kränkande särbehandling i lagens mening.

Inte heller finner Utredarna det kränkande att A kallats till mötet. Utredarna noterar att G i ett mejl innan mötet uppgett till A att mötet avsåg de frågor hon hade ställt i mejlet och inte hennes anställning.

Sammantaget sett hittar Utredarna inga kränkande inslag från vare sig G eller E i den utredda situationen.

Mot bakgrund av att A gjort en visseblåsar-anmälan och upplever att hon har blivit utsatt för repressalier har Utredarna bedömt det nödvändigt att även pröva den aktuella händelsen mot Visselblåsarlagens bestämmelser om repressalier. I bedömningen utgår Utredarna från de grunder som återges under avsnitt 3.2. Det Utredarna först har att bedöma är om det i objektiv mening styrkts att en negativ åtgärd har vidtagits mot arbetstagaren av G och/eller E.

Utredarna har emellertid inte kunnat styrka att vare sig E eller G vid tillfället hade kännedom om att A lämnat in en visseblåsar-anmälan den 28 september 2024. Inte heller bedömer Utredarna att G och/eller E vidtagit en åtgärd som omfattas av Visselblåsarlagens repressalieförbud. Även om Utredarna har en viss förståelse för att det vid mötet upplevts funnits en viss maktobalans i och med parternas arbetsroller är det inte att likställa med att vidta repressalier utifrån Visselblåsarlagens mening. Utredarna noterar också att G innan mötet tydliggjort för A att mötet inte avsåg hennes anställning på kommunen.

Oaktat Utredarnas bedömning så noterar Utredarna att det framkommer att E tagit del av den Stella där A uppger att hon har gjort en visseblåsar-anmälan. Utredarna har utifrån vad det framkommit i utredningen en viss förståelse för att E tog del av delar av Stella-anmälan, men ställer sig frågan om det var lämpligt för E att ta del av samtliga uppgifter.

Varken kränkande särbehandling eller repressalier bedöms föreligga i situationen.

3.4.14. Anmäld situation 14 riktad mot D och C

Datum	11 november 2024
Plats/tillfälle	Möte

Situationsbeskrivning	<p>Möte skulle hållas mellan chefer på HSL och SOL, MAS och SAS^{ÖB}. A har fredag den 8 november blivit lovad att delta i mötet av D och C. Tanken var att A skulle föra de äldres talan då det funnits vanvård på arbetsplatsen som hon flaggat för. A kopplar uteslutandet från mötet till att både D och C fått kännedom om att A var visseblåsare den 7 november 2024. Detta har A förmedlat via ett dokument där hon sammanställt de missförhållanden hon sett på arbetsplatsen. A vet inte om C och D förmedlat att hon är visseblåsare till fler parter under mötet den 11 november 2024, men A misstänker att så är fallet.</p> <p>Två timmar innan mötet fick A ett meddelande av C att hon inte skulle få delta. I stället skulle HR-representanter från både HSL och SOL delta. C har sagt att det beslutats under eftermiddagen den 8 november att inga medarbetare skulle delta i mötet.</p> <p>D har under eftermiddagen den 11 november 2024 berättat för A att B lämnat in en anmälan i Stella mot A.</p> <p>A upplever Ds och Cs agerande som repressalier utifrån den visseblåsaranmälan hon gjorde den 28 september 2024.</p>
-----------------------	---

C utsaga 2025-11-28

C berättar att mötet i november 2024 var en planerad uppföljning utifrån brister som framkommit på boendet sedan tidigare. Inför detta möte hade C uppföljningsmöten med D och A. Detta möte rörde både de allvarliga bristerna på boendet samt de arbetsmiljöbrister som A påtalat.

Då C tagit vidare detta till biträdande verksamhetschef för boendet fattades beslut att det mötet skulle hållas på ledningsnivå utifrån de allvarliga brister som framkommit och att inga medarbetare skulle delta. Det var inte bara A som inte deltog utan även en annan sjuksköterska. D meddelade detta till A och den andra sjuksköterskan. C fick senare ett mejl med frågan om detta stämde och har besvarat detta mejl med att bekräfta detta.

C berättar att det som diskuterades på mötet var de brister som A lyft upp och att A också förmedlat dessa brister skriftligt via mejl. C berättar att det inte pratades om As visseblåsning under detta möte.

C vet att A upplevt att hon utesluts från detta möte och berättar att det regelbundet hålls möten på ledningsnivå för att diskutera brister och vilka åtgärder som ska sättas in där övriga medarbetare inte deltar.

C berättar att hon inte haft med sig något dokument eller liknande ifrån A till mötet som hållits förutom det mejl som A skickade ut till flera av de deltagande samt till äldrenämndens ordförande. På mötet deltog C, D, Z1, Z2, B, K, O, Z, Z3 och Z4.

C har inte riktat repressalier mot A då hon inte fått delta i mötet som nämns i situationen ovan.

Ds utsaga 2025-12-02

D bekräftar att det initialt fanns en dialog om att A skulle delta i mötet den 11 november och beskriver att detta skedde i samband med förberedelser inför mötet. Rollen som diskuterades gällde att bidra med information från verksamheten. Initialt handlade mötet om en uppföljning av Dragonen men allteftersom tiden gick och betydande brister i omvårdnaden uppmärksammades så tog ledningen beslut om en annan mötesform, ett beslut som togs av chefer ovanför D.

Beslutet att inga medarbetare skulle närvara togs senare och på ledningsnivå. D beskriver att beslutet inte togs av honom personligen och att argumentationen handlade om att mötet skulle hantera samverkansfrågor mellan HSL och SOL på chefsnivå samt frågor av HR-karaktär. Därför bedömdes det mer lämpligt med en annan sammansättning/representanter närvarade.

D fick information om att A lämnat en sammanställning av upplevda missförhållanden, vilket inte styrde eller påverkade beslutet om hennes deltagande i mötet den 11 november. D har inte fört information om As visseblåsning vidare till parter utanför dem som enligt rutinen behövde ta del av uppgifterna. D bestrider att något syfte skulle ha varit att syftet skulle ha varit att påverka hennes ställning och/eller begränsa hennes möjligheter att delta i mötet.

D uppger att det var C som meddelade A om förändringen kring mötesdeltagande. D har inte tagit egna beslut om detta och utgick från de direktiv som gavs av berörd ledningsfunktion. D erhöll information från C om kring förändringen av mötesdeltagande och sedan informerade D, A om förändringen.

D fick samma dag som mötet information om att B lämnat en Stella-anmälan mot A. Informationen vidarebefordrades till A i anslutning till detta. D kan förstå att tidpunkten kan ha påverkat As upplevelse av situationen, men vill understryka att tidpunkten inte var vald för att påverka henne eller förstärka någon form av negativ konsekvens. Informationen gavs när D fick vetskap om ärendet.

D har bland annat varit hjälpsam i att säkerställa att A fått möjlighet att framföra sina synpunkter, bland annat genom att förmedla kontakten med T, ordförande i äldrenämnden. D understryker och bestrider att något agerande från hans sida skulle utgöra repressalier eller ha samband med As visseblåsaranmälan.

D förstår att A har frågor och D hoppas att A får svar på sina frågor så att hon kan gå vidare.

As replik 2026-02-09

A vill tacka D för hans ärliga svar i utredningen och är fortsatt tacksam för deras avslappnade arbetsrelation trots pågående utredning.

A står i övrigt fast vid sin tidigare utsaga.

C replik 2026-02-24

C står fast vid sin tidigare utsaga och instämmer i Ds utsaga. I övrigt har C inget ytterligare att tillägga.

Ds replik 2026-02-12

D står fast vid sin tidigare utsaga.

Ks vittnesutsaga 2026-03-09

K deltog i mötet 11 november 2024 och berättar att det avhandlades frågor kopplat till organisationen och vården. Varken D, C eller någon annan under mötet har pratat om att A var visseblåsare.

Samtliga huvudparter har haft möjlighet att replikera på Ks vittnesutsaga men har inget ytterligare att tillägga.

3.4.14.1. Bedömning

A upplever att hon blivit utsatt för repressalier utifrån den visselblåsaranmälan hon lämnade in den 28 september 2024. A uppger att hon den 8 november 2024 blev lovad av C och D att delta på ett möte som skulle hållas den 11 november 2024 mellan cheferna på HSL, SOL och MAS. A blev dock informerad två timmar innan mötet skulle börja att A inte längre skulle delta. A misstänker att D och C vid detta möte, den 11 november 2024 informerade gruppen om att A gjort en visselblåsaranmälan.

Mot bakgrund av att A gjort en visselblåsaranmälan och upplever att hon har blivit utsatt för repressalier har Utredarna bedömt det nödvändigt att även pröva den aktuella händelsen mot Visselblåsarlagens bestämmelser om repressalier. I bedömningen utgår Utredarna från de grunder som återges under avsnitt 3.2. Det Utredarna först har att bedöma om det i objektiv mening styrkts att en negativ åtgärd har vidtagits mot A av C och/eller D.

Både D och C bekräftar att det var planerat att A skulle medverka på mötet då mötet initialt skulle avse de brister som framkommit på Dragonen. Då mötets form dock förändrades under tid och i stället skulle avse frågor på ledningsnivå togs beslutet att inga medarbetare skulle delta på mötet. C uppger att detta resulterade i att den andra sjuksköterskan som var planerad att delta inte heller deltog på mötet 11 november. D uppger att beslutets togs av chefer ovanför honom. Både D och C bestrider att de under mötet 11 november skulle uppgett att A gjort en visselblåsaranmälan.

Utredarna har inte tagit del av de mejl som huvudparterna hänvisar till i sina utsagor men ser inga skäl att ifrågasätta C och Ds samstämmiga uppgifter om att det var ett beslut som avsåg samtliga medarbetare med anledning till att mötet hade ändrat form och avsåg i stället frågor för ledningen. A har inte heller bestridit de anmälda parternas uppgifter om att beslutet även avsåg den andra sjuksköterskan som skulle medverkat vid mötet.

Utredarna finner det även styrkt utifrån Ks vittnesutsaga att varken C, D eller någon annan vid mötet 11 november 2024 pratade om att A visselblåst.

Även om Utredarna har en viss förståelse för att A upplevde sig utesluten från mötet då A fick reda på beskedet nära inpå att mötet skulle hållas är beslutet om ändrad mötesform och att inga medarbetare skulle delta på mötet inte att likställa med en negativ åtgärd i visselblåsarlagens mening. Det är mot den bakgrunden Utredarna bedömer att repressalier enligt Visselblåsarlagens mening inte föreligger.

Utredarna har även att pröva den aktuella situationen mot AFS 2023:2s bestämmelser om kränkande särbehandling. I bedömningen utgår Utredarna från de grunder som återges under avsnitt 3.2.

Som ovan anført bedömer Utredarna att den föreliggande situationen är ett resultat av att mötesformen för mötet 11 november förändrades och att det därav togs beslutet att inga medarbetare skulle medverka på mötet. Mot den bakgrunden bedömer Utredarna att varken C eller D agerat kränkande mot A. Även om Utredarna har en viss förståelse för As känsla av behov att medverka på mötet så får beslutet om ändrad mötesform ses som något som en arbetstagare kan förvänta få till sig på en arbetsplats.

Varken repressalier eller kränkande särbehandling bedöms föreligga i situationen.

3.5. Sammantagen bedömning

Utredarna har i varje situation kommit till slutsatsen att inte kränkande särbehandling har ansetts föreligga. I flertalet av situationerna har den slutsatsen varit konsekvensen av att händelseförloppet inte har kunnat styrkas. I några situationer har det inte varit fråga om kränkande särbehandling medan det i ett par situationer har varit fråga om situationer där Utredarna riktar kritik mot de anmälda

parterna. Utredarna har därför också att bedöma om situationerna tillsammans kan anses utgöra kränkande särbehandling. Stödet för en sådan bedömning har visst stöd inom litteraturen.²⁵

För att kunna göra en rättvis bedömning av omständigheterna i ett ärende kan det finnas anledning att också analysera samtliga styrkta händelser, där bedömningen har varit att situationerna var och en för sig inte anses kränkande, och därefter bedöma om det kan vara fråga om kränkande särbehandling i en sammantagen bedömning. Då det enbart är ett fåtal alternativt ingen av situationerna som kan styrkas för respektive anmäld/anmälda personer menar Utredarna att dessa styrkta händelseförlopp inte kan anses utgöra en sådan serie av händelser att kränkande särbehandling uppstår som en sammantagen bedömning av händelserna.

Kränkande särbehandling kan inte heller anses föreligga i en sammantagen bedömning av situationerna.

²⁵ Se Mårtensson & Malm, *Kränkande särbehandling – rättssäker utredningsmetodik i arbetslivet*, Studentlitteratur, 2019, s. 73-74.

Delutredning B

4. Delutredning B – analys av antagbara orsaker

Denna del av utredningen handlar om att presentera antagbara orsaksalternativ till att en person i delutredning A upplevt sig vara utsatt för kränkningar, represalier och/eller för andra olämpliga ageranden och beteenden.

4.1. Bevisstyrka och avgränsningar för delutredning B

I syfte att utreda de bakomliggande orsakerna till en anmälan om kränkande särbehandling arbetar Utredarna utifrån en princip om att antagbara orsaksalternativ till händelseförloppet kring de utredda händelserna ska kunna presenteras. Detta innebär att Utredarna har valt att ställa något lägre beviskrav i denna del för att utreda antagbara orsaksalternativ än vad det som ställs i den del som handlar om att utreda huruvida någon har blivit utsatt för kränkande särbehandling och/eller trakasserier eller inte i arbetsmiljöföreskriftens och diskrimineringslagens mening.

Det ska samtidigt noteras att i de fall som Utredarna uttalar kritik mot enskilda ageranden inom ramen för detta avsnitt så har Utredarna bedömt att händelserna har kunnat styrkas med samma bevisstyrka som krävs för att styrka händelserna som särskilt har utretts i delutredning A, det vill säga en avsevärt högre bevisstyrka.

4.2. Konflikter och kommunikationsbrister

I samband med anmälningar och utredningar om kränkande särbehandling, generellt, är konflikter vanligt förekommande. I konfliktsituationer är ofta en eller båda parterna övertygade om att den andre parten vet exakt vad den ska säga/göra för att kränka/trycka till den andre, vilket sällan är fallet. Dock leder detta ofta till ökade brister inom kommunikationen och/eller samarbetet ofta med eskalation av konflikten som följd. Utredarna ser också tydliga tecken på detta i relationen mellan A och B. Utredarna har i utredningens underlag identifierat flertalet händelser där parterna upplevt varandra som hotfulla, ilska, tolkat den andres beteende utifrån en negativ aspekt eller haft höjt tonläge mot varandra etcetera. Kommunikationsbristen mellan parterna har också fått till följd att enhetschefen K, under en period, fått fungera som en brygga mellan de två samt att Stella-anmälningar som lämnats in blivit ett verktyg då kommunikationen fallerat där dessa anmälningar i sin tur både förvärrat och eskalerat situationen som helhet.

Att befinna sig i en konflikt är en starkt stressande situation och är således förenat med starkt lidande för individerna som befinner sig i en eskalerad konflikt och detta påverkar ofta individen både privat och på arbetet. [REDACTED]

[REDACTED]. Det framkommer i utredningens underlag att försök för att lösa situationen mellan A och B genomförts. [REDACTED]

Utredarna bedömer att då situationen mellan A och B inte hanterats på ett mer konkret och långsiktigt sätt har detta gett upphov till frustration hos parterna men även hos andra medarbetare och chefer som också dragits in i situationen med stora risker med försämrade arbetsmiljö som följd, något Utredarna ser starka indikationer på i denna utredning.

4.3. Förtroendeskada som spridit sig inom organisationen

Sammantaget bedömer Utredarna att den konflikt och kommunikationsbrist som nämnts ovan även bidragit till en förtroendeskada som påverkat organisationen i flera led. Utifrån att konflikten mellan B och A inte hanterats på ett tillfredställande sätt och sedan eskalerat och involverat ännu fler medarbetare och chefer, bedömer Utredarna att As förtroende tagit skada. A upplever att det funnits en systematik i hur hon blivit bemött och tolkat olika händelser och möten som repressalier utifrån den visseblåsning hon lämnat in. Detta har i sin tur lett till att bland annat bristfällig hantering kring Stella-anmälningar, förändrade mötesstrukturer, genomförda möten etcetera från As sida upplevts som kränkande och som en repressalieåtgärd, samt att hon aktivt blivit motarbetad av chefer och ledning inom Umeå Kommun, något Utredarna kopplar till det skadade förtroendet. Utredarna bedömer utifrån detta att A bland annat känt sig tvungen att spela in flertalet samtal och möten som hon deltagit i utifrån den situation hon befunnit sig i.

Du har som deltagare i möten/samtal rätt att spela in dessa. Oavsett detta är inspelningar, särskilt om det framkommer efter genomfört möte/samtal, något som riskerar skapa oro, rykten och misstänksamhet sinom organisationen eller förvärra befintliga relationer och försvåra relationer som är på väg att skapas. Utredarna gör bedömningen att det i sin tur till viss del också påverkat medarbetare inom den berörda organisationen även om de inte varit del av den konflikt och situation som funnits på arbetsplatsen.

Utredarna är noga med att inte lasta någon enskild individ eller medarbetare inom Umeå Kommun för den förtroendeskada som uppkommit men noterar att den spritt sig utan att ha stoppats eller hanterats. En uppkommen förtroendebrist leder av naturliga skäl till negativa risker inom ett flertal områden som exempelvis samarbete, kommunikation, arbetsmiljö såväl som det allmänna välmåendet på arbetsplatsen.

4.4. Hantering av Stella-anmälningar

Även om det inte är Utredarnas uppgift att bedöma vad som är lämpligt eller inte att innefattas av en Stella-anmälan så ser Utredarna starka indikationer på att Stella använts som ett verktyg i stället för att prata eller vidtala berörd part i frågan. Utredarna kopplar detta till de konflikter och förtroendeskador som nämnts ovan i 4.2 och 4.3.

Utredarna ser indikationer på att åtminstone en av dessa Stella hanterats bristfälligt, som nämnts i 3.4.7, har detta bland annat lett till att A fått bristfällig information kring vad denna har innehållit. Utredarna bedömer att detta bidragit till den förtroendeskada som nämnts ovan och troligen kunnat leda till oro och frustration för A. Särskilt med tanke på att hon efterfrågat denna information. Vidare ser Utredarna indikationer på att denna hantering kunnat leda till ytterligare eskalation av bristande förtroende samt tolkningar och upplevelser för A att bli åsidosatt och inte lyssnad på.

4.5. Hantering av visseblåsnings och parallella utredningar

Utredarna ser också indikationer på att hanteringen av den visseblåsnings som A lämnat parallellt med övriga arbetsmiljöutredningar har påverkat den rådande situationen.

Utsagor från parter i utredningen beskriver att det saknades rutiner och upparbetade arbetssätt för att hantera flera parallella utredningar samtidigt. Detta verkar ha skapat oro för både de parter som skulle hantera arbetsmiljöutredningarna samt i ett senare led orsakat upplevelser av repressalier för anmälande part.

Es utsaga:

"E pratade med F då hon tyckte det var svårt att hantera arbetsmiljöfrågor i relation till att en medarbetare gjort en visseblåsaransmälan. Detta utifrån att de aldrig haft en sådan situation förut och därav saknade rutiner. Det var viktigt för dem att hantera situationen rätt. E ville därför stämna av med F om man kunde ta till några åtgärder i en händelse där det funnits samarbetssvårigheter med någon som visseblåst. Exempelvis om det är en konflikt mellan två personer och man kan inte ha en likvärdig hantering om den ena exempelvis behöver förflyttas inom verksamheten.

E uppger att de upplevde att de hamnade i ett låst läge med en rädsla att göra fel och att något skulle upplevas som repressalier."

Vidare ser Utredarna indikationer på att det har saknats/saknas tydliga rutiner och strukturer för hur kommunikation mellan övriga medarbetare och den interna visseblåsargruppen ska ske.

Ms utsaga:

"Till slut sa M att han inte kunde säga så mycket gällande planeringen, att de arbetar på med ärendet men att diskussionen skulle tas med hela utredningsgruppen. M uttryckte även att han inte kände sig bekväm med att vara någon budbärare och att F därför behöver prata med hela gruppen. De kom överens om att de skulle ha ett möte med gruppen om metodik och tidsåtgång för ärenden."

"M uppger att sådana typer av frågor som F ställde på mötet var olämpliga. Om M hade haft mötet idag hade han avbrutit mötet och i stället väntat tills hela visseblåsarutredningsgruppen var samlad. Vidare var inte mötet avsett för att prata visseblåsarärenden utan Ms och Ls arbetsmiljö."

Arbetsmiljölagen och dess föreskrifter reglerar närmare en arbetsgivares ansvar och skyldigheter för dennes medarbetare. Vidare ska en visseblåsaransmälan hanteras utifrån de krav som återges i Visseblåsarlagen. För att säkerställa att kommunen uppfyller de krav som återges i lag menar därför Utredarna att det hade varit lämpligt för Umeå kommun att säkerställa att det finns rutiner för hur kommunen hanterar parallella utredningar samt kommunikation med de som hanterar kommunens inkomna visseblåsaransmälningar.

Delutredning C

5. Slutsatser och rekommendationer

I detta avsnitt sammanfattas Utredarnas slutsatser av såväl delutredning A, B och C.

5.1. Delutredning A

Under delutredning A har kunnat konstaterats att varken kränkande särbehandling eller repressalier utifrån Visselblåsarlagens mening föreligger.

5.2. Delutredning B

I delutredning B har kunnat konstateras att icke hanterade konflikter, kommunikationsbrister, förtroende skador och bristande hanteringar av Stella- och visseblåsarlagens anmälningar som bakomliggande orsaker.

5.3. Avslutande kommentar

Med beaktande av delutredning A gör Utredarna bedömningen att varken kränkande särbehandling eller repressalier utifrån Visselblåsarlagens mening föreligger.

Avslutningsvis vill Utredarna också tydliggöra att bedömningarna har gjorts utifrån det material som Utredarna fått ta del av. Utredarna vill även understryka att samtliga involverade parter i denna utredning har medverkat på ett positivt sätt. Det är Utredarnas förhoppning att slutsatserna i utredningen kan komma att bidra till förbättringar för alla inblandade framöver.

5.4. Umeå kommuns utredningsansvar och utredningens ansvarsbegränsning

En fråga som avslutningsvis behöver kommenteras utgör frågan om Umeå Kommun haft ett utredningsansvar för de frågor som har varit föremål för granskning inom ramen för denna utredning. Umeå kommun fattade ett beslut att inleda utredning. Utredarna har behandlat arbetsgivarens ansvar att utreda arbetsmiljö- och diskrimineringsfrågorna under avsnitt 1.3.1.4. Därtill bör nämnas att de allmänna råden i arbetsmiljöföreskriften AFS 2023:2 gör gällande att ett undermåligt utredningsförfarande när det gäller kränkande särbehandling kan vara skadligt både ur arbetsmiljö- och hälsosynpunkt. Den som genomför en utredning bör därför ha tillräcklig kompetens, möjlighet att agera opartiskt och ha de berördas förtroende. Arbetsmiljöverket har således konstaterat att en dåligt genomförd utredning avseende misstänkta fall av kränkande särbehandling kan vara skadligt både ur ett arbetsmiljö- och hälsoperspektiv. Det är därför av vikt att den som genomför den typen av utredningar är väl lämpad för ett sådant uppdrag, genom att ha tillräcklig kompetens inom det relevanta området. Vidare stipulerar de allmänna råden att Utredarna ska kunna agera opartiskt och även ha de berördas förtroende. Arbetsmiljöverket är således av uppfattningen att den här typen av utredningar måste genomföras med omsorg och med högt ställda krav på den som genomför arbetet.

Mot bakgrund av att en medarbetare har upplevt trakasserier och/eller kränkningar med risk för efterföljande ohälsa har det varit ett korrekt beslut av arbetsgivaren att utifrån lagstiftningen genomföra en utredning av förhållandena på arbetsplatsen.

Vad avser utredningens ansvarsbegränsning hänvisas särskilt till avsnitt 1.3.2.

5.5. Rekommendationer

Under detta avsnitt presenteras rekommendationer på vidare insatser.

5.5.1. Etablera rutiner kring tidig konflikthantering

I utredningen har Utredarna sett ett behov av kända och tydliga rutiner kring tidig konflikthantering. Om sådana rutiner inte finns framtagna bör detta göras och om rutinerna finns behöver dessa göras levande inom organisationen så att dessa också bli kända och kan efterlevas. Medarbetare som upplever skav/och/eller friktion i relationer med andra medarbetare eller chefer behöver känna att det finns möjligheter att lösa dessa konflikter så att denna inte förvärras, situationen eskalerar eller att du står ensam i den situation som råder. Det finns flera olika sätt att på ett förebyggande sätt säkerställa detta och Utredarna föreslår bland annat att chefer inom Umeå Kommun ska ha omsättningsbar kunskap kring vilka dessa rutiner är, hur de går till väga för att hantera konflikter mellan medarbetare och var de ska vända sig om de själv är en del i en konflikt. Här kan det vara aktuellt att se över om någon form av kompetensutveckling kring detta eller genomgång av de befintliga rutinerna behövs.

5.5.2. Kunskaphöjande insatser kring kränkande särbehandling

Utredarna ser också ett behov av att utbilda i frågor som handlar om kränkningar och trakasserier på arbetsplatsen. I en sådan insats finns det mycket att vinna på då det kan vara ett lämpligt sätt att få till stånd en sundare kultur på arbetsplatsen. Förslagsvis kan ett sådant arbete exempelvis kopplas till Umeå Kommuns grundläggande värderingar och policys kring bemötande, vad kränkande särbehandling faktiskt kan innebära enligt lagens mening, hur konflikter kan påverka oss som individer i vårt beteende.

Utredarna föreslår vidare att ett sådant arbete bör ha ett framåtblickande syfte, om fel eller brister kopplat till beteende ska detta så klart utredas och omhändertas, där fokus inte ligger på att ha rätt eller enbart syfta till att söka fel och därmed också minska risken att en anmälningskultur uppstår. Här blir det också viktigt att påminna samtliga medarbetare om ansvaret kring en god arbetsplatskultur och vara varandra stöd för att implementera detta förslagsvis med efterlevnad av arbetsplatsens spelregler. Om sådana spelregler bör detta i så fall tas fram och vara så konkreta som möjligt för att lättare kunna efterlevas.

5.5.3. Etablera rutiner för parallella utredningar och intern kommunikation

Det är Utredarnas bedömning att det saknas/saknas tydliga rutiner för hur kommunen ska hantera arbetsmiljöutredningar parallellt med visseblåsaranmälningar samt säkerställa att de i denna process uppfyller de krav som återges i relevant lagstiftning. Utredarna ser därför att det finns ett behov att tydliggöra rutiner för ett sådant skede samt rutiner för hur intern kommunikation kring detta skall ske.

5.5.4. Riskbedömningar utifrån 11 § AFS 2023:1

Det rekommenderas att organisationen systematiskt, och inte enbart vid förändringar, riskbedömer verksamheten utifrån kraven i 11 § AFS 2023:1.

11 §

Arbetsgivaren skall regelbundet undersöka arbetsförhållandena och bedöma riskerna för att någon kan komma att drabbas av ohälsa eller olycksfall i arbetet.

När ändringar i verksamheten planeras, skall arbetsgivaren bedöma om ändringarna medför risker för ohälsa eller olycksfall som kan behöva åtgärdas.

Riskbedömningen skall dokumenteras skriftligt. I riskbedömningen skall anges vilka risker som finns och om de är allvarliga eller inte.

5.5.5. Individuella och relationella insatser

Utredarna kommenterar inte behovet av individuella insatser mer än att det är viktigt att ge ett fortsatt stöd till alla inblandade parter, vilket bör ske i dialog med enskild person utifrån behov. Arbetsgivaren kan behöva stödja medarbetare som upplevt sig varit utsatt, även om kränkningar inte har konstaterats. I rollen som chef kan även stöd i form av exempelvis chefshandledning eller chefsstöd vara relevant för att bidra till reflektion och lärande utifrån det som förevarit.

Utredarna noterar att medlande eller andra förtroendestärkande insatser kan komma att behövas, i syfte att skapa förtroende och förbättra relationerna på arbetsplatsen samt mellan de inblandade parterna.

Det är även viktigt att inte utse syndabockar som ett resultat av denna utredning.

Bilagor

Bilaga 1 - Information till huvudpart

Information inför undersökning samt integritetspolicy

Denna information är till dig som är huvudpart i en anmälan om kränkande särbehandling och/eller trakasserier utifrån diskrimineringslagstiftningen. Denna information syftar till att ge dig en grundläggande förståelse för den process du nu kommer att genomgå.

Bakgrund

Då din arbetsgivare mottar en anmälan om *kränkande särbehandling och/eller trakasserier*, är denne enligt svensk arbetsmiljö- och diskrimineringslagstiftning skyldig att utreda frågan. I detta fall har de i enlighet med lagstiftarens rekommendation valt att anlita en extern, opartisk expert –Human&Heart HR AB (benämns nedan "Human&Heart") – för att genomföra utredningen i arbetsgivarens ställe.

Utredningen syftar ytterst till att motverka ohälsa och verka för en god arbetsmiljö på arbetsplatsen. För att nå det syftet fokuserar utredningen först på att, på ett neutralt och objektivt sätt, bedöma huruvida kränkande särbehandling har förekommit och i sådant fall i vilken form. Därefter kan arbetsgivaren vidta åtgärder för att säkerställa hälsa och god arbetsmiljö på arbetsplatsen. I utredningsuppdraget ingår också att utifrån 9 § AFS 2001:1 lämna en bedömning på vilka orsaker som kan ligga till grund för händelsen/händelserna alldeles oavsett om de är att betrakta som kränkande särbehandling eller trakasserier utifrån diskrimineringslagstiftningen eller inte.

Kränkande särbehandling

Begreppet kränkande särbehandling definieras enligt föreskriften om organisatorisk och social arbetsmiljö (AFS 2015:4) som:

"Handlingar som riktas mot en eller flera arbetstagare på ett kränkande sätt och som kan leda till ohälsa eller att dessa ställs utanför arbetsplatsens gemenskap."

Det är mot den definitionen som en anmälan kommer att bedömas för att undersöka om den anses utgöra kränkande särbehandling.

För händelser som eventuellt har inträffat före den 31 mars 2016 kommer bedömningen att göras i enlighet med den tidigare gällande föreskriften AFS 1993:17.

Trakasserier och sexuella trakasserier utifrån diskrimineringslagstiftningen

Trakasserier är ett agerande som kränker någons värdighet och som har samband med en eller flera av de sju diskrimineringsgrunderna. Det kan handla om kommentarer, gester eller utfrysning. Exempel på trakasserier kan vara en lärare som hånar en elev för att hon bär huvudduk eller en handläggare som förlöjligar en person för att han är homosexuell.

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier. Förutom kommentarer och ord kan det vara att någon till exempel tafsar eller kastar närgångna blickar. Det kan också handla om ovälkomna komplimanger, inbjudningar och anspelningar.

Genomförande och metod

Metoden vi använder för att göra utredningen kallas *Kränkande särbehandling – rättssäker utredningsmetodik (RUM)*. Metodiken är utvecklad av Richard Mårtensson och advokat Cecilia Malm. Under 2019 ges en handbok i metodiken ut.

Metoden överensstämmer även med avtal på EU-nivå om hur sådana frågor ska utredas.

Undersökningen vilar på ett antal principer:

- Opartisk process genomförd av neutrala, oberoende Utredare.
- Strikt konfidentialitet (förutsatt att det inte föreligger laglig tvingande skyldighet för Human&Heart och/eller Utredaren att delge extern part information) men rapporten kan komma att utgöra en offentlig handling i det allmänna och det är upp till beställaren (arbetsgivaren) hur den vill kommunicera/använda rapporten.
- Transparens inåt för parterna i ärendet. Det medför att alla parter har rätt att ta del av all information innan utredningen slutförs (så kallad delgivning).
- Rätt till kontradiktion, dvs. rätten att besvara alla påståenden som riktas mot en.
- Anonyma uppgifter accepteras inte, vilket innebär att alla involverade personer behöver stå för det de hävdar.
- Samtliga intervjuer dokumenteras i referat, vilket intervjupersonen ska kontrollera och signera efter intervjun.
- En strikt rekvisitmodell där händelserna prövas mot arbetsmiljöföreskriften utifrån om händelsen 1) har inträffat, 2) är att betrakta som kränkande, 3) kan leda till att någon ställs utanför arbetsplatsens gemenskap och/eller till ohälsa, 4) har inneburit att någon har särbehandlats, 5) har varit försvarlig utifrån exempelvis arbetsledningsrätten. Först vid en heltäckande bedömning av samtliga rekvisit kan avgöras om handlingen är att betrakta som kränkande eller inte. För att anses bevisad måste också själva händelsen nå händelsen nå upp till beviskravet "styrkt" som är ett relativt högt beviskrav. I frågor som rör trakasserier och/eller sexuella trakasserier prövas frågan mot de rekvisit som ställs upp i diskrimineringslagen.
- Orsaksanalys av vad som kan ligga till grund för att händelsen har inträffat. *De bakomliggande orsakerna ska anses utredda när det vid en helhetsbedömning av samtliga omständigheter framstår som mer antagligt att de presenterade orsakerna föreligger, än att så inte är fallet.*

I stora drag genomförs en undersökning enligt följande:

1. Uppdragsdialog med beställare
2. Intervju med anmälaren/anmälarna
3. Intervju med den utpekade/de utpekade
4. Intervjuer med eventuella vittnen
5. Inhämtande av övriga fakta utifrån dokumentation etcetera
6. Eventuella repliker enligt kontradiktionsprincipen
7. Slutdelgivning av materialet
8. Bedömning och författande av rapport
9. Återkoppling till beställaren/uppdragsgivaren
10. Sakgranskning
11. Eventuell korrigerigering och slutförande av rapport
12. Återkoppling till inblandade

Deltagande/frivillighet

Det finns inga formella krav på att delta i utredningen. Däremot ska anställda i en organisation enligt arbetsmiljölagen medverka till en god arbetsmiljö.

Utfall

Undersökningen kommer att resultera i:

1. Utredarna kommer fram till att kränkande särbehandling och/eller trakasserier har förekommit.

2. Utredarna kommer fram till att kränkande särbehandling och/eller trakasserier inte har förekommit
3. Utredarna kommer fram till att den anklagade har brutit mot arbetsgivarens regler och/eller annan lagstiftning och där människor har drabbats av den anklagades handlingar men det utgör inte kränkande särbehandling.

Däruöver gör utredningen också en analys av vilka *orsaker som kan ligga till grund för det inträffade oaktad om kränkande särbehandling och/eller trakasserier kan styrkas eller inte.*

Företredning

Ibland behöver arbetsgivaren för att kunna fatta beslut om en utredning ska inledas eller inte genomföra en så kallad *företredning*. Denna företredning syftar till att ge arbetsgivaren underlag för att kunna göra den bedömningen.

Steg i företredningen

1. Samtal med beställare
2. Intervju med anmälare
3. Insamling av eventuell dokumentation
4. Eventuell kompletterande intervju med anmälare och/eller annan person
5. Inlämning av rapport till beställaren

Företredningen kommer ge arbetsgivaren rekommendation om fullskalig utredning behöver genomföras för att utröna om kränkande särbehandling och/eller trakasserier har förekommit eller inte. Om rekommendation att inte genomföra vidare utredning ges kan en sådan slutsats typiskt sätt baseras på att händelserna som har anmälts inte är att betrakta som kränkande och/eller trakasserier lagens mening. Även det som sägs av någon part/involverad/vittne i företredningen kan inte sägas med löfte om anonymitet eller sekretess.

Viktigt att känna till för dig som deltar

- Du har rätt till stöd från din arbetsgivare under denna process. Det kan exempelvis vara att få ett externt samtalsstöd från företagshälsovården.
- Du har rätt till *en* stödperson vid intervjuer. Stödpersonen får ej själv vara part eller vittne i målet. Vanliga stödpersoner är skyddsombud eller fackliga representanter.
- Deltagandet är frivilligt. Om man inte bemöter uppgifter som man får möjlighet till kommer den som lämnar uppgifter per automatik att ha den gällande berättelsen om händelsen.
- Utredarna har inte tystnadsplikt, men hanterar din information konfidentiellt. Vidare information om hur vi hanterar dina personuppgifter finner du längre ned i detta dokument.
- Information som delges Utredarna kan inte tas tillbaka i efterhand. Däremot kan utsagor formuleras om för att undvika missförstånd.
- Information du delger Utredarna kommer parter i ärendet att kunna ta del av.
- Referat tas på de intervjuer som genomförs. Du har rätt att läsa igenom och rätta till eventuella missförstånd. Därefter ska du signera eller skriftligen godkänna referatet för att intyga dess äkt-het.
- Intervjuerna genomförs normalt av två intervjuare samtidigt.
- Slutsatsen av utredningen är en arbetsmiljöbedömning och ska inte blandas ihop med juridiskt fastställande av skuld. Det är arbetsgivarens ansvar att värdera hur man vill använda rapporten.

Om du har några frågor inför din intervju, kontakta oss:

E-post, info@humanheart.se eller telefon, 08-82 40 00.

Integritetspolicy - Vår hantering av dina personuppgifter

Att din integritet hanteras med yttersta respekt och omsorg är av grundläggande betydelse för oss. Det är därför en självklarhet för oss att skydda dina personuppgifter på bästa möjliga sätt. I den här integritetspolicyen vill vi informera dig om hur vi behandlar dina personuppgifter samt vilka rättigheter du har. Nedan beskriver vi hur och varför vi behandlar dina personuppgifter samt hur du kan påverka vår behandling av dina personuppgifter.

Vem är ansvarig för behandlingen av dina personuppgifter?

Inom ramen för Human&Hearts uppdrag för din arbetsgivare är Human&Heart personuppgiftsansvarig för sin behandling av personuppgifterna. Med behandling avses i det här sammanhanget Human&Hearts hantering av personuppgifterna.

Human&Heart är ett företag som arbetar med att stödja utveckling och förändring hos individer och organisationer genom att fokusera på individens och organisationens hela potential. Vi har kompetens och erfarenhet inom ledarskap, kompetensbaserad rekrytering, generell och strategisk HR, second opinions, extern HR, kommunikation m.m, och har även omfattande erfarenhet av att utreda fall av kränkande särbehandling och mobbning på arbetsplatser.

Om du har några frågor angående vår behandling av dina personuppgifter eller om du vill utöva någon av dina rättigheter som vi beskriver nedan under rubriken "Dina rättigheter avseende dina personuppgifter" är du välkommen att kontakta vårt dataskyddsombud. Kontaktuppgifter finner du i slutet av dokumentet.

Vilka personuppgifter hanterar Human&Heart och varför? Vilken laglig rätt har vi att använda dina personuppgifter?

Genom att din arbetsgivare har anlitat Human&Heart får vi tillgång till personuppgifter om dig, såsom exempelvis ditt namn, befattning, telefonnummer och e-postadress. Därtill kan Human&Heart genom sitt utredningsarbete komma att erhålla även andra personuppgifter om dig, såsom värderande omdömen och uppgifter om din hälsa. Human&Heart kommer endast att hantera och spara sådana personuppgifter om dig som har någon betydelse för utredningen.

Human&Heart använder personuppgifterna till att identifiera de olika personer som är av intresse för utredningen, samt för att utreda vad som hänt i vissa situationer och besvara frågeställningar inom ramen för uppdraget.

Din arbetsgivare har en rättslig förpliktelse att uppfylla sitt arbetsmiljö- och utredningsansvar enligt gällande arbetsmiljölagstiftning, exempelvis AFS 1993:7, AFS 2015:4, AFS 2001:1 och diskrimineringslagen och har därför laglig rätt att behandla dina personuppgifter för detta ändamål. Din arbetsgivare har med anledning av detta ansvar ingått avtal med Human&Heart om att utföra den förevarande utredningen. Human&Heart har därmed laglig rätt att använda personuppgifterna för att fullgöra avtalet.

Därtill behandlar Human&Heart uppgifterna genom att arkivera avslutade utredningar i syfte att freda sig från eventuella rättsliga anspråk från beställaren och personer som deltagit i rapporterna/utredningarna.

Från vilka källor får vi in personuppgifter om dig?

De personuppgifter som vi behandlar om dig är uppgifter som du själv har valt att lämna till oss. Därtill har vi fått och/eller kan komma att få personuppgifter om dig från din arbetsgivare och dina kollegor, samt i vissa fall även från externa personer med koppling till händelser som utreds inom ramen

för uppdraget. Uppgifterna kan komma till oss genom exempelvis intervjuer, telefonsamtal, dokumentation, skrivelser och e-post.

Vilka kan vi komma att dela dina personuppgifter med?

Vi kommer aldrig lämna ut dina personuppgifter till någon extern part utanför utredningen (förutsatt att det inte föreligger laglig tvingande skyldighet att delge extern part uppgifter). Allt material inom utredningen hanteras strikt konfidentiellt. När utredningen är slutförd överlämnas den till uppdragsgivaren (dvs. din arbetsgivare). Det är sedan upp till arbetsgivaren att bestämma hur uppgifterna i utredningen ska hanteras, samt om någon uppgift ska lämnas vidare till någon extern part (exempelvis polisen).

Däremot anlitar vi, för att kunna utföra våra tjänster, tjänsteleverantörer som finns inom och/eller utanför EU/EES, exempelvis Microsoft för vår e-posthantering. I de fall vi använder sådana så kallade tredje parter har vi i sådant fall ingått ett så kallat personuppgiftsbiträdesavtal med de anlitade tjänsteföretagen som därigenom har åtagit sig att behandla dina personuppgifter i enlighet med gällande dataskyddslagstiftning.

Var finns dina personuppgifter?

Vår målsättning är att dina personuppgifter ska behandlas inom EU/EES och att våra egna IT-system ska finnas inom EU/EES. I vissa fall, exempelvis vid systemmässig support och underhåll kan vi dock vara tvungna att överföra information till ett land utanför EU/EES, till exempel om vi delar dina personuppgifter med ett personuppgiftsbiträde som, antingen själv eller genom en underleverantör, är etablerad eller lagrar information i ett land utanför EU/EES. Biträdet får i dessa fall endast ta del av den information som är relevant för uppdraget. Human&Heart delar bara personuppgifter med företag i tredjeländer som har en adekvat skyddsnivå eller företag som genom godkända metoder anses uppnå en adekvat skyddsnivå.

Hur länge sparar Human&Heart personuppgifterna?

Avslutade utredningar, inklusive de personuppgifter som ingår däri, sparas om nödvändigt under en period om maximalt tio år från dagen för utredningens slutförande för att kunna hantera eventuella anspråk som riktas mot Human&Heart med anledning av det arbete vi utfört. Vi är dock medvetna om att materialet kan innehålla känsliga personuppgifter och är därför mycket noga med att hantera personuppgifter och andra typer av uppgifter som vi får ta del av med beaktande av största möjliga säkerhet och konfidentialitet. Av den anledningen förvaras materialet lösenordskyddat i låsta, säkra och fristående lagringsmedia i driftsmiljöer som endast behörig personal på Human&Heart har behovenlig åtkomst till.

Dina rättigheter avseende dina personuppgifter

Om du vill få information om vilka personuppgifter Human&Heart behandlar om dig samt hur dessa behandlas kan du få ett så kallat registerutdrag som visar detta. Du har även rätt att få dina personuppgifter rättade eller kompletterade om du upptäcker att Human&Heart har inaktuella eller felaktiga personuppgifter om dig.

Du kan därtill under vissa förutsättningar begära att dina personuppgifter ska sluta behandlas av Human&Heart eller raderas. I vissa fall har vi rätt att neka din begäran, exempelvis om det finns legala skyldigheter som gör att vi måste fortsätta att behandla dina personuppgifter. Skulle vi vara förhindrade att tillmötesgå en begäran om radering kommer vi dock endast att använda personuppgifterna i det syfte som hindrar den begärda raderingen.

Om du anser att Human&Heart hanterar dina personuppgifter på ett felaktigt sätt bör du underrätta oss om det snarast. Därtill har du möjlighet att lämna in ett klagomål till tillsynsmyndigheten, vilket i

86 (86)

Sverige är Integritetsmyndigheten (IMY). IMY är ansvarig för att övervaka tillämpningen av lagstiftningen som rör dataskydd.

Dataskyddsombud

Human&Heart har ett dataskyddsombud som ansvarar för dataskyddsfrågor. Om du har några frågor kring denna integritetspolicy, behandlingen av dina personuppgifter eller hur du kan utöva dina rättigheter är du välkommen att kontakta vårt dataskyddsombud på följande kontaktuppgifter:

Human&Heart HR AB,
Att: Dataskyddsombud
Pelle Bergs Backe 3C
791 50 Falun
E-post: info@humanheart.se

Övrigt

Human&Heart förbehåller sig rätten att revidera denna policy. Om vi gör några ändringar i policyn kommer vi att tillhandahålla dig den reviderade versionen och vid uppdateringar som är av avgörande betydelse för vår behandling av personuppgifter eller av särskilt stor betydelse för dig, kommer du att få särskild information om ändringarna innan dessa börjar gälla.

Tjänsteskrivelse

Kommunstyrelsens
näringslivs- och arbetsutskott

Diarienumr: KS-2026/00023

KSNAU Anmälningssärenden 2026-04-21

Förslag till beslut

Remisser

Kemikalieinspektionen - Framställan om utvidgat tillsynsansvar för Kemikalieinspektionen. Miljö – och hälsoskyddsnämnden för eget yttrande till Kemikalieinspektionen senast 1 juni 2026 år

Länsstyrelsen i Västerbotten - (MCF) Nationellt stöd: Beredningsplanering av maritima olyckor med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen. Säkerhetsenheten för yttrande till Kommunstyrelsen som skickar kommunens yttrande till Länsstyrelsen i Västerbotten senast 7 maj 2026, som skickar kommunens yttrande till Trafikverket senast 6 maj 2026. Tidsplan: KSNAU 2026-04-21

Brandförebyggande - Vägledning likvärdigt skydd för personer med funktionsnedsättning. Individ – och familjenämnden eget yttrande till Brandförebyggande senast 17 april 2026

Socialdepartementet - Rättssäker samhällsvård för barn och unga. SOU 2026:8. Individ – och familjenämnden, För – och grundskolenämnden samt Gymnasie – och vuxenutbildningsnämnden för yttrande till Kommunstyrelsen som skickar kommunens yttrande till Socialdepartementet senast 10 augusti 2026. Kopia till Linda Gustafsson och Annika Dalén med svar till KS diarium om JUSK ska yttra sig eller inte. Tidsplan: JUSK 2026-05-13, FGN 2026-05-19, IFN 2026-05-20, GVN 2026-05-20, KSNAU 2026-06-02

Förnamn, Efternamn
Befattning

Therese Stellén

Från: Håkan Frycklund <hakan.frycklund@regeringskansliet.se> för KN CKS Remisser <kn.cks.remisser@regeringskansliet.se>
Skickat: den 26 februari 2026 13:38
Kopia: KN Registrator
Ämne: Remittering av framställan om utvidgat tillsynsansvar för Kemikalieinspektionen (svar senast den 1 juni 2026)
Bifogade filer: Framställan om utvidgat tillsynsansvar för Kemikalieinspektionen.pdf; Remissmissiv KN2026_00448.pdf

Prioritet: Hög

Uppföljningsflagga: Följ upp
Flagga: Har meddelandeflagga

Du får inte ofta e-post från kn.cks.remisser@regeringskansliet.se. [Läs om varför det här är viktigt](#)

Remittering av framställan om utvidgat tillsynsansvar för Kemikalieinspektionen

(remissinstanser framgår av bifogat missiv)

Remissvaren ska ha kommit in till Klimat- och näringslivsdepartementet **senast den 1 juni 2026**. Svaren bör lämnas per e-post till kn.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till kn.cks@regeringskansliet.se. Ange diarienummer KN2026/00448 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Kemikalieinspektionens framställan kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria [Svara på remiss \(SB PM 2021:1\)](#). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Ida Edwertz
Ämnesråd

Till:
Klimat- och
näringslivsdepartementet
kn.registrator@regeringskan
sliet.se

Framställan om utvidgat tillsynsansvar för Kemikalieinspektionen

Kemikalieinspektionen föreslår att regeringen genom ändring i miljötillsynsförordningen (2011:13) utvidgar Kemikalieinspektionens tillsynsansvar för

- kontroll av växtskyddsmedel enligt kontrollförordningen, och
- tillsyn enligt miljöbalken av växtskyddsmedel, biocidprodukter, andra kemiska produkter och biotekniska organismer

till att omfatta alla som släpper ut sådana produkter på marknaden, dvs. hela leverantörskedjan.

Vidare föreslås att Kemikalieinspektionen får ansvar för tillsynen av att alla som är anmälningspliktiga till produktregistret fullgör den skyldigheten, och att miljötillsynsförordningen ändras för att tydliggöra att betat utsäde ska kontrolleras av Kemikalieinspektionen enligt bestämmelserna i miljöbalken.

Kemikalieinspektionens förslag till ändringar i miljötillsynsförordningen finns i bilaga 1.

Konsekvensutredningen finns i bilaga 2.

1. Nuvarande fördelning av tillsynsansvaret

Kemikalieinspektionen har tillsynsansvar för

- växtskyddsmedel,
- biocidprodukter,
- andra kemiska produkter,
- biotekniska organismer, och
- varor.

Det finns tre olika regelverk för tillsynen:

- marknadskontroll enligt förordning (EU) 2019/1020¹, nedan kallad marknadskontrollförordningen,
- kontroll enligt förordning (EU) 2017/625², nedan kallad kontrollförordningen, och
- tillsyn enligt miljöbalken.

Kemikalieinspektionens tillsynsansvar regleras i 2 kap. 21 § miljötillsynsförordningen.

1.1 Marknadskontroll

Kemikalieinspektionen är marknadskontrollmyndighet och utövar kontroll enligt marknadskontrollförordningen över att produkter överensstämmer med kraven i vissa angivna EU-förordningar (2 kap. 21 § första stycket 4 miljötillsynsförordningen). Ansvaret gäller såväl **varor**, till exempel leksaker, som **biocidprodukter** och **andra kemiska produkter**. Ansvaret omfattar kontroll av utsläppande på marknaden i **alla leverantörsled**.

1.2 Kontroll av växtskyddsmedel enligt kontrollförordningen

Kemikalieinspektionen är behörig myndighet att utföra kontroll enligt artikel 4 i kontrollförordningen i fråga om **primärleverantörers utsläppande på marknaden av växtskyddsmedel** enligt förordning (EG) nr 1107/2009³, nedan kallad växtskyddsmedelsförordningen. Bestämmelserna finns i 2 kap. 21 § första stycket 3

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020 av den 20 juni 2019 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011.

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 999/2001, (EG) nr 396/2005, (EG) nr 1069/2009, (EG) nr 1107/2009, (EU) nr 1151/2012, (EU) nr 652/2014, (EU) 2016/429 och (EU) 2016/2031, rådets förordningar (EG) nr 1/2005 och (EG) nr 1099/2009 och rådets direktiv 98/58/EG, 1999/74/EG, 2007/43/EG, 2008/119/EG och 2008/120/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 854/2004 och (EG) nr 882/2004, rådets direktiv 89/608/EEG, 89/662/EEG, 90/425/EEG, 91/496/EEG, 96/23/EG, 96/93/EG och 97/78/EG samt rådets beslut 92/438/EEG (förordningen om offentlig kontroll).

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG.

miljötillsynsförordningen. Ansvaret gäller således endast kontroll av primärleverantörer.

Med primärleverantör avses en tillverkare som släpper ut en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara på marknaden och den som yrkesmässigt för in en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara till Sverige. (1 kap. 3 § första stycket miljötillsynsförordningen). Primärleverantören är alltså det första leverantörsledet i Sverige. Vidare omfattas den som yrkesmässigt för ut en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara från Sverige.

1.3 Tillsyn enligt miljöbalken

I fråga om tillsyn enligt miljöbalken när det gäller 14 kap. och vissa angivna EU-förordningar har Kemikalieinspektionen ansvar för tillsyn av **alla leverantörer** som släpper ut **varor** på marknaden (2 kap. 21 § första stycket 1 b miljötillsynsförordningen). För utsläppande på marknaden av **biocidprodukter, växtskyddsmedel, andra kemiska produkter och biotekniska organismer** är ansvaret för sådan tillsyn begränsat till **primärleverantörer** (2 kap. 21 § första stycket 1 a miljötillsynsförordningen).

Varje kemisk produkt och biotekniska organism som yrkesmässigt tillverkas eller förs in till Sverige ska anmälas till produktregistret. Anmälningsskyldigheten gäller således oberoende av om produkten eller organismen ska släppas ut på marknaden eller inte. Kemikalieinspektionen har ansvar för tillsyn av att primärleverantörer uppfyller sin anmälningsskyldighet, dvs. endast när produkten eller organismen ska släppas ut på marknaden (2 kap. 21 § första stycket 1 a miljötillsynsförordningen).

I 4 a och 4 c §§ förordningen (1998:944) om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter, finns bestämmelser som har meddelats med stöd av 15 kap. 40 § miljöbalken. Bestämmelserna reglerar vissa kosmetiska produkter och vissa varor av plast. Tillsynsansvaret för kemiska produkter som omfattas av sådana bestämmelser regleras i 2 kap. 21 § första stycket 2 miljötillsynsförordningen och gäller endast primärleverantörer.

1.4 Kemikalieinspektionens tillsynsansvar

Sammanfattningsvis omfattar alltså Kemikalieinspektionens nuvarande tillsynsansvar alla leverantörsled i fråga om marknadskontroll och tillsyn enligt miljöbalken av varor. Vad gäller tillsyn enligt miljöbalken av växtskyddsmedel, biocidprodukter, andra kemiska produkter och biotekniska

organismer omfattar tillsynsansvaret endast primärleverantörer. Detsamma gäller för kontroll av växtskyddsmedel enligt kontrollförordningen. I tabellen nedan finns exempel på Kemikalieinspektionens befogenhet att kontrollera efterlevnaden av olika krav.

1.5 Exempel på Kemikalieinspektionens tillsynsansvar för olika krav

	Krav	Regelverk för tillsynen	Nuvarande ansvar
Allmänkemikalier	Begränsningsregler EU allmänkemikalier	Marknadskontroll	Alla leverantörsled
	Märkningsregler EU allmänkemikalier	Marknadskontroll	Alla leverantörsled
	Anmälan till produktregistret	Tillsyn enligt miljöbalken	Primärleverantörer
	Tillståndskrav för särskilt farliga produkter	Tillsyn enligt miljöbalken	Primärleverantörer
Biocidprodukter	Krav på godkännande enligt EU:s regler	Marknadskontroll	Alla leverantörsled
	Krav på godkännande enligt nationella regler	Tillsyn enligt miljöbalken	Primärleverantörer
	Märkningsregler EU allmänkemikalier	Marknadskontroll	Alla leverantörsled
Växtskyddsmedel	Krav på godkännande EU	Kontroll enligt kontrollförordningen	Primärleverantörer
	Märkningsregler EU växtskyddsmedel	Kontroll enligt kontrollförordningen	Primärleverantörer
	Märkningsregler EU allmänkemikalier	Marknadskontroll	Alla leverantörsled
	Krav på utbildningsbevis hos den som tillhandahåller växtskyddsmedel	Tillsyn enligt miljöbalken	Primärleverantörer

1.6 Särskilt om betat utsäde

Växtskyddsmedelsförordningen reglerar förutsättningarna för att släppa ut växtskyddsmedel på marknaden och att använda sådana medel. I artikel 49 i växtskyddsmedelsförordningen finns en bestämmelse om utsäde som har behandlats med växtskyddsmedel, ofta kallat betat utsäde. Enligt artikel 49.1

får medlemsstaterna i vissa fall förbjuda utsläppande på marknaden och användning av betat utsäde. Några bestämmelser om sådana förbud finns dock inte i svensk lagstiftning. Enligt artikel 49.2 kan kommissionen vid farhågor om allvarlig risk förbjuda användning och försäljning av betat utsäde. I artikel 49.4 finns bestämmelser om märkning av betat utsäde. Det behöver således finnas tillsynsmyndigheter som kontrollerar efterlevnaden av kommissionens förbud och märkningsbestämmelserna.

Som nämnts ovan ingår det i Kemikalieinspektionens ansvar att kontrollera primärleverantörers utsläppande på marknaden av växtskyddsmedel enligt växtskyddsmedelsförordningen (2 kap. 21 § första stycket 3 miljötillsynsförordningen). Enligt bestämmelsen ska kontrollen utföras enligt kontrollförordningen. Betat utsäde, som enligt tidigare bedömning är en vara enligt 14 kap. miljöbalken, nämns inte i bestämmelsen.

Kontrollförordningens tillämpning i fråga om växtskyddsmedel regleras i förordningens artikel 1.2 h. Där anges att kontrollförordningen ska tillämpas på krav för utsläppande på marknaden och användning av växtskyddsmedel samt vad gäller hållbar användning av bekämpningsmedel, med undantag för utrustning för spridning av bekämpningsmedel. Betat utsäde nämns inte i artikel 1.2 h. Det omfattas inte heller av någon annan bestämmelse i kontrollförordningen.

Som regelverket i växtskyddsmedelsförordningen är utformat anser Kemikalieinspektionen att betat utsäde inte kan omfattas av förordningens definition av ett växtskyddsmedel. Betat utsäde ska i stället ses som en behandlad vara. Kontrollförordningen, som endast hänvisar till växtskyddsmedel, kan därför inte anses vara tillämplig på betat utsäde.

Slutsatsen är att betat utsäde inte omfattas av Kemikalieinspektionens tillsynsansvar enligt 2 kap. 21 § första stycket 3 miljötillsynsförordningen och att det inte heller är möjligt att utvidga bestämmelsen till att omfatta betat utsäde eftersom det inte omfattas av kontrollförordningen.

Inte heller omfattas betat utsäde av Kemikalieinspektionens ansvar för tillsyn enligt miljöbalken eftersom det i 2 kap. 21 § första stycket 1 miljötillsynsförordningen saknas en hänvisning till 19 § 14 där växtskyddsmedelsförordningen anges.

Motsvarande resonemang leder till att inte heller länsstyrelser eller kommuner ansvarar för tillsyn av betat utsäde (jfr 2 kap. 30 § första stycket 1

och 30 a § första stycket 1, respektive 32 § första stycket 2 och 32 a § miljötillsynsförordningen). Tillsynen ingår inte heller i någon annan myndighets ansvar. Enligt Kemikalieinspektionens bedömning saknas det alltså en myndighet som utövar tillsyn över efterlevnaden av artikel 49 i växtskyddsmedelsförordningen.

2. Skälen för att utvidga tillsynsansvaret

Kemikalieinspektionen måste ha lagligt stöd för sin myndighetsutövning. Det innebär bland annat att Kemikalieinspektionen endast får inleda tillsyn mot företag som är myndighetens tillsynsobjekt.

När Kemikalieinspektionen inspekterar växtskyddsmedel hos ett företag som säljer sådana medel kan det visa sig att företaget har fört in vissa av växtskyddsmedlen till Sverige från ett annat land, medan andra medel kan ha köpts från en tillverkare eller en leverantör i Sverige. Företaget är då både primärleverantör och återförsäljare, vilket med nuvarande bestämmelser kan innebära att Kemikalieinspektionen endast är tillsynsmyndighet för vissa av företagets produkter, dvs. där företaget är primärleverantör av produkterna.

Om det inte framgår att företaget är primärleverantör av växtskyddsmedlet krävs därför att företagets roll utreds innan Kemikalieinspektionen vidtar tillsynsåtgärder, till exempel genom att ta ett varuprov och låta göra analyser av provet. Utredningen kan kräva företagets medverkan, vilket inte alltid går att få. Ibland kan det vara svårt att bedöma vilken roll ett företag har, till exempel kan det vara svårt att avgöra vilket företag som är ansvarigt för att ha fört in en produkt i Sverige.

Ett växtskyddsmedels etikett innehåller dels märkning enligt de specifika reglerna för växtskyddsmedel, dels märkning enligt reglerna för allmänkemikalier. Om företaget som säljer produkten är återförsäljare har Kemikalieinspektionen bara tillsyn över den del som avser efterlevnaden av reglerna om märkning för allmänkemikalier.

För det fall Kemikalieinspektionen misstänker att en produkt har brister, till exempel i märkningen av ett växtskyddsmedel, men inte är tillsynsmyndighet, ska Kemikalieinspektionen göra en anmälan till den ansvariga myndigheten i stället för att inleda tillsyn (se 1 kap. 16 § miljötillsynsförordningen).

Ett annat exempel på fall där Kemikalieinspektionen behöver överlämna ett ärende till en annan tillsynsmyndighet är vid den årliga tillsynen av skyldigheten för tillverkare och importörer att anmäla uppgifter till produktregistret. Den som tillverkar eller för in kemiska produkter eller biotekniska organismer utan att släppa ut dem på marknaden är inte en primärleverantör. Om ett sådant företag inte har anmält uppgifter till produktregistret i tid måste Kemikalieinspektionen överlämna ärendet till den kommunala tillsynsmyndigheten.

Kemikalieinspektionen bedömer att tillsynen skulle förenklas och effektiviseras om myndigheten hade tillsynsansvar för hela leverantörskedjan i all sin tillsyn av växtskyddsmedel, biocidprodukter, andra kemiska produkter, varor och biotekniska organismer. Det gäller inte minst vid tillsyn av e-handel och situationer där det finns skäl att ta varuprover under dold identitet. Kemikalieinspektionen får många tips som gäller återförsäljare och andra leverantörer än primärleverantörer. Även hanteringen av tips skulle förenklas om Kemikalieinspektionen kunde inleda tillsyn i sådana fall, oavsett företagets plats i leverantörskedjan.

Kemikalieinspektionen anser också att det saknas skäl för att tillsynsansvaret ska ha olika omfattning beroende på vilken tillsyn det är fråga om. Det är till exempel inte motiverat att Kemikalieinspektionens marknadskontroll av biocidprodukter som är godkända enligt EU:s regler omfattar alla leverantörsled, medan tillsynen enligt miljöbalken av biocidprodukter som är godkända enligt vårt nationella prövningsförfarande endast avser primärleverantörer.

Ett enhetligt tillsynsansvar för marknadskontroll, kontroll enligt kontrollförrordningen och tillsyn enligt miljöbalken, skulle inte bara vara mer effektivt utan även vara tydligt för tillsynsobjekten och andra myndigheter. Det kan också vara fördelaktigt för tillsynsobjekten att Kemikalieinspektionen vid en tillsyn även kan kontrollera produkter för vilka tillsynsobjektet är återförsäljare, eftersom det kan minska behovet av ytterligare tillsyn från den kommunala tillsynsmyndigheten.

Avsikten med en utvidgning av ansvaret är inte att förändra inriktningen på Kemikalieinspektionens tillsyn. Tillsyn högst upp i leverantörskedjan får ofta bättre genomslag än tillsyn hos en aktör längre ner i kedjan. Av effektivitetsskäl kommer därför huvudinriktningen för

Kemikalieinspektionen även i fortsättningen att vara tillsyn av primärleverantörer.

Kemikalieinspektionens förslag innebär inte heller någon förändring av kommunernas eller länsstyrelsernas tillsynsansvar. Det parallella tillsynsansvar som blir följden av ett utvidgat ansvar för Kemikalieinspektionen kan underlätta samverkan mellan myndigheterna, såsom gemensamma tillsynsprojekt. Kemikalieinspektionen ser inte att ett parallellt ansvar skulle medföra ett behov av mer samverkan. Risken för att frågor hamnar mellan stolarna eller att ett parallellt tillsynsansvar skulle ha andra negativa effekter, anser Kemikalieinspektionen vara liten.

I fråga om betat utsäde konstateras att Kemikalieinspektionen fick tillsynsansvar för efterlevnaden av artikel 49 i växtskyddsmedelsförordningen när bestämmelser om den förordningen infördes i 2 kap. 19 och 21 §§ miljötillsynsförordningen genom SFS 2011:930. Med utgångspunkt i Kemikalieinspektionens bedömning av kontrollförordningens avgränsning till växtskyddsmedel, upphörde dock det ansvaret när bestämmelserna om kontroll enligt kontrollförordningen infördes (SFS 2022:1174).

3. Utformningen av förslaget till ändringar

3.1 Kemiska produkter, biotekniska produkter och varor

Kemikalieinspektionen föreslår att begränsningen till primärleverantörer i 2 kap. 21 § första stycket 1 a miljötillsynsförordningen tas bort och att ”varor” flyttas till a från b i samma punkt.

3.2 Anmälan till produktregistret

Det föreslås att det som står om tillsynsansvar för efterlevnaden av skyldigheten att anmäla sig till produktregistret i 2 kap. 21 § första stycket 1 a miljötillsynsförordningen flyttas till b i samma punkt. Begränsningen till ”primärleverantörer” tas bort för att Kemikalieinspektionen även ska kunna utöva tillsyn över den som är anmälningspliktig till produktregistret utan att vara primärleverantör.

3.3 Förbud med stöd av 15 kap. 40 § miljöbalken

Tillsynsansvaret för efterlevnaden av förbud som har meddelats med stöd av 15 kap. 40 § miljöbalken regleras i 2 kap. 21 § första stycket 2 miljötillsynsförordningen och gäller endast primärleverantörer. Kemikalieinspektionen föreslår att bestämmelsen punkten 2 ändras så att ansvaret omfattar alla leverantörsled.

3.4 Betat utsäde

Kemikalieinspektionen föreslår att hänvisningen till EU-förordningar i 2 kap. 21 § första stycket 1 miljötillsynsförordningen ändras så att även punkten 14 i 19 § anges där. Då blir det möjligt för Kemikalieinspektionen att utöva miljöbalkstillsyn över efterlevnaden av artikel 49 i växtskyddsmedelsförordningen.

Kemikalieinspektionen vill också uppmärksamma regeringen på att motsvarande ändring bör göras i 2 kap. 30 § första stycket 1 och 32 § första stycket 2 miljötillsynsförordningen för det fall regeringen anser att länsstyrelser och kommuner bör ha samma tillsynsansvar för betat utsäde som för andra varor.

4. Synpunkter från kommuner

Kemikalieinspektionen har gett åtta kommuner och Sveriges kommuner och regioner (SKR) tillfälle att lämna synpunkter på framställan. En sammanfattning av synpunkterna med kommentarer från Kemikalieinspektionen finns i bilaga 3.

I detta ärende har generaldirektören Per Ängquist beslutat. Juristen Åsa Wiklund Fredström har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också handläggaren Åsa Thors deltagit.

Per Ängquist

Åsa Wiklund Fredström

Bilaga 1

Förslag till ändring i miljötillsynsförordningen (2011:13)

Nuvarande lydelse

Kemikalieinspektionen

1. har ansvar för tillsynen enligt miljöbalken när det gäller 14 kap. miljöbalken och de EU-förordningar som anges i 19 § 7-9, 11-13, 16, 17 och 19, i fråga om

a) *primärleverantörers* utsläppande på marknaden av kemiska produkter *och* biotekniska organismer *samt primärleverantörers skyldighet att anmäla kemiska produkter, biotekniska organismer och varor till produktregistret,*

b) *utsläppande av varor på marknaden, och*

c) att sådana representanter som avses i artikel 8 i förordning (EG) nr 1907/2006 fullgör sina skyldigheter enligt den förordningen,

2. har ansvar för tillsynen enligt miljöbalken *av att primärleverantörer följer* sådana föreskrifter om förbud mot att släppa ut kemiska produkter på marknaden som har meddelats med stöd av 15 kap. 40 § miljöbalken,

3. är behörig myndighet att utföra kontroll enligt artikel 4 i förordning (EU) 2017/625 i fråga om *primärleverantörers* utsläppande på marknaden av växtskyddsmedel

Föreslagen lydelse

2 kap. 21 §¹

Kemikalieinspektionen

1. har ansvar för tillsynen enligt miljöbalken när det gäller 14 kap. miljöbalken och de EU-förordningar som anges i 19 § 7-9, 11-14, 16, 17 och 19, i fråga om

a) utsläppande på marknaden av kemiska produkter, biotekniska organismer *och varor,*

b) *skyldighet att anmäla kemiska produkter, biotekniska organismer och varor till produktregistret, och*

c) att sådana representanter som avses i artikel 8 i förordning (EG) nr 1907/2006 fullgör sina skyldigheter enligt den förordningen,

2. har ansvar för tillsynen enligt miljöbalken *i fråga om* sådana föreskrifter om förbud mot att släppa ut kemiska produkter på marknaden som har meddelats med stöd av 15 kap. 40 § miljöbalken,

3. är behörig myndighet att utföra kontroll enligt artikel 4 i förordning (EU) 2017/625 i fråga om utsläppande på marknaden av växtskyddsmedel enligt förordning (EG) nr 1107/2009, och

¹ Senaste lydelse 2023:659.

enligt förordning (EG) nr 1107/2009, och

4. är marknadskontrollmyndighet och utövar kontroll enligt förordning (EU) 2019/1020 över att produkter överensstämmer med kraven i

a) de EU-förordningar som anges i 19 § 7-9, 11-13, 16 och 19,

b) Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/66/EG av den 6 september 2006 om batterier och ackumulatorer och förbrukade batterier och ackumulatorer och om upphävande av direktiv 91/157/EEG i fråga om krav på frånvaro av vissa metaller i batterier,

c) Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/65/EU av den 8 juni 2011 om begränsning av användning av vissa farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning, och

d) Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/42/EG av den 21 april 2004 om begränsning av utsläpp av flyktiga organiska föreningar förorsakade av användning av organiska lösningsmedel i vissa färger och lacker samt produkter för fordonsreparationslackering och om ändring av direktiv 1999/13/EG.

Kemikalieinspektionen ska dock inte ha ansvar för

1. sådan tillsyn som Livsmedelsverket har ansvar för enligt 22 §, eller

2. sådan tillsyn eller kontroll som Läkemedelsverket har ansvar för enligt 23 § eller som Transportstyrelsen har ansvar för enligt 27 §.

BILAGA 2

A. Konsekvensutredning för utökat tillsynsansvar enligt kontrollförordningen och miljöbalken för kontroll av växtskyddsmedel och betat utsäde

Konsekvensutredningen är indelad i två delar. I del A, analyseras konsekvenserna av ett utökat tillsynsansvar för Kemikalieinspektionen enligt kontrollförordningen och miljöbalken för kontrollen av växtskyddsmedel samt ett förtydligande av myndighetens tillsynsansvar för betat utsäde. I del B analyseras ett utökat tillsynsansvar enligt miljöbalken för biocidprodukter, kemiska produkter och biotekniska organismer.

Bakgrund och problembeskrivning

I Kemikalieinspektionens tillsyn av växtskyddsmedel ligger fokus idag på kontroll av exempelvis felmärkta växtskyddsmedel och medel som säljs utan att ha godkänts innan de släppts ut på marknaden. Prioriteringen är densamma i Sverige som i andra medlemsländer inom EU. Det kan exempelvis handla om förfalskade eller falska produkter. Förekomsten av förfalskade växtskyddsmedel uppskattas utgöra 10–14 procent av EU marknaden. Sannolikheten för att hitta förfalskade/falsa växtskyddsmedel är betydligt större hos aktörer längre ned i distributionskedjan såsom hos återförsäljare. Kemikalieinspektionen kontrollerar dock endast importörer och tillverkare av växtskyddsmedel, vilket försvårar möjligheten att hitta förfalskade eller falska produkter på den svenska marknaden.

Ett effektivt sätt att hitta förfalskade eller falska växtskyddsmedel i kontrollen är att analysera dem. Genom analyser kan tillsynsmyndigheten få uppgifter om produkternas innehåll och koncentrationer till exempel vad gäller verksamt ämne. Om innehållet inte överensstämmer med produktgodkännandet kan produkten vara förfalskad. Att i samband med kontroller utföra analyser är kostnadskrävande och fordrar särskild kompetens. Det kan därför vara en utmaning för en enskild kommun att avsätta resurser för sådan verksamhet. Därför genomför Kemikalieinspektionen idag denna typ av kontroll. Det finns olika juridiska verktyg som underlättar Kemikalieinspektionens arbete med tillsyn och den här typen av kontroll, såsom anonyma inköp av produkter, oanmälda kontroller, eller föreläggande av varuprover. Dessa verktyg kan dock inte användas på ett optimalt sätt för kontrollen av växtskyddsmedel idag. Några exempel på begränsningar för arbetet med kontroller, av den nuvarande lagstiftningen, är att Kemikalieinspektionen har möjlighet att:

- göra oanmälda kontroller vilket underlättar kontrollen att hitta förfalskade växtskyddsmedel. Detta kan idag bara göras hos primärleverantörer.
- ta varuprover hos andra än primärleverantörer.
- köpa in produkter anonymt, vilket gör det lättare att hitta växtskyddsmedel som inte uppfyller kraven i lagstiftningen. Kemikalieinspektionen har endast rätt att köpa in produkter anonymt hos primärleverantörer.

Kemikalieinspektionen utövar idag ingen tillsyn av betat utsäde (det vill säga utsäde som har behandlats med växtskyddsmedel). Kontrollen ska utföras enligt kontrollförordningen. Det ingår endast i Kemikalieinspektionens ansvar att kontrollera primärleverantörers utsläppande på marknaden av växtskyddsmedel enligt växtskyddsmedelsförordningen (2 kap. 21 § första stycket 3 miljötillsynsförordningen). Betat utsäde, som enligt Kemikalieinspektionens bedömning är en vara enligt 14 kap. miljöbalken, omfattas därmed inte av myndighetens ansvar. Det finns därför

skäl att ge Kemikalieinspektionen ansvar för kontroll av att betat utsäde uppfyller EU:s krav genom tillsyn enligt miljöbalken.

Alternativa åtgärder

I arbetet med hemställan har endast det nuvarande tillsynsansvaret för Kemikalieinspektionen samt förslaget till ändring i miljötillsynsförordningen analyserats. Inga andra alternativa åtgärder har identifierats och analyserats som skulle kunna hantera de identifierade problemen.

Nuläget

I den nuvarande nationella tillsynsorganisationen är tillsynsansvaret olika fördelat inom de respektive tillsynsområdena för varor, kemiska produkter, biocidprodukter och växtskyddsmedel. Tillsynsorganisationen för marknadskontroll är delad mellan Kemikalieinspektionen och kommunerna, vilket kontrollen av växtskyddsmedel inte är. Kemikalieinspektionens ansvar omfattar tillsyn av alla leverantörsled vad gäller marknadskontroll och tillsyn enligt miljöbalken av varor, men endast för primärleverantörer i övrig tillsynsverksamhet. Tillsynsansvaret för växtskyddsmedel enligt kontrollförordningen omfattar därmed endast primärleverantörer.

Betat utsäde omfattas idag inte av Kemikalieinspektionens tillsynsansvar enligt 2 kap. 21 § första stycket 3 miljötillsynsförordningen. Det är inte heller möjligt att utvidga bestämmelsen till att omfatta betat utsäde eftersom det inte direkt omfattas av kontrollförordningen utan ingår i växtskyddsmedelsförordning.

Sammanfattningsvis är Kemikalieinspektionens kontroll mindre omfattande idag och ytterligare åtgärder samt justering av nu gällande lagstiftning behövs för att förbättra tillsynsverksamhetens möjligheter och förutsättningar.

Förslaget

Kemikalieinspektionen önskar bättre förutsättningar för att kunna utföra en mer effektiv tillsyn när det gäller kontroll av växtskyddsmedel som släpps ut på marknaden. Idag är myndighetens tillsynsobjekt endast primärleverantörerna, det vill säga de aktörer som släpper ut växtskyddsmedel på den svenska marknaden. Myndigheten föreslår därför att tillsynsansvaret för Kemikalieinspektionen utökas när det gäller kontroll av växtskyddsmedel enligt EU:s kontrollförordning. Förslaget innebär ett gemensamt tillsynsansvar för Kemikalieinspektionen med kommunerna när det gäller kontrollen hos återförsäljare även om kommunerna fortsatt ska ha huvudansvaret för denna tillsyn.

Förslaget innebär också att Kemikalieinspektionen för betat utsäde får ett mandat att utöva tillsyn.

Berörda företag och verksamheter

Den aktör som berörs av förslaget är i första hand Kemikalieinspektionen. Indirekt påverkas också de aktörer mot vilka myndigheten främst bedriver tillsyn.

Enligt kontrollförordningen ska kommunerna föra ett register över återförsäljare men idag är det cirka 50 procent av kommunerna som saknar ett sådant register. Därmed är endast cirka 3000 återförsäljare registrerade. Det är därför svårt att uppskatta hur många fler företag som kommer att beröras om förslaget till hemställan genomförs. I uppföljningen från 2020 redovisade kommunerna att de kontrollerat 60 återförsäljare samt att det totala antalet återförsäljare var 3173.

Det totala antalet aktörer är 81 registreringsinnehavare/ombud och 10–20 distributörer (importörer/tillverkare). Antalet godkända växtskyddsmedel för den svenska marknaden är 486.

Kommunerna förväntas också komma att beröras av att Kemikalieinspektionen får ett utökat tillsynsansvar, vilket säkerställer en fortsatt samordnad tillsynsverksamhet.

Konsekvenser för tillsynsobjekt

Konsekvenser för tillsynsobjekten det vill säga de kontrollerade företagen bedöms framför allt bli positiva om förslaget genomförs. En konsekvens av förslaget som kan väntas är att fler varuprover analyseras. Detta kan bidra till en marknad med säkrare produkter och bra konkurrensvillkor. Som nationell expertmyndighet har Kemikalieinspektionen bättre kunskap om växtskyddsmedel, vilket även är positivt för tillsynsobjekten. Förslaget kommer inte leda till att så många fler inspektioner genomförs per år men att det vid vissa platsbesök kan komma representanter från fler kontrollmyndigheter vid ett och samma tillfälle.

En konsekvens av ett gemensamt tillsynsansvar kan även bli att det utförs dubbla kontroller eller alltför många kontroller hos en och samma aktör. Detta kan dock även ske idag eftersom många aktörer har dubbla roller, det vill säga att de både är importörer och återförsäljare.

Kemikalieinspektionens bedömning är dock att genomförandet av dubbla kontroller kommer att minska betydligt eller kanske till och med helt om förslaget genomförs.

Förslaget bedöms inte ge några konsekvenser för företagens administrativa börda.

Enligt uppgifter från Europol är handel av växtskyddsmedel som inte uppfyller kraven i lagstiftningen ett växande problem. Därmed är det flertalet företag som idag tjänar på att släppa ut förfälskade produkter på EU-marknaden.

Konsekvenser för Kemikalieinspektionen

Kemikalieinspektionen har inte tidigare utövat tillsyn av betat utsäde. Förslaget medför därmed nya användningar för myndigheten att kontrollera. Vår bedömning är dock att detta utökade tillsynsansvar ska inrymmas i myndighetens nuvarande budget och tillsynsverksamhet.

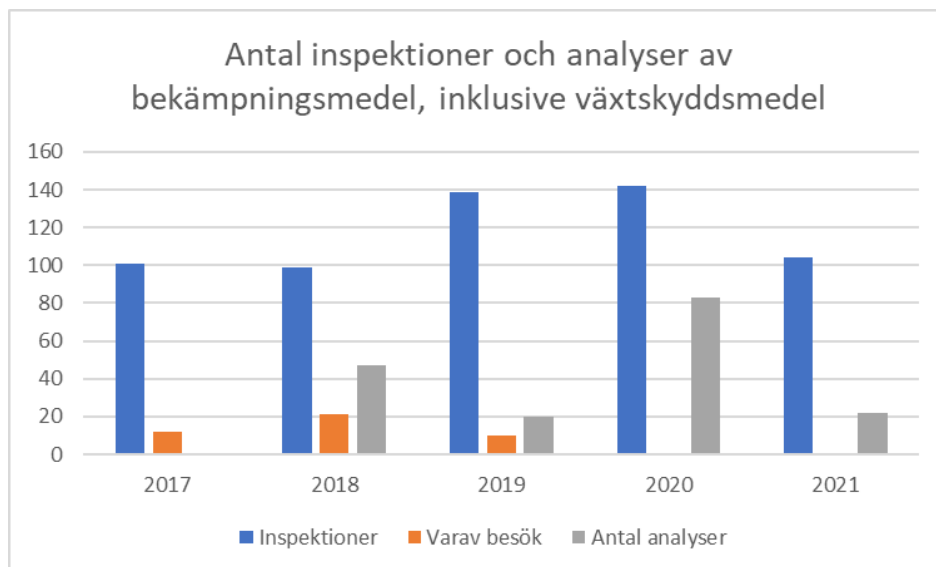
Kemikalieinspektionens verksamhet för tillsyn, stöd till företag och registerhållning inom växtskyddsmedelsområdet finansieras av årsavgifter som tas ut av de företag som har godkända bekämpningsmedel på den svenska marknaden. Tillsyn av växtskyddsmedel utförs med stöd av miljöbalken och kontrollförordningen och berörs inte av marknadskontrollförordningen.

Kemikalieinspektionen har idag avsatt 1,4 årsarbetskrafter för tillsyn av växtskyddsmedel. Av dessa läggs cirka 80 procent på operativ kontroll övrig tid fördelas mellan arbetsuppgifter som uppföljning och utvärdering av den nationella kontrollen, samverkar med andra myndigheter både nationellt och inom EU samt att ta fram tillsynsvägledning med mera.

Myndighetens arbete med tillsynsvägledning och EU-arbete motsvarar cirka 5,6 mnkr per år. De senaste årens kostnadsnivå för Kemikalieinspektionens operativa tillsyn låg på drygt 28 mnkr per år. Cirka 2,3 mnkr utgjorde kostnader för kontroll av växtskyddsmedel som inte var marknadskontroll. Den administrativa kostnaden, timkostnaden som använts för att ta fram dessa beräkningar är 575 kr per timme.

De avgiftsfinansierade kostnaderna för tillsyn av växtskyddsmedel ligger på i genomsnitt 3 800 tkr per år (240 tillsyn EU samverkan, 3000 operativ tillsyn, 560 metodutveckling och digitalisering) mellan perioden 2023–2027. Därutöver tillkommer direkt stöd till företag motsvarande i genomsnitt 1 200 tkr per år och registerhållning 2 700 tkr per år under samma period.

Tabellen nedan visar hur arbetet med inspektion och analys av bekämpningsmedel inklusive växtskyddsmedel fördelats under perioden 2017–2021. Antalet inspektioner varierar från år till år beroende på prioriterade tillsynsprojekt och behov. Antalet besök gick ner under pandemin och antalet analyser som genomfördes ökade något.

Myndigheten utför årligen cirka 10 kontroller av registreringsinnehavare där 20–25 växtskyddsmedel analyseras i syfte att säkerställa att kraven i produktgodkännandet efterlevs. Utöver kontrollerna får Kemikalieinspektionen löpande in tips som utreds vidare, vanligtvis inkommer omkring 35 tips per år. Andelen brister är oftast 100 procent hos dessa aktörer. Dessutom genomför myndigheten regelbundet kontrollprojekt med olika inriktningar såsom e-handel, märkning med mera.

Om Kemikalieinspektionen misstänker att en produkt har brister som till exempel en felaktig märkning, men inte är tillsynsmyndighet, ska en anmälan till den ansvariga myndigheten göras i stället för att inleda tillsyn (se 1 kap. 16 § miljötillsynsförordningen). Med förslaget underlättas, förenklas och effektiviseras därmed Kemikalieinspektionens arbete med tillsyn genom att myndigheten tillsynsansvars utökas till att omfatta företag i hela leverantörskedjan även för växtskyddsmedel och andra kemiska produkter. Det gäller inte minst tillsynen av e-handel och situationer där det finns skäl att ta varuprover under dold identitet.

Kemikalieinspektionen får även in tips som gäller återförsäljare och andra leverantörer än primärleverantörer. Myndighetens hantering av sådana tips skulle förenklas om Kemikalieinspektionen hade mandat att direkt inleda tillsyn i sådana fall.

Kemikalieinspektionens frågetjänst svarar på drygt 600 frågor per år om växtskyddsmedel och den gällande lagstiftningen för dessa medel. Förslaget väntas inte påverka antalet frågor som ställs till myndigheten. Andelen frågor som ställs från andra kontrollmyndigheter kan dock på sikt antas minska i takt med att samverkan mellan kontrollmyndigheterna intensifieras.

Ungefär hälften av kommunerna saknar uppdaterade register över sina aktörer och cirka hälften av kommunerna arbetar inte med riskbaserad kontroll. Kemikalieinspektionen har arbetat med detta sedan 2020, genom information vid exempelvis årliga seminarier samt via skriftlig vägledning. Förbättringar har inte kunnat ses i inrapporterade data, vilket kan tyda på att det saknas resurser hos kommunerna. En förutsättning för att utöva en mer effektiv tillsyn av tillsynsobjekt i hela leverantörskedjan är att ett register uppförs över distributörer. Detta behöver ske i samverkan med kommunerna. Detta kommer att innebära behov av fördelning av både ekonomiska och administrativa resurser för Kemikalieinspektionens tillsynsverksamhet samt för kommunerna framför allt i en uppbyggnadsfas.

Kemikalieinspektionen kan om förslaget genomförs stödja kommunerna mer än idag. Detta stöd är många gånger enklare att ge på plats, i varje enskilt fall och i respektive ärende. En större

inblick i ärendehanteringens kan också förenkla Kemikalieinspektionens arbete med vägledning till kommunerna.

Sammanfattningsvis innebär förslaget att Kemikalieinspektionen kan utöva en utökad tillsyn på exempelvis primärleverantörer som också har rollen som återförsäljare. Detta förenklar tillsynsarbetet och innebär att myndigheten inte först behöver utreda frågan innan tillsynen upptas. Kemikalieinspektionen skulle därmed ha befogenhet att genomföra direkta åtgärder vid en inspektion som då skulle omfatta alla de produkter som aktören säljer.

Förslaget underlättar även tillsynen av e-handel. Idag gör myndigheten mer omfattande kemiska analyser av fler varuprover än tidigare. Detta är ett krav enligt kontrollförordningen. För övrigt så innebär förslaget inte några konsekvenser för Kemikalieinspektionens tillsynsverksamhet utan det som redovisats för nuläget i detta avsnitt bedöms även bli omfattningen av arbetet framöver.

Konsekvenser för kommunerna

Förslaget innebär inte någon förändring av kommunernas eller länsstyrelsernas tillsynsansvar. Det gemensamma tillsynsansvar som blir följden av ett utvidgat ansvar för Kemikalieinspektionen kan underlätta samverkan mellan myndigheterna, såsom genomförande av gemensamma tillsynsprojekt. Risken för att frågor och åtgärder hamnar mellan stolarna eller att ett gemensamt tillsynsansvar skulle få andra negativa effekter för kommuner och länsstyrelser, bedömer Kemikalieinspektionen vara liten. Syftet är att tillsynsverksamheten ska bli mer effektiv, att mer fokus även fortsättningsvis ska kunna läggas på primärleverantörerna samt att kommunerna fortsatt ska vara huvudansvariga för tillsynen av de andra leverantörsleden. Förslaget bedöms underlätta arbetet och genomförandet av gemensamma tillsynsprojekt men detta förutsätter ett fortsatt samarbete och samordning. Idag följer cirka en tredjedel av kommunerna Kemikalieinspektionens prioriteringar för tillsynsverksamheten samt resultatet av genomförda riskbedömningar som underlag för arbetet. Med förslaget väntas denna andel kunna öka något.

Lagstiftningen för växtskyddsmedel är komplex och det krävs därför en nationell samordning av den här kontrollverksamheten. Varje enskild kommun har svårt att ha överblick över vad de andra kommunerna gör. Samordning måste ske nationellt då analys och kontrollverksamheten är beroende av ett nära samarbete och samverkan med andra expertmyndigheter i andra EU-medlemsländer. Med förslaget ges ökade förutsättningar för detta.

Konsekvenser för övriga/miljö/hälsa

En förbättrad tillsyn, mer kontroller samt fler och mer avancerade analyser kan motverka fusk i livsmedelskedjan. En aspekt som är viktig i livsmedelsstrategin för jordbrukets konkurrenskraft är tillgången på växtskyddsmedel. En utökad tillsyn kan bidra till att det blir mer attraktivt för företagen att sätta växtskyddsmedel med låg risk på den svenska marknaden.

Användning av förfälskade eller falska växtskyddsmedel kan ge negativa konsekvenser både för miljö, djurs hälsa och människors hälsa. Inom EU satsas stora resurser på att utvärdera riskerna med de växtskyddsmedel som godkänns. De resurser som avsätts för utvärdering av och efterlevnaden av lagstiftningen är betydligt lägre, vilket resulterat i att 10–14 procent av EU marknaden idag utgörs av produkter som inte är originalprodukter som därför inte godkända.

Förslaget kan även bidra till minskad förekomst och spridning av farliga växtskyddsmedel till dricksvatten. På längre sikt kan detta medföra positiva miljö och hälsoeffekter samt öka förutsättningarna att uppnå målet om en giftfri miljö.

Budgetära konsekvenser

I arbetet med hemställan har Kemikalieinspektionen inte identifierat några långsiktiga betydande kostnader för offentlig sektor. Förslaget bedöms inte påverka statsbudgeten eller anslagen till berörda myndigheter på lång sikt. De utökade informations- och kommunikationsinsatserna som exempelvis Kemikalieinspektionen behöver avsätta resurser för i samband med att förslaget genomförs kan komma att ge ökade kostnader på kort sikt. Dessa kostnadsökningar bedöms rymmas inom myndighetens nuvarande budget.

Överensstämmelse med EU-rätten

Växtskyddsmedelsförordningen ger ett utrymme att utforma de nationella reglerna för tillsyn och kontroll. Medlemsländerna kan därför bestämma vilka myndigheter som ska utöva tillsyn över efterlevnaden av lagstiftning. Förslaget överensstämmer därmed med EU-rätten och är förenligt med de EU-rättsliga principerna. Det påverkar inte den fria rörligheten inom EU och innebär inte heller en diskriminering av företag från andra medlemsländer som vill etablera sig på den svenska marknaden. Förslaget kan ge mer jämlika konkurrensvillkor och ett ökat skydd för människors hälsa och miljö samt ett ökat skydd för konsumenter.

Enligt Kemikalieinspektionens bedömning saknas det skäl för att tillsynsansvaret ska ha olika omfattning beroende på vilken tillsyn som ska utövas. Det är till exempel inte motiverat att Kemikalieinspektionens marknadskontroll av biocidprodukter, som är godkända enligt EU:s regler, omfattar alla leverantörsled. När tillsynen enligt miljöbalken av biocidprodukter, som är godkända enligt det nationella prövningsförfarandet, endast avser primärleverantörer. Om förslaget genomförs blir omfattningen lika oberoende av användningsområde som tillsynen berör. Tillsynen blir då också mer tydlig och förutsebar för tillsynsobjekten.

Enligt artikel 49.1 får medlemsländerna i vissa fall förbjuda utsläppande på marknaden och användning av betat utsäde. Några bestämmelser om sådana förbud finns dock inte i svensk lagstiftning. Enligt artikel 49.2 kan kommissionen vid farhågor om allvarlig risk förbjuda användning och försäljning av betat utsäde. I artikel 49.4 finns bestämmelser om märkning av betat utsäde. Det behöver således finnas tillsynsmyndigheter som kontrollerar efterlevnaden av kommissionens förbud och märkningsbestämmelserna.

Kontrollförordningens tillämpning i fråga om växtskyddsmedel regleras i förordningens artikel 1.2 h. Där anges att kontrollförordningen ska tillämpas på krav för utsläppande på marknaden och användning av växtskyddsmedel samt vad gäller hållbar användning av bekämpningsmedel, med undantag för utrustning för spridning av bekämpningsmedel. Betat utsäde nämns inte i artikel 1.2 h. Det omfattas inte heller av någon annan bestämmelse i kontrollförordningen.

Som regelverket i växtskyddsmedelsförordningen är utformat bedömer Kemikalieinspektionen att betat utsäde inte kan omfattas av förordningens definition av ett växtskyddsmedel. Betat utsäde ska i stället ses som en behandlad vara. Kontrollförordningen, som endast hänvisar till växtskyddsmedel, kan därför inte anses vara tillämplig på betat utsäde.

Betat utsäde omfattas inte av Kemikalieinspektionens ansvar för tillsyn enligt miljöbalken eftersom det i 2 kap. 21 § första stycket 1 miljötillsynsförordningen saknas en hänvisning till 19 § 14 där växtskyddsmedelsförordningen anges. Inte heller länsstyrelser eller kommuner har idag ett utpekat ansvar för tillsyn av betat utsäde (jfr 2 kap. 30 a § första stycket 1 och 30 a § första stycket 1 respektive 32 § första stycket 2 och 32 a § miljötillsynsförordningen). Tillsynen ingår inte heller i någon annan myndighets ansvarsområde. Det saknas därmed en myndighet som utövar tillsyn över efterlevnaden av artikel 49 i växtskyddsmedelsförordningen. Att införa ett sådant tillsynsansvar överensstämmer således med EU-rätten och verkar för att dess lagstiftning kan efterlevas i högre utsträckning.

Tid för ikraftträdande /tidplan

Kemikalieinspektionen anser att det är angeläget att förslaget till ändringar som presenterats i hemställan genomförs så fort som möjligt av de skäl som angivits i hemställan.

Samråd

Inget särskilt eller kompletterande samråd har genomförts med berörda aktörer under arbetet med hemställan.

Informationsinsatser

Kemikalieinspektionen planerar en rad informationsinsatser inför och i samband med att förslaget i hemställan beslutas och ändringen träder i kraft. Information kommer att ges via myndighetens hemsida, i myndighetens nyhetsbrev, via rådgivningsverksamheten och i tillsynsverksamhetens vägledningsarbete till kommuner.

Sammanfattning

Ett enhetligt tillsynsansvar för Kemikalieinspektionen skulle inte bara vara mer effektivt utan även vara tydligt för tillsynsobjekten och andra berörda myndigheter samt ge bättre förutsättningar för dessa aktörer.

Förslaget bedöms leda till en effektivare kontroll av växtskyddsmedel genom en förbättrad tillsynsorganisation. Desto mer central samordningen blir desto mer likriktat bedöms tillsynsarbetet och insatserna kunna bli, vilket effektiviserar arbetet till fördel för samtliga berörda aktörer.

B. Konsekvensutredning för ett utökat tillsynsansvar för Kemikalieinspektionen enligt miljöbalken för kontroll av kemiska produkter, biocidprodukter och biotekniska organismer

Stora delar av den konsekvensutredning som redovisats i del A och som avser ett utökat tillsynsansvar enligt miljöbalken är även gällande för kontrollen av kemiska produkter och biotekniska organismer. Analysen i del B utgår därför från del A och sammanfattar och redovisar en mer kortfattat analys som särskilt berör kemiska produkter, biocidprodukter och biotekniska organismer.

Bakgrund och problembeskrivning

Kemikalieinspektionen har idag inget tillsynsansvar som omfattar alla aktörer i leverantörskedjan som släpper ut kemiska produkter och biotekniska organismer på den svenska marknaden. Detta innebär att tillsynen inte blir så effektiv och ändamålsenligt som den skulle kunna vara. Att Kemikalieinspektionen endast kan utöva tillsyn av vissa av företagets produkter, för vilka de är primärleverantör, begränsar myndighetens möjligheter att vidta direkta åtgärder vid exempelvis ett platsbesök eller vid insamling av prover för analys.

Alternativa åtgärder

I arbetet med hemställan har endast det nuvarande tillsynsansvaret för Kemikalieinspektionen samt förslaget till ändring i miljötillsynsförordningen analyserats. Inga andra alternativa åtgärder har analyserats som skulle kunna hantera de identifierade problemen. För mer information om vilka alternativa åtgärder som identifierats men som inte analyserats vidare se del A i denna konsekvensutredning.

Nuläget

Kemikalieinspektionen utövar idag tillsyn av de företag som är tillverkare och importörer och som sätter ut kemiska produkter och biotekniska organismer på den svenska marknaden. Kemikalieinspektionens nuvarande tillsynsansvar för varor omfattar alla leverantörsled inom marknadskontroll och tillsyn enligt miljöbalken. För tillsyn enligt miljöbalken av kemiska produkter och biotekniska organismer är det dock enligt miljötillsynsförordningen endast primärleverantörerna som Kemikalieinspektionen kan kontrollera.

Förslaget

Förslaget innebär att tillsynsansvaret för Kemikalieinspektionen enligt miljöbalken och miljötillsynsförordningen utökas till att omfatta alla aktörer i hela leverantörskedjan som släpper ut kemiska produkter och biotekniska organismer på den svenska marknaden.

Berörda företag och verksamheter

Den aktör som berörs av förslaget är i första hand Kemikalieinspektionen som får utökade möjligheter att bedriva en effektiv tillsynsverksamhet. De aktörer mot vilka myndigheten idag bedriver tillsyn påverkas också. Med förslaget så utökas denna grupp av företagare till att även omfatta exempelvis grossister och återförsäljare. En utökad och effektiv tillsyn kan medföra bättre konkurrensvillkor för berörda företag både för de som redan finns på marknaden och de som vill etablera sig på den. Att produkter och företag i hela leverantörskedjan som inte lever upp till gällande regler försvinner från marknaden är bra för konkurrensen på marknaden.

År 2021 fanns det cirka 2500 företag registrerade för allmänkemikalier i Kemikalieinspektionens produktregister. Av dessa företag är antalet primärleverantörer i Sverige av kemiska produkter och bekämpningsmedel cirka 2300 företag. Cirka 500 av dessa företag är primärleverantörer av biocidprodukter. Utifrån data från Tillväxtverket och Statiska centralbyrån är det cirka 96–99

procent av alla företag i Sverige som är små företag. Utifrån Kemikalieinspektionens analys av uppgifterna i produktregistret så är andelen små företag som registrerat kemiska produkter i produktregistret cirka 74 procent. Utifrån de registrerade befintliga antalet företag enligt produktregistret så är andelen småföretagare som är primärleverantörer därmed idag cirka 1700. I arbetet med denna analys har vi inte kunnat uppskatta hur många fler företag i leverantörskedjan som berörs av det utökade tillsynsansvaret för Kemikalieinspektionen. Dessa företag är dock redan idag föremål för tillsyn ansvariga myndigheter på kommunal och regionalnivå. Kommuner som utövar tillsyn berörs indirekt av förslaget även om det inte avser något förändrat tillsynsansvar. En effektivare tillsyn och utökat tillsynsansvar för Kemikalieinspektionen bedöms dock även underlätta kommunernas tillsynsverksamhet och samordningen av den gemensamma tillsynen.

Konsekvenser för tillsynsobjekt

Analysen av konsekvenser för tillsynsobjekten av ett utökat tillsynsansvar för kemiska produkter och biotekniska organismer överensstämmer till stor del med de som redovisats för det utökade tillsynsansvaret för växtskyddsmedel och betat utsäde i del A av denna konsekvensutredning. Kemikalieinspektionens ansvar för tillsyn av kemiska produkter utökas från att som idag bara gälla primärleverantörer (tillverkare som släpper ut en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara på marknaden eller den om yrkesmässigt för in en produkt till Sverige i syfte att släppa ut den på marknaden) till att omfatta alla led och företag i leverantörskedjan.

Konkurrensen mellan företagen och inom branschen är av varierande grad beroende av produkt och produkttyp. Företagen som sätter ut kemiska produkter och biotekniska organismer på marknaden är ofta verksamma inom flertalet branscher och har därmed även andra typer av produkter och varor i sitt sortiment. Konkurrensvillkoren bedöms komma att påverkas positivt av ett utökat tillsynsansvar för Kemikalieinspektionen som då ges möjlighet att utöva tillsyn av fler företagstyper, produkter och led i leverantörskedjan. Villkoren mellan konkurrerande företag kan genom en utökad och mer samordnad kontroll bli mer jämlika i alla led och genom att fler varuprover analyseras som i sin tur bidrar till en minskad förekomst av produkter som inte efterlever gällande lagkrav.

Kemikalieinspektionens arbete med tillsyn av kemiska produkter finansieras av kemikalieavgiften. Detta innebär att företagen finansierar tillsynen av sin verksamhet. Motprestationen blir tillsyn och information från ansvarig tillsynsmyndighet. Förslaget bedöms därför vara till fördel för de berörda företagen som Kemikalieinspektionen utövar tillsyn.

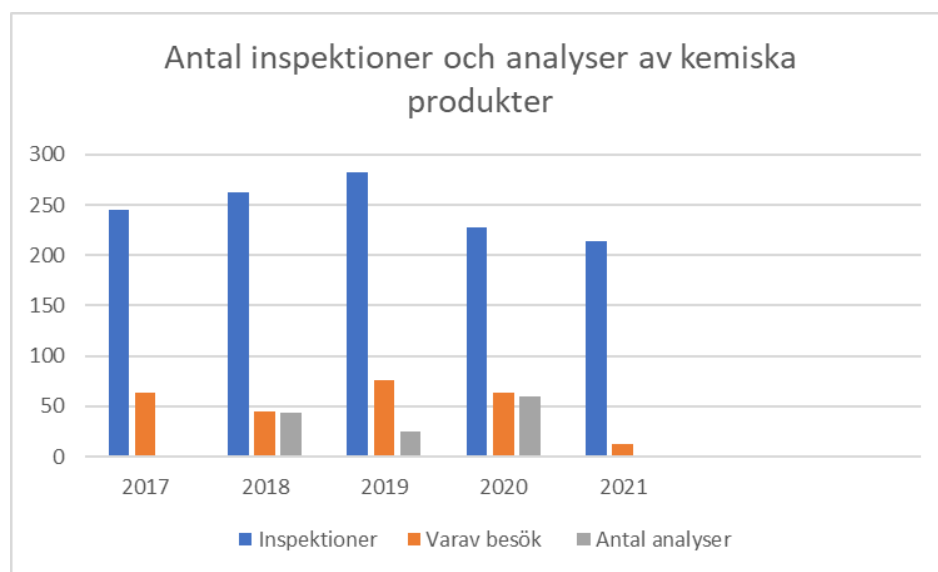
Kemikalieinspektionen har inte identifierat några betydande kostnadsökningar avseende administration och efterlevnad för berörda företag. Även om tillsynsansvaret utökas så bär dessa företag redan idag kostnaden för regelefterlevnaden av kemikalielagstiftningen. Att tillsynstillfällena blir samordnade kan också medföra färre kompletterande kontroller för berörda företag och därmed minska deras administrativa börda. Ett tillsynstillfälle med Kemikalieinspektionen som omfattar hela produktportföljen kan spara tid och resurser även för tillsynsobjekten eftersom kommunen då inte också behöver utöva tillsyn vid ett annat tillfälle mot de företagen. Sammantaget bedöms konsekvenserna för tillsynsobjekten bli positiva om förslaget genomförs.

Konsekvenser för Kemikalieinspektionen

Kemikalieinspektionens arbete med tillsyn av kemiska produkter och bekämpningsmedel varierar år från år beroende på vilka prioriteringar och tillsynsprojekt som genomförs. Därmed varierar även antalet analyser som genomförs av dessa produkter och medel. För kemiska produkter och bekämpningsmedel finns information om produkternas kemiska innehåll tillgänglig hos myndigheten för de tillsynsobjekten som är primärleverantörer. Uppgifterna används bland annat som underlag för tillsynsverksamhet. Därmed kan myndighetens tillsyn av kemiska produkter och

biotekniska organismer utföras mer riktat och fokuserat. Förslaget ger ytterligare förutsättningar för Kemikalieinspektionen att bedriva en effektiv och ändamålsenlig tillsyn i alla led av leverantörskedjan. Detta förutsätter dock att myndigheten får tillgång till information även för de nya tillsynsobjekten i leverantörskedjan. Myndigheten kommer därför att tillsammans med kommunerna behöva ta fram ett register för distributörer. Att upprätta och uppdatera registret kommer att medföra viss administration och kostnad för myndigheten. Förslaget kan antingen leda till en högre tillsynsfrekvens eller att den omfattning på tillsyn som nu tillämpas fortsätter framöver men med högre effektivitet och mer ändamålsenliga tillsyn.

Tidigare granskades analyserades vanligtvis 3–5 produkter per inspektion och företag oavsett tillsynsområde. Produkter granskas för att få information om företagets hantering av kemikaliefrågor. Vid uppföljningsinspektioner hos företag som tidigare uppvisat brister kan ibland ett större antal produkter kontrolleras. I diagrammet nedan visas fördelningen och tillsynsfrekvensen under perioden 2017 – 2021 för företag som släpper ut kemiska produkter och bekämpningsmedel på marknaden. De senaste åren har tillsynsfrekvensen i snitt motsvarat tillsyn vart 8–9 år. En tillsynsfrekvens motsvarande vart fjärde år bedöms nödvändig för att säkerställa en hög regelefterlevnad och säkra produkter på marknaden. Myndigheten har lämnat förslag på en justering av avgifterna som bedöms kunna ge en tätare tillsynsfrekvens. Förslaget i hemställen bedöms kunna underlätta genomförandet av en tätare tillsynsfrekvens.

Den genomsnittliga kostnaden för operativ tillsyn, tillsynsvägledning och EU arbetet, som inte omfattar växtskyddsmedel, har de senaste åren motsvarat cirka 32 mnkr årligen. Förslaget bedöms inte påverka storleken av dessa kostnader. Omfattningen av Kemikalieinspektionens tillsynsinsatser bedöms inte påverkas av förslaget men däremot den tillsyn som genomförs från fall till fall.

Sammantaget bedöms förslaget till ett utökat tillsynsansvar ge positiva konsekvenser för Kemikalieinspektionen. Genom förslaget förbättras myndighetens förutsättningar för att utföra en effektiv tillsyn och fokusera insatser där de behövs som mest. Det ger också möjlighet till snabbare påföljder vid upptäckandet av brister då ingen utredning av företagsrollen eller tillsynsansvar behöver genomföras först. När tips kommer in till myndigheten gällande återförsäljare och andra leverantörer än primärleverantörer så kommer en tillsynsaktivitet direkt kunna inledas vid behov. Tillsynsfrekvensen och kostnaderna för myndighetens

tillsynsverksamhet som berörts i detta avsnitt förväntas inte ändras från nuläget om förslaget genomförs.

Konsekvenser för kommunerna

Förslaget innebär inte några förändringar för kommunernas eller länsstyrelsernas tillsynsansvar och bedöms därför inte heller ge några negativa konsekvenser för deras verksamhet. De kan även i fortsättningen delta i gemensamma tillsynsprojekt tillsammans med Kemikalieinspektionen som huvudansvarig för tillsynen för de andra leverantörsleden.

Kommunrepresentanter har i tidigare samråd med Kemikalieinspektionen lyft att myndighetens samverkansprojekt är en förutsättning för att de ska kunna prioritera tillsyn av kemiska produkter och varor hos återförsäljare. Det gemensamma tillsynsansvaret som följer av förslaget om ett utvidgat ansvar för Kemikalieinspektionen bedöms därför underlätta samverkan mellan myndigheter i exempelvis genomförandet av gemensamma tillsynsprojekt.

Kommunerna kommer även i fortsättningen om förslaget genomförs att vara huvudansvariga för tillsyn av företag i de andra leverantörsleden och Kemikalieinspektionen för primärleverantörerna.

Budgetära konsekvenser

I arbetet med hemställan har Kemikalieinspektionen inte identifierat några långsiktiga betydande kostnader för offentlig sektor. Förslaget bedöms inte påverka statsbudgeten eller anslagen till berörda myndigheter på lång sikt. De utökade informations- och kommunikationsinsatserna som exempelvis Kemikalieinspektionen behöver avsätta resurser för i samband med att förslaget genomförs kan komma att ge ökade kostnader på kort sikt. Dessa kostnadsökningar bedöms dock rymmas inom myndighetens nuvarande budget.

Konsekvenser för övriga/miljö och hälsa

På sikt kan förslaget bidra till en minskad användning av farliga ämnen i kemiska produkter och biotekniska organismer, vilket ger positiva konsekvenser för hälsa och miljö.

Överensstämmelse med EU-rätten

Det finns ett nationellt utrymme enligt EU-rätten för medlemsländerna att bestämma vilka myndigheter som ska utöva tillsyn över efterlevnaden av lagstiftning. Förslaget överensstämmer därför med EU-rätten och är förenligt med de EU-rättsliga principerna. Det påverkar inte den fria rörligheten inom EU och innebär inte heller diskriminering av företag från andra medlemsländer, som vill etablera sig på den svenska marknaden. Förslaget syftar till att ge en effektivare tillsyn som bedöms ge mer jämlika konkurrensvillkor och ett ökat skydd för människors hälsa och miljö samt ökat skydd för konsumenter genom säkrare produkter. Det bedöms därmed vara en motiverad åtgärd i enlighet med EU:s rättsliga principer precis som angivits i del A av denna analys.

Tid för ikraftträdande /tidplan

Kemikalieinspektionen anser att det är angeläget att förslaget till ändringar av miljötillsynsförordningen som presenterats i hemställan genomförs så fort som möjligt.

Samråd/remiss

Inget särskilt eller kompletterande samråd med berörda aktörer har genomförts under arbetet med hemställan.

Informationsinsatser

Kemikalieinspektionen planerar en rad informationsinsatser inför och i samband med att förslaget beslutas och ändringen träder i kraft. Information kommer att ges via myndighetens hemsida, i myndighetens nyhetsbrev, via rådgivningsverksamheten och i tillsynsverksamhetens vägledningsarbete till kommuner.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis så har Kemikalieinspektionen inte identifierat några betydande negativa konsekvenser för någon berörd aktör som följd av att förslaget till ändring av miljötillsynsförordningen genomförs. Däremot kan betydande positiva konsekvenser följa av att förslaget genomförs för både företag och för Kemikalieinspektionens och kommunernas tillsynsverksamhet samt för efterlevnaden av gällande lagstiftning. Att tillsynen förenklas och effektiviseras genom ett utökat tillsynsansvar för Kemikalieinspektionen bedöms vara till fördel för samtliga berörda aktörer i alla led.

BILAGA 3**Sammanställning av synpunkter på Kemikalieinspektionens framställan om utvidgat tillsynsansvar**

Kommun	Inställning	Närmare synpunkter och KemIs kommentarer
Växjö kommun Örebro kommun Ystads kommun	Avstår från att yttra sig. Har inte hörts av.	Ingen
Malmö kommun	Ser positivt på förslaget.	Ingen
Skellefteå kommun	Har inget att erinra mot KemIs framställan om utvidgat tillsynsansvar och instämmer i att tillsynsansvaret blir mer enhetligt och därmed tydligare för andra myndigheter och tillsynsobjekt.	Ingen
Sundsvalls kommun	Är positiv till förslaget. Det ger en mer sammanhållen tillsyn för verksamhetsutövaren då färre antal tillsynsmyndigheter än nödvändigt behöver blandas in i ett ärende. Förslaget torde även ge en mer resurseffektiv tillsyn. Med nuvarande begränsade tillsynsansvar för KemI finns risk att fler tillsynsmyndigheter behöver	Ingen

Kommun	Inställning	Närmare synpunkter och KemIs kommentarer
	involveras när brister upptäcks i olika leverantörsled.	
Göteborgs kommun	<p>Ställer sig i grunden positiv till förslaget om att KemI ges utökat och mer enhetligt tillsynsansvar, så att det gäller i hela leverantörskedjan. Detta då vi bland annat anser att det skulle bidra till att KemIs tillsyn (enligt miljöbalken, marknadskontroll- förordningen och kontrollföreläggningen) blir mer effektiv.</p> <p>Vi ser dock inte att samma möjlighet till effektivitet och förenklingar när de kommunala tillsynsmyndigheterna om kommunernas tillsynsansvar fortsatt kommer vara begränsat till återförsäljarledet, som föreslås.</p>	<p>1. Kommunens begränsningar i tillsynsansvaret försvårar på samma sätt. KemI bör även se över kommunernas ansvar innan framställan lämnas in.</p> <p>KemIs kommentar: KemI konstaterar att det finns en problematik som är knuten till begränsningarna i kommunernas tillsynsansvar. Vi har dock inget uppdrag att göra en översyn av kommunernas ansvar och anser att en utvidgning av vårt tillsynsansvar enligt framställan inte påverkar kommunernas uppdrag på ett sådant sätt att det finns anledning att avvakta med de ändringar som föreslås i framställan till dess att en eventuell översyn är genomförd.</p> <p>2. Upplägget med gemensamt tillsynsansvar, där ansvar (av återförsäljare) delas mellan två myndigheter med olika resurser (ex juridiska verktyg, kompetens/kunskap samt olika möjlighet att finansiera tillsynen) kan leda till att tillsynen förskjuts till den myndighet som har mest och ändamålsenliga resurser, även om den ena ges ett uttalat huvudansvar.</p> <p>KemIs kommentar: Syftet med att ge KemI ett utvidgat tillsynsansvar är inte att vi ska börja utöva tillsyn över tillsynsobjekt som idag endast omfattas av det kommunala tillsynsansvaret. Avsikten är i stället att KemI ska kunna granska fler produkter hos en primärleverantör och slippa utreda om produkten har tagits in till Sverige av företaget eller om den har köpts från en leverantör i Sverige.</p>

Kommun	Inställning	Närmare synpunkter och KemIs kommentarer
		<p>3. När det gäller marknadskontroll för varor råder det idag stor osäkerhet i hur långt kommunernas ansvar sträcker sig och om den omfattar kontroll av innehåll med hjälp av analyser. Om avsikten är att kommunerna ska kunna göra innehållsanalyser av varor, så saknar kommunerna idag möjlighet att kräva in varuprover och få ersättning för att kostnader för provtagning och undersökning av prov som Kemikalieinspektionen har. Kostnader för såväl inköp av varuprover och eventuella analyser får kommunerna själva stå för.</p> <p>KemIs kommentar: Framställan rör inte marknadskontroll. Vissa frågor som avser kommunernas marknadskontroll bereds inom Regeringskansliet. Kemi deltar i det arbetet.</p>
Stockholms kommun	<p>Beslutar att</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. tillstyrka förslaget om utvidgat tillsynsansvar för Kemi avseende anmälan till produktregistret, 2. tillstyrka förslaget om utvidgat tillsynsansvar för Kemi avseende betat utsäde, 3. avstyrka övriga delar av förslaget om utvidgat tillsynsansvar enligt miljöbalken för Kemi av växtskyddsmedel, biocidprodukter, andra kemiska produkter och biotekniska 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nämnden instämmer i att uppdelningen utifrån primärleverantör respektive återförsäljare är ineffektiv. Nämnden har samma erfarenhet av att inte kunna kontrollera alla produkter och varor i en butik och upplever att det utgör ett reellt praktiskt problem. Nämnden föreslår därför att Kemi även utreder förutsättningarna för att utvidga kommunernas tillsynsansvar till primärleverantör. <p>KemIs kommentar: Se kommentar till Göteborgs kommuns synpunkter ovan.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. I fråga om tillsyn över sådana särskilt farliga produkter som kräver tillstånd krävs utredning av vilken aktör det är. Bör därför övervägas om det endast ska finnas en utpekad tillsynsmyndighet.

Kommun	Inställning	Närmare synpunkter och KemIs kommentarer
	<p>organismer till att omfatta alla som släpper ut sådana produkter på marknaden, d.v.s. hela leverantörskedjan. (Får uppfattas som att de även avstyrker kontroll enligt kontrollförordningen.)</p>	<p>KemIs kommentar: KemI ser inte att det finns skäl för en annan ordning för just den här tillsynen än för tillsynen i övrigt. Det är effektivt om frågan om tillstånd kan tas upp när KemI utövar tillsyn av primärleverantörer och borde vara bra att frågan kan tas upp även av den kommunala tillsynsmyndigheten vid tillsyn av återförsäljare.</p> <p>3. Sannolikheten att det förekommer skadliga ämnen är högre om varan är importerad. Det krävs inspektion, inklusive provtagning och analys, för att kunna bedöma om en vara avviker från kraven. Uppdelningen av tillsynsansvaret har i praktiken inneburit att importerade varor i små butiker inte fått tillräcklig tillsyn, eftersom kommunerna inte var behöriga tillsynsmyndigheter och KemI inte besökte butikerna inom ramen för sin tillsyn.</p> <p>KemIs kommentar: Det är redan idag så att KemI är ansvarig för marknadskontroll vid import av kemiska produkter och varor. Detsamma gäller för tillsyn enligt miljöbalken av varor. De ändringar som föreslås har därför, vad gäller granskning av innehållet av skadliga ämnen, framför allt betydelse för växtskyddsmedel.</p> <p>4. Nämnden anser att det är tveksamt att det i kommunernas marknadskontroll även ingår att inhämta och utföra analyser på varuprover. Detta verkar inte heller ha varit lagstiftarens avsikt enligt förarbetena. Kommunerna har till skillnad från KemI, inte rätt att förelägga kontrollobjekten om prover på varor som behövs för tillsynen med stöd av 1 kap. 27 § miljötillsynsförordningen. Regeringskansliet utreder vissa ändringar i denna bestämmelse som syftar till att den ska vara tillämplig även vid</p>

Kommun	Inställning	Närmare synpunkter och KemIs kommentarer
		<p>marknadskontroll. Möjlighet för kommuner att även förelägga om prover på varor förefaller dock inte vara aktuellt.</p> <p>Frågan om ansvarets avgränsning är av stor vikt, eftersom nämnden bara kan ta ut avgift för sådan marknadskontroll som den har ansvar för. Om lagstiftaren anser att kommunerna ska ha samma möjligheter att ta ut varuprover för både produkter och varor och analysera dem som ett led i kommunernas uppdrag inom marknadskontrollen, så behöver det också vara säkerställt att kommunerna har möjlighet att få kostnadstäckning, i första hand genom avgifter. Nämnden välkomnar att KemI nu avser att uppmärksamma Regeringskansliet på behovet av förtydliganden gällande avgränsningen av kommunernas uppgifter inom marknadskontroll, inklusive finansiering i fråga om provtagning och analys.</p> <p>KemIs kommentar: Beredning av frågorna om kommunernas marknadskontroll pågår inom Regeringskansliet och KemI bidrar i arbetet.</p> <p>5. Samordning mellan KemI och respektive kommun kommer att vara nödvändig för att planera tillsynsinsatserna så att det inte blir dubbla inspektioner på samma verksamhet. Även om avsikten inte är att förändra inriktningen på KemIs tillsyn, så har nämnden svårt att se att det inte kommer att behövas fler kontakter med KemI i samband med nämndens egen tillsynsplanering på såväl lång som kort sikt. Arbetet med att samordna tillsynen kommer kräva personella och finansiella resurser även från kommunernas sida. Erfarenhetsmässigt är samordningsinsatserna tidskrävande och något som kommunerna inte heller får ersättning för. Av det skälet borde</p>

Kommun	Inställning	Närmare synpunkter och KemIs kommentarer
		<p>målsättningen närmast vara att organisera tillsynssystemet på ett sådant sätt att behovet av samordning mellan KemI och kommunerna minskar. Nämnden uppfattar att konsekvenserna av ökat samordningsbehov inte har belysts i konsekvensutredningen.</p> <p>KemIs kommentar: KemIs fokus kommer även fortsättningsvis att vara på primärleverantörer. Vi delar därför inte uppfattningen att behovet av samordning kommer att öka i någon större omfattning. Tvärtom kan behovet minska genom att KemI kan granska produkter som en primärleverantör har införskaffat i Sverige i stället för att lämna över den granskningen till den kommunala tillsynsmyndigheten.</p> <p>6. Det framgår inte närmare av underlaget hur KemI avser att finansiera den utökade tillsynen. KemIs arbete med tillsyn av kemiska produkter finansieras dock av kemikalieavgiften. Kommunernas tillsyn finansieras av tillsynsavgifter, vanligen i form av timavgifter i samband med inspektion. En leverantör lägre ned i distributionskedjan som får besök av kommunen kommer därmed få betala för det, medan ett besök av KemI är avgiftsfritt. För tillsynsobjektet torde det vara svårt att förstå vad som motiverar en sådan skillnad. Nämnden befarar att det kommer påverka trovärdigheten för tillsynsmyndigheterna.</p> <p>KemIs kommentar: KemI föreslår inga förändringar av avgiftsfinansieringen. Det innebär att bekämpningsmedelsavgifterna ska finansiera den ytterligare tillsyn och kontroll av växtskyddsmedel som föreslås. Avgifterna betalas av innehavarna av godkännanden av växtskyddsmedel. Kemikalieavgifterna kommer att finansiera den</p>

Kommun	Inställning	Närmare synpunkter och KemIs kommentarer
		<p>ytterligare tillsynen enligt miljöbalken. Avgifterna betalas av tillverkare importörer av kemiska produkter.</p> <p>Som tidigare nämnts kommer KemIs tillsyn även fortsättningsvis att bedrivas mot primärleverantörer. Det handlar främst om de ytterligare kostnader som skulle kunna uppstå för att KemI kommer att kunna granska fler produkter och uppfyllandet av vissa andra krav hos primärleverantörer. KemI har därför svårt att se att KemI och den kommunala tillsynsmyndigheten skulle komma att inspektera samma tillsynsobjekt i någon betydande omfattning. KemI förväntar sig inga ytterligare resurser om de föreslagna ändringarna införs. Ändringarna torde därför inte leda till fler inspektioner.</p> <p>7. Sammanfattningsvis anser nämnden att initiativet att se över fördelningen av tillsynsansvaret är välkommet, men att en utredning avseende tillsyn av utsläppande på marknaden även bör beakta om kommunernas tillsynsansvar bör utökas i någon del. Nämnden anser att konsekvenserna för kommunerna av det nu redovisade förslaget är otillräckligt utredda i fråga om dels påverkan på kommunernas tillsynsarbete, dels finansieringen. Nämnden anser att den fortsatta utredningen med fördel bör genomföras i samverkan med kommunerna, Sveriges Kommuner och Regioner och länsstyrelserna.</p> <p>KemIs kommentar: Se tidigare kommentarer. Vi anser att konsekvenserna av förslaget är tillräckligt utredda. Vad gäller finansieringen föreslås inga förändringar och vi anser inte att förslagen kommer att leda till högre kostnader.</p>

Kommun	Inställning	Närmare synpunkter och KemIs kommentarer
Sveriges kommuner och regioner (SKR)	SKR är i grunden positiva till ändringen, men det finns oklarheter i myndigheternas ansvarsroller som måste redas ut.	<p>1. Utan ordentlig samordning riskerar kommuner och KemI att utöva tillsyn över samma objekt vilket kan leda till både krav och tillsynsavgifter från flera håll. Om KemIs tillsyn dessutom innebär en lägre avgift eller ingen avgift finns det en risk att näringsidkare föredrar en viss tillsynsmyndighet. Problemet blir större för de kommuner som planerar och utför omfattande egna kontroller och mindre för dem som endast deltar i KemIs tillsynsprojekt.</p> <p>KemIs kommentar: Syftet med att ge KemI ett utvidgat tillsynsansvar är inte att KemI ska börja utöva tillsyn över tillsynsobjekt som idag endast omfattas av det kommunala tillsynsansvaret. Avsikten är i stället att vi ska kunna granska fler produkter hos en primärleverantör och slippa utreda om produkten har tagits in till Sverige av företaget eller om den har köpts från en leverantör i Sverige. Vi bedömer att förslagen endast i liten utsträckning kommer att medföra att KemI och den kommunala tillsynsmyndigheten inspekterar samma tillsynsobjekt, tvärtom kan det bli aktuellt i mindre omfattning än idag.</p> <p>2. SKR anser att även om god samordning kan minska riskerna med den parallella tillsynen innebär kravet på samordning en ökad arbetsbelastning för kommunerna och en minskad möjlighet för tillsynsmyndigheten att styra över sin egen verksamhetsplanering. Med vissa kommuner är det viktigt att KemI har bra dialog och tar hänsyn till kommunernas process för tillsynsplanering. För andra kommuner är det viktigare att KemI är ute i god tid med sina planer för att det ska vara möjligt för kommunerna att anpassa sin planering.</p>

Kommun	Inställning	Närmare synpunkter och KemIs kommentarer
		<p>KemIs kommentar: Behovet av samordning tas upp i konsekvensanalysen. Det ska dock inte uppfattas som att KemI anser att behovet av samordning kommer att öka för det fall de föreslagna ändringarna genomförs. KemI kommer även fortsättningsvis att fokusera på primärleverantörer och avser inte att påbörja projekt där ansvaret för inspektioner av återförsäljare delas.</p> <p>3. Motiveringen till att införa föreslagna ändringar stämmer inte riktigt. KemI anför, särskilt vad gäller växtskyddsmedel, att register fortfarande är under uppbyggnad. SKR vill framhålla att det inom båda områdena är delvis nya regler. Den framtagna riskmodellen har inte heller funnits så länge. Införande av ny tillsyn, tillskapandet av tillsynsregister och fatta avgiftsbeslut tar en viss tid. Ytterligare vägledningsinsatser har efterfrågats av kommunerna och inom det område som omfattas av del B i konsekvensutredningen behöver KemI göra ytterligare klargöranden. SKR anser att KemI även bör utveckla vägledningen för hur tillsynen av växtskyddsmedel ska gå till väga och även tillhandahålla tydligare exempel på hur samordningsvinsterna mellan KemI och kommunerna kan öka.</p> <p>KemIs kommentar: KemI arbetar kontinuerligt med tillsynsvägledning. Behovet av tillsynsvägledning är dock inte knutet till de föreslagna ändringarna. Samordningsvinsterna består främst i att KemI vid tillsyn av primärleverantörer inte behöver lämna över tillsynen av produkter för vilka tillsynsobjektet är återförsäljare.</p>

Regeringskansliet

Remiss

2026-02-26
KN2026/00448

Klimat- och näringslivsdepartementet
Enheten för cirkulär ekonomi, kemikalier och strålning

Kansliråd Lisa Anfält
Tfn 08-405 90 77

Remiss av framställan om utvidgat tillsynsansvar för Kemikalieinspektionen

Remissinstanser

1. Arbetsgivarverket
2. Arbetsmiljöverket
3. Arvika kommun
4. Avesta kommun
5. ChemSec, Internationella kemikaliesekretariatet
6. Djurens rätt
7. Fagersta kommun
8. Folkhälsomyndigheten
9. Göteborgs kommun
10. Havs- och vattenmyndigheten
11. Helsingborgs kommun
12. Hudiksvalls kommun
13. IKEM – Innovations- och kemiindustrierna i Sverige
14. Jernkontoret
15. Kemisk Tekniska Företagen
16. Kiruna kommun
17. Kommerskollegium
18. Kungsbacka kommun

19. Landsorganisationen i Sverige (LO)
20. Lantbrukarnas riksförbund
21. Linköpings kommun
22. Livsmedelsföretagen
23. Livsmedelsverket
24. Luleå kommun
25. Lunds kommun
26. Läke­medels­verket
27. Länsstyrelsen i Hallands län
28. Länsstyrelsen i Kalmar län
29. Länsstyrelsen i Skåne län
30. Länsstyrelsen i Stockholms län
31. Länsstyrelsen i Västernorrlands län
32. Länsstyrelsen i Västra Götalands län
33. Länsstyrelsen i Örebro län
34. Malmö kommun
35. Marks kommun
36. Mjölby kommun
37. Mora kommun
38. Myndigheten för civilt försvar
39. Naturskyddsföreningen
40. Naturvårdsverket
41. Näringslivets Regelnämnd
42. Orsa kommun
43. Regelrådet
44. Skellefteå kommun
45. Skogsindustrierna
46. Skogsstyrelsen
47. Småföretagarnas riksförbund
48. Socialstyrelsen

49. Sorsele kommun
50. Statens jordbruksverk
51. Stockholms kommun
52. Stockholms universitet
53. Sundsvalls kommun
54. Svensk Dagligvaruhandel
55. Svensk Handel
56. Svenskt Näringsliv
57. Svenskt Vatten
58. Svenskt Växtskydd
59. Sveriges akademikers centralorganisation (SACO)
60. Sveriges Kommuner och Regioner
61. Sveriges lantbruksuniversitet
62. Sveriges skogsindustrier
63. Tjänstemännens centralorganisation (TCO)
64. Torsås kommun
65. Trelleborgs kommun
66. Täby kommun
67. Umeå kommun
68. Vinnova
69. Vårgårda kommun
70. Växjö kommun
71. Ystads kommun
72. Älvkarleby kommun
73. Örebro kommun
74. Östersunds kommun

Remissvaren ska ha kommit in till Klimat- och näringslivsdepartementet **senast den 1 juni 2026**. Svaren bör lämnas per e-post till kn.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till

kn.cks@regeringskansliet.se. Ange diarienummer KN2026/00448 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Kemikalieinspektionens framställan kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria [Svara på remiss \(SB PM 2021:1\)](#). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Ida Edwertz
Ämnesråd

Kopia till

Åtta45, e-postadress: regeringskansliet@atta45.se

Från: Nordin Sanna <sanna.nordin@lansstyrelsen.se>
Skickat: den 9 mars 2026 09:48
Till: Kommun Nordmaling; kundtjanst@skelleftea.se; Kommun Robertsfors; Umeå kommun
Ämne: Remiss (MCF) Nationellt stöd: Beredningsplanering av maritima olyckor med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen

Uppföljningsflagga: Följ upp
Flagga: Har meddelandeflagga

Du får inte ofta e-post från sanna.nordin@lansstyrelsen.se. [Läs om varför det här är viktigt](#)
För distribution till förslagsvis berednings-, miljö- och kommunikationsenheter eller motsvarande.

Hej,

För kännedom har Myndigheten för civilt försvar (MCF) den vägledning som ska ersätta ”kommunpärmen”, det vill säga MSB:s riktade stöd för kommunernas oljeskyddsberedskap, ute på remiss fram till 7 maj 2026.

Information om remissen hittar ni här om ni är intresserade av att lämna ett svar på den:
<https://www.mcf.se/sv/om-oss/vart-uppdrag/regeringsuppdrag/remisser-fran-myndigheten/remiss-av-nationellt-stod-beredningsplanering-av-maritima-olyckor-med-utslapp-av-olja-eller-andra-skadliga-amnen/>

Med vänlig hälsning,

Sanna Nordin
Beredningshandläggare
Länsstyrelsen Västerbotten
Telefon: 010-225 43 39, 070- 223 97 54
sanna.nordin@lansstyrelsen.se
Besöksadress: Storgatan 71 B, 901 86 Umeå
www.lansstyrelsen.se/vasterbotten

[Komplettera, lämna yttrande eller följ ditt ärende på vår webbplats.](#)

Använd vasterbotten@lansstyrelsen.se om du kommunicerar med oss via e-post.

Ange diarienummer om du har ett sådant.

[Så här behandlar vi dina personuppgifter.](#)

Från: Brandförebyggande <brandforebyggande@mcf.se>
Skickat: den 9 mars 2026 14:19
Till: Umeå kommun
Ämne: Inbjudan att svara på remiss från myndigheten för civilt försvar

Uppföljningsflagga: Följ upp
Flagga: Har meddelandeflagga

Du får inte ofta e-post från brandforebyggande@mcf.se. [Läs om varför det här är viktigt](#)

Hej,

Denna remiss är riktad till Omsorg och stöd.

Med vänliga hälsningar

Emilia Norin

Direktnummer 010-240 46 08

Remiss om vägledning likvärdigt skydd för personer med funktionsnedsättning

Hej,

Ni har nu möjlighet att lämna synpunkter på Myndigheten för civilt försvars vägledning likvärdigt skydd för personer med funktionsnedsättning. Remissvaren ska ha kommit in till myndigheten senast den 17e april 2026.

[Här hittar ni missiv, handbok och instruktioner.](#)

Tack för du bidrar till ett användbart stöd!

/Projektgruppen genom Emilia Norin, Myndigheten för civilt försvar

Från: Annika Dalén
Skickat: den 27 mars 2026 15:06
Till: Umeå kommun; Individ- och familjenämnden; Utbildningskontoret
Kopia: Linda Gustafsson
Ämne: Sv: Remiss av SOU 2026:8 Rättssäker samhällsvård för barn och unga – Svar senast 10 augusti 2026

JUSK önskar yttra sig.

Med vänliga hälsningar,
 Annika Dalén
 Utvecklingsstrateg jämställdhet
 090-16 58 91
annika.dalen@umea.se
 Umeå kommun
 Stadsledningskontoret
 901 84 Umeå
 Besöksadress: Skolgatan 31A
www.umea.se/jamstalldhet

Läs om behandling av personuppgifter och dataskydd: www.umea.se/dataskydd

Från: Umeå kommun
Skickat: den 23 mars 2026 17:39
Till: Individ- och familjenämnden ; Utbildningskontoret
Kopia: Annika Dalén ; Linda Gustafsson
Ämne: VB: Remiss av SOU 2026:8 Rättssäker samhällsvård för barn och unga – Svar senast 10 augusti 2026

Hej!

Kommunstyrelsen överlämnar denna remiss till Individ – och familjenämnden, För – och grundskolenämnden samt Gymnasie – och vuxenutbildningsnämnden för yttrande till Kommunstyrelsen som skickar kommunens yttrande till Socialdepartementet. Sista dag för Umeå kommun att besvara remissen är **10 augusti 2026**. Det betyder att nämndens yttrande till ksdiarium@umea.se ska vara inne senast 2026-xx-xx. Märk ämnesraden med diarienummer: [KS-2026/00349](https://www.umea.se/diarienummer/2026/00349).

Kopia till Linda Gustafsson och Annika Dalén med svar till KS diarium om JUSK ska yttra sig eller inte.

Tidsplan:
 JUSK 2026-05-13
 FGN 2026-05-19
 IFN GVN 2026-05-20
 GVN 2026-05-20
 KSNAU 2026-06-02

Med vänlig hälsning
 Registrator
 090 – 16 10 00
umea.kommun@umea.se
 Umeå kommun
 901 84 Umeå

Besöksadress: Skolgatan 31A

www.umea.se

Läs om behandling av personuppgifter och dataskydd: www.umea.se/dataskydd

Från: Inger Karlsson

Skickat: den 18 mars 2026 11:00

Till: kundservice.edts@abbott.com; kommun@ale.se; info@almegautbildning.se; arboga.kommun@arboga.se; info@autism.se; info@bris.se; remisser@barnlakarforeningen.se; info ; blekinge tingsrätt ; kommunen@danderyd.se; domstolsverket@dom.se; huvudregistrator ; info@sfsr.se; info@funktionsratt.se; info@socialchefer.se; info@vardnad.se; forvaltningsrattenilinkoping ; forvaltningsrattenilulea ; forvaltningsrattenimalmo ; info@fmn.se; kommunstyrelsen@gavle.se; stadsledningskontoret@stadshuset.goteborg.se; kommunstyrelsen@halmstad.se; kontaktcenter@helsingborg.se; kommun@hudiksvall.se; info@ideburenskola.se; registrator@ivo.se. ; registrator ; registrator ; imy ; kommun@jokkmokk.se; info ; kammarrattenistockholm ; kammarrattenisundsvall ; kommun@kiruna.se; hk ; kommun@kungsbacka.se; kommunen@kavlinge.se; kommun@landskrona.se; lulea.kommun@lulea.se; lunds.kommun@lund.se; registrator@lu.se; kommun@lycksele.se; kommunstyrelsen@malmo.se; kontakt@maskrosbarn.org; info ; info ; registrator ; registrator@nacka.se; norrkopings tingsrätt ; kommun@nybro.se; kommun@nykvarn.se; registrator kansli ; ragunda.kommun@ragunda.se; regionnorrboten@norrboten.se; region@skane.se; registrator.rlk@regionstockholm.se; regionen@regionvasterbotten.se; post@vgregion.se; regionen@regionorebolan.se; region@regionostergotland.se; justitieombudsmannen@jo.se; info@attention.se; ordforande@skolskoterskor.se; kundservice ; rmv ; kommun@skinnskatteberg.se; socialstyrelsen ; rattsligaradet@socialstyrelsen.se; sollentuna.kommun@sollentuna.se; spsm ; kommunen@staffanstorp.se; registrator ; skolinspektionen ; registrator ; info@allmannabarnhuset.se; kommunstyrelsen@stockholm.se; info@svenskadrogtester.se; info@slf.se; kanslisten@svenskpsykiatri.se; info@slf.se; info@advokatsamfundet.se; registrator@skr.se; info@slf.se; remiss@sverigeslarare.se; admin@makalosa.org; post@psykologforbundet.se; kontakt@skolkurator.nu; sundsvalls.kommun@sundsvall.se; Umeå kommun ; vellinge.kommun@vellinge.se; kommunstyrelsen@vaxjo.se; registrator ; kommun@asele.se

Kopia: Åtta45 - regeringskansliet ; S Info Order ; S Registrator ; Rahima Khatun ; Sofie Engström
Ämne: Remiss av SOU 2026:8 Rättssäker samhällsvård för barn och unga – Svar senast 10 augusti 2026

[Rättssäker samhällsvård för barn och unga - Regeringen.se](https://www.regeringen.se)

Remittering av betänkandet Rättssäker samhällsvård för barn och unga (SOU 2026:8)

Remissinstanser

1. Abbott Toxicology
2. Ale kommun
3. Almega Utbildning
4. Arboga kommun
5. Autism Sverige
6. Barnens rätt i samhället
7. Barnläkarforeningen
8. Barnombudsmannen
9. Blekinge tingsrätt
10. Danderyds kommun
11. Domstolsverket
12. Ekobrottsmyndigheten
13. Familjerättssociomernas Riksförening
14. Funktionsrätt Sverige
15. Föreningen Sveriges Socialchefer
16. Föreningen Vårdnad Boende Umgänge i Sverige

17. Förvaltningsrätten i Linköping
18. Förvaltningsrätten i Luleå
19. Förvaltningsrätten i Malmö
20. Föräldraföreningen Mot Narkotika
21. Gävle kommun
22. Göteborgs kommun
23. Halmstads kommun
24. Helsingborgs kommun
25. Hudiksvalls kommun
26. Idéburna Skolors Riksförbund
27. Inspektionen för vård och omsorg
28. Institutet för mänskliga rättigheter
29. Institutionen för socialt arbete (Stockholms universitet)
30. Integritetsskyddsmyndigheten
31. Jokkmokks kommun
32. Jämställdhetsmyndigheten
33. Kammarrätten i Stockholm
34. Kammarrätten i Sundsvall
35. Kiruna kommun
36. Kriminalvården
37. Kungsbacka kommun
38. Kävlinge kommun
39. Landskrona kommun
40. Luleå kommun
41. Lunds kommun
42. Lunds universitet
43. Lycksele kommun
44. Malmö kommun
45. Maskrosbarn
46. Myndigheten för delaktighet
47. Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd
48. Myndigheten för vård- och omsorgsanalys
49. Nacka kommun
50. Norrköpings tingsrätt
51. Nybro kommun
52. Nykvarns kommun
53. Polismyndigheten
54. Ragunda kommun
55. Region Norrbotten
56. Region Skåne
57. Region Stockholm
58. Region Västerbotten
59. Region Västra Götaland
60. Region Örebro
61. Region Östergötland
62. Riksdagens ombudsmän
63. Riksförbundet Attention
64. Riksföreningen för skolsköterskor
65. Rädda Barnen
66. Rättsmedicinalverket
67. Skinnskattebergs kommun
68. Socialstyrelsen
69. Socialstyrelsens rättsliga råd
70. Sollentuna kommun
71. Specialpedagogiska skolmyndigheten

72. Staffanstorps kommun
73. Statens institutionsstyrelse
74. Statens skolinspektion
75. Statens skolverk
76. Stiftelsen Allmänna Barnhuset
77. Stockholms kommun
78. Svenska Drogtester AB
79. Svenska Föreningen för Barn- och Ungdomspsykiatri
80. Svenska Psykiatriska föreningen
81. Svenska Skolläkarföreningen
82. Sveriges advokatsamfund
83. Sveriges Kommuner och Regioner
84. Sveriges läkarförbund
85. Sveriges Lärare
86. Sveriges Makalösa Föräldrar
87. Sveriges Psykologförbund
88. Sveriges Skolkuratorers Förening
89. Sundsvalls kommun
90. Umeå kommun
91. Vellinge kommun
92. Växjö kommun
93. Åklagarmyndigheten
94. Åsele kommun

Remissvaren ska ha kommit in till Socialdepartementet **senast den 10 augusti 2026**. Svaren bör lämnas per e-post till s.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till s.sof@regeringskansliet.se. Ange diarienummer S2026/00236 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet. Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet. Om remissen är begränsad till en viss del av betänkandet, anges detta inom parentes efter remissinstansens namn i remisslistan. En sådan begränsning hindrar givetvis inte att remissinstansen lämnar synpunkter också på övriga delar.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Betänkandet kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Remissinstanserna kan utan kostnad beställa tryckta exemplar av betänkandet via ett [beställningsformulär hos Multiply Solutions](#), tidigare Åtta45.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria [Svara på remiss \(SB PM 2021:1\)](#). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Tony Malmborg
Departementsråd

Inger Karlsson

Kanslissekreterare

Socialdepartementet

Enheten för socialtjänst och funktionshinderspolitik (SOF)

103 33 Stockholm

Tfn 08-405 39 89

inger.karlsson@regeringskansliet.se

www.regeringen.se

Regeringskansliet

Från: Inger Karlsson <inger.karlsson@regeringskansliet.se>
Skickat: den 18 mars 2026 11:00
Till: kundservice.edts@abbott.com; kommun@ale.se;
 info@almegautbildning.se; arboga.kommun@arboga.se; info@autism.se;
 info@bris.se; remisser@barnlakarforeningen.se; info; blekinge tingsrätt;
 kommunen@danderyd.se; domstolsverket@dom.se; huvudregistrator;
 info@sfsr.se; info@funktionsratt.se; info@socialchefer.se;
 info@vardnad.se; forvaltningsrattenilinkoping; forvaltningsrattenilulea;
 forvaltningsrattenimalmo; info@fmn.se; kommunstyrelsen@gavle.se;
 stadsledningskontoret@stadshuset.goteborg.se;
 kommunstyrelsen@halmstad.se; kontaktcenter@helsingborg.se;
 kommun@hudiksvall.se; info@ideburenskola.se; registrator@ivo.se.;
 registrator; registrator; imy; kommun@jokkmokk.se; info;
 kammarrattenistockholm; kammarrattenisundsvall; kommun@kiruna.se;
 hk; kommun@kungsbacka.se; kommunen@kavlinge.se;
 kommun@landskrona.se; lulea.kommun@lulea.se;
 lunds.kommun@lund.se; registrator@lu.se; kommun@lycksele.se;
 kommunstyrelsen@malmo.se; kontakt@maskrosbarn.org; info; info;
 registrator; registrator@nacka.se; norrkopings tingsrätt;
 kommun@nybro.se; kommun@nykvarn.se; registrator kansli;
 ragunda.kommun@ragunda.se; regionnorrbottnen@norrbottnen.se;
 region@skane.se; registrator.rlk@regionstockholm.se;
 regionen@regionvasterbotten.se; post@vregion.se;
 regionen@regionorebrolan.se; region@regionostergotland.se;
 justitieombudsmannen@jo.se; info@attention.se;
 ordforande@skolskoterskor.se; kundservice; rmv;
 kommun@skinnskatteberg.se; socialstyrelsen;
 rattsligaradet@socialstyrelsen.se; sollentuna.kommun@sollentuna.se;
 spsm; kommunen@staffanstorp.se; registrator; skolinspektionen;
 registrator; info@allmannabarnhuset.se;
 kommunstyrelsen@stockholm.se; info@svenskadrogtester.se;
 info@slf.se; kanslisten@svenskpsykiatri.se; info@slf.se;
 info@advokatsamfundet.se; registrator@skr.se; info@slf.se;
 remiss@sverigeslarare.se; admin@makalosa.org;
 post@psykologforbundet.se; kontakt@skolkurator.nu;
 sundsvalls.kommun@sundsvall.se; Umeå kommun;
 vellinge.kommun@vellinge.se; kommunstyrelsen@vaxjo.se; registrator;
 kommun@asele.se
Kopia: Åtta45 - regeringskansliet; S Info Order; S Registrator; Rahima Khatun;
 Sofie Engström
Ämne: Remiss av SOU 2026:8 Rättssäker samhällsvård för barn och unga – Svar
 senast 10 augusti 2026
Bifogade filer: Remisslista - betänkandet Rättssäker samhällsvård för barn och unga (SOU
 2026_8).pdf
Uppföljningsflagga: Följ upp
Flagga: Har meddelandeflagga

[Rättssäker samhällsvård för barn och unga - Regeringen.se](https://www.regeringen.se/om-regeringen/utskott-och-utredningar/utskottet-for-barn-och-unga/rattssaker-samhallsvard-for-barn-och-unga)

Remittering av betänkandet Rättssäker samhällsvård för barn och unga (SOU 2026:8)

Remissinstanser

1. Abbott Toxicology
2. Ale kommun
3. Almega Utbildning
4. Arboga kommun
5. Autism Sverige
6. Barnens rätt i samhället
7. Barnläkarföreningen
8. Barnombudsmannen
9. Blekinge tingsrätt
10. Danderyds kommun
11. Domstolsverket
12. Ekobrottsmyndigheten
13. Familjerättssociomernas Riksförening
14. Funktionsrätt Sverige
15. Föreningen Sveriges Socialchefer
16. Föreningen Vårdnad Boende Umgänge i Sverige
17. Förvaltningsrätten i Linköping
18. Förvaltningsrätten i Luleå
19. Förvaltningsrätten i Malmö
20. Föräldraföreningen Mot Narkotika
21. Gävle kommun
22. Göteborgs kommun
23. Halmstads kommun
24. Helsingborgs kommun
25. Hudiksvalls kommun
26. Idéburna Skolors Riksförbund
27. Inspektionen för vård och omsorg
28. Institutet för mänskliga rättigheter
29. Institutionen för socialt arbete (Stockholms universitet)
30. Integritetsskyddsmyndigheten
31. Jokkmokks kommun
32. Jämställdhetsmyndigheten
33. Kammarrätten i Stockholm
34. Kammarrätten i Sundsvall
35. Kiruna kommun
36. Kriminalvården
37. Kungsbacka kommun
38. Kävlinge kommun
39. Landskrona kommun
40. Luleå kommun
41. Lunds kommun
42. Lunds universitet
43. Lycksele kommun
44. Malmö kommun
45. Maskrosbarn
46. Myndigheten för delaktighet
47. Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd
48. Myndigheten för vård- och omsorgsanalys
49. Nacka kommun
50. Norrköpings tingsrätt
51. Nybro kommun
52. Nykvarns kommun
53. Polismyndigheten
54. Ragunda kommun

55. Region Norrbotten
56. Region Skåne
57. Region Stockholm
58. Region Västerbotten
59. Region Västra Götaland
60. Region Örebro
61. Region Östergötland
62. Riksdagens ombudsmän
63. Riksförbundet Attention
64. Riksföreningen för skolsköterskor
65. Rädda Barnen
66. Rättsmedicinalverket
67. Skinnskattebergs kommun
68. Socialstyrelsen
69. Socialstyrelsens rättsliga råd
70. Sollentuna kommun
71. Specialpedagogiska skolmyndigheten
72. Staffanstorps kommun
73. Statens institutionsstyrelse
74. Statens skolinspektion
75. Statens skolverk
76. Stiftelsen Allmänna Barnhuset
77. Stockholms kommun
78. Svenska Drogtester AB
79. Svenska Föreningen för Barn- och Ungdomspsykiatri
80. Svenska Psykiatriska föreningen
81. Svenska Skolläkarföreningen
82. Sveriges advokatsamfund
83. Sveriges Kommuner och Regioner
84. Sveriges läkarförbund
85. Sveriges Lärare
86. Sveriges Makalösa Föräldrar
87. Sveriges Psykologförbund
88. Sveriges Skolkuratorers Förening
89. Sundsvalls kommun
90. Umeå kommun
91. Vellinge kommun
92. Växjö kommun
93. Åklagarmyndigheten
94. Åsele kommun

Remissvaren ska ha kommit in till Socialdepartementet **senast den 10 augusti 2026**. Svaren bör lämnas per e-post till s.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till s.sof@regeringskansliet.se. Ange diarienummer S2026/00236 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet. Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument. Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet. Om remissen är begränsad till en viss del av betänkandet, anges detta inom parentes efter remissinstansens namn i remisslistan. En sådan begränsning hindrar givetvis inte att remissinstansen lämnar synpunkter också på övriga delar.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter. Betänkandet kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se. Remissinstanserna kan utan kostnad beställa tryckta exemplar av betänkandet via ett [beställningsformulär hos Multiply Solutions](#), tidigare Åtta45. Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria [Svara på remiss \(SB PM 2021:1\)](#). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Tony Malmborg
Departementsråd

Inger Karlsson
Kanslisekreterare
Socialdepartementet
Enheten för socialtjänst och funktionshinderspolitik (SOF)
103 33 Stockholm
Tfn 08-405 39 89
inger.karlsson@regeringskansliet.se
www.regeringen.se

Regeringskansliet

Regeringskansliet

Remiss

2026-03-18
S2026/00236

Socialdepartementet

Enheten för socialtjänst och funktionshinderspolitik

Remittering av betänkandet Rättssäker samhällsvård för barn och unga (SOU 2026:8)

Remissinstanser

1. Abbott Toxicology
2. Ale kommun
3. Almega Utbildning
4. Arboga kommun
5. Autism Sverige
6. Barnens rätt i samhället
7. Barnläkarföreningen
8. Barnombudsmannen
9. Blekinge tingsrätt
10. Danderyds kommun
11. Domstolsverket
12. Ekobrottsmyndigheten
13. Familjerättssociomernas Riksförening
14. Funktionsrätt Sverige
15. Föreningen Sveriges Socialchefer
16. Föreningen Vårdnad Boende Umgänge i Sverige
17. Förvaltningsrätten i Linköping
18. Förvaltningsrätten i Luleå

19. Förvaltningsrätten i Malmö
20. Föräldraföreningen Mot Narkotika
21. Gävle kommun
22. Göteborgs kommun
23. Halmstads kommun
24. Helsingborgs kommun
25. Hudiksvalls kommun
26. Idéburna Skolors Riksförbund
27. Inspektionen för vård och omsorg
28. Institutet för mänskliga rättigheter
29. Institutionen för socialt arbete (Stockholms universitet)
30. Integritetsskyddsmyndigheten
31. Jokkmokks kommun
32. Jämställdhetsmyndigheten
33. Kammarrätten i Stockholm
34. Kammarrätten i Sundsvall
35. Kiruna kommun
36. Kriminalvården
37. Kungsbacka kommun
38. Kävlinge kommun
39. Landskrona kommun
40. Luleå kommun
41. Lunds kommun
42. Lunds universitet
43. Lycksele kommun
44. Malmö kommun
45. Maskrosbarn
46. Myndigheten för delaktighet
47. Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd
48. Myndigheten för vård- och omsorgsanalys

49. Nacka kommun
50. Norrköpings tingsrätt
51. Nybro kommun
52. Nykvarns kommun
53. Polismyndigheten
54. Ragunda kommun
55. Region Norrbotten
56. Region Skåne
57. Region Stockholm
58. Region Västerbotten
59. Region Västra Götaland
60. Region Örebro
61. Region Östergötland
62. Riksdagens ombudsmän
63. Riksförbundet Attention
64. Riksföreningen för skolsköterskor
65. Rädda Barnen
66. Rättsmedicinalverket
67. Skinnskattebergs kommun
68. Socialstyrelsen
69. Socialstyrelsens rättsliga råd
70. Sollentuna kommun
71. Specialpedagogiska skolmyndigheten
72. Staffanstorps kommun
73. Statens institutionsstyrelse
74. Statens skolinspektion
75. Statens skolverk
76. Stiftelsen Allmänna Barnhuset
77. Stockholms kommun
78. Svenska Drogtester AB

79. Svenska Föreningen för Barn- och Ungdomspsykiatri
80. Svenska Psykiatriska föreningen
81. Svenska Skolläkarföreningen
82. Sveriges advokatsamfund
83. Sveriges Kommuner och Regioner
84. Sveriges läkarförbund
85. Sveriges Lärare
86. Sveriges Makalösa Föräldrar
87. Sveriges Psykologförbund
88. Sveriges Skolkuratorers Förening
89. Sundsvalls kommun
90. Umeå kommun
91. Vellinge kommun
92. Växjö kommun
93. Åklagarmyndigheten
94. Åsele kommun

Remissvaren ska ha kommit in till Socialdepartementet **senast den 10 augusti 2026**. Svaren bör lämnas per e-post till s.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till s.sof@regeringskansliet.se. Ange diarienummer S2026/00236 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet. Om remissen är begränsad till en viss del av betänkandet, anges detta inom parentes efter remissinstansens namn i

remisslistan. En sådan begränsning hindrar givetvis inte att remissinstansen lämnar synpunkter också på övriga delar.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Betänkandet kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Remissinstanserna kan utan kostnad beställa tryckta exemplar av betänkandet via ett [beställningsformulär hos Multiply Solutions](#), tidigare Åtta45.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria [Svara på remiss \(SB PM 2021:1\)](#). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Tony Malmborg
Departementsråd

Kopia till

Multiply Solutions, e-postadress: regeringskansliet@multiplysolutions.se

Tjänsteskrivelse

2026-03-26

Kommunstyrelsens
näringslivs- och arbetsutskott

Diariennr: KS-2025/01007

**Motion 39/2025: Barnrättsstrateg för våra barns
rätt; Tobias Holmbom (V)****Förslag till beslut**

Kommunfullmäktige beslutar

Att avslå motionen

Ärendebeskrivning

Vänsterpartiet har lämnat in en motion (39/2025 - Barnrättsstrateg för våra barns rätt) där de skriver att det i dagsläget finns svagheter i hur barnkonventionen, som blev svensk lag 2020, tillämpas övergripande och konsekvent i Umeå kommun. Motionären skriver att utan en tydlig central samordning och specialiserad funktion har arbetet blivit splittrat, där goda initiativ drivs på enskilda håll men utan sammanhållen effekt eller förutsägbarhet. Motionären föreslår därför att Umeå kommun tillsätter en tjänst som barnrättsstrateg med uppdrag att arbeta kommunövergripande med att säkerställa barnkonventionens principer och krav. En barnrättsstrateg skulle bland annat stödja nämnderna i att genomföra barnkonsekvensanalyser, utveckla gemensamma rutiner, följa upp besluts konsekvenser för barn och bidra till kompetenshöjning. Motionen hänvisar till andra kommuner och regioner – exempelvis Region Värmland, Mönsterås och Sigtuna – som redan arbetar med liknande funktioner. Vänsterpartiet yrkar i motion 39/2025 på:

att Umeå kommun tillsätter en tjänst som barnrättsstrateg med kommunövergripande ansvar för barnkonventionens implementering.

att tjänstebeskrivningen utformas i enlighet med intentionerna beskrivna ovan.

Stadsledningskontorets yttrande

Idag finns viss specifik organisering kopplat till arbete med barnkonventionens implementering. Inom stöd och omsorg finns en handlingsplan för implementering av barnkonventionen, som har till syfte att säkerställa implementering av barnkonventionen och som årligen följs

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2025/01007

upp av Individ- och familjenämnden. Barnrättsstrategen inom stöd och omsorg har till uppgift att följa upp och återrapportera arbetet, samt ge stöd till verksamheterna i de strategiska barnrättsfrågorna.

Barnrättsstrategen samordnar även stöd och omsorgs barnrättsteam, som består av nyckelpersoner från verksamheterna. Tillsammans utgör de ett team som stödjer verksamheterna i implementeringen.

Den nya socialtjänstlagen (SFS 2025:400) som trädde i kraft 1 juli 2025, förtydligar barnets rättigheter och integrerar Barnkonventionens principer starkare i lagtexten. Barnets bästa ska alltid komma i första hand, och barns åsikter ska tillmätas betydelse utifrån ålder och mognad. Fokus flyttas mot mer förebyggande och tillgängliga insatser. Den nya socialtjänstlagen och lagen om konventionen om barnets rättigheter är gemensamma i att barnets bästa i fokus, ökad delaktighet, tydligare barnrättsperspektiv i att lagen anpassas mer direkt till barnkonventionen. Implementeringen av ny socialtjänstlag berör flera nämnder och verksamheter. Det finns idag en förvaltningsövergripande arbetsgrupp som har som uppdrag att bland annat sammanställa en samlad läges- och behovsanalys som grund för vidare utveckling av ett kommunövergripande förebyggande arbete, som främjar trygga, jämställda och jämlika levnadsvillkor. Arbetsgruppen ska också belysa utvecklingsområden samt identifiera processer och arbetsätt som behöver fasas ut.

Inom för- och grundskoleförvaltningen finns ett barnrättsteam som leds av utbildningsstrateg som också är utbildad barnrättsstrateg. Barnrättsteamet har i uppdrag att utbilda personal inom förvaltningens olika verksamheter i och om barnkonventionen och att ge stöd i prövning av barnets bästa genom barnkonsekvensanalys. I skollagen (och läroplanerna) är barnkonventionen inkorporerad, särskilt gäller detta de fyra grundprinciperna om icke-diskriminering, barnets bästa, rätt till liv och utveckling, delaktighet och inflytande. Med utgångspunkt i de fyra grundprinciperna pågår även arbete inom ramen för ett IOP (idéburet offentligt partnerskap) mellan Umeå kommun och barnrättsorganisationer. Andra initiativ är arbete med barn och ungas inflytande som koordineras av Umeå fritid.

I program för social hållbarhet, fokusområde Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden, lyfts vikten av att främja goda uppväxtvillkor för barn och unga lyfts, samt barn och ungdomars rätt till delaktighet i enlighet med barnkonventionens grundläggande principer.

Som motionären skriver finns idag ingen enskild funktion med uttalat ansvar för att driva, följa upp, och återrapportera arbetet med barnkonventionen på övergripande nivå. Samtidigt är det inte självklart att

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2025/01007

upprättandet av en centralt placerad tjänst är den mest ändamålsenliga vägen framåt. I nuläget finns inget samlat uttalat behov i tjänsteorganisationen av en särskild tjänst. Ett likvärdigt arbete behöver inte vara av avgörande betydelse bland annat beroende på att den verksamhet som bedrivs i de olika nämnderna skiljer sig avsevärt åt. Att kommunstyrelse och nämnder utformar egna sätt att integrera barnrättsfrågor kan ses som en ändamålsenlig och relevant anpassning till respektive nämnds specifika förutsättningar, verksamheter, målgrupper och uppdrag. Däremot kan behov av samordning och systematisk uppföljning av hur arbete med barnkonventionen utvecklas finnas, ett behov som bör kunna mötas utan att på förhand låsa fast formen för hur denna samordning bäst organiseras.

Beslutsunderlag

Motion 39/2025

Beredningsansvariga

Linda Gustafsson, strategisk utveckling

Beslutet ska skickas till

Motionären

Linda Gustafsson
Jämställdhetsstrateg

Mikael Brändström
Utvecklingsdirektör

Tjänsteskrivelse

2026-04-10

Kommunstyrelsens
näringslivs- och arbetsutskott

Diarienumr: KS-2026/00013

Årsärende 2026: Finans- och kraftrapport

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

Att godkänna Finans- och kraftrapport mars 2026

Ärendebeskrivning

Med anledning av de regler och delegationer som kommunstyrelsen och kommunfullmäktige beslutat om avseende finans- och kraftverksamhet rapporteras månadsvis positioner och genomförda affärer för att kommunstyrelsen ska vara uppdaterad om dessa verksamhetens positioner samt att beslutade regler och ramar följs.

Beslutsunderlag

Finans- och kraftrapport mars 2026

Beredningsansvariga

Anna-Karin Nilsson

Anna Westerlund

Beslutet ska skickas till

Olof Jansson

Förnamn, Efternamn
Befattning

Anna-Karin Nilsson
Portföljförvaltare

FINANS- & KRAFTRAPPORT

MARS 2026

Handläggare, Finans: Anna Westerlund
 Handläggare, Kraft: Anna-Karin Nilsson
 Ansvarig: Olof Jansson

Internbankens finansiella positioner

mnr

Upplåning	mar-26	Förändr. fg mån	Förändr. årsskifte
Internbankens skuldportfölj	10 712,7	-10,0	-224,4
Totalt	10 712,7	-10,0	-224,4

Utlåning	mar-26	Förändr. fg mån	Förändr. årsskifte
Umeå kommun	2 286,7	70,3	80,7
UKF	8 346,5	-81,2	-303,9
Folkets Hus	79,4	0,9	-1,3
Totalt	10 712,7	-10,0	-224,4

Umeå kommuns nettouplåning

mnr

	mar-26	Förändr. fg mån	Förändr. årsskifte
Internbanken	2 286,7	70,3	80,7
Nettoskuld	2 286,7	70,3	80,7

UKFs upplåning

mnr

	I-banken	Externt	Totalt	Förändr. fg mån
UKF-koncernen				
Bostaden	3 960,0		3 960,0	2,0
Umeå Energi	1 456,4	356,9	1 813,3	-108,6
VAKIN	1 848,9		1 848,9	51,9
INAB	685,6		685,6	7,6
Umeå Hamn	776,3		776,3	16,8
UKF	-281,4	360,0	78,6	-72,5
Övriga	-99,3		-99,3	15,8
UKF-koncernen	8 346,5	716,9	9 063,5	-87,1

Umeå kommuns räntenetto

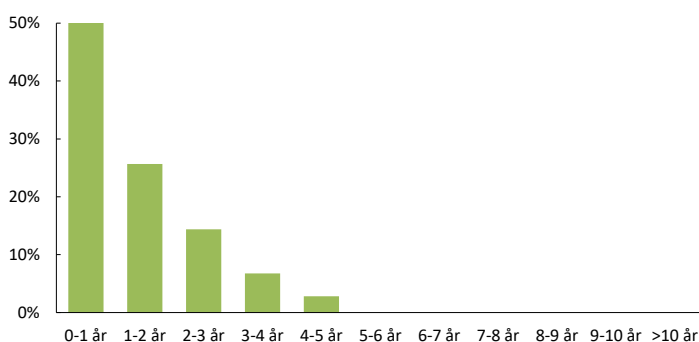
mnr

	mar-26
Internbankens nettointäkt	11,7
Umeå kommuns räntekostnad	-13,7
Umeå kommuns räntenetto	-1,9

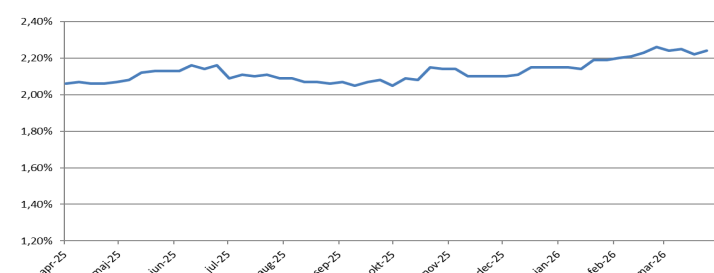
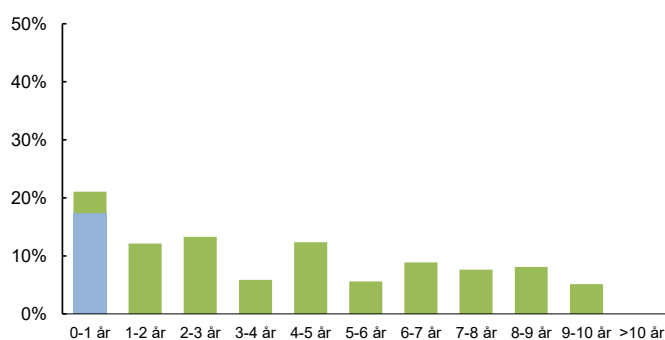
Internbankens skuldportfölj

Total skuld (mnr)	10 712,7
varav bundet	8 855,0
varav rörlig ränta	1 857,7

Kapitalförfall

Ränteförfall

Skuldportföljens upplåningsränta
 per 2026-03-31

2,27%

*exkl. 0.45% internbanksmarginal

FINANS- & KRAFTRAPPORT

MARS 2026

Skuldportföljens finansiella nyckeltal - avstämning mot finansiella regler

FINANSIERINGSRISK

RÄNTERISK

FINANSIELL MOTPARTSRISK

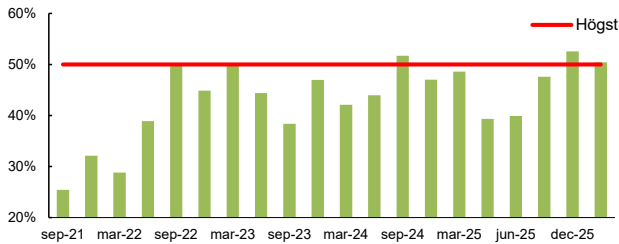
Finansieringsrisk

Finansiella regler	mar-26	Inom reglerna
A. Högst 50% får förfalla inom 1 år	50,4%	NEJ
B. Snittkapitalbindning 1,25-2,5 år, norm 1,5 år	1,33	JA
C. Likviditetsreserv minst 300 mnkr	824	JA
Genomsnittlig kreditmarginal	0,27%	

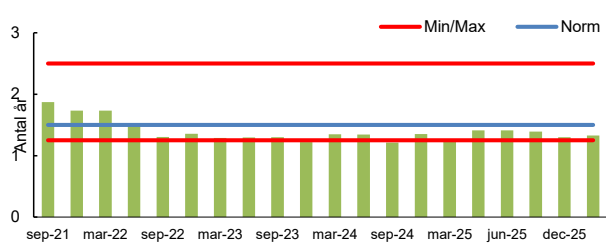
Kommentar

- A. Amortering av lån april 2026
B.
C.

A. Andel kapitalförfall inom 1 år

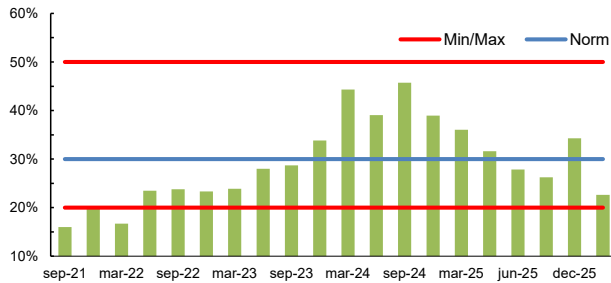
B. Kapitalbindningstid

Ränterisk

Finansiella regler	mar-26	inom reglerna
A. Ränteförfall inom 0-1 år lägst 20% och högst 50%, norm 30%	23%	JA
B. Snitträntebindning 3 - 6 år, norm 4 år	4,09	JA
C. Lån eller derivat > 10 år ska motiveras	9,0	JA
D. Icke tillåtna derivat	Nej	JA
E. Uställda optioner nya derivat	Nej	JA
F. Derivatvolym < kreditvolym	Ja	JA

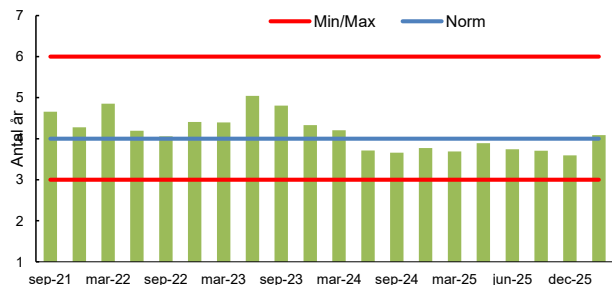
A. Andel ränteförfall inom 1 år

Kommentar

- A.
B.
C.
D.
E.
F.

B. Räntebindningstid

Motpartsrisk

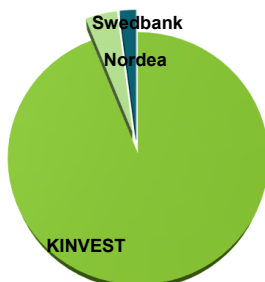
Finansiella regler

Vid affärsuppgörelser som avser lån, derivat och extern placering av likvida medel ska motpartens långa kreditvärdighet hos kreditvärderingsinstituten Moody's vara lägst A2 eller hos S&P lägst A-.

Kreditgivare	S&P rating	mnkr	Andel
KINVEST	AAA	10 486,5	98%
Nordea	AA-	450,0	4%
Swedbank	A+	-223,8	-2%

Totalt

10 712,7 100%

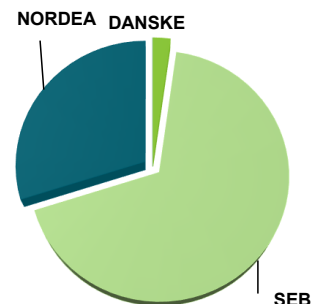
Kommentar

Derivatgivare*	S&P rating	mrdrkr	Andel
DANSKE	A+	200,0	2%
SEB	AA-	6 125,0	68%
NORDEA	AA-	2 695,0	30%

Totalt

9 020,0 100%

* inkl fwd startade

Marknadsräntor och kommentar

3M Stibor och 5års Swap

Riksbankens budskap är tydligt: läget är mycket osäkert och penningpolitiken kan snabbt behöva ändras om situationen kräver det. Huvudscenariot är fortsatt att räntan lämnas oförändrad på 1,75 procent under 2026 men riskerna relaterade till det nuvarande världsläget illustreras i Riksbankens alternativscenarion.

Både i scenariot med högre respektive lägre inflation triggas förloppet av utvecklingen i Iranriget.

Donationsmedel

mnr

	mar-26	Förändr. fg mån	Förändr. årsskifte*
Marknadsvärde	19,8	-0,2	-0,3

* inkl. utdelning

Borgen

mnr

	2025-12-31*	Förändr. årsskifte
Kommunägda företag	1 170,2	3,6
Extern borgen	99,0	-1,2
Totalt	1 269,2	2,4

* uppdateras årsvis

Pensionsstiftelser

mnr

	Marknadsvärde		Avkastning mån		Avkastning 2026		Avk. sedan start *	
	Kommun***	UKF**	Portfölj	Index	Portfölj	Index	Portfölj	Index
TOTALVÄRDE	183,0	160,9	-3,5%	-3,0%	7,0%	8,5%	6,5%	6,4%
VÄRDE fg mån	189,7	173,1						

* Start 2012-10-31. Avkastning anges på årsbasis

** Avyttrat 6,1 mnr 0326 för utbetalning av gottgörelse

Marknadskommentar - krafthandel

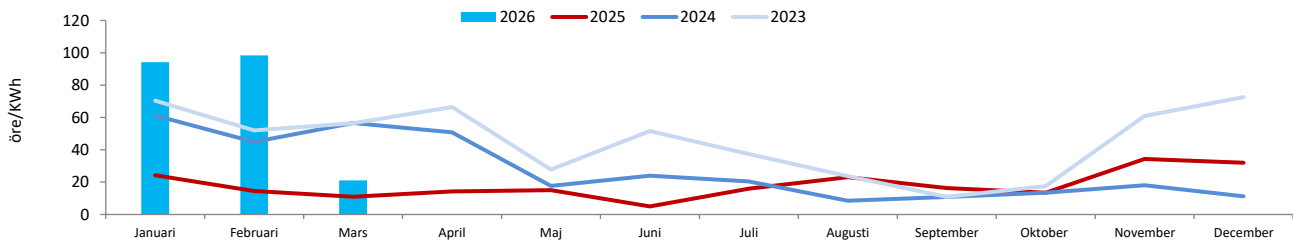
Efter de två inledande månaderna på året som var betydligt kallare än normalt och med höga spotpriser, blev det en kraftig väderomläggning i början av mars. Därefter präglades månaden av väldigt mildt väder med periodvis även stora nederbörds mängder. Spotpriserna föll därför kraftigt, och förväntan på priser framåt har också kommit ned betydligt. Fortfarande finns ett betydande underskott i den hydrologiska balansen, som i grunden kommer att påverka priserna uppåt en tid.

Krafthandelns produktion och resultat

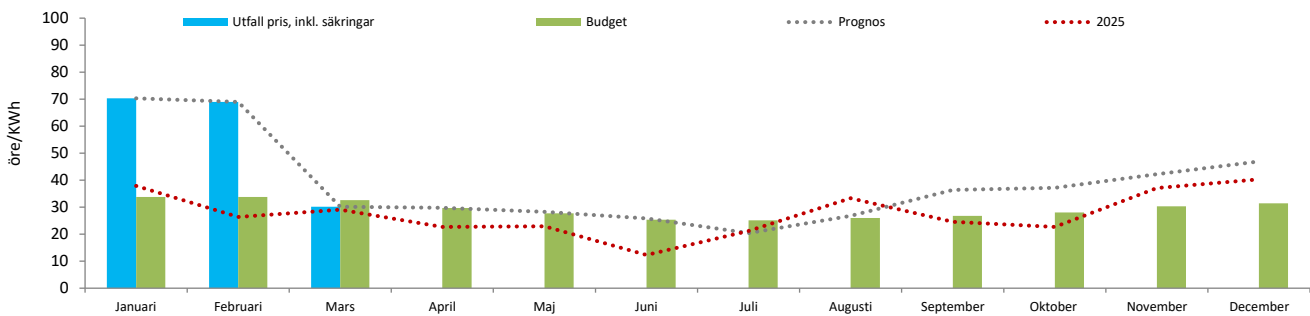
mnkr

	Mars 2026	Budget	Avvikelse	Ack utfall	Ack budget	Ack avvikelse	Årsprognos	Årsbudget	Avvikelse
Totalt resultat	8,8	8,1	0,7	68,6	26,7	41,9	181	107	74

Marknadens spotpris, historiskt månadsmedel

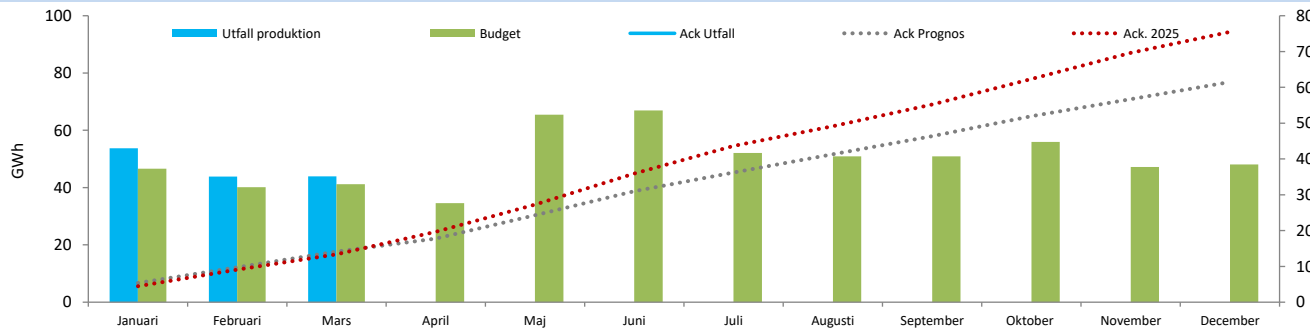

Produktionspris inkl. säkringar

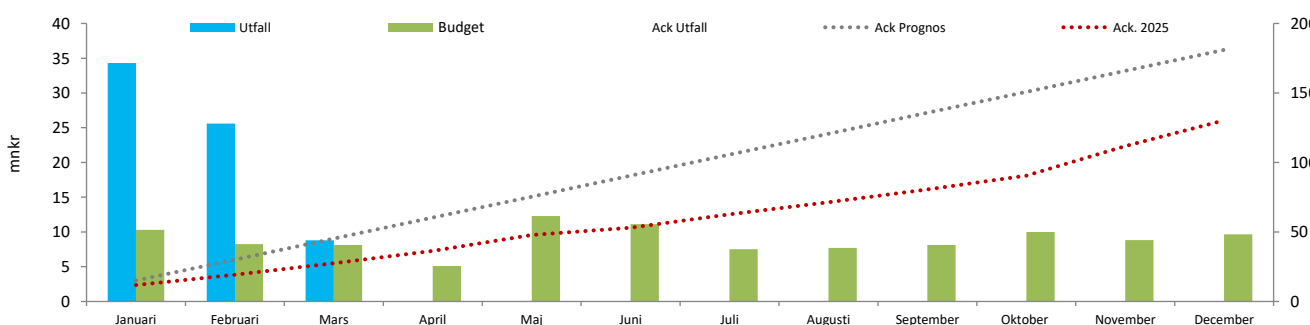
Produktion, Kommunens andel - 25,85% av Stornorrfors

GWh

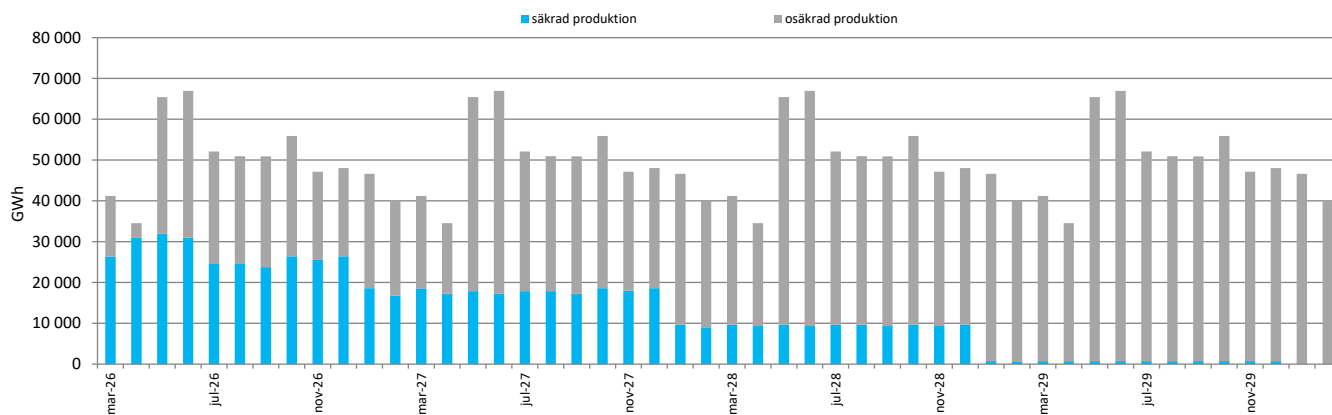
Resultat - Kraftverksamhet

mnkr

Prissäkrade produktionsvolymer

En målsättning med kommunens försäljning av sin andelskraft är att få en över åren jämn, stabil och sannolik försäljningsintäkt. Strategin för att uppnå detta är en indexliknande hantering där terminsaffärer genomförs kontinuerligt och strukturerat. Genom att över tiden fylla på säkringsvolymer för varje kalenderår uppstår en prisutjämnande effekt. Nedan redovisas prognostiserade produktionsvolymer samt hur stor del av dessa som är prissäkrade.

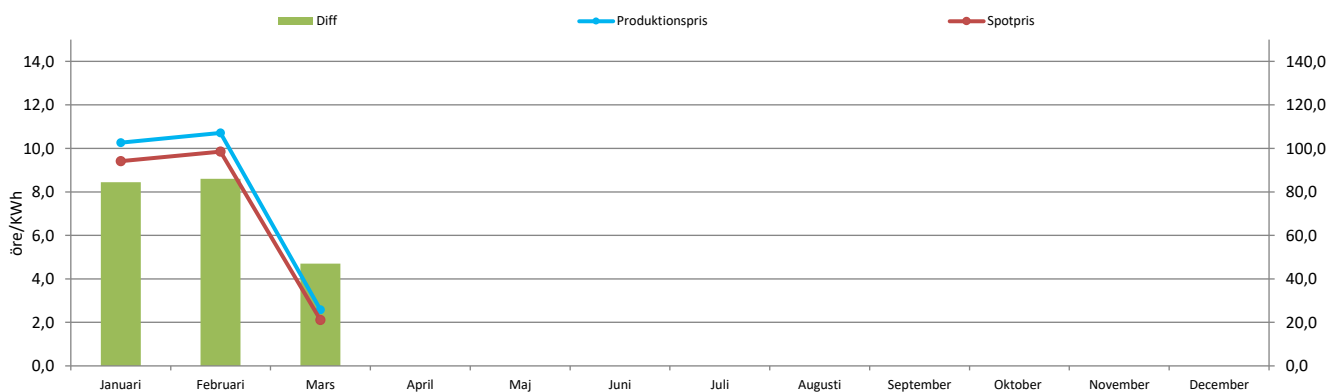

Optimering

öre/KWh

Umeå kommun är delägare i Stornorrfor kraftverk till 25,85% och därmed berättigad till samma andel av den kraft som produceras. Kommunen har enligt avtal rätt att fiktivt, inom avtalat intervall, "köra" sin produktionsandel som om det vore en egen kraftstation. Målsättningen med kommunens "körning" är därför att optimera produktionen och resultatet genom att planera sitt kraftuttag.

Kurvorna visar de olika priserna medan höjden på staplarna beskriver skillnaden mellan det pris som optimeringen åstadkommit och det verkliga genomsnittliga spotpriset.

Ekonomifunktionen

Lena Höök Gustafsson
Ekonomidirektör

Olof Jansson
Finanschef

Tjänsteskrivelse

2026-04-16

Kommunstyrelsens
näringslivs- och arbetsutskott

Diariennr: KS-2026/00423

Information: Civil beredskap 2026

Förslag till beslut

Näringslivs- och arbetsutskottet beslutar

att till protokollet notera att utskottet tagit del av informationen.

Ärendebeskrivning

Vid sammanträdet 2026-04-21 informerar beredskapsdirektör Eva-Lena Fjällström om aktuella frågor gällande civil beredskap.

Beslutsunderlag

Beredningsansvariga

Beslutet ska skickas till

-

Förnamn, Efternamn
Befattning

Eva-Lena Fjällström
Chef Säkerhet

Tjänsteskrivelse

2026-04-16

Kommunstyrelsens
näringslivs- och arbetsutskott

Diariennr: KS-2026/00043

Ekonomisk uppföljning januari-februari 2026

Förslag till beslut

Näringslivs- och arbetsutskottet beslutar

att till protokollet notera att utskottet tagit del av ekonomisk uppföljning avseende perioden januari-februari 2026. Uppföljningen avser kommunen i stort, dess nämnder och kommunstyrelsen och är en del i kommunstyrelsens uppsiktsplikt.

Ärendebeskrivning

Vid sammanträdet informerar ekonomidirektör Lena Höök Gustafsson om det ekonomiska läget för perioden januari-februari 2026.

Beslutsunderlag

Beredningsansvariga

Beslutet ska skickas till

Förnamn, Efternamn
Befattning

Lena Gustafsson
ekonomidirektör

Tjänsteskrivelse

2026-04-16

Kommunstyrelsens
näringslivs- och arbetsutskott

Diarienummer: KS-2025/01050

Information: ÄVTS - Kraftsamling för äldres välfärd, trygghet och säkerhet

Förslag till beslut

Näringslivs- och arbetsutskottet beslutar

att till protokollet notera att utskottet tagit del av informationen.

Ärendebeskrivning

Vid sammanträdet 2026-04-21 ges en presentation av nuläget i Umeå (anmälningar och upplevelser), omvärldsanalys och insamlingen av nämndernas arbete. Möjlighet till inspel ges.

Nämndinitiativ: Kraftsamling för äldres välfärd, trygghet och säkerhet (ÄVTS); Hans Lindberg (S), diarienummer: KS-2025/01050 planeras att behandlas på sammanträdet med näringslivs- och arbetsutskottet 26 maj.

Beslutsunderlag

Beredningsansvariga

Beslutet ska skickas till